

T.C.
UŞAK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİM ANABİLİM DALI

NEVŞEHİR VE NİĞDE BELEDİYELERİ ÖRNEĞİNDE KENTSEL YAŞAM
KALİTESİ: EMEK VE SELÇUK MAHALLELERİ ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Tezi

KÜBRA KİBAR

UŞAK, 2017

T.C.
UŞAK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİM ANABİLİM DALI

**NEVŞEHİR VE NİĞDE BELEDİYESLERİ ÖRNEĞİNDE KENTSEL YAŞAM
KALİTESİ: EMEK VE SELÇUK MAHALLELERİ ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

KÜBRA KİBAR

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Zuhall ÖNEZ ÇETİN

Uşak, 2017

NEVŞEHİR VE NİĞDE BELEDİYELERİ ÖRNEĞİNDE KENTSEL YAŞAM KALİTESİ: EMEK VE SELÇUK MAHALLELERİ ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Tezi

Kübra KİBAR

Uşak Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

2017

ÖZET

Yaşam kalitesi; toplumun sosyal, ekonomik ve fiziksel gereksinimlerinin belirlendiği bir durumdur. Kentsel yaşam kalitesi ise kentlilerin elde etmek istedikleri kaliteli yaşamının kent yönetimleri tarafından ne derece karşılandığı olarak ifade edilmektedir.

Küreselleşme ile birlikte kamu yönetiminin yeniden yapılanma sürecinde ortaya çıkan neo-liberalizm ile birlikte devletin görev ve faaliyet alanlarının yeniden belirlenmesi ve merkeze ait bazı yetkilerin yerel yönetimlere daha özeldir ise belediyelere devredilmesi gibi yaklaşımlar öne çıkmaktadır. Artan görev ve sorumlulukların etkin bir şekilde yerine getirilmesi için belediyelere alternatif hizmet sunum yöntemleri, kaynak ve personel istihdamı sağlamak gerektiği ifade edilmektedir.

Bu çalışmada, bir yerel yönetim birimi olan belediyeler kapsamında kentsel yaşam kalitesi, Nevşehir ili Emek Mahallesi ve Niğde ili Selçuk Mahallesi örneklemelerinin göstergeleri ışığında analiz edilmiştir. Belediyelerin sunduğu çevre temizliği ve sağlığı hizmetleri, sosyal hizmetler, ulaşım hizmetleri, imar ve şehircilik hizmetleri, mali hizmetler, kültür ve turizm hizmetleri ve zabıta hizmetleri gibi hizmetlerin yeterli olması, vatandaşların kentsel yaşam kalitesinden memnuniyetini arttırmaktadır. Sonuç olarak, kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla sunulan belediye hizmetleri vatandaşlar tarafından Niğde ilinde yeterli görülürken, Nevşehir ilinde yetersiz görüldüğü ifade edilmektedir. Nevşehir Belediyesi yetersiz olarak ifade edilen bu hizmetlere daha fazla önem vermeli ve bu hizmetler ile ilgili gerekli çalışmaları gerçekleştirmelidir.

Anahtar Kelimeler: Yaşam Kalitesi, Kentsel Yaşam Kalitesi, Belediyeler, Nevşehir, Niğde

QUALITY OF LIFE FOR NEVSEHIR AND NIGDE MUNICIPALITIES: THE EXAMPLE OF EMEK AND SELÇUK NEIGHBORHOOD

Master Thesis

Kübra KİBAR

Usak University

Institute of Social Institute

2017

ABSTRACT

Life Quality is a state that determining social, economic and physical necessities of society. Urban Life Quality, is expressed as to what extent quality living that citizens want to acquire is provided by urban management.

With Neo-liberalism emerging in the process of public administration restructuring along with globalism, some approaches become prominent such redefining duties and activity areas of the government and transferring some authorities central government to local governments or ,if it is more specific, to municipalities become prominent. It is stated that there is a necessity of providing municipalities with alternative service delivery methods, source and staff recruitment for effectively fulfillment of increased duties and authorities.

In this study, urban life quality within the scope of municipalities which is a local government unit, in the light of indicators of Nevşehir province Emek neighborhood and Niğde province Selçuk neighborhood samples, effectiveness of municipalities in services provided by them such as environmental cleaning and health assistance , social services, transportation services, public works and urbanism services, financial services, culture and tourism services, public security services has an impact on citizens' satisfactions from urban life quality. Consequently, it is stated that while municipality services that are provided for increasing the urban life quality in Niğde province are found adequate by citizens, services in Nevşehir province are found inadequate. The Municipality of Nevşehir should give much more importance to the services stated as inadequate and should carry out required studies on these services.

Key Words: Quality of Life, Quality of Urban Life, Municipalities, Nevşehir, Niğde

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Kamu Yönetimi Anabilim Dalı yüksek lisans/ doktora/ sanatta yeterlilik öğrencisi Kübra KİBAR'ın "Nevşehir ve Niğde Belediyeleri Örneğinde Kentsel Yaşam Kalitesi: Emek ve Selçuk Mahalleleri Örneği" başlıklı tezi 03/03/2017 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Yüksek Lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

İmza

Üye (Tez Danışmanı) :	Yrd.Doç.Dr.Zuhal ÖNEZ ÇETİN
Üye :	Doç.Dr.Fulya AKYILDIZ
Üye :	Yrd.Doç.Dr.Pınar SAVAŞ YAVUZÇEHRE
Üye :	Yrd.Doç.Dr.Neslihan YILMAZ
Üye :	Yrd.Doç.Dr.Derya ALİMANOĞLU YEMİŞÇİ

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Yüksek lisans çalışmam boyunca pek çok kişi ve kuruluşun desteğini gördüm. Öncelikle, tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Zuhâl ÖNEZ ÇETİN'e bu çalışmanın hazırlanması sürecinde bana karşı göstermiş olduğu ilgi, yardım, önerilerinden ve sabrından dolayı çok teşekkür etmek isterim.

Ayrıca, bu çalışmanın değerlendirme aşamasında fikirleriyle katkıda bulunan saygıdeğer jüri üyeleri, Sayın Doç.Dr. Fulya AKYILDIZ'a, Sayın Yrd.Doç.Dr. Pınar SAVAŞ YAVUZÇEHRE'ye, Sayın Yrd.Doç.Dr. Neslihan YILMAZ'a ve Sayın Yrd.Doç.Dr. Derya ALİMANOĞLU YEMİŞÇİ 'ye saygıyla teşekkür ederim.

Beni hiçbir zaman yalnız bırakmayan maddi ve manevi yardımlarını hiç eksik etmeyen annem Nurten GÜLEMOĞLU'na, babam Şahin GÜLEMOĞLU'na, kardeşim Furkan GÜLEMOĞLU'na ve teyzem Nuray ÖZTÜRK'e, eşim Oğuz KİBAR'a çok teşekkür ederim.

Lisans ve yüksek lisans öğrenimim boyunca benden desteğini esirgemeyen ve beni sürekli yüreklendiren hocalarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Ayrıca belediyelere ilişkin verilerin sağlanmasındaki yardım ve katkıları için alan çalışmasının gerçekleştirildiği Nevşehir ve Niğde Belediyelerinin Başkan Yardımcılarına ve ellerindeki verilerini paylaşan belediye personeline teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	v
ÖNSÖZ.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR.....	xv
GİRİŞ.....	1
1.BÖLÜM: KENTSEL YAŞAM KALİTESİ.....	8
1.1. YAŞAM KALİTESİ KAVRAMI.....	8
1.2. KENTSEL YAŞAM KALİTESİ KAVRAMI.....	11
1.2.1. Yaşanabilirlik.....	13
1.2.2. Sürdürülebilirlik.....	14
1.2.3. Kentli Hakları ve Kentsel Yaşam Kalitesi.....	15
1.3. KENTSEL YAŞAM KALİTESİNİN TARİHSEL SÜRECİ.....	17
1.3.1. Dünya’da Kentsel Yaşam Kalitesinin Gelişim Süreci.....	17
1.3.2. Türkiye’de Kentsel Yaşam Kalitesinin Gelişim Süreci.....	19
1.4. KENTSEL YAŞAM KALİTESİ ÇALIŞMALARI VE ARAŞTIRMALARI.....	23
1.4.1 Uluslararası Kuruluşların Araştırmaları ve Çalışmaları.....	23
1.4.2. Ulusal Ölçekte Kentsel Yaşam Kalitesi Araştırmaları ve Çalışmaları...25	
1.5. KENTSEL YAŞAM KALİTESİ GÖSTERGELERİ.....	28
1.5.1. Sosyal Göstergeler.....	28
1.5.2. Objektif ve Subjektif Göstergeler.....	29
2.BÖLÜM: NEO-LİBERALİZM VE YEREL YÖNETİMLERİN DÖNÜŞÜMÜ.....	36

2.1. NEO-LİBERALİZM KAVRAMININ GELİŞİM SÜRECİ.....	36
2.1.1. Neo-liberal Politikaların Dünyada Ortaya Çıkışı ve Gelişimi.....	39
2.1.1.1. Thatcherizm: İngiltere.....	41
2.1.1.2. Reaganizm: Amerika.....	42
2.1.2. Türkiye’de 1980’li Yıllardan 2000’li Yıllara Neo-liberal Politikaların Gelişimi.....	42
2.1.3. Türkiye’de 2000’li Yıllardan Günümüze Neo-liberal Politikaların Gelişimi.....	45
2.2. NEO-LİBERAL POLİTİKALARIN KAMU YÖNETİMİNE ETKİSİ.....	48
2.2.1. Etkinlik ve Verimlilik.....	50
2.2.2. Şeffaflık ve Hesap Verebilirlik.....	50
2.2.3. Müşteri Odaklı Yönetim.....	51
2.2.4. Rekabet Odaklılık.....	52
2.2.5. Performans Yönetimi.....	53
2.2.6. Yönetişim.....	53
2.2.7. Özelleştirme ve Serbestleştirme (Deregülasyon).....	54
2.2.8. E-Devlet.....	55
2.2.9. Yerelleşme (Decentralization).....	56
2.2.10. Stratejik Yönetim.....	57
2.3. NEO-LİBERAL POLİTİKALAR VE YEREL YÖNETİMLERİN BELEDİYELER BAZINDA ARTAN ROLÜ.....	58
3. BÖLÜM: BELEDİYELER KAPSAMINDA KENTSEL YAŞAM KALİTESİ HİZMETLERİ.....	66
3.1. TÜRKİYE’DE BELEDİYE KURUMUNUN TARİHÇESİ.....	66
3.2. KENTSEL YAŞAM KALİTESİ ÇERÇEVESİNDE 1580, 5272 VE 5393 SAYILI BELEDİYE KANUNLARI İLE AVRUPA KENTSEL ŞARTININ KARŞILAŞTIRILMASI.....	67
3.2.1. Güvenlik.....	67
3.2.2. Kirletilmemiş Sağlıklı Bir Çevre.....	70
3.2.3. İstihdam.....	73
3.2.4. Konut.....	75
3.2.5. Ulaşım.....	78

3.2.6. Sağlık.....	80
3.2.7. Spor ve Dinlenme.....	82
3.2.8. Kültür.....	84
3.2.9. Kültürlerarası Kaynaşma.....	86
3.2.10. Kaliteli Bir Mimari ve Fiziksel Çerçeve.....	88
3.2.11. İşlevlerin Uyumunu.....	90
3.2.12. Katılım.....	91
3.2.13. Kentlerde Ekonomik Kalkınma.....	94
3.2.14. Sürdürülebilir Kalkınma.....	97
3.2.15. Mal ve Hizmetler.....	98
3.2.16. Doğal Zenginlikler ve Kaynaklar.....	101
3.2.17. Kişisel Bütünlük.....	103
3.2.18. Belediyeler Arası İşbirliği.....	104
3.2.19. Finansal Yapı ve Mekanizmalar.....	105
3.2.20. Eşitlik.....	107
4.BÖLÜM: BELEDİYELERİN KENTSEL YAŞAM KALİTESİ HİZMETLERİNİN BELİRLENMESİNE YÖNELİK ALAN ÇALIŞMALARI: NEVŞEHİR VE NİĞDE İLLERİ ÖRNEKLERİ.....	114
4.1. ARAŞTIRMANIN AMACI, KAPSAMI VE YÖNTEMİ.....	114
4.1.1. Araştırmanın Amacı.....	114
4.1.2. Araştırmanın Önemi.....	115
4.1.3. Araştırmanın Varsayımı ve Kısıtı.....	115
4.1.4. Araştırmanın Metodolojisi.....	116
4.1.5. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	118
4.2. NEVŞEHİR İLİ ALAN ARAŞTIRMASI.....	119
4.2.1. Nevşehir İli Genel Tanıtımı ve Tarihçesi.....	119
4.2.2. Nevşehir Belediyesinin Kentsel Yaşam Kalitesini Arttırmak Amacıyla Yaptığı Çalışmalar.....	121
4.2.3. Kişisel Bilgiler ve Belediye Hizmetleri ile İlgili Soruların Cevap Dağılımı.....	129

4.3. NİĞDE İLİ ALAN ARAŞTIRMASI.....	144
4.3.1. Niğde İli Genel Tanıtımı ve Tarihçesi.....	144
4.3.2. Niğde Belediyesinin Kentsel Yaşam Kalitesini Arttırmak Amacıyla Yaptığı Çalışmalar.....	145
4.3.3. Kişisel Bilgiler ve Belediye Hizmetleri ile İlgili Soruların Cevap Dağılımı.....	153
4.4. ALAN ARAŞTIRMALARI OLAN NEVŞEHİR VE NİĞDE İLLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI VE SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ.....	166
5. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	182
KAYNAKÇA.....	196
EKLER.....	205

TABLOLAR LİSTESİ

- Tablo 4.1.4.1.** TR71 Bölgesinin 2010, 2012 ve 2013 Yıllarına Göre Gelişmişlik Oranları
- Tablo 4.2.2.1.** Nevşehir Belediyesinin 2012, 2013, 2015 ve 2016 Bütçe Yılı Performans Programında Yer Alan Zabıta Faaliyetleri
- Tablo 4.2.2.2.** Nevşehir Belediyesinin 2012, 2013, 2015 ve 2016 Bütçe Yılı Performans Programında Yer Alan Temizlik Faaliyetleri
- Tablo 4.2.2.3.** Nevşehir Belediyesinin 2012, 2013, 2015 ve 2016 Bütçe Yılı Performans Programında Yer Alan Çevre Faaliyetleri
- Tablo 4.2.2.4.** Nevşehir Belediyesinin 2012, 2013, 2015 ve 2016 Bütçe Yılı Performans Programında Yer Alan Su ve Kanalizasyon Faaliyetleri
- Tablo 4.2.2.5.** Nevşehir Belediyesinin 2012, 2013, 2015 ve 2016 Bütçe Yılı Performans Programında Yer Alan Yeşil Alan Faaliyetleri
- Tablo 4.2.2.6.** Nevşehir Belediyesinin 2012, 2013, 2015 ve 2016 Bütçe Yılı Performans Programında Yer Alan İmar Faaliyetleri
- Tablo 4.2.2.7.** Nevşehir Belediyesinin 2012, 2013, 2015 ve 2016 Bütçe Yılı Performans Programında Yer Alan Kültür ve Sanat Faaliyetleri
- Tablo 4.2.3.1.** Nevşehir İlindeki Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımı
- Tablo 4.2.3.2.** Nevşehir İlindeki Katılımcıların Yaşa Göre Dağılımı
- Tablo 4.2.3.3.** Nevşehir İlindeki Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Dağılımı
- Tablo 4.2.3.4.** Nevşehir İlindeki Katılımcıların Eğitim Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı
- Tablo 4.2.3.5.** Nevşehir İlindeki Katılımcıların Mesleğe Göre Dağılımı
- Tablo 4.2.3.6.** Nevşehir İlindeki Katılımcıların Gelir Durumuna Göre Dağılımı
- Tablo 4.2.3.7.** Nevşehir İlindeki Katılımcıların Kentsel Yaşam Kalitesi Hakkında Bilgi Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı
- Tablo 4.2.3.8.** Nevşehir İlindeki Katılımcıların Çevre Temizliği ve Sağlığı Hizmetleri İle İlgili Sorularına Verilen Cevapların Dağılımı
- Tablo 4.2.3.9.** Nevşehir Belediyesi Hizmetlerinden İçme Suyu* Temizlik Hizmetlerinin Ki-kare Analizi
- Tablo 4.2.3.10.** Nevşehir İlindeki Katılımcıların Sosyal Hizmetler İle İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı
- Tablo 4.2.3.11.** Nevşehir Belediyesi Hizmetlerinden Sosyal Yardım Projeleri* Huzurevi Yaşlı Bakım Hizmetlerinin Ki-kare Analizi

Tablo 4.2.3.12. Nevşehir Belediyesi Hizmetlerinden Ulaşım Hizmetleri İle İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

Tablo 4.2.3.13. Nevşehir Belediyesi Hizmetlerinden İmar ve Şehircilik Hizmetleri İle İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

Tablo 4.2.3.14. Nevşehir Belediyesi Hizmetlerinden Yeşil Alan ve Park Yapım Hizmetleri * Kaldırım ve Yol Yapım Hizmetlerinin Ki-Kare Analiz

Tablo 4.2.3.15. Nevşehir İlindeki Katılımcıların Mali Hizmetleri İle İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

Tablo 4.2.3.16. Nevşehir Belediyesi Hizmetlerinden Belediyeye Ait Alacakların Tahsil Edilmesi * Belediyeye Ait Taşınmaz Almak, Kiralamak ve Tahsis Etme Hizmetlerinin Ki-Kare Analiz

Tablo 4.2.3.17. Nevşehir İlindeki Katılımcıların Kültür ve Turizm Hizmetleri İle İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

Tablo 4.2.3.18. Nevşehir Belediyesi Hizmetlerinden Konser, Eğlence ve Fuar Hizmetleri * Kültür Ve Sanat Merkezi Hizmetlerinin Ki-Kare Analizi

Tablo 4.2.3.19. Nevşehir İlindeki Katılımcıların Zabıta Hizmetleri İle İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

Tablo 4.2.3.20. Nevşehir Belediyesi Hizmetlerinden Acil Yardım ve Arama Kurtarma Hizmetleri * Ambulans ve İtfaiye Hizmetlerinin Ki-Kare Analizi

Tablo 4.2.3.21. Nevşehir İlindeki Katılımcıların Belediye Hizmetleri Etkin midir? Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı

Tablo 4.2.3.22. Nevşehir İlindeki Katılımcıların Kentsel Yaşam Kalitesini Arttırmak Amacıyla Bir Öneriniz Var mı? Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı

Tablo 3.2. 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarının Avrupa Kentsel Şartı İle Karşılaştırılması

Tablo 4.3.2.1. Niğde Belediyesinin 2010, 2011, 2012, 2013 ve 2015 Faaliyet Raporlarında Yer Alan Zabıta Faaliyetleri

Tablo 4.3.2.2. Niğde Belediyesinin 2010, 2011, 2012, 2013 ve 2015 Faaliyet Raporlarında Yer Alan Temizlik Faaliyetleri

Tablo 4.3.2.3. Niğde Belediyesinin 2010, 2011, 2012, 2013 ve 2015 Faaliyet Raporlarında Yer Alan Park ve Bahçe Faaliyetleri

Tablo 4.3.2.4. Niğde Belediyesinin 2015 yılı Mali Faaliyet Raporunda Su ve Kanalizasyon Müdürlüğünün Yaptığı Faaliyetler

Tablo 4.3.2.5. Niğde Belediyesinin 2010, 2011, 2012, 2013 ve 2015 Faaliyet Raporlarında Yer Alan İmar ve Şehircilik Faaliyetleri

Tablo 4.3.2.6. Niğde Belediyesinin 2010, 2011, 2012, 2013 ve 2015 Faaliyet Raporlarında Yer Alan Kültür ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri

Tablo 4.3.3.1. Niğde İlindeki Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımı

Tablo 4.3.3.2. Niğde İlindeki Katılımcıların Yaşa Göre Dağılımı

Tablo 4.3.3.3. Niğde İlindeki Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Tablo 4.3.3.4. Niğde İlindeki Katılımcıların Eğitim Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı

Tablo 4.3.3.5. Niğde İlindeki Katılımcıların Mesleğe Göre Dağılımı

Tablo 4.3.3.6. Niğde İlindeki Katılımcıların Gelir Durumuna Göre Dağılımı

Tablo 4.3.3.7. Niğde İlindeki Katılımcıların Kentsel Yaşam Kalitesi Hakkında Bilgi Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Tablo 4.3.3.8. Niğde İlindeki Katılımcıların Çevre Temizliği ve Sağlığı Hizmetleri İle İlgili Sorularına Verilen Cevapların Dağılımı

Tablo 4.3.3.9. Niğde Belediyesi Hizmetlerinden Kanalizasyon hizmetleri* Temizlik Hizmetlerinin Ki-kare Analizi

Tablo 4.3.3.10. Niğde İlindeki Katılımcıların Sosyal Hizmetler İle İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

Tablo 4.3.3.11. Niğde Belediyesi Hizmetlerinden Sosyal Yardım Projeleri* Çocuk Bakımı ve Engelli Eğitimi Hizmetlerinin Ki-kare Analizi

Tablo 4.3.3.12. Niğde İlindeki Katılımcıların Ulaşım Hizmetleri İle İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

Tablo 4.3.3.13. Niğde İlindeki Katılımcıların İmar ve Şehircilik Hizmetleri İle İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

Tablo 4.3.3.14. Niğde Belediyesi Hizmetlerinden Ağaçlandırma ve Çevre Düzenleme Hizmetleri * Defin ve Mezarlık Hizmetlerinin Ki-Kare Analizi

Tablo 4.3.3.15. Niğde İlindeki Katılımcıların Mali Hizmetleri İle İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

Tablo 4.3.3.16. Niğde Belediyesi Hizmetlerinden Olan Belediyeye Ait Alacakların Tahsil Edilmesi * Belediyeye Ait Taşınmaz Almak, Kiralamak ve Tahsis Etme Hizmetlerinin Ki-Kare Analizi

Tablo 4.3.3.17. Niğde İlindeki Katılımcıların Kültür ve Turizm Hizmetleri İle İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

Tablo 4.3.3.18. Niğde Belediyesi Hizmetlerinden Konser, Eğlence ve Fuar Hizmetleri * Turizm Hizmetlerinin Ki-Kare Analizi

Tablo 4.3.3.19. Niğde ilindeki Katılımcıların Zabıta Hizmetleri İle İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

Tablo 4.3.3.20. Niğde Belediyesi Hizmetlerinden Acil Yardım ve Arama Kurtarma Hizmetleri * Ambulans ve İtfaiye Hizmetlerinin Ki-Kare Analizi

Tablo 4.3.3.21. Niğde İlindeki Katılımcıların Belediye Hizmetleri Etkin midir? Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Tablo 4.3.3.22. Niğde İlindeki Katılımcıların Kentsel Yaşam Kalitesini Arttırmak Amacıyla Bir Öneriniz Var mı? Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliği

AET: Avrupa Ekonomik Topluluğu

AKP: Adalet ve Kalkınma Partisi

ANAP: Anavatan Partisi

AVM: Alışveriş Merkezi

AYYÖŞ: Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartının

BİB: Bayındırlık ve İskân Bakanlığı

BM: Birleşmiş Milletler

DİE: Devlet İstatistik Enstitüsü

DPT: Devlet Planlama Teşkilatı

EC: Avrupa Konseyi

IMF: Uluslararası Para Fonu

ISO: International Organization for Standardization

ISQOLS: International Society for Quality of Life Studies- Uluslararası Yaşam Kalitesi Çalışmaları Topluluğu

KAPEM: Kapodokya Eğitim Merkezi

KAÇEM: Kadın Çalışmaları Eğitim Merkezi

KİT: Kamu İktisadi Teşebbüsü

MİGM: Mahalli İdareler Genel Müdürlüğu

M.Ö: Milattan Önce

OECD: Ekonomik Kalkınma ve İş birliği Örgütü

STK: Sivil Toplum Kuruluşları

SPSS: Statistical Package for Social Science

TBB: Türk Barolar Birliği

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

TDK: Türk Dil Kurumu

TKV: Türkiye Kalkınma Vakfı

TOKİ: Toplu Konut İdaresi Başkanlığı

TSE: Türk Standartları Enstitüsü

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

TÜBA: Türkiye Bilimler Akademisi

UN: Birleşmiş Milletler

UNESCO: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization-
Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü

USAK: Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu

WB: World Bank-Dünya Bankası

WCED: Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu

WHO: The World Health Organization Quality of Life

WTO: Dünya Ticaret Örgütü

GİRİŞ

İçinde bulunmakta olduğumuz yüzyıl, sürekli değişim ve gelişim gösteren dünya şartlarının sadece bilgi ve teknoloji alanında değil, her alanda kendini gösterdiği bir dönemdir. Bu değişen dünyada bireylerin yaşamlarını sürdürebilmek için gerek duyduğu ihtiyaçlar ve çevrelerinden beklentileri gün geçtikçe daha çok farklılaşmış ve çeşitlenmiştir. İnsanların arzu ettikleri koşullarda yaşama hakkının kentlerde sağlanacağı düşüncesi yaşam kalitesinin geliştirilmesine olanak sağlamaktadır. Bu yüzden kentler yeryüzündeki insanların büyük oranının yaşam alanı olarak ifade edilmektedir. Kentsel yaşam kalitesi; kentte yaşayan bireylerin kentsel gereksinimlerinin tam olarak karşılanması, kentsel hizmetlerin önceden belirlenmiş standartlara uygun olması ve kentlilerin sunulan hizmetleri nesnel ve öznel açıdan olumlu olarak değerlendirmesidir. Yaşam kalitesinin kentlerde daha yüksek seviyede olması kırsal kesimden göç eden vatandaşlar ile birlikte kentlerde yaşayan nüfus artarken, kentlerdeki yaşam kalitesi azalmaktadır. Kentlerde artan nüfus ile birlikte doğal kaynakların bilinçsiz tüketilmesi, eğitim, kültür ve ulaşım hizmetlerine erişebilme problemleri, istihdam ve altyapı sorunları, sağlıksız çevre koşulları gibi sorunlar kentsel yaşam kalitesi konusunun ele alınmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Küreselleşme ile birlikte dünyada ekonomik, toplumsal, siyasal ve kültürel hayatın tüm alanlarında olduğu gibi yönetim alanında da büyük bir değişim yaşanmıştır. Buna bağlı olarak, kamu yönetimi de 1980'li yıllarda dünyada meydana gelen değişimlerden etkilenmiş, bilgi toplumu ve küreselleşme ile birlikte bu değişim faktörlerinin belirlediği şekilde değişmek zorunda kalmıştır. Ekonomik, sosyal ve siyasal alanda yaşanan bu dönüşümler sonucunda ortaya çıkan kamu yönetiminde yeniden yapılanma ihtiyacına yönelik devlet yönetiminde neo- liberal politikaların görünür hale geldiği ifade edilmektedir. Kentlerin merkezi siyasal otorite tarafından yönetildiği klasik dönemin aksine, yerelliğe ve yerel yönetimlere önem verildiği ve yerel kalkınmanın odağı olarak görüldüğü vurgulanmaktadır.

Neo-liberalizm'in temelinde kamu yönetimini daha etkin ve verimli hale getirmek yatmaktadır. Bunun için kamunun üzerindeki iş yükünün hafifletilmesi amaçlanırken, özelleştirme yoluyla devletin elinde olan KİT'ler özel sektöre devredilerek piyasa ekonomisinin canlandırılması amaçlanmış ve stratejik yönetimle birlikte gelecek yönelimli bir plan yapılmaktadır. Neo-liberal düşünce, devletin asli fonksiyonlarını yerine getirip yerel yönetimlere daha fazla önem verilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Etkinlik ve verimlilik, şeffaflık ve hesap verebilirlik, müşteri odaklı yönetim, rekabet odaklılık, performans

yönetimi, yönetişim, özelleştirme ve serbestleştirme (deregülasyon), e-devlet, yerelleşme (desantralizasyon), stratejik yönetim gibi neo-liberalizm düşüncesinin sahip olduğu değerler kanunlarda yer alarak yerel yönetimleri, özelde de belediyeleri etkin bir yapıya kavuşturmayı amaçladığı ifade edilmektedir. Yerelleşme düşüncesi ile birlikte en verimli ve etkin hizmetin halka en yakın birimler tarafından yerine getirilmesi ifadesi neo-liberal unsurların belediyelerin hizmet politikalarının içerisinde yer almasının gerektiği vurgulanmaktadır. Çünkü kentlerde sosyal, ekonomik ve fiziksel çevrenin etkileşimiyle belirlenen yaşam kalitesi yerel düzeyde politikardan etkilenmekte ve bu konuda belediyelere önemli sorumluluklar düştüğü şeklinde yorumlanmaktadır. Bir yerel yönetim birimi olan belediyelerin neo-liberalizm sahip olduğu değerleri kamu yönetimine entegre ederek krizleri ortadan kaldırma çalışmaları yaptıkları ifade edilmektedir. 3.7.2005 tarihinde kabul edilen 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun genel gerekçesinde; dünyada bir değişim ve dönüşüm süreci yaşandığı, bu süreçte yeni kamu yönetiminde, etkinlik, verimlilik, katılım, çoğulculuk, saydamlık, öngörülebilirlik, hesap verebilirlik ve sonuç odaklılık gibi kavram ve anlayışların ortaya çıktığı belirtilmektedir. Bu dönüşümün aynı zamanda merkezi idare ile mahalli idareler arasındaki görev, yetki, sorumluluk ve kaynak dağılımının da yeniden düzenlenmesini ve yerel yönetimlere daha fazla yetki, sorumluluk ve kaynak verilmesini gerektirmektedir. Fakat neo-liberal unsurlarla beslenen belediye yönetiminde reform programları sorunları çözememekte aksine daha da büyük problemler ortaya çıkmaktadır.

Neo-liberalizm ile birlikte belediyelerin artan görev, yetki ve sorumluluklarıyla aynı oranda belediyelere finansal, teknik ve personel istihdamı kapsamında güç aktarılmamıştır. Kentlerde meydana gelen sorunları çözmek amacıyla ortaya atılan neo-liberal unsurlar, sorunları çözenin ötesinde daha da arttırmış ve kentsel yaşam kalitesini olumsuz yönde etkilemiştir. Halen yürürlükte olan Belediye Kanunu'nun 14. Maddesinde belediyenin görev ve sorumlulukları maddeler halinde sıralanmıştır. 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında vatandaşa sunulan haklar, Avrupa Kentsel Şartı çerçevesinde incelenmiştir. Avrupa Kentsel Şartı'nda sıralanan ilkelerin sağlandığı bir kentte yaşayan vatandaşların arzu ettikleri yaşam kalitesi yüksek kent, sürdürülebilir ve yaşanabilir bir kenttir. Bu şartları yerine getirmek için "yerleşmelerde daha iyi yaşam" sloganı ile Avrupa Kentsel Şartı 1992'de Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Konferansı'nda kabul edilmiştir. Avrupa Kentsel Şartı yerleşimlerde yaşamın daha da iyileştirilmesini amaçlamıştır. Bu tezin kapsamında belediyenin ele alınmasının nedeni, kentsel yaşam kalitesine yönelik uluslararası platformlarda alınan kararlar ve ülkemizde konuya ilişkin yasaların içeriği ile birlikte

belediyelere düşen sorumluluğun artması ve kentsel yaşam kalitesine yönelik hizmetlerin ayrıntılı incelenmesidir.

Bu kapsamda tezin amacı, Türkiye’de bir yerel yönetim birimi olan belediye yönetiminin hizmetleri kapsamında kentsel yaşam kalitesinin derinlemesine analiz edilmesidir. Çalışmada uluslararası ve ulusal ölçekte kentsel yaşam kalitesinin oluşum süreci incelenmiştir. Aynı zamanda uluslararası ölçekte çalışmalarda yer alan kentlerde yaşam kalitesi ile ilgili yer alan ilkeler, Türkiye’de yer alan anayasa ve kanunlarla karşılaştırılmıştır. Tezin diğer bir amacı da neo-liberalizm ile birlikte yerel yönetimlerin artan görev ve sorumlulukları çerçevesinde bir yerel yönetim birimi olan belediye yönetimlerinin kentsel yaşam kalitesini sağlamadaki durumlarını ortaya koymaktır. Diğer bir amacı da yerel-merkezi devlet kurumları karşılaştırıldığında kentler de yaşam kalitesini sağlamakla görevli belediyelerin güçlü ve zayıf yönlerini tespit etmektir. Alan araştırmaları çerçevesinde belirlenen orta ölçekli Nevşehir ve Niğde Belediyelerinin sundukları hizmetler kapsamında kentlerin yaşam kalitesi görüntüsü ve kentsel yaşam kalitesinde meydana gelen farklılıklar karşılaştırmalı olarak nedenleri ile birlikte ortaya koyulmaktadır ve çalışma kapsamında kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla öneriler sunulmaya çalışılmaktadır.

Çalışmanın temel hipotezi; “belediyelerin yeterli bir şekilde sunduğu çevre temizliği ve sağlığı hizmetleri, sosyal hizmetler, ulaşım hizmetleri, imar ve şehircilik hizmetleri, mali hizmetleri, kültür ve turizm hizmetleri ve zabıta hizmetleri gibi hizmetlerin, vatandaşların kentsel yaşam kalitesinden memnuniyetlerini olumlu yönde etkilemektedir” olarak belirlenmiştir.

Tezin kısıtı; anket Türkiye’de kentsel yaşam kalitesini ölçmek amacıyla orta ölçekli iki ilde uygulanmıştır. Bu araştırmanın güçsüz yanı, kentlerdeki yaşam kalitesini incelerken araştırmanın iki il ve iki mahallede gerçekleştirilmesi ve elde edilen sonuçların tüm illere genelleme olanağının bulunmamasıdır. Araştırmanın güçlü yanı; bir yerel yönetim birimi olan belediyenin kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla sundukları hizmetleri araştıran yeterli çalışmanın Türkiye’de bulunmaması ve çalışmanın bu eksikliği tamamlamada yardımcı olması durumudur. Diğer güçlü yönü ise; TÜİK tarafından 2010, 2012 ve 2013 yıllarında yapılan “Türkiye’de İllerin Gelişmişlik Düzeyi Araştırmasında” TR71 bölgesinde yer alan illerden ekonomik ve sosyal açıdan biri gelişmiş diğeri gelişmemiş iki il ölçeğinde alan araştırması kapsamında kentsel yaşam kalitesi analiz edilmesidir.

Tezin metodolojisi; araştırma, anket yöntemi, derinlemesine mülakat ve doküman analizinden oluşmaktadır. Kentsel yaşam kalitesi hizmetlerinden birinci derece etkilenen bağımlı değişkene (kentlilere) anket yöntemi, hizmetlerin sunumunu etkileyen bağımsız değişkene (belediyelere ve ait olan birimlere) ise derinlemesine mülakat yöntemi uygulanmıştır. Anket ve mülakat tekniklerinin bir arada yürütüldüğü araştırma verileri için, bilgisayar ortamında SPSS 17 (Statistical Package for Social Science) programı ile tanımlayıcı istatistikler, frekans dağılımına, ölçek ve ilgili değişkenlerin güvenilirlik boyutları için, Pearson Chi-Square (ki-kare) korelasyon tekniğine başvurulmuştur.

Kişisel bilgilerin yer aldığı 14 adet kapalı uçlu sorunun yer aldığı, belediye hizmetlerinin yeterliliğini ölçmek amacıyla 5’li Likert ölçeğinin kullanıldığı 36 adet soru ve 2 adet açık uçlu sorudan oluşan anket formu, Nevşehir ilinin Emek Mahallesi ve Niğde ilinin Selçuk Mahallesinde ikamet eden 18 yaş üstü toplam 212 kentli üzerinde uygulanmıştır.

Kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla hizmet sunan Nevşehir Belediyesinde; Belediye Başkan Yardımcısı Oktay ŞIMARMAZ ile Kentsel Tasarım Müdürlüğü, Temizlik İşleri Müdürlüğü, İmar ve Şehircilik Müdürlüğü ve Strateji Geliştirme Müdürlüğü idari amirlerine, Niğde Belediyesinde ise; Niğde Belediye Başkan Yardımcısı Rasim AĞADAYI ile Su ve Kanalizasyon Müdürlüğü, Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü, Park ve Bahçeler Müdürlüğü, Temizlik İşleri Müdürlüğü, İmar ve Şehircilik Müdürlüğü ve Fen İşleri Müdürlüklerinin idari amirlerine derinlemesine mülakat tekniği uygulanmıştır. Bu çalışmada doküman analizi kapsamında faaliyetler raporları, stratejik plan ve Belediye Kanunları incelenmiştir.

Bu çalışmanın araştırma alanlarında zorlukla elde edilen veriler karşılaştırıldığında yaşam kalitesinin yüksek ya da düşük çıkmasının nedenleri ifade edilmiştir. Çalışma süresince, belirlenen kentsel hizmetlerin uygulanma düzeyini ölçmek amacıyla gerekli veriler, Nevşehir ve Niğde Belediyeleri hizmet birimleri ile olan görüşmeler sonucunda elde edilmiştir. Ayrıca çalışmada Nevşehir Belediyesi tarafından yayımlanan “2012, 2013, 2015 ve 2016 Bütçe Yılı Performans Programından” ve Niğde Belediyesi tarafından yayımlanan “2010-2015 yılları arası Faaliyet Raporlarından”, Kentsel Yaşam Kalitesi Raporları ve TÜİK tarafından 2010, 2012 ve 2013 yıllarında yapılan “Türkiye’de İllerin Gelişmişlik Düzeyi Araştırması” adlı kitapçıkta yer alan verilerden yararlanılmıştır. Elde edilen veriler, bazı uluslararası örgütlerin (AB, BM, vb.) verileri ve Türkiye’de yer alan 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunları ile birlikte değerlendirilmiştir.

Tezde alan araştırmaları belirlenirken TÜİK tarafından 2010, 2012 ve 2013 yıllarında yapılan ‘‘Türkiye’de İllerin Gelişmişlik Düzeyi Araştırması’’ verilerinden yararlanılmıştır. TÜİK tarafından 2010, 2012 ve 2013 yıllarında yapılan illerin gelişmişlik araştırmalarında yer alan TR71 bölgesindeki Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir ve Kırşehir orta ölçekli illerin arasından en gelişmiş ve en gelişmemiş iller belirlenmeye çalışılmıştır. Yıllara göre gelişmişlik oranları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

KENTLER	2010	2012	2013
NİĞDE	61	60 (-1,73)	63 (-1,83)
AKSARAY	56	54 (-1,56)	54 (-1,48)
KIRIKKALE	47	40(-1,01)	41 (-1,12)
KIRŞEHİR	55	49 (-1,44)	52(-1,39)
NEVŞEHİR	41	34 (-0,89)	34 (-1,01)

‘‘Türkiye’de İllerin Gelişmişlik Düzeyi Araştırmaları’’ verilerine göre, TR71 bölgesindeki illerin arasında Niğde 2010 yılı verilerine göre 61. sıradayken, 2012 yılı verilerinde 60. sıraya yükselmiş fakat 2013 verilerine de 63. sıraya düşerek gerilemiştir. Niğde ilinin TR71 bölgesindeki iller arasında gelişmişlik sıralamasının çok düşük olduğu tespit edilmiştir. Aksaray ili 2010 yılı verilerine göre 56. sırada, 2012 verilerine göre 54. sıraya yükselmiş ve 2013 verilerinde yine 54. sırasını korumuştur. Aksaray ili 2012 yılında gelişmişlik sıralamasını yükseltirken 2013 yılında aynı sırada kalmıştır. Kırıkkale ili 2010 yılı verilerine göre 47. sırada yer almaktayken, 2012 yılı verilerine göre 40. sıraya yükselmekte ve 2013 yılı verilerine göre ise 41.sıraya düşmüştür. Kırşehir ili 2010 verilerine göre 55. sıradayken, 2012 yılında 49.sıraya yükselmiş fakat 2013 verilerine göre 52.sıraya tekrar düşmüştür. Nevşehir ili 2010 yılında 41.sıradayken, 2012 yılında 34.sıraya yükselmiş ve 2013 yılında 34. sırasını korumaya devam etmiştir. Nevşehir ve Aksaray illeri 2012 yılında sırasını yükseltip 2013 yılında aynı sırasını korumaktadır. Fakat Nevşehir ili Aksaray iline göre sıra olarak hem daha önde hem de 2010 yılından 2012 yılına geçerken ki artan sıra miktarı Nevşehir’de 7 iken Aksaray da 2’dir. TR71 bölgesindeki illerin arasında ekonomik ve sosyal açıdan en gelişmiş il olarak Nevşehir en gelişmemiş il olarak ise sıralaması en geride olan il Niğde olarak tespit edilmiştir. Bu sebeple, araştırma da kentsel yaşam kalitesini derinlemesine analiz etmek amacıyla Nevşehir ve Niğde illeri belirlenmiştir. Anket çalışması içinse, biri gelişmiş diğeri gelişmemiş iki kentin orta ölçekli mahalleleri olan Emek ve Selçuk Mahalleleri seçilmiştir.

Bu kapsamda, Tezin birinci bölümünde kentsel yaşam kalitesine ilişkin kavramsal ve teorik açıklamalar yer almıştır. Bu kapsamda ilk olarak, yaşam kalitesi kavramı ele alınarak, yaşam kalitesinin sahip olduğu kriterler açıklanmıştır. İkinci olarak kentsel yaşam kalitesi kavramı ele alınmış, kentsel yaşam kalitesine ilişkin küresel ve ulusal tarihsel süreç detaylı bir şekilde incelenmiştir.

Uluslararası kuruluşların çalışmaları, çeşitli kentlerde yapılan kentsel yaşam kalitesi araştırmaları ve Türkiye’de gerçekleştirilen kentsel yaşam kalitesi çalışmaları ve göstergeleri değerlendirilmiştir. Kentlilerin kaliteli bir yaşama sahip olması için uluslararası alanda ortaya atılmış olan çalışmalar, Dünya Sağlık Örgütü: Sağlıklı Kentler Projesi, Birleşmiş Milletler: Kentsel Göstergeler Programı, Avrupa Konseyi: Kentsel Denetim Çalışmalarıdır. Türkiye’deki kentsel yaşam kalitesi çalışmaları ise, Devlet Planlama Teşkilatı - İllerin ve İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması, Devlet İstatistik Enstitüsü - Yaşam Memnuniyet Araştırması, Türkiye Bilimler Akademisi - Yaşam Kalitesi Göstergeleri, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı- Kentsel Göstergeler Kılavuzu incelenmiştir. Bu araştırmaların sonuçlarına göre kentsel yaşam kalitesi göstergelerinin her çalışmada farklı sonuçlar çıkarmasının nedenleri belirtilmekte ve kentsel yaşam kalitesi göstergeleri için bazı öneriler ortaya konulmaktadır.

İkinci bölümünde, küreselleşme ile birlikte ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan meydana gelen değişimden yola çıkılarak kamu yönetiminin dönüşüm ekseninde özelleştirme, serbestleştirme, düzenleme ve yerelleştirme kavramları tartışılmıştır. Minimal devlet felsefesi doğrultusunda merkezi devletin görev ve yetkileri sınırlanırken, yerel yönetimler güçlenmekte ve sorumlulukları artmaktadır. Neo-liberalizm ile birlikte yerel yönetimlerin özelde ise belediyelerin görev ve sorumlulukları artarken, aynı oranda yetki, kaynak ve personel ihtiyacı giderilmediği ifade edilmektedir. Bu bölümde ilk olarak neo-liberal politikaların Dünya’da ve Türkiye’de ortaya çıkışı ve gelişimi incelenmiştir. Daha sonra neo-liberalizmin getirdiği ilkeler kapsamında kamu yönetiminin nasıl bir dönüşüm yaşadığı irdelenmiştir. Bu neo-liberal ilkelerin bir yerel yönetim birimi olan belediye hizmetleri kapsamında kentsel yaşam kalitesine etkisi araştırılmıştır.

Üçüncü bölümünde; ilk olarak Türkiye’de belediye kurumu ve tarihçesi ele alınmıştır. Daha sonra bir yerel yönetim birimi olan belediyelerin kentlerin yaşam kalitesini arttırmak amacıyla üzerine düşen sorumlulukları incelenmektedir. Türkiye’de belediye kurumu, yerel yönetimlerin güçlenmesi ve belediyelerin sorumluluğunun artması, bu sorumluluğu

belediyelerin nasıl kullanması gerektiği açıklandıktan sonra, kentlerde kaliteli bir yaşam için ortaya atılan Avrupa Kentsel Şartı'nda yer alan kentli hakları 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunları kapsamında karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

Dördüncü bölümde ise belediyelerin kentsel yaşam kalitesini artırmak amacıyla sunmuş oldukları kentsel hizmetleri belirlemeye yönelik Nevşehir ve Niğde illerinde alan çalışmaları yapılmıştır. Belediyelerin kentsel yaşam kalitesi ile ilgili bu tespiti yaparken ise anket ve derinlemesine mülakat teknikleri kullanılmaktadır. Bu bölümde araştırmanın amacı, kapsamı, önemi ve metodolojisi açıklanmıştır. Tüm analiz bilgisayar ortamında veri girişi ve SPSS 17 paket programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda ortaya çıkan veriler incelenmiş ve kentsel yaşam kalitesi ile ilgili bulgular elde edilmiştir.

Tez kapsamında, küreselleşen ve modernleşen dünyada kentsel yaşam kalitesinin sağlanması için belediyelerin üzerine düşen görevleri ve sorunları çözüm önerileriyle birlikte ortaya koymak amaçlanmaktadır. Çalışma, Türkiye'de belediye ve yerel yönetim biriminin kentlerde yaşam kalitesi üzerinde etkisinin iki alan örneği kapsamında ortaya konulması açısından önemlidir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KENTSEL YAŞAM KALİTESİ

1.1.YAŞAM KALİTESİ

Yaşam kalitesi; gerek birey gerekse toplumsal açıdan yaşamı tüm yönleriyle değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Yaşam kalitesi kavramının felsefe, sağlık, kentsel yaşam, sosyoloji vb. birçok alanla ilişkili olduğundan dolayı pek çok farklı tanımları yapılmıştır (Sapancalı, 2009, s.9). Bu kavramın literatürde çok sayıda tanımının yapılmasının sebebi, yaşam kalitesi kavramına kişiler tarafından zamana ve mekâna göre farklı anlamlar yüklemesi olarak ifade edilmektedir.

Yaşam kalitesi kavramı, Avrupa'nın güncel literatüründe temel olarak bir insan topluluğunun ekonomik durumu, eğitim ve iş olanakları, aile yapısı, sosyal yaşama katılım ve sağlık durumu gibi ölçülebilen nesnel koşullar ve bu topluluktaki insanların yaşam kalitelerine ilişkin olumlu ve olumsuz düşünce ve duygularının bütünü olarak tanımlanmaktadır (Tağmat, 2007). Her birey kendi yaşamını daha iyi bir seviyeye çıkarmayı, yaşamında bulunmayan, özlemini çektiği şeylere sahip olmayı, kısacası daha iyi koşullara, huzura, refaha ve mutluluğa ulaşmayı ister. Bu sebeple yaşamında her zaman kaliteyi arar.

WHO'ya göre ise, yaşam kalitesi; bireylerin, hayat içerisindeki durumlarını, ait oldukları kültürel yapı ve değerler sistemi kapsamında yaşamı algılama ve değerlendirme biçimidir. Söz konusu değerlendirme, bireylerin beklentileri, hedefleri, hayat standartları ve hayata ilişkin kaygıları ile ilişkili olarak şekillenmektedir. Bu kavram bireyin fiziksel sağlığı, psikolojik durumu, özgürlük seviyesi, sosyal ilişkileri ve yaşadığı çevrenin başlıca özellikleriyle etkileşimleri gibi çok sayıdaki etkenle ilişki içerisinde şekillenen, karmaşık ve geniş bir kavramdır (Karakut Tosun, 2013, s.219).

Yaşam kalitesi kavramı, özünü oluşturan refah ve hoşnutluk kavramları ile birlikte, ekonomik, kültürel, sağlık, konut, sosyal ilişkiler gibi çeşitli boyutları da içerir. Bir ülkede ekonomik ve sosyal göstergelerin iyiyi işaret etmesi toplumdaki insanların huzurlu bir hayat sürdürdüklerini göstermemektedir.

Yaşam kalitesi çevresel olarak değerlendirildiğinde, solunan havanın kalitesi ne kadar yüksekse, yaşam kalitesi o kadar yüksek olmaktadır. Ancak insanlar tarafından atmosfere karıştırılan yabancı maddelerle hava bileşiminin bozulması hava kirliliğine neden olmakta ve solunan havanın kalitesi düşmektedir. Su, gerek doğrudan susuzluk gibi en temel gereksinimi karşıladığı için gerekse dolaylı biçimde yaşam standartlarını şekillendirdiği için yaşam kalitesini belirleyen en önemli unsurdur. Toprak, kimyasal, fiziksel ve biyolojik faktörlerin

oluşturduğu hassas ve çok karmaşık bir sistemdir. Ayrıca, toprak tüm doğal varlıkların mekânı ve yaşamın temel kaynağıdır. Bu bağlamda toprak, yaşam koşullarını ve yaşam kalitesini doğrudan etkileyen bir unsurdur. Ancak üstüne ve içine bırakılan zararlı atık maddeler sonucunda toprağın gerek fiziksel gerekse de kimyasal özelliklerini bozacak ölçüde kirletildiği görülmektedir. Toprağın kirletilmesi ise üretim gücünün ve varlığının tehlikeye düşürülmesi anlamına gelmektedir.

Gürültü, istenmeyen seslerin yarattığı akustik bir olgudur. Gürültü kirliliği kentleşmeye bağlı olarak, birden fazla kaynaktan gelen karışık seslerin ortak olarak oluşturdukları çevresel bir sorundur. Gürültü kirliliği yaşam kalitesini doğrudan insan sağlığı üzerinde yaptığı çok yönlü olumsuz rahatsızlıklar bağlamında etkilemektedir (Sapançalı, 2009, s.162-172).

Yaşam kalitesi hem çevresel hem de bireye ait psikolojik bileşenleri içeren bir kavramdır. Bir yaşamın kaliteli olduğu birey tarafından belirlenmekte ve toplum tarafından şekillenmektedir (Aktaş, 2014, s.8). Bireyin sahip olduğu özellikler ile birlikte kendisine sağlanan yaşam koşullarını yorumlayışı o yaşamın ne derece kaliteli olduğunu göstermektedir.

Yaşam kalitesi ile ilgili birçok tanımlama yapılmasına rağmen aşağıda yaşam kalitesine dair genel görüşler şu şekilde belirtilmektedir (Türksever, 2001, s.16):

- Yaşam kalitesi çok boyutlu ve geniş bir kavramdır.
- Yaşam; sosyal, ekonomik, psikolojik ve fiziksel (doğal ve yapılandırılmış çevre) olmak üzere farklı çevrelerden oluşmaktadır. Yaşam kalitesi de bu çevrelerin ayrı ayrı kalitelerinin birbirleriyle etkileşiminden ortaya çıkan bir bileşkedir.
- Yaşam kalitesi bileşenleri kültürden kültüre, ülkeden ülkeye değişebilir. Burada esas olan, temel faktörlerin (sağlık, spor, eğitim, alışveriş, ulaşım ve kültür hizmetleri ile konut ve güvenlik vb) o toplum tarafından nasıl algılandığının ölçülmesidir.

Yaşam kalitesi kavramına dair pek çok farklı tanım vardır ve her geçen gün yeni tanımlamalar yapılacağı ifade edilmektedir. Çünkü farklı kültürlere sahip olan ve farklı şehirlerde yaşayan aynı zamanda farklı koşullara sahip insanların yaşam kalitesine ilişkin ifadeleri farklı olacaktır. Yaşam kalitesi birçok tanıma sahip olmasına rağmen tanımın iki boyutu dikkat çekmektedir. Yaşam kalitesinin ilk boyutu, bireyin hayatına ilişkin objektif değerleri içerirken, diğer boyutu bireyin bu objektif değerler karşısında yaşam kalitesini şekillendirdiği subjektif değerleridir.

Bireylerin verimli ve işlevsel bir yaşam sürdürebilmeleri için karşılanması gereken temel yaşamsal gereksinimleri vardır. Bu yaşamsal gereksinimlerin tatmini ise, bireyin maddi

ve psikolojik kaynaklara sahip olması ile ilişkilidir (Sapançalı, 2009, s.16). Birey merkezli yaşam kalitesi yaklaşımın çıkış noktasını Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi kuramı oluşturmaktadır. Bu kuram insanların işlevlerini yerine getirmeleri ve yaşamlarını sürdürmeleri açısından beşli bir kademelenme önermektedir. Bunlardan ilk kademe, fizyolojik gereksinimlerdir. Hava, su, gıda, uyumak vb. yaşamın sürdürülmesi için karşılanması mutlaka gerekli gereksinimlerdir. İkinci kademe güvenlik gereksinimleri gelmektedir. Üçüncü kademe, sevgi ve ait olma gereksinimleri yer alır. Dördüncü kademe kendine saygı, güven, başarı, başkalarının saygısını içeren saygınlık gereksinmesi (ego gereksinmesi) yer almaktadır. En üst kademe de kendisini gerçekleştirme gereksinmesi bulunur. Bu kademelenmenin en alt düzeyleri gereksinim iken üst düzeyleri istekleri oluşturmaktadır. Üst kademelerdeki gereksinimlerin ne kadar çoğu karşılanıyorsa, yaşam kalitesi de o kadar yüksektir denilebilir (Maslow, 1970, s.35-46). Onurlu yaşam hakkı tüm kademeleri içermektedir (Tekeli, 2010, s.11). Kaliteli bir yaşamın sağlanabilmesi için tüm insanların onurlu yaşam hakkına sahip olması gerekmektedir.

Sağlık, güvenlik, memnuniyet, refah ve fiziksel çevre gibi farklı alanlara ilişkin politika geliştirilmesine yönelik araştırmalarda, "yaşam kalitesi" kavramıyla birlikte "çevresel kalite", "yaşanabilirlik" ve "sürdürülebilirlik" gibi farklı kavramlar da kullanılmaktadır (Ceylan, 2007, s.6).

Çevresel kalite kavramı, çevrenin, sahip olduğu fiziksel, sosyal ve sembolik özelliklerinin çevre kullanıcılarına, huzur, refah ve memnuniyet duygusu verebilme potansiyelini ifade etmektedir (Marans, 1969). Yaşanabilirlik kavramı ise, Pacione (2003) tarafından, "çevreye ait özellikler ve bireysel özellikler arasındaki etkileşimin davranış temelli bir işlevi" olarak tanımlanmaktadır. Yaşanabilirliğin sağlık, konfor ve hem toplumsal hem de bireysel düzeyde sosyal refah koşullarına ilişkin insani bir ihtiyaç olduğunu belirtmiştir. Sürdürülebilirlik kavramı; BM tanımına göre, ekonominin ve yaşam kalitesinin yükseltilmesine yönelik gelişme süreçlerinin, doğal kaynaklar üzerindeki olumsuz etkisini en aza indirmeyi amaçlayan küresel ölçekte etkili bir yaklaşımdır (Newman'dan aktaran Ceylan, 2007, s.6).

Yaşam kalitesinin sağlık ve mekân olmak üzere iki boyutu vardır. İlk boyutu olan mekân boyutu içinde; konut, mahalle, kent ya da bölge ölçeğinde yaşam kalitesinin araştırılması ve bu alanların yaşam kalitesine etkileri çalışmalara konu olmuştur. Yaşam kalitesine konu olan bir diğer boyutu ise sağlık boyutu olmuştur. 1990'ların başından beri, yaşam kalitesi kronik sağlık problemleri olan hastaların iyileştirilmesinde önemli bir ilgi alanı

olarak ele alınmaktadır. Yaşam kalitesi araştırmaları tedavi ve hastalık süreçlerinin günlük yaşamdaki sosyal, fiziksel ve ruhsal etkilerini analiz ederek; hastaların ihtiyaç duydukları sosyal, ruhsal ve fiziksel desteği belirlemekte yarar sağlamaktadır. Sağlık günlük yaşamın kaynağıdır ve yaşam kalitesi için ön koşuldur (er, 2009, s.18-19). Yaşam kalitesi kavramının merkezinde birey yer almaktadır ve bireyin sağlıklı olması yaşam kalitesinin en önemli göstergelerinden biri olarak ifade edilmektedir. WHO'nunda tanımladığı gibi günümüzde de sağlık; sadece hastalık ve sakatlığın olmayışı değil, kişisinin fiziksel, ruhsal ve sosyal olarak da tam bir iyilik halinde olması olarak ele alınmalıdır (WHO, QOL, 1995).

Bir yerleşkenin yaşam kalitesi, nüfus hareketlerini ve bölgesel ekonomik gelişmeyi etkileyen önemli bir unsurdur. Özellikle 1990'lı yıllardan sonra kırsal alandan büyük kentlere yaşanan gn yerini büyük kentlerden daha küçük kentlere yaşanan göç almıştır. Söz konusu olan küçük kentlerde suç oranının düşük olması, çocuklar için daha iyi ve daha güvenli yaşam koşullarının olması, geçim masrafının az ve rekreasyon olanaklarına erişimin kolay olması gibi yaşam kalitesi etmenleri bunun en önemli nedenlerindedir. Özellikle büyük kentlerin çevresinde küçük kentler gelişmektedir. Buralarda; kentin sunduğu kent hizmetleri, iş olanakları, kültürel aktiviteler gibi olanaklardan yararlanılmaktayken, suç, yüksek emlak vergisi, stres, trafik gibi dezavantajlar yaşanmamaktadır. Yapılan araştırmalar nüfus hareketlerini açıklamada ekonomik etmenlerin ve yaşam kalitesi etmenlerinin etkili olduğunu ancak yaşam kalitesinin daha baskın olduğunu ortaya koymaktadır (er, 2009, s.19-20). Fakat g eden kentlilerin beklentileri karşılanmadığında ise güvenlik, sosyal evre, toplumsal dayanışma gibi etmenlerden dolayı yeniden kırsala dönüp, tersine g yapmaktadırlar. Bu durum bireylerin yaşamlarını kendi dünya görüşlerine göre yorumladıklarının açık kanıtıdır. Çünkü kentsel yaşam kalitesi, bireylerin yaşamlarına yönelik yaptıkları yorumların bir sonucudur (Bıçakçı, 2001, s.3).

1.2. KENTSEL YAşAM KALİTESİ

Dünya'da hızla artan kentleşme ile birlikte insanların önemli bir bölümü kentlerde yaşamaya başlamıştır. Bu durum kentlerdeki yaşam kalitesini küresel ölçekte güncel bir problem haline getirmiştir. Hızla artan kentleşme olgusu ile birlikte yaşam kalitesi tanımlarına, kriterlerine ve ölçmesine yönelik araştırmaların artması, yaşam kalitesi ve kent kavramını bir araya getirmiştir (Yıldız, 2007, s.1).

Yaşam kalitesi, yaşamın tüm alanlarını içine alan çok boyutlu bir kavramdır. Dolayısıyla bireyin içinde yaşadığı aile ortamı, apartman, mahalle ve kent, bireyin yaşam kalitesini yakından etkileyen faktörlerdir. Bireyin yaşadığı veya zamanını geçirdiği meknlardan hoşnutluğu, yaşam kalitesinin seviyesini belirlemektedir (olakoğlu, 2005, s.9).

Çok geniş bir kavram olan yaşam kalitesinin, kentsel alanlar üzerindeki etkisi yaşam kalitesi kavramının mekânsal boyutunu yansıtmakta olup kentsel yaşam kalitesi olarak ifade edilmektedir.

Geray (1998, s.326), kentsel yaşam kalitesi kavramını tanımlarken birbiriyle bağlantılı dar ve geniş anlamlı olmak üzere iki tanımlama yapmıştır. Kentsel yaşam kalitesi dar anlamıyla; toplumsal, ekonomik ve mekânsal öğeler açısından kent tanımına giren yerlerde, kentsel altyapı, ulaşım, iletişim, konut, hava kirliliği, güvenlik, çevre temizliği gibi olanakların, çeşitli kuruluşlar tarafından önceden belirlenmiş standartları sağlaması veyahut önceden belirlenen standartların üzerine çıkması durumudur. Geniş anlamıyla kentsel yaşam kalitesi ise; toplumsal, kültürel ve siyasal öge ve süreçleri de içermektedir. Buna göre kentin, belirli hizmetleri belirli standartlarda sunmasından öte, sunulan hizmetlerden tüm kent sakinlerinin, eşit, dengeli ve gereksinimleri oranında yararlanması sağlanmalıdır. Bunlarında yanında kent sakinlerinin kente ilişkin karar alma süreçlerine, kültürel ve toplumsal etkinliklere katılma imkânlarının da sağlanmış olması gerekmektedir.

Kentsel yaşam kalitesi kavramı, çevrenin ölçülebilir, mekânsal, fiziksel ve sosyal bileşenleri ve bu bileşenlerin algılanma biçimlerini ele almaktadır. Aynı zamanda bireylerin algılama biçimlerinin sadece nesnel özellikleriyle değil, aynı zamanda bireysel etkilerinde değerlendirildiği öznel bir yaklaşımla değerlendirilmesi gereken bir kavram olduğu belirtilmektedir (Karakurt Tosun, 2013, s.218). Bu yaklaşımdan anlaşıldığı üzere çevrenin ölçülebilir, mekânsal, fiziksel ve sosyal bileşenleri kentsel yaşam kalitesinin nesnel tarafını, bireylerin bu bileşenleri algılama şekli öznel tarafını oluşturmaktadır. Buradan hareketle kentsel yaşam kalitesi, kentte yaşayan bireylerin, yani kent sakinlerinin kentsel gereksinimlerinin tam olarak karşılanması, kent hizmetlerinin önceden belirlenmiş standartlara uygun olması ile yaşam koşullarının nesnel bakımdan olumlu yönde gerçekleşmesi ve buna bağlı olarak öznel kent sakinlerinin tam bir iyilik halinde bulunmaları olarak tanımlanabilir (Sapançalı, 2009, s.16). Bireyin çevresinde gelişen kent yaşamındaki biyolojik, sosyal ve fiziksel olumsuzluklar kentsel yaşam kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir. Dolayısıyla birey, kendisi yaşamından memnun kalsa yani bireysel olarak yüksek seviyede yaşam standardına ulaşmış olsa bile, kendisinden bağımsız olarak gelişen kentsel sorunlar nedeniyle kentsel yaşam kalitesine ulaşamamaktadır (Çolakoğlu, 2005, s.11). Bu durum, bireylerin kentin yaşam kalitesini yorumlayışının subjektif yönünü oluşturmakta olup doğal ve yapılı çevre ne kadar iyi olursa olsun bireyin psikolojik durumunun ne derece önemli olduğunun göstergesidir.

Kentsel yaşam, politik süreçte kent plancılığı, mimarlık ve mühendislik alanındaki uzmanların kaynakları kullanarak meydana getirdiği yapay çevrede gerçekleşmektedir. Ancak kentte yaşayanların yaşam biçimlerinden bahsedebilmek için sahip olunan sosyo-ekonomik, kültürel ve siyasal özelliklerin de bilinmesi gerekmektedir. Bu nedenle, kentsel yaşam kalitesi tanımlanmasında, yaşanabilirlik ve sürdürülebilirlik kavramları birlikte ele alınmaktadır (Üçer, 2009, s.21). Bu kavramlar kendi içlerinde karıştırılsa da birbirlerinden farklı boyutları yansıtmaktadırlar. Yaşanabilirlik ve sürdürülebilirlik daha çok çevre odaklıyken, kentsel yaşam kalitesi insan odaklıdır. Ayrıca sürdürülebilirlik gelecek ile ilgili bir kavram iken kentsel yaşam kalitesi gelecekte çok günümüzle ilgilenmektedir. Ancak yaşanabilirlik ve sürdürülebilirlik ile birlikte kentsel yaşam kalitesinin bütüncül ve tamamlayıcı niteliği ortaya çıkmaktadır (Koyuncu, 2011, s.18).

1.2.1. Yaşanabilirlik

Nüfusça büyüyen, alanca yayılan kentler; özellikle plansız kentleşmenin bir sonucu olarak kentlilere, giderek düşmekte olan bir yaşam kalitesi sunar hale gelmiştir. Nüfus artışının planlamanın önünde gitmesi, yeterince iş sahası ve konut sunumu yapılamayışı, gecekondulaşma, doğal kaynakların sorumsuzca tüketimi, trafik sorunu, toplumdaki sosyal dengesizliğin giderek artması gibi sorunlar kentsel yaşamı her geçen gün zorlaştırmakta, kentlilere sunulan gündelik yaşamın hemen her boyutundaki kaliteyi düşürmektedir (Çolakoğlu, 2005, s.12). Nüfusun aşırı yoğunlaşması, evsizlik, artan yoksulluk, işsizlik, toplumsal dışlanma, ailede istikrarsızlık, kaynak yetersizliği, temel altyapı ve hizmetlerin noksanlığı, yetersiz planlama, güvenlik ve şiddet sorunu, çevrenin bozulması ve afet tehdidi kentsel yaşam kalitesinin sağlanmasında önemli tehdit unsurlarıdır (Çolakoğlu, 2005, s.12). Bu doğrultuda kentlerde kalitenin sağlanabilmesi için yaşanabilirlik kavramı çerçevesinde hareket edilmelidir.

Yaşanabilirlik; bireysel ve toplumsal refah ve mutluluk ile kişilerin bir yerleşimde yaşamaktan duyduğu doyum ve bunu etkileyen mekânsal özellik ve niteliklerle ilgilidir. Habitat II İnsan Yerleşmeleri Konferansında, yaşanabilirlik, bir yerleşmenin iyi olarak nitelendirilebilmesi için, toplumların üzerinde uzlaştıkları yerleşmenin, gerçekleştirilmesi gereken başarı ölçütleri olarak tanımlanmıştır (Ulusal Eylem Planı, 1996, s.76). Yerel ve değişken performans kriterleri ile ölçülmeye elverişli bir kavram olan yaşanabilirlik, tüm dünya vatandaşlarının yaşam kalitesine ilişkin kaygılarına daha iyi yanıt bulunmasına olanak tanımaktadır. Çünkü en zor koşullarda bile insanlar, temel ihtiyaçlarının karşılanmasının ötesinde, daha iyi bir hayatın özlemini duymaktadır (Savaş Yavuzçehre, 2005, s.20).

Çabalar Bayrak (2001, s.5)'ın çalışmasında yaşanabilirliğin boyutları; can ve mal güvenliği, yeterli ve sağlıklı su, atıkların uzaklaştırılması, temiz hava, ucuz ve temiz enerji sağlanması, doğal afet riski taşımaması, haberleşme, konut edinebilme gücü, tarihi ve kültürel miras, kimlik, ulaşım ve gürültü şeklinde detaylandırılmıştır.

Kentte yaşayanların başta sağlıklı yaşama hakkı olmak üzere, diğer temel insan haklarını kullanabilmeleri, ancak sağlıklı ve güvenli bir kent ortamında mümkün olabilir. Bu hakların kullanılabilme koşulları ise öncelikle insanların yakın çevresinde, yaşadığı kentsel alanda yaratılmalıdır (Çolakoglu, 2005, s.12). Kentliler güvenli, huzurlu, özgür ve hayatının bütün fonksiyonlarını kolaylıkla yerine getirdiği sağlıklı bir kentte yaşamlarını sürdürebilme hakkına sahiptir.

WHO Sağlıklı Kentler Projesi kapsamında sağlıklı kent tanımı şu şekilde yapılmaktadır:

“Sağlıklı kent, devamlı olarak fiziksel ve sosyal çevre yaratan ve geliştiren, maksimum potansiyellerini geliştirerek ve hayatın tüm fonksiyonlarını yerine getirerek insanların birbirlerini karşılıklı desteklemesine imkân verecek toplum kaynaklarını geliştiren, yaşam koşullarının (kentte yaşayanların ekonomik ve sosyal durumları ile fiziksel çevre) sağlık ve yaşam kalitesini yükselttiği kenttir” (WHO, 1986, s.9).

Bireylerin yaşadıkları kentte; fiziksel, sosyal, ekonomik ve psikolojik tüm ihtiyaçları karşılanıyorsa o kentte yaşam kalitesinden söz edilebilir. Buradan yola çıkarak kentlilerin yaşam kalitesinin, kentten elde ettikleri doyumla ölçülebilir.

1.2.2. Sürdürülebilirlik

Küreselleşme ile birlikte kentler kalkınmanın odak noktası haline gelmektedir. Kalkınmanın etkisiyle kentlerin üzerindeki üretim ve tüketim alanları çevresel sorunların yoğunlaştığı alanlar haline düşmektedir. Özellikle sosyo-ekonomik kararların çevrebilimsel ilkelere uygun olarak alınmadığı kentlerde, bir yandan bugünkü neslin yaşam kalitesi düşerken, diğer yandan gelecek kuşaklara “yaşanabilir” bir kent bırakabilme olanakları sınırlanmaktadır. Bu bağlamda, kentlere sürdürülebilir kentler niteliğinin kazandırılması da, sürdürülebilir kalkınma stratejisinin önemli bir halkasını oluşturmaktadır. Bir ülkede, sürdürülebilir kalkınmanın amaçları ve hedeflerine ulaşmada kentsel sorunların çözümü önemli bir yer tutmaktadır (Savaş Yavuzçehre, 2005, s.25).

1990’lı yıllar, 1987’de Brundtland Raporu’yla gündeme yerleşen “sürdürülebilir gelişme” olgusunun küresel kamuoyunu etkilemeye başladığı yıllardır. Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu (WCED) tarafından yayımlanan “Ortak Geleceğimiz” (Brundtland Raporu) adlı

raporda sürdürülebilir kalkınma; “Bugünün ihtiyaçlarını gelecek nesillerin de kendi ihtiyaçlarını karşılamalarında ödün vermeden karşılamak” olarak tanımlamıştır (Aksu, 2011, s.6). Sürdürülebilir kalkınmanın amaç ve hedeflerini; ekonomi, insan, çevre ve teknoloji alanları çerçevesinde değerlendirmek mümkündür. Ekonomik anlamda yaşam tarzının değiştirilerek verimliliğin artırılması, enerji ve doğal kaynakların kullanımında daha dikkatli davranılması, kaynak kullanımını minimize edecek temiz üretim teknolojilerinin kullanımı, dengesiz gelir dağılımının düzeltilmesi ve sağlık koşullarının iyileştirilmesi, eğitim ve sosyal hizmetlere ulaşımada adaletin sağlanması şeklinde sıralanmıştır (Aksu, 2011, s.6-7).

Sürdürülebilir kentler düşüncesinin gerçekleştirilmesi için gerekli şartlar şu şekilde sıralanmıştır; (i) kentlerde nüfus artışı kontrol altına alınmalı, eğitimde, sağlık hizmetlerinde, beslenmede, barınmada sağlanacak iyileştirmeler yoluyla nüfusun niteliksel gelişimi sağlanmalıdır, (ii) kentlerdeki işsizlik sorunu çözümlenip, iş güvenliği sağlanmalıdır, (iii) toprak kaynakları üzerindeki olumsuzluklar giderilerek, besin güvenliğinin sağlanması gerekmektedir, (iv) kent ekosistemlerinin, ekolojik olanaklarının ötesinde bir yaşam biçimi olan tüketim toplumu anlayışının terk edilmesi gerekmektedir, kaynak kullanımında verimliliği artırıcı, atıkları azaltıcı, yeniden kullanım ve değerlemeyi teşvik edici teknolojiler ve düzenlemeler gerekmektedir, (v) sanayi üretiminde hava, su gibi değerlerin “bedava mallar” olarak görülüp, hoyratça kullanımını engelleyici uygulamalar yapılmalıdır, (vi) kent içi ulaşımada toplu taşıma özendirilerek, güvenli bisiklet ve yaya yolları yapılmalıdır, (vii) kentin yönetimine halkın katılımını sağlayıcı ve yerel yönetimleri güçlendirici uygulamaların gerçekleştirilmesi gerekir, halkın yönetime ve yargıya başvuru hakkını genişletici yol ve yöntemlerin geliştirilmesi gerekmektedir (Ertürk, 1996, s.177-178). Sürdürülebilir kentlerin gerçekleşmesi için hizmet sunumunda iyileştirmeler yapılmalı, kent güvenliği sağlanmalı, ekolojik kaynakların tüketimi konusunda kentliler bilinçlendirilmeli, çevre kirlilikleri önlenmeli ve sağlıklı gıdalar üretilmelidir.

1.2.3. Kentli Hakları ve Kentsel Yaşam Kalitesi

Kentsel yaşam kalitesi kavramı bir kentte çağdaş kent ve çevre standartlarının sağlanmasının yanında, kentli haklarının herkese sağlanmış olmasıyla da doğrudan ilgilidir (Savaş Yavuzçehre ve Torlak, 2006, s.186). Kentli haklarına sahip olma ve bu hakları kullanabilme kentsel yaşam kalitesini belirleyen başlıca özelliklerden biridir. Kentli olma ya da kentli haklarına sahip olma bir anlamda çağdaş örgütlenmeler aracılığıyla hareket edebilme özelliklerini de taşımaktadır. Kentsel örgütlerin kurulması, örgütlenme, örgütlü katılım

yoluyla toplumsal yaşamın sürdürülmesi, toplumsal işlevlerin gerçekleşmesi, toplumsal bütünleşme arasındaki ilişkileri ve bağları kuran yaşam öğeleridir (Geray, 1998, s.328).

Kent hizmetlerinin, bütün kent sakinlerinin ulaşılabilirliğinde önceden belirlenmiş standartlarda sağlanmasının ötesinde kentli haklarında kent sakinlerine sağlamış olması kentsel yaşam kalitesi ile ilgilidir. Temel insan hak ve özgürlükleri ile birlikte dayanışma hakları arasında sayılan çevre hakkı, kentli hakkı, yaşanılabilir planlı bir çevre kentsel yaşam standartlarını arttırmada bir faktör olduğu belirtilmektedir (Savaş Yavuzçehre ve Torlak, 2006, s.186).

Kentin görünen, tasarlanan ve yaşanan bir mekân olduğunu ortaya koyan Lefebvre, kentte yapılan mekânsal düzenlemelerin kentlilerin tüm haklarını derinden etkileyecek bir potansiyele sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bu hakların elde edilmesi, tanınması ya da kaybının engellenmesi için kentsel yaşamın tümünde söz sahibi olunmasını sağlayacak bir hak tanımlamak gerekmektedir. Bu hak istediği, hayal ettiği gibi bir kentte yaşayabilmek için karar alma süreçlerine dahil olmayı sağlayacak bir “kent hakkı” olarak tanımlanmaktadır (Reyhan ve Leblebici, 2013, s.52).

Kent düzeyinde yaşam kalitesinin sağlanması kent yönetiminin sorumluluğundadır. Yaşam kalitesinin sağlanması, kent yönetiminin varlığını sürdürmesi açısından vazgeçilmez bir zorunluluktur. Zira yaşam kalitesinin sağlanması, kent sakinlerinin kentsel hizmetlerden dolayısıyla da yönetiminden memnun olduğunu ortaya koymaktadır. Tam tersi bir durumda ise, yani kent sakinlerinin yaşam kalitesinden memnun olmadıkları bir durumda seçilmiş ya da atanmış, kent yönetiminin aynı kadroyla devamı düşünülmez. Bu durum dikkate alındığında kentsel yaşam kalitesinin sağlanması kent yönetimi için bir zorunluluktur (Ekşioğlu, 2011, s.17).

Kentsel yaşam kalitesinin sağlanmaya çalışıldığı bir kentte; altyapı, eğitim, sanat gereksinimleri sağlanmalı, kent yönetimine katılma ve yönetimi denetleme imkânı halka sunulmalıdır. Bunun yanı sıra halka, kentin gelişimi, yapılanması ve yaşama biçimine ait kararlara katılabilme, toplum içinde yatay ve dikey geçiş olanaklarının bulunması, toplumsal örgütlenme, bilgi edinme, iş ve gelir imkânları, adil gelir dağılımı ve bütün bu olanaklardan yararlanma imkânı sağlanmalıdır (Geray, 1998, s.327). Kentsel yaşam kalitesi kentsel alanda kullanıcılarına en iyiyi en güzeli sunma arzusu olarak ifade edilebilir. Bu kapsamda kente dair var olan ne varsa bütüncül bir sistem içerisinde uyumlu olarak sistematize edildiği şekilde devam ettirilmelidir. Burada önemli olan akılcı bir politika ile kentsel alan belirlenen amaç

eşliğinde stratejiler üretilerek sürdürülebilir bir sistemin varlığının ortaya konmasıdır (Tekeli 2010, s.98-99).

Kentsel yaşam kalitesi, yerel yönetimlerin stratejik planlamalarında, toplumsal yaşam kalitesi stratejilerinin neden öncelikle ele alması gerektiği konusunda yön gösteren bir kavramdır. Kent kaynaklarının idare ve sorumluluğu ile birlikte stratejik planı hazırlama yetkisi belediyelere ait olduğu için yaşam kalitesi stratejileri de çoğunlukla belediyeleri ilgilendirmektedir. Gerek yöneticiler gerekse yönetilenler açısından kentlerde yaşam kalitesinin oluşumu demokratik yollarla gerçekleşmelidir. Kent halkı, çeşitli sivil toplum kuruluşları ya da kent konseyleri gibi faktörlerin aracılığıyla kentsel yaşam kalitesi düzeyinin belirlediği kararlarda etkin olabilmektedir. Ancak Türkiye gibi gelişmekte olan ve kentsel problemlerini henüz tam anlamıyla çözememiş bir ülkede tüm bunları değerlendirmek pek kolay değildir (Koyuncu, 2012, s.18-20).

Yerel yönetimlerden beklenen temel işlev, kentin altyapı, temizlik, ulaşım, kültür ve turizm imar ve şehircilik gibi kentsel hizmetleri geliştirerek kentlinin yaşam kalitesini yükseltmektedir. Bir yerel yönetim birimi olan belediye yönetimi bir yandan büyük altyapı projeleriyle kentin eksikliklerini tamamlayarak diğer yandan da kentlilerin sahip olduğu fizyolojik gereksinimleri sağlayarak Avrupa Birliği (AB) kentsel yaşam standartlarına ulaşmayı hedeflemektedir.

1.3. KENTSEL YAŞAM KALİTESİNİN TARİHSEL SÜRECİ

Günümüzde çok çeşitli bilim dalları tarafından ele alınan kentsel yaşam kalitesi, uluslar arası çalışmalara konu olmuştur. Özellikle çevre bilimciler, politikacılar ve kent plancıları kentsel yaşam kalitesini daha çok incelemeye başlamıştır. Bu çerçevede, Dünya’da ve Türkiye’de kentsel yaşam kalitesinin gelişim süreci aşağıda ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

1.3.1. Dünya’da Kentsel Yaşam Kalitesinin Gelişim Süreci

Yaşam kalitesi kavramı ilk olarak 1957 yılında Avrupa Ekonomik Topluluğunu (AET) kuran Roma Antlaşması’nda “AB’nin ortak ulaştırma politikalarında temel unsur, ortak pazarı tam manasıyla oluşturmak ve vatandaşların yaşam kalitesini artırıcı yönde düzenlemeler yapmaktır” şeklinde yer almıştır (Çelik, 2007, s.18).

Kentsel çevrenin yaşanabilir hale getirilmesine ilişkin ilk çalışmalar İngiltere’de ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan salgın hastalıklar sonucu 1832 yılında sağlık koşullarını iyileştiren bir

kanun çıkarılmış ve çeşitli önlemler alınmıştır. 1844-1845'te yayınlanan "Kraliyet Komisyon Raporu'na" göre; sağlıkla ilgili görevlerin yerel yönetimlere devredilmesi, kanalizasyon problemlerinin giderilmesi, yolların genişletilmesi, konutlar için sağlık standartlarının getirilmesi, sanayi kentlerine parkların getirilmesi önerilmektedir (Tekeli, 1980, s.12). Bu Rapor kent planlaması yaparken sağlık koşullarının dikkate alınması gerektiğinin göstergesidir.

1890'lara gelindiğinde kentsel çevreye ilişkin kent estetiğini öne çıkaran çeşitli yaklaşımlar ortaya atılmıştır. Sosyo-ekonomik gelişmelere bağlı olarak "Güzel Kent Akımı"¹, "Endüstri Kent Akımı"², "Bahçe Kent Akımı"³ gibi yaklaşımlar meydana gelmiştir. 1930'lara gelindiğinde ise ideal kent yaklaşımları ortaya atılmıştır (Savaş Yavuzçehre, 2005, s.33 – 34). 1941 yılında Paris'te imzalanan Atina Anlaşması ile kent planlamasını insan merkezli olarak ele almakla birlikte, kentsel çevrenin daha sağlıklı kılınması için birtakım önerilerde bulunulmuştur (Ertan, 2008, s.5).

Dünya çapında hızla artan kentleşme, dünya nüfusunun önemli bir bölümünün kentlerde yaşamaya başlaması hızlı kentleşmenin ortaya çıkardığı birçok sorunu da beraberinde getirmiştir. Kentlerde kalabalıklaşma maliyetleri, kentsel arazide ortaya çıkan rant ve yüksek fiyatlar, gecekondulaşma gibi sosyo-ekonomik etkilerin yanında; hava kirliliği, su kirliliği gibi çevre üzerinde de olumsuz etkilerinin dünya düzeyinde yaşanması BM, EC ve AB gibi uluslararası kuruluşları sürdürülebilir ve yaşanabilir bir kent için kentleşme, kentsel yaşam kalitesi gibi konularda çalışmalar yapmak zorunda bırakmıştır (Vural ve Ulusoy, 2001, s.8).

1960'larda Toplumsal Göstergeler Hareketi (Social Indicators Movement) içinde ortaya çıkan kalite, hem doğal hem de yapılı çevre özellikleriyle ilgilidir (Oktay, 2007, s. 5). 1972 BM Birinci Çevre Konferansında sürdürülebilir kalkınma kavramı ilk defa uluslararası tanımını bu konferans sırasında almıştır (Ulukavak, 2011, s.27). Sürdürülebilir kalkınmanın sağlanabilmesi için bugünkü ve gelecek nesillerin ihtiyacına göre doğal kaynaklar kullanılmalı, yenilenebilen kaynakların sürekliliği sağlanmalı yenilenemeyen kaynaklar ise tükenme riskine karşı planlı bir şekilde kullanılmalıdır. 1976 Habitat I İnsan Yerleşimleri

¹ 19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başlarında ortaya çıkan ve kentsel çevreyi oluşturan önemli öğeler olarak, kent özeklerinin, anıtların ve deniz, akarsu ve göl kıyılarının korunmasına, düzenlenmesine önem veren kentçilik akımıdır. <http://www.tdk.gov> adresinden 28 Şubat 2016 tarihinde alınmıştır.

² Polis, mahkeme, kilise gibi kurumlara ihtiyaç duymayan, farklı kullanımların yeşil kuşaklarla ayrıldığı akımdır (Çabalar Bayrak, 2001; s.11)

³ Kır ya da kent yaşamının insanların tüm gereksinimlerini karşılayamayacağını ve bu yüzden köysel huzur, sağlık ve doğal yaşam ile kentlerin bilgi, teknik olanak ve siyasal dayanışma gibi özelliklerinin evlendirilmesini savunan akımdır (Çınar,2000; s.41).

Konferansı ilk BM konferansı ve kent ve kent çevresi sorunlarına ilişkin küresel ölçekli ilk zirve toplantısıdır. 1987 Çevre ve Kalkınma Raporuna (Brundtland Raporu) göre, insanlık, gelecek kuşakların gereksinimlerini gidermesini tehlikeye atmadan, günlük ihtiyaçlarını temin ederek ve kalkınmayı sürdürülebilir kılma yeteneğine sahiptir. 1992 yılında Rio'da BM Yeryüzü Zirvesi düzenlemiş ve bu zirve sonucunda sürdürülebilir gelişmenin yaşama geçirilmesi için bir eylem planı niteliğinde Yerel Gündem 21 kavramı ortaya atılmıştır (Ekşioğlu, 2011, s.21). YG21 ise, sürdürülebilir kalkınmanın yerel düzeyde uygulanmasını sağlayacak önemli bir kaynak olarak görülmekte ve YG21'de yerel yönetimlerin öneminden bahsetmektedir (Ulukavak, 2011, s.29-31).

1992 Avrupa Kentsel Şart metninde, iyi bir kent yönetimi için gerekli ilke ve yükümlülükleri de tanımlanmıştır. Şartın hedefi, kentliler için yaşam kalitesinin yükseltilmesidir (Ersin, 2012, s.28). 1996 Habitat II İnsan Yerleşmeleri Konferansında kentsel ve kırsal yerleşimlerin sürdürülebilirliği ve yeterli barınak ve konut sorunları küresel düzeyde sorgulanmıştır (Ersin, 2012, s.25).

2000 BM Binyıl Zirvesinin ilkelerini, özgürlük, eşitlik, dayanışma, hoşgörü, doğaya saygı ve ortak sorumluluk oluşturmaktadır (Ulukavak, 2011, s.31-32). 2001 İstanbul+5'de ise kentsel fakirliğin önlenmesi konusunda ülkelerin, BM ve diğer ilgili uluslararası kuruluşların işbirliğini artırması ve yeni kaynaklar yaratma konusunda gayretlerini arttırmaları gerekliliği vurgulanmıştır (Savaş Yavuzçehre, 2005, s.37). 2002 Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesinde, gelişmekte olan ülkelerde yoksulluğun azaltılması ilk sırayı almak üzere, kaynakların tüketimi, doğal kaynakların korunması, sağlıklı yaşama standartları, uygulanması düşünülen ilkeler ve kuramsal çerçeve gibi konuları içermektedir. 2005 Kyoto Protokolünde amaç; ulaşım, katı yakıt, petrol ve doğalgaz yakımı sonucuna bağlı olarak açığa çıkan olumsuz koşullara karşın, sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmektir (Ulukavak, 2011, s.32). 2011 Çevre ve Kalkınma Programı Raporlarında, iklim değişikliğinin daha fazla bozulmasını önlemek, eşitsizlikleri ve yoksullukları azaltmak için eylem planları geliştirmek konularından ayrıntılarla bahsedilmektedir. Bir diğer rapor ise, Yeşil Ekonomi Raporu'dur. BM Programı Yeşil Çevre Raporu'nda, insana yakışır işler üretmek ve kalıcı yoksulluğun ortadan kaldırılması için yeşil ekonomiler yeni bir büyüme kaynağı olarak gösterilmiştir. 2012 Rio+20 ve Küresel Sürdürülebilirlik Raporu Konferansında, yoksulluğun azaltılması, sosyal eşitlik, çevre koruma ve her zamankinden daha kalabalık olan şehirleri şekillendirmek amacıyla yeniden bir araya gelmişlerdir (Ulukavak, 2011, s.33-34).

1.3.2. Türkiye’de Kentsel Yaşam Kalitesinin Gelişim Süreci

1970’lerden sonra yaşam kalitesinin belirlenmesinde, bireylerin yaşamlarını sürdürdükleri çevreleri önem kazanmaya başlamıştır. Dolayısıyla yaşam kalitesinin mekânsal boyutu da önem kazanmıştır. Hatta kentlerde yaşayanların yaşam kalitelerinin belirleyici unsuru, onlara yaşam koşullarını sunan kent yönetimleri olmuştur. Bununla birlikte kentsel mekânın kalitesi hızla önem kazanmıştır ve kentsel yaşam kalitesi tartışılmaya başlanmıştır. Ancak kentsel yaşam kalitesinin Türkiye’deki gelişim çizgisi bu doğrultuda gelişmemiştir. Batı’da 1970’lerde başlayan kentsel yaşam kalitesi tartışmaları, Türkiye’de bu yıllarda gündeme gelmemiştir. Ne yazık ki yaşam şartları ile birlikte ele alınan kentsel yaşam kalitesi kavramı, özelliği ya da algılayışı ülkemizde, 1990’lı yıllara kadar araştırılmamıştır (Tekeli’den aktaran Koyuncu, 2011, s.25).

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de gün geçtikçe kentlerde yaşayan insan sayısı artış göstermektedir. Hızlı kentleşme sürecinin yarattığı sorunların çözümlenemediği, kır ve kent ilişkilerinin nesnel boyutlarının belirlenmesinde ilkelerin konulamadığı ülkemizde, kent yerleşmelerinin kontrolsüz bir gelişim ve değişime terk edildiği görülmektedir. Bu bağlamda kentlerimiz nüfus yığılmalarının olduğu bölgeler konumundadır (Görün ve Kara, 2010, s.150). Kırdan kente göç eden bireyin kente özgü işlerde çalışması, kentli davranış biçimlerini benimsemesi ve kentin sunduğu bütün olanaklardan yararlanması biçiminde ortaya çıkan kentlileşmeye yönelik bir değişim sürecidir. Neticede Türkiye’de kentleşmenin tüm sorun ve sonuçları kentlerin yaşam kalitesini etkilemiştir (Görün ve Kara, 2010, s.150). Dolayısıyla kentsel yaşam kalitesine yönelik yapılan çalışmalar önem kazanmaya başlamıştır. Bu çerçevede istatistik analiz yöntemleri kullanılarak bireylerin veya toplumların yaşamlarından duyduğu memnuniyetleri etkileyen faktörlerin ve kent yaşamını tehdit eden etmenlerin ortaya çıkarılmasına ilişkin çalışmalar yapılmıştır (Türksever, 2001, s.95).

Türkiye’de yaşam kalitesinin ortaya çıkışı 1960’lı yıllarda sosyal, kültürel ve toplumsal konuların dikkate alınmasıyla başlamıştır. Bunlarla ilgili istatistik veriler toplanmaya başlanmış ve bu görev kurumsal olarak Devlet İstatistik Enstitüsüne (DİE) verilmiştir. 1961 yılında ekonomik, toplumsal ve kültürel kalkınmayı planlı şekilde yürütmek için DPT kurulmuştur. 1965 yılında; DPT’nin “İllerin Sosyo-ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması” isimli araştırmalarının ilki yapılmıştır. 1970’li yıllarda gelişmeyi ölçen göstergelerde değişim meydana gelmektedir (Savaş Yavuzçehre ve Torlak, 2006, s.192). Bu gelişimin sosyal ve ekonomik göstergeler arasında bir etkileşim yapısı sergilediği ifade edilmektedir (Görün ve Kara, 2010, s.151). Hem DİE’nin derlediği istatistikler, hem de

DPT'nin hazırladığı raporlar, bu değişimden etkilenmiştir. DPT'nin 1996 yılında hazırladığı “İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması”nda, sosyal ve ekonomik göstergeler demografik, istihdam, eğitim, sağlık, sanayi, tarım, inşaat, mali, altyapı ve diğer refah göstergeleri olarak, 10 ana başlıkta 58 farklı değişkenden oluşmaktadır. DPT 1997 yılında da “Coğrafi Bölge Ayrımında İlçelerin Soysa-ekonomik Gelişmişlik Gruplarının ve Gelişmişlik Seviyelerinin Belirlenmesi” isminde bir araştırma yapmıştır (Savaş Yavuzçehre ve Torlak, 2006, s.192-193).

a) Yerel Gündem 21: Türkiye’de YG21 uygulamaları 1997 yılı sonunda “Türkiye’de Yerel Gündem 21’lerin Teşviki ve Geliştirilmesi” projesi ile başlamıştır. YG21, toplumun her kesiminin etkin katılımını sağlayacak, diğer yerel yönetimlerle işbirliği ve bilgi alışverişini pekiştiren bir program olup; ana hatları ile “Çevre ve Yaşam Kalitesi’nin Geliştirilmesi Projesi”dir (Kentleşme Tematik Grubu 1.Raporu).

b) 2003 ve 2004 Yaşam Memnuniyeti Araştırması: DİE, kişinin genel mutluluk algılamasını, temel yaşam alanlarındaki (sağlık ve sosyal güvenlik, örgün eğitim, çalışma hayatı, gelir, kişisel güvenlik ve adalet hizmetleri, kişisel gelişim ve kişisel destek ağları) genel memnuniyeti ölçmektir. Bu memnuniyet düzeyinin zaman içindeki değişimini takip etmek amacıyla yaşam memnuniyeti araştırması yapmıştır (Torlak ve diğerleri, 2006).

Kalkınma planlarında kentsel yaşam kalitesi konularına yer verilmiştir.

c) Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000): İlk kez yedinci beş yıllık kalkınma planında kentsel yaşam kalitesi konusuna yer verilmiştir. Yedinci Plan, yerleşmelerin planlamasında, planlama-uygulama-denetim süreçlerinin bütünleştirici ve yönlendirici şekilde düzenleneceğinden; kentlerdeki yaşam kalitesinin geliştirileceğinden; göçün metropoller yerine bölge merkezlerine, orta büyüklükteki kentlere ve merkezi nitelikteki diğer yerleşim birimlerine yönlendirmeye çalışılacağından; bu kentlerin sanayi teşvikleri, altyapı, hizmet ve konut yatırımları ile destekleneceğinden söz etmektedir (Kentleşme Tematik Grubu 1.Raporu).

Bu planda hizmet üretiminde etkinliğin ve verimliliğin artırılması, mahalli idarelerin yeniden yapılanması, yerel yönetimlerin ulaşım, altyapı, doğalgaz gibi projeleri için plan, uygulama ve standartların belirlenmesi, finansman açıklarının merkezi yönetimce karşılanması, kentsel ulaşım konusunda ana planlar yapılması gibi konular üzerinde durulmuştur (Çamur, 2007, s.8).

d) Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005): 2001-2005 yıllarına ait hedefleri içeren Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planının Uzun Vadeli Gelişmenin Temel Amaçları ve Stratejisi (2001-2023) başlığını taşıyan ikinci bölümünde, toplumun yaşam kalitesinin

yükseltilmesi, uzun dönemli gelişme stratejisinin nesnel amaçlarından birisi olarak yer almıştır. Planın temel amacı, plan döneminin toplumun yaşam kalitesinin yükseldiği bir dönem olacağı vurgulanmıştır (Ersin, 2012, s.31). Bu planda yerleşme yapısında ölçek sorunu, yerel yönetim maliyesi, denetim sistemi, yerel yönetimlerde katılım yöntemleri, demokratikleşme gereksinimi, dezavantajlı toplumsal kesimler ve doğal çevrenin korunması konularında öneriler getirilmiştir (Çamur, 2007, s.9).

e) Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı (2007-2013): DPT Dokuzuncu Kalkınma Planı'nda halkın yaşam kalitesinin artırılmasının AB'ne katılım süreciyle birlikte mümkün olacağı ifade edilmiştir. Bu kapsamda üyelik sürecinin ülkemizin ekonomik, sosyal ve siyasi yaşamında köklü dönüşümlere yol açtığı belirtilmiştir. Demokrasi, hukuk devleti, insan hakları, kentsel yaşam kalitesi, sağlık, gıda güvenliği, tüketici hakları, rekabet kuralları, kurumsal iyileşme ve çevrenin korunması gibi birçok alanda AB norm ve standartlarına ulaşılmasının halkın yaşam kalitesini yükselteceği belirtilmiştir (Görün ve Kara, 2010, s.151). Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda kentsel yaşam kalitesi kavram olarak ilk kez ele alınmıştır.

f) Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı (2014-2018): Kalkınma Bakanlığı Onuncu Kalkınma Planı'nda "Yaşanabilir Mekânlar, Sürdürülebilir Çevre" başlığı altında çevreye duyarlı yaklaşımların sosyal ve ekonomik yönden faydalarının artırılması, şehirlerde ve kırsal alanlarda kentsel yaşam kalitesinin yükseltilmesi ile bölgeler arasındaki gelişmişlik farklarının azaltılması gibi hedeflere yer verilmiştir. AB'nin ekonomik ve siyasi yönden ileri seviyede olması ve yaşam kalitesini yükseltmesi Türkiye'nin AB ile ilişkilerinin önemini ortaya koyduğu belirtilmiştir. Kalkınma hedeflerine tam olarak ulaşılabilmesi, kalkınmanın sürdürülebilir olmasına ve refahın yaygınlaştırılmasına, insanların buldukları ortamın yaşam kalitesinin yükseltilmesi, çevreye duyarlı hale getirilmesine bağlı olduğu ifade edilmiştir. Bu çerçevede şehirlerin ve kırsal alanların kendine özgü koşullarına uygun olarak iş imkânı yaratılması Onuncu Kalkınma Planının temel amaçlarından biri olduğu, ülke genelinde sosyo-ekonomik uyumun gerçekleştirilmesi ve kalkınmanın sağlanması bölgeler arası gelişmişlik farklarını azaltacağı ve bölgeler arası rekabeti arttırdığı vurgulanmıştır. Bu durumun, yerleşimlerde temel yaşam kalitesi standartlarını oluşturacağı, düşük gelirli bölge ve şehirlerin küresel ekonomi ile bütünleşmesini güçlendireceği belirtilmiştir (Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı, 2013).

İnsan hakları ve kentli haklarında yaşanan gelişmeler de vatandaşların memnuniyetini arttıracak çalışmalar yapmayı gerektirmiştir. Dolayısıyla pek çok ülkede kentsel yaşam kalitesi hakkında yapılan araştırmalar hız kazanmıştır. Dünya genelinde kentsel yaşam

kalitesine yönelik çalışmalar oldukça yaygın olmasına rağmen ülkemizde kentsel yaşam kalitesi ile ilgili çalışmalar önceki yıllara göre hız kazandığı ifade edilmiştir.

1.4. Kentsel Yaşam Kalitesi Çalışmaları ve Araştırmaları

1930 yılından itibaren yaşam kalitesini tanımlamak, araştırmak ve ölçmek için çok sayıda araştırma yapılmıştır. İlk olarak 1930'larda toplumun refah düzeyi konusunda raporların hazırlanması ile başlayan yaşam kalitesi araştırmaları; II. Dünya Savaşı'ndan sonra önem kazanmış ve 1970'lerden sonra artış göstermiştir. Uluslararası kuruluşların yaşam kalitesi ölçümleri ile ilgili raporlar yayınladıkları 1990'larda, çok sayıda ülke ve kent de yaşam kalitesi raporları hazırlanmıştır (Üçer, 2009, s.31).

1.4.1.Uluslararası Kuruluşların Araştırmaları ve Çalışmaları

Yaşam kalitesi araştırmaları ilk olarak 1930'lu yıllarda sosyal sorunlar ve halkın refah düzeyi konusunda raporların hazırlanması ile başlamıştır. 1930'lu ve 1940'lı yıllarda ekonomik gelişme ve ülkenin refahı arasında basit ve doğrudan bir ilişki olduğu ve ekonomik gelişmenin, sosyal refah ve memnuniyet düzeyinde de gelişme yaratacağı kabul edilmiştir. Bu dönemde, sistematik ekonomik gelişmenin izlenmesi için ekonomik göstergelerden yararlanılmış ve ölçümler yapılmıştır (Hankiss'den aktaran Üçer, 2009, s.35).

Kişilerin daha iyi yaşam standardına kavuşturulması ve refah düzeyinin artırılması gerekliliğinin II. Dünya Savaşı sonunda yaşanan yeniden yapılanma sürecinde gündeme gelmesinin ardından yaşam kalitesi araştırmaları önem kazanmıştır (Türksever, 2001, s.25). Savaş sonrası dönemde, ampirik araştırmalar ölçümler üzerine odaklanılmıştır. Başlangıçta tamamen nesnel/ekonomik olan ölçümler sonradan nesnel/sosyal ölçümlerle bütünleştirilmiştir. Kişi başına gelir, kirlilik düzeyi, hayat beklentisi ve suç, günümüzde de kullanılan göstergelerden bazılarıdır. 19. yüzyılın ikinci yarısında ekonomi ile refah ve memnuniyet arasında anlamlı, açık ve doğrudan bir ilişki olmadığı ortaya konulmuştur. 1960'ların başında çok sayıda ekonomik ve sosyal problemin ortaya çıkışı ile ekonomik kalkınmanın, sosyal refah ile memnuniyetin gelişmesini sağlayamadığı fikri kabul görmüş ve sosyal refah ve memnuniyetin ölçülmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır (Hankiss'den aktaran Üçer, 2009, s.36). 1960'larda hayattan genel olarak memnuniyeti ifade eden "öznel refah" , yaşam kalitesi ölçümlerine dahil olmuştur. Farklı disiplinlerden araştırmacıların yaşam kalitesini tanımlamak, araştırmak ve ölçmek amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmalar 1970'lerden sonra sayıca artmıştır (Türksever, 2001, s.26).

Çok sayıda ulus-üstü kuruluş (EC, OECD- Ekonomik Kalkınma ve İş birliği Örgütü, UN, WB-Dünya Bankası, WHO) yaşam kalitesi ile ilgili araştırmaları yapmakta ve yapılan

araştırmalara destek vermektedir. Uluslararası örgütler çevre, eşitsizlik, yoksulluk, sürdürülebilir kalkınma, yaşam kalitesi vb. konularda araştırmalar yapıp, veri toplamakta, raporlar hazırlamakta ve ülkelere destek sağlamaktadırlar (Çolakoğlu, 2005, s.18).

Ulus-üstü kuruluşların kentlerde yaşam kalitesinin ölçülmesi ve değerlendirilmesi konusunda yaptıkları çalışmalardan en önemlileri WHO'nun Sağlıklı Kentler Projesi (Healthy Cities Project), BM'in Kentsel Göstergeler Programı (Urban Indicators Programme) ve EC'nin Kentsel Denetim (Urban Audit) çalışmalarıdır (Üçer, 2009, s.32). AB, Avrupa kentlerinin mevcut durumlarını belirlemek ve karşılaştırmalı analizlerini yapmak amacıyla, kentsel yaşam kalitesi ölçümlerini Kentsel Denetim Çalışması (Urban Audit) çerçevesinde yapmaktadır (Özkan, 2012, s.34).

a) Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD): 30 ülkenin oluşturduğu örgütün amaçlarından biri, politikacılara toplumun sosyal anlamda iyileştirilmesini sağlamak için hedefler sunmak ve bu hedeflere ulaşmak için araçlar göstermektir. Bu amaçla OECD'nin çizdiği yaşam kalitesi çerçevesinde 9 temel sosyal hedef yer almaktadır: Sağlık, eğitim, iş olanakları ve kalitesi, boş zamanlar, gelir ve tüketim, çevre, güvenlik, aile hayatı, sosyal eşitlik ve hareketlilik (Çolakoğlu, 2005, s.18).

b) WHO-Sağlıklı Kentler Projesi: WHO tarafından geliştirilen ve herkes için sağlık stratejisinin prensiplerinin ve sağlığın güçlendirilmesi ile ilgili Ottawa Şartı'nın yerleştirilmesi için temel oluşturan "Sağlıklı Kentler Projesi" 1986 yılında ortaya çıkmıştır. Sağlıklı bir kent, devamlı olarak fiziksel ve sosyal çevre yaratan ve geliştiren, maksimum potansiyellerini geliştirerek ve hayatın tüm fonksiyonlarını yerine getirerek insanların birbirlerini karşılıklı desteklemesine imkân verecek toplum kaynaklarını geliştiren, yaşam koşullarının sağlık ve yaşam kalitesini yükselttiği kenttir. Kentlerin yaşam kalitelerini geliştirmeyi amaçlayan uzun dönemli bir kalkınma projesidir. Nitelikli konut, temiz, güvenli ve yüksek kalitede fiziksel çevre, dengeli ve sürdürülebilir ekolojik sistem, dayanışma içinde güçlü toplum, toplumun kararlara katılımı ve etkisi, kentte yaşayan tüm bireylerin gıda, su, barınak, gelir, güvenlik, iş vb. temel gereksinimlerinin karşılanması, katılım ve iletişim yoluyla çeşitli kaynak ve deneyimlere ulaşma, yenilikçi ve canlı bir kent ekonomisi, kentte yaşayanların kültürel ve biyolojik mirasına sahip çıkması, diğer grup ve bireylere bağlılığını desteklenmesi, herkese ulaşabilen en uygun düzeyde halk sağlığı ve sağlık bakım hizmeti ve yüksek sağlık düzeyi; sağlıklı kentin temel hedefleri olarak belirlenmiştir (Üçer, 2009, s.32).

c) Dünya Bankası (World Bank): Dünya Bankası, gelişmekte olan ülkelere yardım yapmak, stratejik danışmanlık vermek, bilgi ve teknik destek sağlamak gibi bir misyon yüklenmiştir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerin büyük kentlerinin, ulaşım, kent hizmetleri ve

konut gibi sorunlarıyla ilgilenmektedir. Dünya Bankası'nın amaçları arasında, ekonomik ve sosyal krizin yaşandığı ülkelerde, bu krizin öncelikle sosyal etkilerini araştırmak ve azaltmak için çalışmalar yapmak yer almaktadır. Dünya Bankası krizin yaşandığı ülkelerde, sosyal göstergelerden faydalanarak indeksler, karşılaştırmalı analizler ve raporlar yayımlamakta, yaşam kalitesinin yükseltilmesi için fonlar ayırmaktadır (Çolakoğlu, 2005, s.18-19). Ükelere ait veri derlemesinde Dünya Bankası önemli katkıda bulunmaktadır.

d) BM-Kentsel Göstergeler Programı: BM, insani yerleşimlerin daha iyi, daha kaliteli hale getirilmesi için bazı çalışmalar yapmıştır. Yapılan çalışmalar doğrudan kentsel yaşam kalitesi çerçevesinde olmasa da insanların ve insan yerleşimlerinin yaşam kalitesini arttırmak için yapılmıştır (Ekşioğlu, 2011, s.29).

BM, konut hakkı, yerleşmelerde daha iyi yaşam ve çevre sorunlarıyla ilgilenen organizasyonlardan biridir. Örgüt çalışmaları kapsamında bu konular ile ilgili seminer ve sempozyumlar düzenlenmekte, yayınlar yapmakta, kentleşme, kalkınma, refah, yoksulluk, yaşam kalitesi ve çevre sorunları konularında ölçümler yapmak gibi faaliyetler yer almaktadır (Türksever, 2001, s.31).

BM tarafından Habitat kapsamında yürütülen “Kentsel Göstergeler Programı” uluslararası düzeyde kentsel yaşam kalitesinin belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmaların başında gelmektedir (BİB, 2008). Kentsel Göstergeler Programı, kentsel sorunların azaltılması ve kentsel yaşamın iyileştirilmesi için geliştirilecek politikalar ve alınacak kararlara dayanak oluşturacak nitelikte kentsel veri ve bilginin üretilmesini sağlamak amacıyla ortaya çıkmıştır (Üçer, 2009, s.33).

e) EC-Kentsel Denetim Çalışması: BM ve EC gibi kuruluşlarında teşvik edici çalışmalarının etkisiyle, AB, her geçen gün yerel yönetimlere verdiği önemi arttırmaktadır (Ekşioğlu, 2011, s.47). Bölgesel politikalara ağırlık veren AB, bölgelerin küresel rekabete entegrasyonundaki etkin rollerini göreceli olarak yitirmeye başlamasıyla, kentlere verilen önemi daha da arttırmıştır. AB, kentlerde ortaya çıkan sosyal, ekonomik ve fiziki sorunların çözümü ile çevre ve yaşam kalitesinin artırılması, sürdürülebilir gelişmenin sağlanması için çeşitli politikalar geliştirmektedir (Üncü ve diğerleri, 2008, s.20-21).

Son yıllarda yaşam kalitesi araştırmaları, yaşam kalitesinin bileşenlerini analiz etmek ve yaşam kalitesini etkileyen konuları anlamak yönünde gelişmektedir. Yaşam kalitesi araştırmaları, daha önceleri yapıldığı gibi bir kentin ekonomik durumuna göre sıralamasını içermekten çok öteye geçmiştir. Günümüzde yapılan araştırmalar, kaliteli konut, nitelikli hizmetlere erişim, öğrenmek için fırsatların eşitliği gibi kentlerdeki yaşam kalitesinin çoklu boyutları üzerine odaklanmaktadır.

1.4.2. Ulusal Ölçekte Kentsel Yaşam Kalitesi Araştırmaları ve Çalışmaları

Türkiye'deki kentsel yaşam kalitesi çalışmaları Batı ile eş zamanlı olarak başlayamamış ve aynı hızda ilerleyememiştir. Türkiye'de, yaşam kalitesine önem verilmeye başlanması araştırma ve planlamada sosyal olaylara yönelme ile olmuştur. Çeşitli devlet kurumları tarafından yapılan çalışmalar ilk etapta kentsel yaşam kalitesini hedeflemese de kentsel yaşam kalitesinin anlaşılmasına ışık tutmaktadır (Koyuncu, 2011, s.50).

1990'lı yıllardan itibaren yaşam kalitesi ve kentsel yaşam kalitesi kapsamında bazı çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. TÜBA Çevre Komitesinin hazırladığı rapor ile BİB'nin hazırladığı "Kentsel Göstergeler Kılavuzu" , Türkiye'de yaşam kalitesi göstergelerini belirlemeye yönelik önemli çalışmalardandır. Yaşam kalitesi göstergelerini belirlemeye yönelik bir diğer çalışma ise, HABITAT II Türkiye Ulusal Rapor ve Eylem Planı'dır. Bununla beraber DPT İllerin ve İlçelerin Sosyo- Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması ile DİE Yaşam Memnuniyeti Araştırması, Türkiye'de yaşam kalitesi ölçümlerine yönelik alan araştırmalarındandır (Özkan, 2012, s.64).

a) Türkiye Ulusal Rapor ve Eylem Planı- Yerel Yaşanabilirlik Ölçütleri: HABITAT II Kent Zirvesi kapsamında ortaya çıkan Ulusal Rapor ve Eylem Planı, mahalli anlamda bir dizi yaşanabilirlik ölçütleri sunmuştur. HABITAT II Ulusal Rapor ve Eylem Planı'nda sayılan yerel yaşanabilirlik ölçütleri; dayanışmacı komşuluk ilişkileri, çeşitlilik içinde birlik, engellilerin mahalle halkı ile bütünleşmesi, yeterli kültür ve eğitim merkezleridir. İlaveten, park ve yeşil alanlar gibi ortak kullanım alanlarının tartışma-uzlaşma süreci sonucunda belirlenmesi, yeterli eğlence ve dinlenme tesisi, güvenli bir mahalle, hakça hizmet, yaşama ve sağlık hakkının korunmasıdır. Bu anlamda belirlenen yerel yaşanabilirlik ölçütleri, en küçük yerel birim olarak mahalle yönetiminde kentli haklarının vücut bulmasını sağlayan öncelikli unsurlar olmuştur. Ayrıca, Ulusal Rapor ve Eylem Planı'nda yer alan konular projeler halinde yer almıştır. Projeler somut, pilot ve soyut olmak üzere üç şekilde olup; projelerde konunun önemi, çözüm önerileri, izlenecek yöntem ve çözümün sağlanmasında sorumluluk yüklenen aktörler ortaya konmuştur (Palabıyık ve Atak'tan aktaran Özkan, 2012, s.64).

b) DPT İllerin, İlçelerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması: Türkiye'de sosyal ve ekonomik göstergelerin, toplanması ve araştırmacılara sunulması yakın bir geleceğe rastlamaktadır. Önceleri sadece DİE'nin sosyal göstergelere ilişkin veri topladığı ve bu verileri çeşitli devlet kurumlarının çalışmalarında kullandığı söylenebilir. Daha sonra DPT, çeşitli bakanlıklar ve yerel yönetimler de kimi zaman ülke genelinde, kimi zaman kendi görev sahalarında veri toplamaya başlamışlardır. Bu kurumlardan ilki olan DPT, "İllerin Sosyo-ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırmasını"

1965'te yapmıştır (Türksever, 2001, s.40). Bilimsel çerçevede devlet kurumları aracılığı ile yapılan ilk çalışma olduğu ifade edilmektedir.

Küreselleşme sürecinde yerel birimlerin ve mekânın artan önemi yanında, AB'ne uyum politikaları çerçevesinde Türkiye'de de, bölgelerarası gelişmişlik farklılıklarının giderilmesi, yerel ve potansiyellerin harekete geçirilmesi ve sürdürülebilir kalkınma anlayışı önem kazanmıştır. Bu nedenle çalışmaların amacı il, ilçe ve bölgeler bazında gelişmişlik düzeylerini sıralamak ve gelişmişlik düzeyi farklılıklarını gidermeye yönelik önlemlerin alınmasına kaynaklık etmektedir (Özkan, 2012, s.65).

1996 yılında yapılan çalışmada sosyal ve ekonomik göstergeler, demografik, istihdam, eğitim, sağlık, sanayi, tarım, inşaat, mali, altyapı ve diğer refah göstergeleri olmak üzere 10 alanda 58 farklı kategori oluşturulmaktadır (Savaş Yavuzçehre ve Torlak, 2006, s.192). 1998 yılında ise DPT "Türkiye'de İller ve Bölgeler İle İlgili Çeşitli Göstergeler" çalışmasını yapmıştır ve bu çalışmada 18 sosyal ve ekonomik gösterge kullanılmıştır. 2004 yılında yapılan son çalışmada bölgesel gelişme eğilimlerinin altı çizilmiş ve küresel ölçekte yerel yönetimlerin önemine vurgu yapılmıştır. Bütün illerin ilçeleriyle birlikte istatistikleri sunulmuştur (DPT, 2004, s.174).

c) DİE Yaşam Memnuniyeti Araştırması: Türkiye'de 2000'li yıllarda yaşam memnuniyeti araştırmalarına başlanmıştır. DİE tarafından gerçekleştirilen Yaşam Memnuniyeti Araştırması ilk defa 2003 yılında yapılmış ve 2004'te yayınlanmış olup, Türkiye sınırları içerisindeki tüm yerleşim yerleri olan öznel bir alan araştırmasıdır. Bu araştırma, her yıl düzenli olarak yapılmakta ve bazı eksiklikler ele alınarak güncel bir biçimde yayınlanmaktadır. Araştırma genel olarak dört bölümden oluşmaktadır: birinci bölüm, hane halkı yaşam koşulları; ikinci bölüm, bireysel mutluluk, memnuniyet; üçüncü bölüm, kamu hizmetlerinden memnuniyet; dördüncü bölüm, beklenti, kişisel gelişim ve umuttur (DİE, 2014, 1-72). Türkiye sınırları içerisindeki tüm yerleşim birimlerini içeren alan araştırması, 18 yaş ve üstü tüm hane halkı bireylerini (kurumsal nüfus hariç) kapsamına almıştır. Yaşam Memnuniyeti Araştırması'nın amacı, Türkiye'deki bireylerin öznel mutluluk algılamasını, sağlık, sosyal güvenlik, örgün eğitim, çalışma hayatı, gelir, kişisel güvenlik ve adalet hizmetleri, kişisel gelişim gibi temel yaşam alanlarındaki memnuniyetlerini ölçmek ve bunların zaman içerisinde değişimini takip etmektir (TÜİK, 2014).

2008 yılında BİB'nin yapmış olduğu araştırmada; kentlerin ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel alanına ve teknik altyapılarına ilişkin var olan durumlarının belirlenmesi, problemlerinin tanımlanması ve yaşam kalitelerinin ortaya çıkması amaçlanmıştır (Koyuncu, 2011, s.51).

Devletin DPT ve DİE adlı bu yetkili kurumların dışında başka kurumlar tarafından da ekonomik, sosyal ve çevre ile ilgili konularda çalışmaları sürmektedir. Özellikle bu iki kurumun çalışmalarının ele alınmasının sebebi ekonomik ve çevre sorunlarıyla doğrudan ilgili olması ve çalışmalarını halka paylaşmasıdır. Dünya’da kentsel yaşam kalitesi ile ilgili çalışmalar 1960’lı yıllarda en yüksek seviyeye çıkmışken, Türkiye’de 1990’lı yıllara rastlamakta olması yaşam kalitesi bilincine daha geç sahip olunduğunun göstergesi olarak ifade edilmektedir.

1.5. Kentsel Yaşam Kalitesi Göstergeleri

Dünya çapında yaşam kalitesini ölçmek için kullanılan en yaygın araçlardan biri göstergelerdir. Kentsel yaşam kalitesi göstergeleri, kentsel politika geliştirilmesinde ve uygulanmasında bir “araç” olarak kullanılmaktadır. Mevcut politikalarda değişiklik veya yeni politikalar gerekli olduğunda anahtar gelişme olarak problemlerinin tanımlanması gerekmektedir. Tanımlanan problemlerin önem/öncelik sırasına göre sıralanması, yarışan politika seçenekleri arasında seçimin kolaylaştırılması, politika hedefleri doğrultusunda sürecin izlenmesi ve yeni politikaları geliştirmek için girdi ve geri beslemenin sağlanması amaçlanmaktadır (Görer ve diğerlerinden aktaran Üçer, 2009, s.26-27).

1.5.1.Sosyal Göstergeler

Yaşam kalitesi araştırmalarında, yaşam kalitesinin refahla ilişkilendirilmesi ve yaygın olarak kullanılan ekonomik göstergelerin konuyu açıklamadaki yetersizliği nedeniyle geliştirilmiş olan sosyal göstergelerin ağırlığı göze çarpmaktadır (Ersin, 2012, s.34).

Objektif ve subjektif göstergelerin araştırılmaya başlanması, sosyal raporların düzenlenmesi ve sosyal göstergeler üzerinde çalışılmaya başlanması ile gerçekleşmiştir. 20. yüzyılın başlarında, hükümetler, yerel yönetimler ve bir takım organizasyonlar tarafından sosyal raporlar yayınlanmıştır. Bu raporlar, sosyal değişim ve sosyal eğilimle ilgili istatistikleri ve analizleri içermektedir. Sosyal raporların hazırlanması için gerekli olan gelir, tüketim, sağlık, eğitim, konut vb. konularla ilgili sosyal göstergeler ise 1960’larda toplanmış ve düzenlenmiştir. Bu çerçevede sosyal göstergeler bir araştırma alanı olarak incelenmeye başlanmıştır (Bognar’dan aktaran Üçer, 2009, s.26). Bu dönemde, sosyal rapordan Yaşam Kalitesi Araştırmaları, Yaşam Düzeyi Araştırmaları, Genel Sosyal Araştırmalar ve Hane halkı Profilleri vb. için özel bir altyapı oluşturmak amacıyla veri toplanmaya başlanmış, pek çok ülkede periyodik olarak sosyal raporlar hazırlanmaya başlanmıştır. 1990’lara gelindiğinde bütünleştirici bir kavram olan yaşam kalitesi kavramı öne çıkmıştır. Pazar araştırmaları ve sosyal göstergelerin yaşam kalitesi kavramında kesişmeleri sonunda 1990’ların ortasında merkezi Amerika Birleşik Devletlerinde olan Uluslararası Yaşam Kalitesi Çalışmaları

Topluluğu/International Society for Quality of Life Studies (ISQOLS) kurulmuştur. Öncelikle ekonomik göstergelere alternatif olarak ortaya çıkan sosyal göstergeler, yaşam kalitesi araştırmalarını etkilemiş ve zaman içinde yaşam kalitesi konusunda araştırmaların artmasıyla kullanılan göstergeler daha da çeşitlenmiş ve Yaşam Kalitesi Göstergeleri adını almıştır (Türksever, 2001, s.21).

Sosyal göstergeler, belirli bir coğrafi ve kültürel birimdeki kişilerin büyük ölçüde nesnel koşullarını yansıtan toplumsal ölçüm sistemleridir. Sosyal göstergelerin özelliği, bireylerin sosyal çevrelerine ilişkin öznel algılarından ziyade nesnel ve niceleyici istatistiklere dayanmasıdır. BM tarafından geliştirilmiş sosyal göstergeler tanımına göre; önemli sosyal koşulların yansımada kullanılabilen ve bu koşulların değerlendirilmesi ve geliştirilmesi sürecini kolaylaştıran istatistikler olarak tanımlanmıştır. Sosyal göstergelerin iki temel işlevi yerine getirdiği görülmektedir. Bunlardan ilki, toplumsal yapıda ortaya çıkan değişimin izlenmesi, ikincisi de bireysel ve toplumsal refahın ve mutluluğun ölçülmesidir (Sapançalı, 2009, s.38-39).

1.5.2. Objektif ve Subjektif Göstergeler

Kişisel ve toplumsal yaşam kalitesi ölçümleri toplum psikolojisi açısından çok önemlidir. Ancak yaşam kalitesinin tanımlanmasında yaşanan karmaşa, ölçülmesinde ve değerlendirilmesinde de yaşanmaktadır (Koyuncu, 2011, s.25-26).

Yaşam kalitesi göstergelerinin oluşturulmasında genel kabul gören Maslow'un gereksinimler kademelenmesi kuramı, insanın işlevlerin yerine getirmeleri ve yaşamlarını sürdürmedeki gereksinimleri arasında zorunluluk derecesi bakımından beşli bir kademelenme önermektedir. Bu gereksinimler, fizyolojik gereksinimler (besin, hava, su, barınak vb.), güvenlik gereksinimi (emniyet, korunma vb.), sosyal gereksinimler (sosyalleşme, grup aidiyeti hissi vb.), saygınlık gereksinmesi (toplumsal statü, saygınlık vb.), gerçekleştirme gereksinmesi (kişisel gelişim ve hedeflerin gerçekleşmesi vb.) şeklinde sıralanmaktadır (Ersin, 2012, s.35).

Yaşam kalitesinin ölçümü çalışmalarında kullanılan göstergeler genel olarak iki ayrı kategoride ele alınmaktadır. Bunlardan ilki insanın içerisinde yaşadığı çevreyi tanımlayan objektif göstergelerdir. İkincisi, insanın bu çevreyi algılama biçimine yönelik subjektif göstergelerdir (Pacione, 2003).

Objektif (nesnel) göstergeler; bireylerin algılamasına bağlı olmaksızın oluşan şartların değerlendirilmesine dayanmakta ve yapıllı çevrenin, doğal çevrenin, ekonomi ve sosyal alanın somut görünüşlerinin ölçülmesidir. Nesnel veriler sistematik olarak uluslararası, ulusal,

bölgesel ve kent düzeyinde kurum tarafından toplanan istatistiki bilgiler ile verilerden oluşmaktadır (Üçer, 2009, s.27). Objektif göstergeler; sayım sonuçları, çeşitli devlet raporları, uluslararası antlaşmalar gibi çeşitli istatistiki bilgilerden oluşmaktadır (Türksever, 2011, s.40). Objektif veriler değişmez oldukları için araştırmalar esnasında güvenilirlik sağlamaktadır. Ayrıca objektif veriler, hem belli bir topluluğun yaşam kalitesinin ölçülebilmesini sağlamakta hem de bir topluluğunun yaşam kalitesinin, diğer toplulukların yaşam kalitesi ile karşılaştırılmasına olanak sağlamaktadır (Koyuncu, 2011, s.27).

Subjektif (öznel) göstergeler ise sosyal oluşumların bireyin değerlendirmesine bağlı olarak ölçülmesi ve bireyin refah hissini ve hayatın belli bir alanından memnuniyetinin değerlendirilebilir ifadesidir. İkincil bilgi kaynaklarına dayanan objektif göstergelerden farklı olarak subjektif göstergeler doğrudan kişilerden görüşme ya da anket yolu ile elde edilen bilgileri gerektirmektedir (Üçer, 2009, s.27). Subjektif göstergeler, vatandaşların kendilerine sunulan refah düzeyinden ya da kamu kaynaklarının kullanımından memnun olup olmadıklarını belirleyebilmek için kullanılmaktadır. Dolayısıyla subjektif göstergelerin de yaşam kalitesi ölçümlerinde de kullanılması gerekmektedir.

Kentsel yaşam kalitesi, hem objektif olarak gözlenebilen gerçeklere hem de kişilerin yaşamlarına dair kendi subjektif değerlendirmelerine dayanmaktadır. Bu yüzden yaşam kalitesinin ölçümünde her iki göstergenin de kullanılması gerekmektedir. Uluslararası literatürde yer alan, kentlerde yaşam kalitesinin belirlenmesinde etkili olan faktörleri içeren makale ve araştırmalarda, kentsel yaşam kalitesinin belirlenmesi amacıyla kullanılan kategori ve göstergeler aşağıda verilmektedir:

Liu (1976), metropoliten kentlerde yaşam kalitesinin belirlenmesi için ekonomik, politik, çevresel, sosyal, sağlık ve eğitim başlıklarından oluşan 5 kategori önermiştir. Schneider (1976), Amerikan kentlerindeki yaşam kalitesini gelir, refah ve istihdam, çevre, sağlık, eğitim, katılım, suç başlıklarından oluşan 7 kategori ve 13 gösterge ile ölçmüştür.

Foster (1977), yaşam kalitesinin ölçüm kriterlerini; kaliteli ilköğretim ve yükseköğretim, kaliteli üniversiteler, temiz çevre, bağımlılık yaratan maddeler ve alkol, gece gündüz suça karşı güvenli sokaklar, kaliteli sağlık servisleri, kültürel hizmetler, restoranlar ve gece yaşamı, rekreasyon, nüfus yoğunluğu, ulaşım, deniz temizliği, toplu taşıma, stratejik planlama, biyolojik çeşitlilik, yöneticilerin yaşam koşulları ve çalışanların yaşam koşulları olmak üzere 16 başlık adı altında toplamıştır.

Boyer ve Savageau (1985), kentsel yaşam kalitesini ölçmek için iklim, konut, sağlık ve çevre, suç, ulaşım, eğitim, sanat, rekreasyon, ekonomi başlıklarından oluşan 9 kategori ve 55 gösterge önermiş ve kullanmıştır.

Findlay ve diğerleri (1988), İngiliz kentlerinde yaşam kalitesini belirlemek için; suç oranı, sağlık imkânları, hayat pahalılığı, alışveriş imkânları, kirlilik düzeyi, ırksal uyum, eğitim olanakları, iş bulma durumu, ücret kademelerini ele almaktadır. Bu göstergelere ilaveten çevrenin manzara durumu, işsizlik düzeyi, ev sahipliği düzeyi, iklim, sosyal konutların durumu, işe geliş gidiş süresi, sportif faaliyetler, boş vakit değerlendirme olanakları başlıklarından oluşan 17 kategori ve 33 gösterge önermiş ve kullanmışlardır.

Sufian (1993), 45 ülkeden 1000 metropoliten kentte kentsel yaşam kalitesini değerlendirmek için kamu güvenliği, gıda maliyeti, yaşam mekânı, konut standardı, iletişim, eğitim, bebek ölüm oranı, gürültü seviyesi ve trafik akışı başlıklarından oluşan 10 kategori kullanmıştır.

Lears (1996), yaşam kalitesi indeksini ekonomik, hayat pahalılığı, ekoloji, sağlık, kültür ve eğlence, özgürlük, altyapı başlıklarından oluşan 7 kategoride tanımlamıştır. Shookner (1998), Ontario'da kentsel yaşam kalitesini ölçmek için geliştirilen indeksin sosyal, sağlık, ekonomik, çevre başlıklarını içeren 4 kategori ve 12 göstergeden oluştuğunu belirtmektedir.

Michalos ve Zumbo (1999), kentlerde kamu hizmetleri kapsamında yaşam kalitesini öznel olarak ölçmek için 26 gösterge kullanmıştır. Mitchell (2000), yaşam kalitesi bileşenlerini sağlık, fiziksel çevre, doğal kaynaklar, toplumsal gelişim, kişisel gelişim ve güvenlik başlıklarından oluşan 6 kategori ve 20 göstergede toplamıştır.

Abbate ve diğerleri (2001), hizmetle ilgili kentsel yaşam kalitesini ölçmek için çevre, eğitim ve kültürel faaliyetler, sosyal faaliyetler, ulaşım ve büro hizmetleri başlıklarından oluşan 5 kategori, 13 alt kategori ve 32 gösterge kullanmışlardır.

Kentlerde yaşam kalitesini belirlemek amacıyla Fransa'da yapılan bir çalışmada; nüfus, konut, güvenlik, ulaşım, ekonomi, çevre, kültür, çocuk ve eğitim, toplu yaşam, sağlık, ticaret, spor başlıklarından oluşan 12 kategori ve 38 gösterge kullanılmıştır (Paris, 2001).

Mendes ve diğerleri (2001), Portekiz kent sistemini yaşam kalitesi açısından değerlendirirken, 15 gösterge kullanmıştır. Türksever ve Atalık (2001), İstanbul Metropoliten Alanı'nda öznel yaşam kalitesini belirlemek için 18 gösterge kullanmıştır.

Yeni Zelanda'da büyük kentlerde kentsel yaşam kalitesini ölçmek için 2001 yılında yapılan araştırmada (Gatt, 2001), sağlık, konut, eğitim, demografi, demokrasi, toplumsal uyum, kentsel çevre, güvenlik, istihdam ve ekonomi başlıklarından oluşan 9 kategori ve 55

gösterge belirlemiştir. 2003 yılında yapılan araştırmada (Gatt, 2003) ise; insan, bilgi ve yetenekler, ekonomik yaşam standardı, ekonomik kalkınma, konut, sağlık, doğal çevre, yapılı çevre, güvenlik, sosyal bağlılık, sivil ve politik haklar başlıklarından oluşan 11 kategori ve 56 gösterge kullanılmıştır.

Synchs ve Boelhouwer (2002), Amsterdam'da yaşam kalitesini ölçmek için konut, sağlık, satın alma gücü, eğlence aktiviteleri, hareketlilik, sosyal katılım, spor aktiviteleri ve tatil başlıklarından oluşan 8 kategori ve 23 gösterge kullanmıştır.

Charlotte'da komşuluk ünitelerinde yaşam kalitesini ölçmek için sosyal, fiziksel, suç ve ekonomi başlıklarından oluşan 4 kategori kullanılmıştır (UNC, 2002). Kingston ve çevresinde yaşam kalitesini ölçmek için sosyal, ekonomik, sağlık, çevre, gençlik ve toplum başlıklarından oluşan 6 kategori ve 23 gösterge kullanılmıştır (Gunn, 2003).

Bonaiuto ve diğerleri (2003), komşuluk birimi içinde yaşam kalitesini ölçmek için mimari-kent planlama, sosyal ilişkiler, işlevsel ölçütler, genel durum nitelikleri ve komşuluk birimiyle bütünleşme başlıklarından oluşan 5 kategori ve 14 gösterge kullanmıştır.

Royuela ve diğerleri (2003), küçük kentsel alanlarda yaşam kalitesini ölçmek için bireysel olanaklar, sosyal eşitlik ve toplumsal koşullar başlıklarından oluşan 3 kategori ve 18 gösterge önermiş ve Barselona'da 314 belediyede uygulamıştır. Seasons (2003), Kanada'da orta ölçekli kentlerde kentsel yaşam kalitesini ölçmek için ekonomi, sosyal ve çevre (doğal ve yapılı) başlıklarından oluşan 3 kategori ve 34 gösterge tanımlamış ve kullanmıştır.

Lee (2003), yılında Kore için yaptığı kentsel yaşam kalitesi çalışmasında altı önemli alan belirlemiştir. Bunlar; gelir, sağlık, eğitim, iş, kültür, eşitliktir. Her bir gösterge kendi içerisinde kümeler oluşturmakta ve kişisel göstergeleri içermektedir. Çevre, güvenlik ve rekreasyon alanlarının da alınması gerektiği ancak bu verilerin ölçümlerde problem yarattığı düşüncesiyle ele alınmadığı belirtilmiştir.

Van Kamp ve diğerleri (2003), yaşam kalitesinin ölçülmesi amacıyla; yaşam kalitesini insan-çevre uyumu açısından değerlendirerek; yaşam biçimi, kültür, toplum, güvenlik, doğal çevre, doğal kaynaklar, yapılı çevre, kamu hizmetleri ve fiziksel çevre, ekonomi, sağlık ve bireyin karakteri başlıklarından oluşan 11 kategori ve 41 gösterge önermiştir.

Doi ve diğerleri (2008), altyapı ile ilgili yaşam kalitesi göstergelerini güvenlik, ekonomik olanaklar, hizmet ve kültürel olanaklar, mekânsal hoşluklar ve çevresel sorunlar olmak üzere 5 bileşen altında toplamış ve 16 gösterge ile ölçmüşlerdir.

Ülengin ve arkadaşları (2001), tarafından yapılan Kentsel Yaşam Kalitesine Çok Yönlü Yaklaşım: İstanbul Örneği adlı araştırmada kentsel yaşam kalitesini etkileyen faktörler göstergelere çevrilmiş ve aralarında hiyerarşik bir yapı oluşturulmuştur. Fiziksel çevrenin

kalitesi, sosyal çevrenin kalitesi, ekonomik çevrenin kalitesi, ulaşım ve iletişim kalitesi olmak üzere oluşturulan 4 ana alan arasında aynı sıralama ile birbirlerine karşı üstünlük derecesinin olduğu belirtilmiştir. Bu çalışmada oluşturulan 4 ana alanla birlikte 17 alt alan oluşturulmuştur.

Tekeli ve arkadaşları (2003), tarafından yapılan Yaşam Kalitesi Göstergeleri: Türkiye İçin Bir Veri Sistemi Önerisi adlı çalışmada, yaşam kalitesi bireysel ve toplumsal düzeyde irdelenirken objektif ve subjektif göstergeler birlikte kullanılmıştır. Ayrıca, farklı disiplinlerin yaşam kalitesi incelemeleri de göz önünde bulundurularak farklı boyutlara göre geliştirilen yaşam kalitesi kriterleri oluşturulmuştur. Bu perspektifte objektif ölçütlere göre çeşitli bilim dallarının oluşturduğu yaşam kalitesi kriterleri; fiziksel-çevre, ekonomi-politik, ekolojik-teknolojik, sosyo-kültürel, etik olmak üzere 5 ana başlık adı altında toplanmıştır. Ancak topluluk düzeyinde yaşam kalitesinin ya da kentsel yaşam kalitesinin ölçülebilmesi için bu boyutlardan farklı 8 ana başlık ve 69 ölçüt oluşturulmuştur.

Türk ve Ayataç (2003), İstanbul Metropoliten Alanı'nda, 26 ilçenin yaşam kalitesini ölçmek için; ticaret, suç, kayıtlı işsizlik, istihdam, toplam üretim ve konut fiyatından oluşan sosyo-ekonomik boyut ve spor imkanları, eğitim, eğlence olanakları ve rekreasyon tesisleri, sağlık, konut koşulları, hareketlilik ve atıktan oluşan fiziksel boyut olmak üzere 2 boyut ve bu boyutlar altında 48 gösterge belirlemiş ve ölçmüştür.

TÜBA Çevre Komitesi hazırladığı raporda yaşam kalitesi göstergeleri nesnel ve öznel yaşam kalitesi ölçütleri olmak üzere iki farklı boyutta sınıflanmıştır (BİB, 2006, s.131). Nesnel ölçütler; kaliteli bir yaşam için gerekli olan ve nesnel olarak ölçülebilen maddi koşullar olarak açıklanırken; öznel ölçütler ise sunulan hizmetler karşısında bireylerin duyguları ve öznel değerlendirmeleridir. Göstergeler aracılığı ile yaşam kalitesi araştırmaları yapma, 1960'lı yıllardan itibaren ülkelerin kalkınmayı hedefleri arasına almasıyla hız kazanmıştır.

Türkoğlu ve diğerleri (2008), İstanbul'da yaşam kalitesi portresini oluşturmak amacıyla konut, ulaşım, konut çevresi, komşuluk, katılım ve güvenlik, istihdam, alışveriş, rekreasyon ve boş vakitlerin değerlendirilmesi, sağlık, eğitim, kültür ve kentsel konular başlıkları altında 12 kategori öznel olarak değerlendirmiştir.

2008 yılında BİB'nin yapmış olduğu araştırmada; kentlerin ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel alanına ve teknik altyapılarına ilişkin var olan durumlarının belirlenmesi, problemlerinin tanımlanması ve yaşam kalitelerinin ortaya çıkması amaçlanmıştır. Ülke koşullarında mevcut duruma yönelik göstergeler dizini oluşturulmuştur. Oluşturulan gösterge

seti, 7 temel alan ve 23 alt alan altında toplanmak üzere toplam gösterge sayısı 156 olarak belirlenmiştir (BİB, 2006, 11-12).

Üçer (2009), orta ölçekli kentlerin alanlarında kentsel yaşam kalitesini ölçmek amacıyla ekonomik, fiziksel ve sosyal çevre ana başlıklar belirlemiştir. Bu başlıkların altında (1)gelir/gider, (2)istihdam, (3)yapılı çevre, (4)doğal çevre ve kaynaklar, (5)sağlık, (6)eğitim, (7)güvenlik ve (8)politik ve sivil toplum başlıklarından oluşan 8 temel kategori ve bu kategorilerin altında toplam 64 alt kategori belirlenmiştir.

Özkan (2012), Samsun kent alanında yaptığı çalışmada kentsel yaşam kalitesini belirlemek amacıyla bazı göstergeler belirlemiştir. Bu göstergeler çevre koruma hizmetleri, konut hizmetleri, sağlık hizmetleri, kültür hizmetleri, sosyal hizmetler, güvenlik hizmetleri, ulaşım hizmetleri, spor ve rekreasyon hizmetleri olmak üzere 8 kategori şeklinde gruplandırılmıştır.

Ören Ersin (2012), Kentsel Yaşam Kalitesi Göstergeleri: Büyükçekmece Örneği adlı çalışmasında TÜBA çalışma grubu raporunda belirlenen 8 ölçütü ele almıştır. Bu göstergeler; (1)çevre kalitesi ve sürdürülebilirlik, (2)insan kaynağı, (3)sağlık durumu, (4)eğitim durumu, (5)ekonomik performans, (6)toplumsal bütünleşme düzeyi, (7)siyasal sistemin niteliği, (8)yerleşme kalitesi olmak üzere 8 kategori şeklinde gruplandırılmıştır.

Şeker, Saldanlı ve Bektaş (2014), Hatay, Kahramanmaraş ve Osmaniye kentlerinin yaşam kalitesi analizi adlı çalışmada bazı göstergeler yer almıştır. Bu göstergeler; (1)demografik yapı, (2)eğitim, (3)sağlık, (4)sosyal yaşam, (5)güvenlik, (6)ekonomik kapasite, (7)ticari hayat, (8)finansal piyasalar, (9)turizm, (10)alt yapı ve çevre, (11)ulaşım, (12)kentsel yaşam endeksi ve (13)kişisel memnuniyet endeksi olarak belirlenmiştir.

Kentsel yaşam kalitesi kavramı farklı disiplinlerden gelen birçok araştırmacı tarafından çok farklı biçimlerde tanımlanan bir kavramdır. Ortak bir tanımı bulunmamakla birlikte, araştırmacılar kentlerin ekonomik, sosyal, siyasal, doğal ve fiziksel yapılarına bakarak kentsel yaşam kalitesini kavramsallaştırmışlardır. Bu durum kentsel yaşam kalitesini ölçerken de o kentin göstergeleri dikkate alınarak araştırmalar yapılması gerektiğini göstermektedir. Çünkü her kentin kendine ait yaşam standart göstergeleri farklı olmaktadır.

Bu bölümde ilk olarak, yaşam kalitesi kavramı ele alınarak, yaşam kalitesinin sahip olduğu kriterler açıklanmıştır. İnsanlar her türlü maldan ve hizmetten beklediği kaliteyi yaşamdan da beklemektedir. Fakat yaşam kalitesi her insan tarafından farklı yorumlanmaktadır. Çünkü her insanın sahip olduğu imkânlar ile bekledikleri kalite ve psikolojik durumları çok farklıdır. Yaşam kalitesi genel itibariyle güvenli, sağlıklı, mutlu, hayati fonksiyonların sürdürebileceği imkânların olduğu bir ortamdan beklenen tatmin olarak

tanımlanabilir. Yaşam kalitesi bileşenleri sağlık, spor, eğitim, alışveriş, ulaşım ve kültür hizmetleri ile konut ve güvenlik gibi hizmetlerin o toplum tarafından yorumlanması şeklinde ifade edilebilir. İkinci olarak yaşam kalitesinin mekânı olan kentsel yaşam kalitesi kavramı ele alınmış, kentsel yaşam kalitesine ilişkin küresel ve ulusal tarihsel süreç detaylı incelenmiştir. Kentsel yaşam kalitesi, kentlilerin hayatlarını sürdürebilecekleri gereksinimlerin yerine getirilmesi ve kentlilerin yaşam koşullarının iyi seviyede olduğu olarak yorumlanması olarak ifade edilmektedir. Kentliler yaşamlarını kaliteli sürdürebilecekleri yaşanabilir bir ortama sahip olduklarında ve bu sahip oldukları ortamı gelecek kuşaklara aktarabildikleri sürece kentte yaşam kalitesi sağlanmış olmaktadır.

Bu kapsamda, uluslararası kuruluşların çalışmaları, çeşitli kentlerde yapılan kentsel yaşam kalitesi araştırmaları ve Türkiye’de gerçekleştirilen kentsel yaşam kalitesi çalışmaları ve göstergeleri değerlendirilmiştir. Dünyada kentsel yaşam kalitesinin arttırmak amacıyla BM ve üye kuruluşları tarafından çevresel, ekonomik, fiziksel, sosyal olmak üzere bazı küresel ölçekli düzenlemeler yapılmıştır. Bunlar; 1960’larda Toplumsal Göstergeler Hareketi, 1972 BM Birinci Çevre Konferansı, 1976 Habitat I İnsan Yerleşimleri Konferansı, 1987 Çevre ve Kalkınma Raporu, 1992 Rio Konferansı, 1992 Avrupa Kentsel Şartı, 1996 Habitat II İnsan Yerleşmeleri Zirvesi, 2001 İstanbul+5, 2005 Kyoto Protokolü, 2011 Çevre ve Kalkınma Programı Raporları ve 2012 Rio+20 ve Küresel Sürdürülebilirlik Raporu şeklinde sıralanmaktadır. Türkiye’de kentsel yaşam kalitesini artırma çalışmaları dünyada çapında yapılan düzenlemelerle eş zamanlı gitmemiş olup, 1990’lı yıllarda kentsel yaşam kalitesi çalışmaları kendisini göstermiştir. Bu çalışmalar; YG 21, 2003 ve 2004 Yaşam Memnuniyeti Araştırması, Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000), Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005), Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı (2007-2013) Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı (2014-2018)’dir. 1990’lı yıllardan itibaren yaşam kalitesi ve kentsel yaşam kalitesi kapsamında bazı çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. TÜBA Çevre Komitesinin hazırladığı rapor ile BİB’nin hazırladığı Kentsel Göstergeler Kılavuzu, Türkiye’de yaşam kalitesi göstergelerini belirlemeye yönelik önemli çalışmalardandır. Yaşam kalitesi göstergelerini belirlemeye yönelik bir diğer çalışma ise, HABITAT II Türkiye Ulusal Rapor ve Eylem Planı’dır. Bununla beraber DPT İllerin ve İlçelerin Sosyo- Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması ile DİE’nin Yaşam Memnuniyeti Araştırması, Türkiye’de yaşam kalitesi ölçümlerine yönelik alan araştırmalarındandır. Bu araştırmaların sonuçlarına göre kentsel yaşam kalitesi göstergelerinin her çalışmada farklı sonuçlar çıkarmasının nedenleri belirtilmekte ve kentsel yaşam kalitesi göstergeleri için bazı öneriler ortaya konulmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. NEO-LİBERALİZM VE YEREL YÖNETİMLERİN DÖNÜŞÜMÜ

Neo-liberalizm kavramı; sanayi devrimi ile birlikte hız kazanan piyasa anlayışının 1980’li yıllarda yeniden yorumlanmasıyla ortaya çıkan bir ideolojinin adıdır. Neo-liberalizm kavramını diğer sağ akımlardan farklı kılan şey geleneksel muhafazakârlığın savunduğu devlet otoritesi ve toplum anlayışı ile birlikte geleneksel liberalizmin savunduğu serbest piyasa ekonomisi ve özgür birey anlayışının kombinasyonundan oluşmasıdır (Demirel, 2012, s.16). Neo-liberalizm kavramıyla birlikte bir yandan devletin makro-iktisadi istikrarını sağlamak amacıyla sosyal devlet harcamalarının sonlanması amaçlanırken, diğer yandan bu değişimin ortaya çıkardığı boşlukları aile, din, milli kimlik gibi muhafazakâr kurum ve değerlerle örtülmesi amaçlanmaktadır (Küp, 2012, s.10). Geleneksel muhafazakârlık ve geleneksel liberalizmin birleşimiyle oluşan neo-liberalizm kavramının ekonomik, siyasal ve kültürel bazı oluşum süreçlerinden geçtiği ifade edilmektedir. Aşağıdaki alt başlıklar çerçevesinde neo-liberalizmin gelişim sürecinden bahsedilmektedir.

2.1. NEO-LİBERALİZM KAVRAMININ GELİŞİM SÜRECİ

Neo-liberalizm kavramının gelişim sürecinde ekonomik anlamda birçok değişim yaşanmakta, her dönemde farklı iktisat anlayışları kendini göstermektedir. 1929 Dünya Ekonomik Buhranı’nın öncesindeki devlet modelinde geleneksel liberalizmin etkileri görülmektedir. Bu yaklaşıma göre merkezi otorite savunma, iç politika, dış politika ve yargı hizmetleri olarak belirlenen asli işlevleri yerine getirmektedir. Fakat devlet sıralanan hizmetler dışında kalan hizmetlerin yürütülmesini ise serbest piyasa ekonomisine bırakmaktadır. Bu durum devletin daha çok düzenleyici rolü üstlendiği anlamına gelmektedir (Peker, 2008, s.3).

Devletin daha küçük, daha güçlü, daha etkili ve işlevsel bir yapıya kavuşturulabilmesi bakımından; adalet, maliye dış politika, iç ve dış güvenlik, genel eğitim, genel sağlık gibi birinci derece görev alanına giren konular dışında faaliyet gösterdiği tüm alanlardan çekilmesi gerektiği belirtilmektedir. Bununla bağlantılı olarak, merkezi yönetim tarafından yerine getirildiğinde verimli olmayan kamu hizmetlerinin, yerel yönetimlere ve piyasa ekonomisine bırakıldığı sürece etkin ve verimli bir yapıya dönüşeceği ifade edilmektedir (Saran, 2004, s.268).

I.Dünya Savaşından sonra, liberal ekonomik yaklaşımın yeniden uygulanmaya çalışıldığı ifade edilmektedir. Bu yaklaşım bütçenin denklliğini, paranın istikrarını ve altın para sistemine dönüşünü savunmaktadır. Bu durum devletin ekonomik faaliyetlerinin dışında tutulmasının istendiğini göstermektedir.

1929 yılında yaşanan ekonomik krizin tüm dünyayı etkilediği ifade edilmektedir. “Büyük Bunalım Dönemi” olarak adlandırılan 10 yıl boyunca etkisi süren bu kriz işsizliğin artmasına neden olmaktadır. Bu kadar uzun süren işsizlik dönemini açıklayabilmekte klasik modeller yetersiz kalmakta, bu durum da makro ekonominin gelişmesine öncülük etmektedir (Peker, 2008, s.5). İşsizlik oranının düşük olduğu bir sistemin sağlanabilmesi için devletin ekonomik alana müdahalesi gerekmektedir.

J.M. Keynes⁴ makro ekonominin gelişmesine öncü olan politikalar ortaya atmaktadır. Keynesçi politikalar, ekonominin kısa dönemdeki üretim ve istihdam düzeyiyle ilgilenmektedir. Ekonomide tam istihdamın sağlanması için yapılan müdahalenin devlet tarafından yapılması gerektiğini savunmaktadır. İlgili görüşe göre, pazar ve rekabete dayalı işleyişe devlet karışmadığı sürece ideal dengeye ulaşılması imkânsızdır (Stewart,1993’ten aktaran Köksal, 2006, s.15).

Keynes’in bu görüşleri ile devlet, ekonomi üzerinde meydana gelen istihdam ve büyüme gibi sorunları aşmak amacıyla üretici birim olarak piyasaya girmekte; süttten ekmeğe kadar her şeyi üretmeye başlamaktadır. Bu dönemde klasiklerden farklı olarak birçok mal ve

⁴ John Maynard Keynes, radikal düşünceleriyle ekonomide çığır açan Britanyalı iktisatçıdır. Ekonomik durgunlukla mücadelede müdahaleci para ve maliye politikalarını savunmasıyla tanınır. Bu düşünceleri daha sonra Keynesçi ekonomi akımı içinde biçimlenmiştir. Temel politika önermesi talep yönlü makroekonomik politikalarlardır. Yatırımları faiz ve sermayenin marjinal etkinliği yardımıyla açıklamaktadır. Ekonomi daima tam istihdam denge düzeyinde bulunmamaktadır. Ekonomide eksik istihdam ve atıl kapasite vardır. Ekonomideki işsizlik gayri iradi işsizlik olarak adlandırılmaktadır. Keynes'in en ünlü eseri 1936 yılında yayınlanmış olduğu, İstihdamın, Paranın ve Faizin Genel Teorisi ya da kısa adıyla Genel Teori diye bilinen kitaptır. Bu kitabıyla Klasik İktisatçıların öne sürdüğü teorileri kabul etmekle beraber, Klasik istihdam teorisine karşı çıkmıştır. Keynes, piyasa kurumunun üretim faktörlerinin sektörler arasında dağılımını yönlendirmeyi kabul etmektedir. Buna karşılık piyasa ekonomisinde işgücünün tam istihdamını ve üretim kapasitesinin tam kullanımını sağlayacak bir mekanizma olmadığını öne sürmüştür. Ekonomide üretilen tüketim ve yatırım mallarını masedecek tüketim ve yatırım harcaması yapılmadığında firmaların üretimi kısacağını, bunun da iktisadî daralmaya (resesyona) yol açacağını izah etmiştir. Keynes, bir daralma baş gösterdiğinde firma yöneticilerinin kötümserleşip yatırım yapmaktan çekinmeleri hâlinde ortaya çıkan düşük millî gelir - düşük istihdam dengesinin uzun sürebileceğini belirtmiştir. Keynes'e göre böyle bir durgun ekonomide devlet para arzını artırarak faiz haddini düşürmek suretiyle yatırım harcamalarını teşvik edebilir. Bu politika yatırımları artırmakta etkili olmazsa, devlet kendi harcamaları ile millî geliri artırabilir. Özetle, devlet para politikası ile veya maliye politikası ile harcamaları artırarak millî geliri artırmayı ve yüksek işsizlik oranını azaltmayı başarabilir (Vikipedi, 2015).

hizmet, kamusal mal ve hizmet halini almıştır. Bu ekonomik düşünce sistemi “Refah Devleti” kavramının gelişmesinde etkili olmuştur (Peker, 2008, s.6).

Refah devleti, toplumu sosyal güvenlik sistemi içine alarak koruma ve onlara temel bir yaşam seviyesi sağlama görevini üstlenmektedir. Kapitalist sistemin savunucusu olan Keynes devlet müdahalesinin olmadığı durumlarda, toplumsal kaynakların tam istihdam edilemeyeceğini savunmaktadır. Keynesci refah devleti, serbest piyasa ekonomisinin başarısız olduğu alanlardaki üretim eksikliğini gidermek ve bu sürecinin doğurduğu eşitsizlikleri ve adaletsizlikleri hafifletmeyi amaçlamaktadır (Okudan Dernek, 2014, s.74).

Fakat 1970’li yıllardan sonra kapitalizm üçüncü bir bunalım dönemine girmekte ve yeni bir krizle karşı karşıya kalmaktadır. 1969-70 yıllarında Amerika’da bir yandan fiyatlar yükselmekte diğer yandan ekonomik durgunluk devam etmektedir. Bu durum da işsizliğin artmasına sebep olmaktadır. Keynesyen politikaların bu krizi atlattmakta yetersiz kaldığı ifade edilmektedir. Bu krize durgunluk içinde enflasyon anlamına gelen “stagflasyon” denilmektedir (Peker, 2008, s.7).

Keynesyen iktisadın bütün savunularının 1970’li yıllarda ekonomik krize dönüşmesi, krizin giderek ağırlaşması ve bu bağlamda stagflasyonist baskının şiddetlenmesi, neo-liberal devlet modelini güçlendirerek iktisat politikalarının yeni bir yörüngeye oturtulmasına yol açmaktadır. Söz konusu politikalar, kamu açıklarını azaltmaya ve para hacmini daraltmaya yönelik monetarist ağırlıklı politikalar (Sönmez, 1994, s.34-41).

Küresel değişim süreciyle şekillenen kamu yönetimi; katılıktan esnekliğe, tek boyutluluktan çok boyutluluğa, kapalılıktan şeffaflığa, edilgen ve yönetilir olmaktan aktif ve katılımcı olmaya, sorumsuzluktan hesap verebilirliğe, kaynakların kötü kullanımından etkili ve verimli kullanılmasına, belirsizlikten öngörülebilir olmaya doğru bir değişim süreci geçirmektedir. Kamu yönetiminin, özel sektörün ve serbest piyasa düzeninin temel değerleri olan katılımcılık, girişimcilik, rekabetçilik, kârlılık, verimlilik ve kalite ilkeleri temelinde yeniden yapılandırılması gerektiğini ifade edilmektedir (Saran, 2004, s.21). Bu ilkeler üzerinde herhangi bir uzlaşma sağlanmamış olmakla birlikte kamu yönetiminde etkinlik, verimlilik, saydamlık ve hesap verebilirliği sağlamak için yeni yönetim ve örgütlenme yaklaşımlarının savunduğu ilkelerin yerine getirilmesi gerekmektedir.

Devlet yönetiminde neo-liberal politikalar; bütçe açığının kapatılması, kamu harcamalarının kısılmasını ve bu bağlamda devlet müdahalesinin azaltılarak KİT’lerin özelleştirilmesini gündeme getirmektedir. Friedrich von Hayek, Milton Friedman ve James

Buchanan'ın başını çektiği bu ideoloji neo-liberalizm olarak adlandırılmaktadır (Köksal, 2006, s.19).

Neo-liberalizm'in ortaya koyduğu iktisadi yaklaşım, piyasanın doğal işleyişi üzerine kurulmakta ve kamusal alanı yeniden yapılandırmaktadır. Bu politika devletin müdahalesinin en az düzeye indirgenmesini planmış, politik felsefesini ise yeni muhafazakârlık ekseninde kurarak, tercihini müdahale etmeyen küçük ama etkin devletten yana kullanmaktadır (Allahverdiyev, 2015, s.6). Neo-liberalizm, Acar ve Demir'in (2005, s.438) Sosyal Bilimler Sözlüğü'nde şu şekilde açıklanmaktadır:

“Gelişmiş kapitalist ülkelerin 70’li yıllar boyunca içine düştüğü krizi aşmak için geliştirilen; ekonomide devletin yükümlülüklerini azaltmak ve kısa vadedeki sosyal maliyetinin çok üzerinde durmadan özelleştirme yoluyla devleti küçültüp kamu harcamalarını azaltmayı, bu yolla iktisadi liberalizmi tam olarak uygulamayı amaçlayan; R. Reagan yönetimindeki ABD ve M. Thatcher yönetimindeki İngiltere’de öne çıkmakla birlikte 1980’li yıllar boyunca Avrupa ve Japonya’da sağ iktidarların benimsemiş olduğu ideoloji” olarak tanımlanmaktadır.

Neo-liberalizm ortaya çıktığı 1970’li yıllardan itibaren kamu yönetimini yeniden yapılandırmayı amaçlamaktadır. İlk olarak İngiltere’de ortaya atılan daha sonra ABD’de benimsenen bu ideoloji küreselleşme ile birlikte tüm dünyaya yayılmış ve benimsenmiştir.

2.1.1. Neo-liberal Politikaların Dünyada Ortaya Çıkışı ve Gelişimi

Neo-liberalizm, 1970’li yıllarda ekonomik ve siyasi problemlere çözüm olarak kamu yönetimini yeniden yapılandırma sürecinde ortaya çıkan bir ideolojidir. İngiltere ve ABD’de devleti küçültmek ve kamu yönetimini yeniden yapılandırmak amacıyla bazı liderler iktidara gelmiştir (Küp, 2012, s.38). Bu partilerin ve liderlerin politikaları devletin yapısında değişim başlattığı ve refah devletinin sonunu getirdiği ifade edilmektedir.

Özel ve Eren’e (2008, s.51) göre; uluslararası finans piyasaları, Uluslararası Para Fonu (IMF), Dünya Bankası (WB), Dünya Ticaret Örgütü (WTO) ve Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) gibi uluslararası kuruluşların büyük destek verdiği neo-liberal politikaların özünü iki beklenti oluşturmaktadır. Bunlardan birincisi serbest piyasa ekonomisinin önünün açılması, ikincisi ise devlet müdahalesinin azaltılmasıdır. Kamu yönetimi alanında eğitimden sağlığa, tarımdan sanayiye tüm sektörlerde hissedilen değişim, küreselleşme, özelleştirme ve adem-i merkezileşme olmak üzere üç süreçten oluşmaktadır. Bu üç süreçten oluşan değişim baskısı da üç yolla kendini hissettirmektedir: a) Kamu hizmetlerini sunan örgütsel yapıların yeniden düzenlenmesi ve modernize edilmesi, b) Piyasa, devlet ve

sivil toplum arasında görevlerin yeniden paylaşılması, c) Devletin üzerine düşen görevlerinin azaltılması, kamusal işlerin temel görevlerle sınırlandırılmasıdır.

Dünya çapında izlenen politikalar hususunda ülkeler arasında bazı farklılıklar meydana gelse de tüm ülkelerin benzer sebeplerle kamu yönetimini yeniden yapılandırma arayışına girdiği görülmektedir. Bu sebeplerden ilki, refah devleti döneminde ortaya çıkan bütçe açıkları azaltmak ve kamu harcamaları kısacak yöntemlerin aranmasıdır. İkinci sebep, kamu yönetiminde kayırmacılık ve yolsuzlukların meydana gelmesi sonucunda bürokrasinin toplumun çıkarını değil kendi çıkarını düşünmesi ve toplumda güven açığını meydana getirmesidir. Üçüncü sebep, kamuoyu karşısında kamu yönetiminin halka hizmet sunarken çalışmalarını verimsiz, israfkâr ve pahalı yerine getirmesi olarak ifade edilmektedir. Dördüncü sebep, küreselleşme ile birlikte insanlar, kentler ve yönetimler birbirlerine sunulan mal ve hizmetlerden daha kolay haberdar olmaktadır. Bu durumun kendisine sunulan hizmet hususunda vatandaşın kamu yönetiminden daha kaliteli mal ve hizmet sunumu talep etme bilincini arttırdığı ifade edilmektedir (Demirel, 2012, s.59).

Tüm dünyaya 1980'li yıllarda damgasını vurmuş olan Thatcher⁵ ve Reagan⁶'ın neo-liberal politikaları, ekonomik olarak küçültülmüş ve siyasal olarak güçlendirilmiş bir devlet yapısına sahip olma düşüncesine dayanmaktadır. Neo-liberal politikaların dünyaya yayılışı Thatcher ve Reagan ile olmuştur (Küp, 2012, s.42). Bu bakımdan İngiltere'de ortaya çıkan Thatcherizm ile Amerika'da meydana gelen Reaganizm politikaları aşağıda alt başlıklar şeklinde bahsedilmektedir.

⁵ Margaret Hilda Thatcher Britanyalı siyasetçidir. Birleşik Krallık'ta en uzun süre başbakanlık yapan kişi ve ülkenin tek kadın başbakanıdır. Thatcher 1975-1990 arasında Muhafazakâr Parti başkanlığı, 1979-1990 arasında da başbakanlık yapmıştır. Genel siyasi çizgisi liberal-muhafazakâr doğrultuydu. 1980'li yıllarda batılı ülkelerinde devletin iktisadi yatırımlardan çekilmesi, özelleştirme, serbest pazar ekonomisinin desteklenmesi ve işçi haklarının törpülenmesi ile kendisini gösteren neo-liberalizm siyasetin Birleşik Krallık'taki uygulayıcısı olmuştur. Ülkesi içinde sol muhalefetle, uluslararası alanda ise Soğuk Savaş kapsamında Doğu Bloğu ülkeleriyle mücadele yürüttü. O dönem için radikal sayılabilecek sağ politikaları taviz vermeden uygulaması nedeniyle kendisine takılan Demir Leydi lakabını severek benimsemiştir (Vikipedi, 2015).

⁶ Ronald Wilson Reagan, 1980'lerin ABD ve dünya politikasına damgasını vuran Reagan, Soğuk Savaş'ın Washington lehine sonuçlanmasında en etkili olmuş liderlerden biri kabul edilir. Ekonominin arz yanına öncelik veren iktisat politikalarını benimseyen Reagan, vergileri düşürürken aynı anda askeri harcamaların artırılmasını ve savunma dışı harcamaların büyük ölçüde kısılmasını önerdi. Bu doğrultudaki politikalar sonucunda enflasyon yüzde 3,5 oranında düşerken, 1982'de yaşanan durgunluktan sonra büyüme hızı oldukça düşük kaldı ve vergi indirimleri büyük bütçe açıklarına yol açtı. 1981-86 döneminde iç borçlar iki katına çıktı. Askeri harcamalarla delinen bütçeyi, sosyal güvenlik sistemi yükünü devletin omuzlarından kaldırarak dengeleyen Reagan, Ulusal Havacılık İdaresi'ne karşı Ağustos 1981'de greve giden 11 binden fazla hava trafik kontrolörünü işten çıkardı. 1984'te Demokrat Parti'nin başkan adayı [Walter Mondale](#) karşısında yeniden başkanlığa adaylığını koyan Reagan, halkla iletişim kurmadaki yeteneğinin de yardımıyla Mondale karşısında oyların yüzde 59'unu alarak ezici bir zafer kazandı ve ikinci kez başkan olmuştur (Vikipedi, 2015).

2.1.1.1.Thatcherizm: İngiltere

Batı dünyası içerisinde neo-liberal politikalarının yükseldiği önemli ülkelerin başında İngiltere gelmektedir. İngiltere, 1975 yılına kadar Keynesci politikaları benimseyen ve uygulayan refah devletinin kapsamını genişleten ve bu politikayı “millileştiren” bir ülke olmuştur (Küp, 2012, s.43). Bu dönemde Barry’e (1989, s.116-155) göre refah devletinin çöküşü şu şekilde özetlenmektedir:

“Kapitalizmin üçüncü bunalım döneminde, refah devleti ihtiyaç içinde olanlar için bir güvenlik ağı olmaktan çıkmış, gerçekte orta sınıfı kollayan karışık bir yeniden dağıtım organizasyonu haline dönüşmüştür. Bunun sonucunda, İngiltere’de Keynesci görüşler reddedilmiş ve enflasyonun önlenmesi yegâne amaç haline gelmiştir”.

Buna ek olarak, Margaret Thatcher, 1975 yılında Muhafazakâr Partinin başına geçiş bu doğrultuda 1979 seçimlerinde büyük bir zafer kazanarak iktidara gelmiştir. Bununla birlikte İngiltere Keynesci anlayıştan uzaklaşarak ve Thatcher’in ortaya atmış olduğu neo-liberal politikalar doğrultusunda üç dönem boyunca hükümet yönetilmiştir (Köksal, 2006, s.39). Buna ilaveten Thatcher dış politikalarını belirlerken de ekonomiye dayalı bir uygulama sergilemiş, AB ülkeleri ile aynı doğrultuda ilişkilerini genişletmiştir (Küp, 2012, s.43).

Thatcherizm, Thatcher hükümetinin uyguladığı politikaları isimlendirmek için kullanılan bir kavramdır. Thatcherizm, 1980’li yılların ortalarında yaygın politik, siyasi ve sosyal güçlere karşı kabul edilmektedir. Thatcherizm’in merkezi hükümetin yetkilerini azaltma ve nüfuzunu arttırma, vergileri azaltma, kamu harcamalarını kısma, etkinliği teşvik etme, özgürlükleri genişletme, bireyciliği güçlendirme, fazla müsamahakâr bir topluma karşı nefret ve etik zorunluluklara, güç arzusuna, vatanseverliğe dayalı olarak, sosyalizme karşı gelen bazı niteliklere sahip bir ideoloji olduğu belirtilmektedir (Demirel, 2012, s.62). Bu ideoloji sayesinde devlet müdahalesi kısılmakta ve kamu harcamaları azaldığı ifade edilmektedir. Bu durumun sonucu olarak da etkinlik ve verimliliği sağlayan, bireyselliğe önem veren ve şeffaflığı savunan bir ideoloji olarak karşımıza çıktığı savunulmaktadır.

Thatcher döneminde, İngiliz refah devletinin çok köklü bir değişime uğramadığını ifade edilmektedir. Neo-liberal projenin tam olarak başarıya ulaştığını söylemek güçtür. Ancak Thatcher, serbest piyasanın egemenliğini kurma yolunda ve girişimciyi desteklemeye yönelik politikalarda çok önemli adımlar atmıştır. Fakat bu dönemde İngiltere’de kamu sektörünü küçültme, kamu harcamalarını kısma ve vergileri azaltma gibi girişimlere rağmen, sosyal güvenlik harcamalarının arttığı belirtilmektedir (Gül, 2004, s.220).

2.1.1.2. Reaganizm: Amerika

İngiltere’de olduğu gibi Amerika’da da 1970’li yılların sonlarına kadar refah devleti anlayışı sosyal yardım programlarıyla sürekli geliştirilmektedir (Küp, 2012, s.45). Kamu yönetiminde meydana gelen bütçe açığı, kamu harcamalarının artması ve vergilerin yükselmesi neo-liberalizm akımının ortaya çıkmasına sebep olmaktadır.

Neo-liberalizm kavramının Amerika’daki temsilcisi Ronald Reagan’dır. 1981 yılında Reagan, Cumhuriyetçi Partinin başkanı olarak girdiği seçimlerde yüksek oy farkıyla başa gelmiş ve iktidarı iki dönem boyunca sürdürmüştür. Başkan Reagan’ın uyguladığı neo-liberal politikaların ekonomik boyutuna “Reaganizm” adı verilmiştir (Gül, 2004, s.244).

Reagan dönemi, serbest piyasa sistemini neo-liberal talepler doğrultusunda geliştirmek, ihracat ve sermaye birikimini teşvik etmek, girişimci sınıfları destekleyici politikalar yürütmek gibi bazı unsurlardan oluşmaktadır. Bu doğrultuda kamuyu küçültme, sosyal güvenlik harcamalarını kısma ve sosyal programlarını azaltma suretiyle federal devlet harcamalarının da azaltılması gerektiği ifade edilmektedir (Allahverdiyev, 2015, s.17).

Reagan yönetimi Amerikan toplumundaki bütün ayrıcalıklı tabakaların çıkarlarını birleştirmek gibi bir çaba içerisine girmektedir. Reagan ekonomisi, sıkıntı ve zorlukları ayrıcalıklı olmayanların sırtına yükleyerek ayrıcalıklı olanların ihtiyaçlarını kolay karşılamak gibi bir hayale kapılmaktadır (Küp, 2012, s.46). Thatcherizm orta sınıfın sıkıntıdan kurtulup refaha ermesini vaat ederken, Reaganizm ayrıcalıklı olan kesimin daha rahat hayat sürmesi için ayrıcalıklı olmayanlara sıkıntıyı yükleyerek irrasyonel bir şekilde davranmıştır (Davis’ten aktaran Köksal, 2006, s.42).

Refah devleti sonrası meydana gelen aşırı kamu harcamaları ve sosyal yardım programları sonrasında oluşan ekonomik problemlerin çözümü için Reagan, devletin verimliliği ve etkinliğini arttırmak amacıyla çalışmaların yapılmasının önemini ifade etmektedir. Reagan’a göre sıkıntıların nedeni devletin aşırı büyümesi ve vatandaşın hayatına müdahale etmesi olarak açıklanabilir.

Thatcher ve Reagan’ın ekonomik politikaları, değişimi hedefleyen bir eğilim içinde bulunmaktadır. Her iki politikanın da temelinde serbestleşme, özelleştirme ve piyasalaştırma gibi neo-liberalizm yaklaşımının ana unsurlarını barındıran stratejiler yer almaktadır.

2.1.2. Türkiye’de 1980’li Yıllardan 2000’li Yıllara Neo-liberal Politikaların Gelişimi

Farklı uluslarda değişik gelişim gösteren neo-liberalizm, tüm dünyada 1970’li yıllarda ortaya çıkmışken Türkiye’de 1980’li yıllarda ortaya çıkmıştır. 1970’li yılların sonunda ithal

ikameci kalkınma modelinin çöküşü ile birlikte Türkiye’de 1980’li yıllarda sermayenin yeniden yapılanmasını sağlayacak iktisadi bir reform dönemi başlamıştır (Köne, 2003, s.238).

1970’li yıllar Türkiye için ekonomik krizlerin ve yoklukların yaşandığı demokratik süreçlerin işletilememesi nedeniyle siyasal krizlerin ve terör olaylarının meydana geldiği bunalımlı yıllar olmuştur (Eştürk, 2006, s.28). 1973 yılında yaşanan petrol fiyatlarının artması ve Kıbrıs Harekâtının meydana gelmesi nedeniyle ABD’nin Türkiye’ye uyguladığı silah ambargosu yüzünden dış borç bulmada yaşanan sıkıntıların eklenmesi ekonomiyi kötü yönde etkilemektedir. Bu durumda devlet otoritesinin giderek aşındığını göstermektedir. Yukarıda sıralanan problemlere ek olarak, üretimde kullanılan ürünlerin ithal edilmesi zorlaşmakta, temel üretim maddelerinde kıtlık yaşanmakta ve bunun sonucunda tüketicilerin uzun kuyruklar oluşturmalarına neden olmaktadır. Türkiye yaşanan bu darboğazdan kurtulabilmek için yeni dış kaynak arayışına başlamaktadır. WB ve IMF gibi dış kaynak sağlayan finansal kuruluşlar, Türkiye yardımlarını devam ettirmek için Türkiye’den yapısal bir dönüşüm yapılmasını istemişlerdir. Buna ilaveten 1979 yılında yapılan seçim sonucunda kurulan azınlık hükümeti siyasal gündemine terörle mücadeleyi ve ekonomik darlığın aşılmasını almıştır. Fakat kurulan azınlık hükümeti üç büyük ekonomik sorun meydana getirmiştir. İlk olarak ülkede enflasyon artmış, ikinci olarak yokluk nedeniyle uzun kuyruklar oluşmuş ve ekonomik sıkıntılar nedeniyle fabrikalar kapanmış, son olarak da Merkez Bankasının ödeme yapamaz duruma gelmiştir (Küp, 2012, s.49-50).

Ülkede meydana gelen ekonomik sorunları ortadan kaldırmak amacıyla başbakanlık müsteşarlığına Turgut Özal atanmıştır. Neo-liberal politika devletin yeniden yapılandırılması için önemli bir adım olmaktadır. Neo-liberal politikanın Türkiye’deki temsilcisi ise Turgut Özal’dır. Özellikle 2001 ekonomik krizi sonrası başlayan yapısal uyum ve reform programları devletin düzenleyici kapasitesini artırmayı ve piyasalaşmayı teşvik etmeyi amaçlamayan diğer dönemlerden farklı bir süreçtir (Temizel, 2007, s.95-96).

1980’li yıllarda yeni kamu yönetimi, İngiltere’de Thatcherizm, Amerika’da Reagan ve Türkiye’de Özalizm⁷ olarak adlandırılan neo-liberal politikalar çerçevesinde ortaya

⁷ Turgut Özal, Türkiye Cumhuriyeti’nin 8. cumhurbaşkanıdır. Bundan önce, 1983-1989 yılları arasında 5 yıl 10 ay boyunca başbakanlık ve aynı zamanda Anavatan Partisi genel başkanlığı görevlerinde bulundu. İstanbul Teknik Üniversitesi Elektrik Mühendisliği’ni burslu olarak okudu ve 1950 yılında mezun oldu. Mühendislik yapmaya başlamıştır. Daha sonra çalıştığı kurum Elektrik İşleri Etüd İdaresi’nde sekreter olarak görev yapan Semra Yeyinmen ile evlendi. Evlendikten sonra Amerika’da Texas Tech Üniversitesi’ne ihtisas yapmaya giderek burada ekonomi branşında eğitim aldı. Geri döndüğünde EİEİ Genel Müdür Yardımcısı (ya da Genel Direktör Teknik Müşaviri; kayıtlar arasında ikilem mevcut) oldu ve Türkiye’de elektrifikasyon üzerine projelerde çalıştı. 1958 yılında Planlama Komisyonu’nda sekreteryaya görevini yaptıktan sonra 1959 yılında Ankara Ordonat Okulu’nda yedek subay oldu. 1977 genel seçimlerinde Millî Selamet Partisi’nden İzmir milletvekili adayı oldu; ancak seçilemedi. 43. Hükümet döneminde Başbakanlık Müsteşarlığı ile DPT Müsteşar vekilliği görevlerine

çıkılmaktadır. Yaşanan ekonomik krizler ve kötü giden dış politikalar doğrultusunda refah devleti ve sosyal yardım programları terk edilerek yeniden yapılanmaya⁸ doğru gidilmektedir.

IMF ve WB'nin koymuş olduğu şartı sağlamak amacıyla Özal 24 Ocak 1980 yılında bazı kararlar uygulamaya koymuştur. Bu kararlar serbest piyasa sistemine ve ihracat yönelimli bir ekonomiye yönelmenin temelini oluşturan radikal bir dönüşüme işaret eden kalıcı politikalar bütünüdür (Demirel, 2012, s.183).

Dünya'da Thatcher ve Reagan ile ortaya çıkan neo-liberal politikalar, Türkiye'de kendisini 24 Ocak Kararlarında göstermiştir. 24 Ocak Kararlarının temel amaçları; ekonominin dış rekabete açılması, yabancı sermayenin özendirilmesi, ihracatın artırılması, ekonomide sosyal güvenlik harcamalarının kısılması, devlet müdahalesinin en alt seviyeye çekilmesi, özel kesimin sermaye birikiminin özendirilmesi ve küçük bir azınlığın sermaye hacmini kontrol etmesi gibi tedbirlerden oluşmaktadır (Küp, 2012, s.50).

Türkiye ekonomisi 24 Ocak Kararları kapsamında neo-liberal dönüşümün ve kapitalist dünya ekonomisinin etkisiyle birlikte bir dönüşüme uğramıştır. İhracat ve ithalatın ulusal gelir içindeki payı hızla artmıştır. 24 Ocak kararları ile ithal ikamesine dayalı sanayileşme politikaları terk edilmiştir. Bu yeni programın hedefi; devleti küçülterek özel sektörün ağırlığının artırılması ve gerekli yeniden yapılandırma sürecini gerçekleştirerek ekonominin dünya piyasaları ile bütünleşmesini sağlamaktır. Bu programın en önemli ayağı da devlet tarafından ihracatın teşvik edilmesi ile birlikte malların ücretlerinin düşürülmesi ve devlet harcamalarında kısıntıya gidilmesidir. Devletin küçültülmesi ise; başta özelleştirme olmak üzere kamu harcamalarının ve devlet müdahaleciliğinin azaltılması, çeşitli sektör ve ekonomik kesimlerde serbestleşme sağlanması ve rekabetin geliştirilmesi şeklinde evrensel politikalarla hayata geçirilmeye çalışılmaktadır (Temizel, 2007, s.98-101).

getirildi. 24 Ocak Kararları'nı hazırladı. 12 Eylül 1980 askeri darbesinden sonra, bu politikaları devam ettirmek amacıyla Bülend Ulusu Hükümeti'nde ekonomiden sorumlu Başbakan yardımcılığı görevine getirildi. Bu göreve getirildikten 22 ay sonra, 14 Temmuz 1982 yılında istifa etti. Türkiye Cumhuriyeti tarihinin hem DPT Müsteşarlığı hem de Başbakanlık Müsteşarlığı yapmış tek başbakanı ve cumhurbaşkanıdır. 20 Mayıs 1983 tarihinde Anavatan Partisi'ni kurdu. 6 Kasım 1983 tarihindeki seçimlerde 400 kişiden oluşan parlamentoda 211 milletvekili çıkararak tek başına iktidar ve 45. Hükümet'in Başbakanı oldu. 1984 yerel seçimlerinden de başarıyla çıktı. 13 Nisan 1985 tarihinde yapılan ilk kongrede tekrar genel başkanlığa seçildi. 1987 yılında yapılan genel seçimlerde de 292 milletvekili çıkartarak tekrar çoğunluğu sağladı ve 46. Hükümet'in başbakanı oldu. İktidarda bulunduğu 1983-1991 döneminde Türkiye ekonomisi ortalama yıllık yüzde 5,2 oranında büyüdü. Polis Vazife ve Selahiyetleri Kanunu'nu değiştirerek Emniyet İstihbarat Daire Başkanlığı'nı kurdu. Ekonomide serbest piyasa düzenini esas alan yapısal değişim programı Turgut Özal hükümeti döneminde uygulamaya kondu. 1983-1987 yılları arasında ki başbakanlığı dönemini de içine alan, Türkiye'de kişi başına düşen milli gelir 1980 yılında 1.539 dolar iken 1987 yılında 1.636 dolara yükseldi (Vikipedi, 2015).

⁸ Yeniden yapılanma kavramı; işletmelerin rekabet koşullarına uyabilmeleri ve müşterilerine daha iyi, daha kaliteli, daha çabuk ve daha ucuz hizmet sunabilmeleri için, işletme bünyesindeki tüm iş yapma usul ve süreçlerinin köklü bir şekilde gözden geçirilmesi ve yeniden yapılandırılmalarını ifade etmektedir (<http://upstitute.blogspot.com.tr>, E.T. 14.02.2016).

Neo-liberal ideoloji, kamu hizmetlerinin verimsiz ve pahalı çalıştığını, kaynak israfına yol açtığını ve bu yüzden özel mülkiyetin daha çok kazanmayı özendirdiğini belirterek gücün merkezileşmesini bireysel özgürlüğün karşısında tehdit olarak gördüğünü ifade etmektedir. İlgili ideoloji, devletin siyasal kararlarla ekonomik yaşamın genel çerçevesini belirlemesini fakat ayrıntılara girmemesini savunmaktadır. Bu ideoloji kapsamında, kamusal hizmetlerin tüketicilerini müşteri olarak görerek bu hizmetlerin fiyatlandırılması, bunun yanında yararlanamayan kesimlerin kupon vb. yöntemlerle desteklenmesi öngörülmektedir. Toplumsal eşitliği sağlamak amacıyla yapılan kamu harcamalarına son verilmesini ve kamu yönetiminin işletmecisi bir anlayışla yönetilmesini, devletin toplumun düzen ve güvenliğini koruyan bir aygıt olarak varlığını sürdürmesini gerekli kılmaktadır (Demirel, 2012, s.22). Neo-liberal ideoloji çerçevesinde ideal devlete ulaşmanın yolu; devlet müdahalesi az olan, liberalizmi savunan ve vatandaşı müşteri olarak gören özelleştirme politikalarını uygulamaktan geçmekte olduğu ifade edilmektedir.

Neo-liberal politikaların Türkiye’de ortaya çıkışı 1980’li yıllara dayanmakla birlikte 2000’li yıllara gelene kadar bu politikalar çerçevesinde özelleştirme ve devletin küçültülmesi yönünde bazı adımlar atılmaktadır. 1990’lı yıllarda sekteye uğrasa da 2000’li yıllarda neo-liberalizm’in yeniden yapılanma süreci yeni bir biçim almaktadır.

2.1.3. Türkiye’de 2000’li Yıllardan Günümüze Neo-liberal Politikalarının Gelişimi

Türkiye’de 2001 ekonomik krizinden sonra önceki yıllardan farklı olarak bir yeniden yapılanma sürecine girilmiştir. 1980’li yıllarda dışa açılan bir kamu yönetimi örgütlenmeye çalışılmış ve devletin üretim alanından çekilmesi ve de piyasa müdahale araçlarının terk edilmesi düşüncesi hâkim olmuştur. Ancak 1990 yılının sonundan itibaren devlet yönetimine yönelik söylemlerde değişiklik olmaya başlamıştır. Bu dönemde kamu yönetiminin yeniden yapılandırılmasında yönetişim temel unsur olarak kabul edilmektedir. Klasik dönemdeki devletin küçültülmesi söyleminin yerini bu dönemde düzenleyici devlet yapısı almıştır. Bu dönem, dünyada yaşanan gelişmelerle birlikte devlet ve piyasa ilişkilerinde devletin piyasadan tamamen çekildiği ve sadece düzenleyici olarak piyasa ile ilişkilerini kuracak kurumsal yapıların inşa edilmeye başladığı dönem olarak belirtilmektedir (Küp, 2012, s.54-55).

Türkiye’nin 3 Kasım 2002 seçimlerinden sonra Adalet ve Kalkınma Partisinin (AKP) iktidara gelmesiyle kamu yönetimi alanında bir değişim sürecine girdiği iddia edilmektedir. AKP’nin tek başına iktidara gelmesi 1991-2002 yılları arasında yaşanan istikrarsızlıkların bir sonu anlamına geldiği ifade edilmektedir. Halkın siyasal anlamda istikrar talebi Kasım 2002 seçimlerinde 1999-2001 yıllarında yaşanan ekonomik krizler, artan yoksulluk ve işsizliğe

çözüm arayışları AKP'nin denenmemiş yeni bir siyasal parti olarak seçilme şansını artırmıştır (Demirel, 2012, s.211). Parti, tüzüğünde neo-liberal unsurlara yer vererek 1980'li yılların ANAP'ına benzer bir siyasal gündeme sahip olmuştur. Tüzükte yer alan hususlara göre AKP kendisini “birey merkezli” bir siyasal oluşum olarak ve en üstün hizmetin insana hizmet olduğuna inanan siyasi bir teşekkül biçiminde tanımlanmıştır. Ekonomik gelişmenin kaynağı ve hedefi, bireyi ön plana çıkaran piyasa ekonomisinin tüm kurum ve kurallarıyla tesisini amaçlamaktır. Ekonomik gelişmenin liberal yönünün yanında toplumsal muhafazakâr değerlere de vurgu yapılmaktadır. Aile Türk toplumunun temeli olarak kabul edilmektedir. Aile kurumu milli duygularımızın, ülkemize has adet ve geleneklerimizin yeni kuşaklara aktarılmasında en temel bir kurumdur.⁹ AKP, ekonomik krizler, işsizlik ve istikrarsızlığa çözüm olarak birey merkezli neo-liberal politikalara sahip olduğunu ifade etmektedir. Neo-liberal politikalar sayesinde piyasa ekonomisi ele alınmakta özelleştirme politikaları kapsamında devletin küçültülmesinin yerini yönetim kavramı almaktadır.

AKP, neo-liberal bir parti olarak yapısal olarak küçük, fonksiyonel olarak güçlü bir devlet modelinden yanadır. Muhafazakâr anlamda merkezîyetçi devlet anlayışından vazgeçilmesini öngören, yerel yönetimleri yetkili kılan ve üçüncü sektörün azami katkısını ve katılımını sağlayan sosyal hizmet politikalarını benimsemektedir. Kamu hizmetlerinde kalite ve vatandaş memnuniyetine odaklanarak tüm kural ve kurumlarıyla işleyen serbest rekabete dayalı piyasa ekonomisinden yana bir tavırla devletin ekonomideki işlevini düzenleyici ve denetleyici olarak tanımlamaktadır.¹⁰ Bu doğrultuda parti programında kamu yönetimi anlayışının demokratikleşme, sivilleşme ve yerelleşme eksenine oturtulması; kamu yönetiminin yetki, görev ve fonksiyonlarının yerel yönetimlere devredildiği yerinden yönetim esaslı bir devlet anlayışına geçilmesi temel hedeflerindedir. Merkezi yönetimin işlem ve eylemlerinde etkinlik, verimlilik, açıklık ilkelerini dikkate alması ve bürokratik formalitelere son vererek kamusal yaşamın her alanda şeffaflık ve hesap verme anlayışının hâkim kılınması partinin ana siyasa öncelikleri arasında yer almaktadır.¹¹

2000 yılı sonrasında Türkiye’de devletin ve siyasal iktidarın dönüşümünü temsil eden temel yapısal reformlar yapılmıştır. Kamu kesiminin işleyişini hedef alan yapısal reformların başında mali yönetimi ve bütçeyi dolayısıyla kamu kaynakların tahsisini ve yönetimini hedef alan 2003 yılında yürürlüğe giren Kamu Mali Yönetimi ve Kontrolü Kanunu yer almaktadır (Küp, 2012, s.55). Bu kanun, merkezi yönetimi planlama, denetim ve koordinasyon ile

⁹ AKP Tüzüğü. <https://www.akparti.org>, adresinden 22 Aralık 2015 tarihinde alınmıştır.

¹⁰ AKP Kurum Kimliği Kılavuzu, <http://www.akparti.org>, adresinden 22 Aralık 2015 tarihinde alınmıştır.

¹¹ AKP Programı, 2001, s.2-22, <http://www.akparti.org>, adresinden 22 Eylül 2015 tarihinde alınmıştır).

sınırlarken; desantralizasyon ilkesini benimseyerek mahalli idareleri güçlendirmektedir. Bunun yanında stratejik yönetimle insan kaynakları yönetimi gibi çağdaş yönetim teknikleri de ilgili düzenlemeler kanunda yer almaktadır. Kamu yönetiminde denetimin kapsamı ise hukuka uygunluk denetimi, mali denetim ve performans denetimi olarak ele alınmaktadır. Bu nitelikleriyle Türk kamu yönetiminde neo-liberalizm'in öngördüğü sınırlı devlet yapısına geçilmesi arzulanmaktadır (Demirel, 2012, s.218).

Kamu Mali Yönetimi ve Kontrolü Kanunu iki kanun tasarısı ile birlikte düşünülmektedir. Birincisi 2001 yılında hazırlanan Yerel Yönetimler Kanun Tasarısı, ikincisi ise 2003 yılında hazırlanan Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısıdır. Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı, devlet örgütlenmesinde sosyal devleti tasfiye ederek düzenleyici devlet esaslarını kurumsallaştırmaktadır. Bunun yanında tasarı yönetişimcilik¹² ilkesini de kurumsallaştırmaktadır. Buna göre kamu karar sisteminin yapısına müdahale edilmekte ve katılımcılık ilkesi sayesinde özel sektör siyasal iktidara ortak olmaktadır. Son olarak tasarı devlet örgütlenmesinde yerellik ilkesine göre idari yapılanmanın yerelleştirilmesini içermektedir (Küp, 2012, s.55).

Kamu Mali Yönetimi ve Kontrolü yasasının bir arada değerlendirilmesi gereken 2005 yılında yasalaşan hükümetin ekonomik ve mali anlamda yaptığı diğer bir reform "Gelir İdaresi Yasası"dır. Gelir İdaresi Yasası da yerel idari birimlerin otoritesinin artırmayı hedeflemekte, gelir idaresinin etkin çalışabilmesinin önkoşulu olarak yetkisini artırmayı amaçlamaktadır (Temizel, 2007, s.117). Gelir İdaresi Yasası ile gelirler genel müdürlükleri ile illerde defterdarlığa bağlı vergi dairesi müdürlükleri kaldırılmış ve maliye bakanlığına bağlı bir gelir idaresi başkanlığı kurulmuştur (Güzelsarı, 2007, s.281-298).

2001 krizi sonrasında, neo-liberal politikalar çerçevesinde yeniden yapılanma çalışmaları kapsamında, ülke ekonomisinin istikrarını sağlamak amacıyla devlet tarafından düzenleyici önlemler (regülasyon) alınmaktadır. Devlet iktisadi, sosyal veya her ne amaçla olursa olsun uygulamaya koyduğu yaptırımlar bütünü ifade eden kamusal regülasyonların, hükümetin belirlediği hedeflere uyum sağlamaması veya devletin belirlediği temel iktisat politikalarından sapmalara yol açması ya da buna benzer hangi sebeple olursa olsun yürürlükten kaldırılması ise deregülasyon olarak ifade etmektedir (Aktan ve Karaaslan, 2005, s.31-32).

Regülasyonla birlikte bütçe sürecinde şeffaflık ve hesap verilebilirliği arttırmak ve kamuda mali disiplinin sağlanması amaçlanmaktadır. Deregülasyonla birlikte ise, elektrik ve

¹² Yeni sağın yöneticiliği katılımcıdır; ve bir burjuva diktatörlüğü modelidir. Yönetişimcilik, katılımcılık yoluyla, demokrasi olarak adlandırılan burjuva diktatörlüğü tesisinden başka bir şey değildir (Güler, 2008).

tütün gibi sektörlerde devlet tekeli kaldırılarak ekonomi serbest hale getirilmeye çalışılmakta, kurumlar vergisinin oranı indirilerek yabancı sermayeyi engeller nitelikteki düzenlemeler azaltılmaya çalışılmaktadır. Böylece tarımsal destekler azalmakta ve özelleştirme programı tekrar hayata geçirilmektedir (Temizel, 2007, s.119-120).

Türkiye’de neo-liberalizm kapsamında özel sektörü teşvik edecek sağlam bir sermaye piyasası oluşmaktadır. Özelleştirme, neo-liberalizm’in liberal kanadı kapsamındadır. Özelleştirmenin amacı; devlet hacmini küçültmek, devleti asıl fonksiyonlarına döndürerek daha etkin kılmaktır. Bu durumun nedeni, KİT’lerin piyasa ekonomisinin işleyişinde yarattığı olumsuz yapısal bozukluklar olarak ifade edilmektedir. KİT’ler kamu harcamalarını artırmakta ve enflasyonist sorunlara neden olmaktadır. Bu da neo-liberalizm’in hiç istemediği büyük ve etkin denetlenemeyen bürokrasiyi meydana getirmektedir. Hükümet bu devlet yapısından kurtulmak için özelleştirme politikasını uygulamaktadır. Özelleştirme ile bürokratik işlemler kolayca erişilebilir, hızlı ve etkin bir biçime dönüşecektir (Demirel, 2012, s.232).

Neo-liberal politikalar çerçevesinde 2000’li yıllara kadar kamu yönetiminin eksikliklerinin giderilmesi için toplumu da içine alacak şekilde kamu yönetiminde işletme mantığı ile hareket edilerek vatandaşların önemsendiği, performansa dayalı çalışanların denetlendiği, ayrıca insanların işlemlerini kuyrukta beklemekten kolayca yapabileceği elektronik devlet denilen sisteme geçilmektedir (Küp, 2012, s.56).

Gerek Türkiye’de gerekse de dünyada yaşanan ekonomik ve küresel gelişmeler bağlamında ele alınan neo-liberalizm anlayışı 1990’lı yıllara kadar liberal anlamda çok bir canlılık kazandırmasa da, 2000’li yıllardan sonra neo-liberalizm anlayışı devletin yeniden yapılanmasında farklı bir dönüşüme uğramasında katkı sağlamaktadır.

2.2. NEO-LİBERAL POLİTİKALARIN KAMU YÖNETİMİNE ETKİSİ

Kamu yönetiminde reform çabaları 20.yy’ın ilk yarısına kadar uzanmakta ve küreselleşmeyle birlikte reform çabaları sürekli devam etmektedir. Fakat 1980’li yıllardan itibaren görülen reform, neo-liberal teorilerden oldukça etkilenmiş daha önceki reform hareketlerinden farklı özellikler sergilemektedir. 1970’li yıllarda yapılan reformlar refah devletinin kuvvetlendirilmesine odaklanırken, 1980’li yıllar bunun tam tersi bir şekilde neo-liberal gelişmelere uygun olarak özelleştirme, ticarileştirme, piyasalaştırma, devletin küçültülmesi ve bürokrasinin etkisinin azaltılması gibi hedeflere yönelmektedir. 1990’lı yıllarda idari reform çabaları piyasa felsefesi ve özel sektör yöneticiliğini içermektedir. Son zamanların idari reformlarının temel özelliği piyasa-tabanlı kamu yönetimi ya da yeni kamu

yönetimi olarak adlandırılmaktadır. Bu açıdan bu reformlardaki temel eğilim özel sektör (piyasa) deneyim ve tekniklerinin kamu kesimine aktarılması şeklinde oluşmaktadır. Yeni kamu yönetiminde geleneksel yönetimde savunulan kamu hizmetlerinde uzmanların egemenliğini sona erdirip, birey ve müşteri olarak vatandaşı ön plana çıkarmaktadır (Temizel, 2007, s.40-42).

Türk kamu yönetiminin; merkezi yönetim ve yerel yönetimler itibariyle ciddi sorunlarla karşılaşması; verimsiz ve hantal bir bürokrasisinin, çağdaş gereksinim ve hizmetleri sunamaması; halkın yeterli ölçüde yönetime katılamaması; açıklık ve etkin bir denetimin olmamasından dolayı etik sorunlarla karşılaşılması toplumun tüm kesimlerinin gündemine “kamu da yeniden yapılanma” olgusunu taşımıştır. Türkiye’de genel kamu yönetiminin bir parçası olan yerel yönetim alanında da yeniden yapılanma kendisini hissettirmiştir. Merkeziyetçilik ve bürokratik hantallaşmadan dışa kapalılığa, kuralcılık ve sorumluluktan kaçmaktan siyasal yozlaşma ve çürümeye kadar pek çok sorun meydana gelmektedir. Bunun yanında kentlerin büyümesi ve kentleşmenin hızlı bir süreç içinde varlığını sürdürüyor olması, halkın beklentilerinin değişmesi ve demokrasi talepleri, kent yönetiminde çok başlı yapının oluşması, hemşehrilik bilincinin oluşmaması gibi nedenler, yönetimin bir bütün olarak ele alınıp, yeniden yapılanmasını gerekli kılmıştır (Özel ve Eren, 2008, s.237-238).

Kamu yönetiminde bürokratik hizmet sunumu, etkinsizliklerin, verimsizliklerin ve kamu kaynaklarının israf edilmesinin kaynağı olarak görülmektedir. Bu durum kamu kesiminde bir yandan şeffaflık ve hesap verebilirlikle ilgili talepleri artırırken, diğer yandan etkinliği ve verimliliği artırıcı yöntemlerin geliştirilmesine, bürokrasinin azaltılması, piyasa ve özel sektör tipi yöntem ve araçların kamu kesimine aktarılmasına yönelik öneriler gelişmektedir (Temizel, 2007, s.43). Kamu yönetiminde meydana gelen sorunlar çerçevesinde reformlar yaparak bu sorunların aşılması planlandığı ifade edilmektedir (Küp, 2012, s.59).

Türkiye’de neo-liberalizm kavramı çerçevesinde gerçekleştirilen reformlar; kamu yönetiminde etkinlik ve verimlilik, şeffaflık ve hesap verebilirlik, müşteri odaklı yönetim, rekabet odaklılık, performans yönetimi, yönetişim, özelleştirme ve serbestleştirme (deregülasyon), e-devlet, yerelleşme (decentralization), stratejik yönetim gibi özellikler dikkate alınarak değerlendirilmektedir.

2.2.1. Etkinlik ve Verimlilik

Yeni kamu yönetimi reform hareketinin amacı, kamu yönetiminin kaynakları kullanırken etkili ve verimli bir yönetim yapısı oluşturmaktadır. Etkinlik; faaliyetler sonucunda hedeflere ne derece ulaşıldığını araştırma çabalarının ortak adı olarak kabul edilmektedir. Her idari yönetim hedeflerine ulaşmak için bazı kararlar vermektedir. Bu süreç içerisinde görevini tam olarak yerine getiren yönetim etkin bir yönetim olarak kabul edilmektedir. Verimlilik ise; girdi olarak kullanılan kaynaklar ile sağlanan çıktı arasındaki ilişkiyi ifade etmektedir. Verimliliğin sağlanabilmesi içinde yönetim türü planlama, örgütlenme, koordinasyon, uzmanlaşma ve iş bölümü, moral, denetim ve eğitim gibi faktörler tarafından etkilenmektedir (Temizel, 2007, s.43).

Kamu yönetiminde hizmet sunarken dikkat edilmesi gereken noktalardan ikisi etkinlik ve verimliliştir. Kamuoyu üzerinde yaygın olan görüş kamu yönetiminin hantal ve kaynakları israf eden bir yapıya sahip olmasıdır. Yerel yönetimler halka en yakın birimler olması münasebetiyle az kaynakla en etkili ve verimli hizmeti kentlilere sunmalıdır. Bir yerel yönetim birimi olan belediyeler yerel hizmetlerin yürütülmesinde etkinlik ve verimliliği ön planda tutarak işlevlerini yerine getirmelidir.

2.2.2. Şeffaflık ve Hesap Verebilirlik

İdari reformlarda kamu yönetiminin etik olmasıyla ilgili iki kavram şeffaflık (transparency) ve hesap verme sorumluluğudur (accountability). Bir devlette kamunun temel amacı vatandaşlara etkin ve verimli bir şekilde hizmet sunmaktır. Devlet bu kamu hizmetlerini yerine getirirken kullandığı kaynakları ve yetkileri vatandaşa saydam bir şekilde açıklamak zorundadır.

Hesap verebilirlik, bir kimsenin veya kurumun yaptıklarından dolayı başka bir otoriteye açıklamada bulunması olarak tanımlanabilmektedir. Hesap verebilirlik ilişkisinin vatandaşlar ile kamusal görevleri yerine getirenler, kamu örgütlerinin içlerindeki hiyerarşik kademeler arasında ve politikacılarla bürokratlar arasında bulunduğu söylenmektedir (Peker, 2008, s.38-39). Kamu hizmetinin yürütümünde gizlilik anlayışından uzaklaşarak, uygulamada açıklık prensibinin benimsenmesi ve hizmet alıcılarının bilgi isteme ve eleştiri haklarının kabul edilmeye başlaması, kamu yönetiminde hesap verme sorumluluğu kavramını meydana getirmiştir (Saran, 2004, s.43).

Geleneksel idari modellerde siyasal ve bürokratik seviyede hesap verme sorumluluğu sadece siyasal süreçlerde yani seçim dönemlerinde değerlendirildiği varsayılmaktadır. Bunların en belirgin yapılanması ise yerel seçimlerdir. Buna göre vatandaşlar seçimler aracılığıyla siyasetçilere yetki devretmektedir. Hükümette bürokrasiye kamu hizmetlerinin yürütülmesi ile ilgili yetki ve sorumluluk devretmektedir. Sonuç olarak yetkiyi bürokrasi hükümete, hükümette seçimlerde vatandaşa hesap vermektedir. Fakat bu geleneksel hesap verme sorumluluğunda önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Vatandaşın müşteri olarak görüldüğü yeni kamu yönetimi anlayışında kamu hizmetlerini yürütenlerin (bürokratlar) aracıları (siyasetçiler) ortadan kaldırılarak doğrudan kamuya hesap vermesi daha demokratik bulunmaktadır (Temizel, 2007, s.44). Bu değişiklik şeffaflık kavramıyla değerlendirilmektedir, çünkü şeffaflığın olmadığı yerde kaynakların gereksiz kullanımı ve kamu hizmetlerini yürütenlerin etik olmayan davranışları mevcut olmaktadır. Bu açıdan hesap verebilirlik, yolsuzluk ve rüşvet gibi davranışların oluşmasını da engellemektedir. Hesap verebilirlikle birlikte kamu tarafından siyasal partilerin performansları sorgulanmaktadır. Bu sorgulama sonucunda partilerin enflasyon, bütçe açığı ve işsizlik konularında gösterdikleri başarı ya da başarısızlıkları ortaya çıkmakta bu durumda vatandaşa hesap vermelerini gerektirmektedir.

2.2.3. Müşteri Odaklı Yönetim

1970 sonrası gelişmeler yönetenlerle yönetilenler arasındaki ilişkiye farklı bir boyut kazandırmıştır. 1970'li yıllardan önce hizmet edilenler vatandaş olarak görülüp talepleri dikkate alınmazken, 1970'li yıllar sonrasında hizmet görülen vatandaşa yakınlık modeli gerçekleşmiştir. Bu modelde vatandaşa yaklaşmanın temel sebebi kamunun merkeziyetçi, sıkı kurallara bağlı geleneksel yönetim anlayışının etkisiyle sunulan hizmetlerin kalitesiz ve verimsiz olmasıdır (Peker, 2008, s.36). Bu doğrultuda kamu yönetiminde vatandaşın aldığı mal ve hizmetten memnun kalmasının yolları aranmıştır. Vatandaşa kaliteli ve verimli kamusal mal ve hizmet sunmak amacıyla yeni kamu yönetimi anlayışı çerçevesinde vatandaş ya da müşteri odaklılık kavramı ele alınmaya başlanmaktadır (Küp, 2012, s.75). Kamu yönetiminde hizmet sunarken vatandaş taleplerini ele alarak hizmet politikası oluşturmak vatandaş memnuniyetini arttırmaktadır.

Müşteri odaklılık, genelde yerel yönetimler özelde ise onun bir alt birimi olan belediyeye ilişkin bütün hizmetleri hemşerilere aktarmak anlamında kullanılırsa, sosyal devlet ilkeleri zarar görmeye başlayacaktır. Bu durumda müşteri odaklı yönetimin olumsuz yönünü

oluşturmaktadır. Hemşeriler müşteri olarak görüldüğünde hizmet kalitesi, etkinlik ve verimlilik artacaktır fakat kimsesizlerin bakımı, sokak çocuklarının topluma kazandırılması ve yaşlıların bakım ve korunması gibi sosyal devletin gerektirdiği hizmetlerden yararlananlar müşteri olarak kabul edilememektedir (Küp, 2012, s.76). Bu durum da kamu yöneticilerin hizmet sunarken vatandaşlar arasında eşitlik ve adalet ilkelerinin göz önüne almadığını ortaya koymaktadır. Bu ifade sadece ekonomik gücü olan vatandaşların hizmetten yararlanma gücü varmış gibi bir çelişkiyi meydana getirmektedir.

2.2.4. Rekabet Odaklılık

Yeni yönetim anlayışının en fazla öne çıkan prensibi, kamu yönetiminde piyasa mekanizmalarının kullanılmasıdır. Bu durumun altında yatan sebep ise, etkin ve verimli hizmet üretimini gerçekleştirmek için piyasanın hükümetlerden daha iyi durumda olduğu ifadenin yer almasıdır. Kamu kurumları genellikle monopol piyasa oluşturdukları için rekabet edememişlerdir. Bu durumda kamusal hizmet ve malların pahalı ve verimsiz olmasına neden olmaktadır. Rekabet ve piyasa mekanizmalarının kullanılmasıyla, kamusal hizmetlerin sunumunda verimliliğin, üretkenliğin ve esnekliğin bunların yanında denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi ve şeffaflık gibi hedefler gerçekleştirilmek istenmektedir (Peker, 2008, s.42).

Yeni yönetim anlayışına göre; devleti etkin ve verimli işleyen yapıya kavuşturmak için kamu sektöründe rekabet ortamının sağlanması gerekmektedir. Rekabetin sağlanması, geleneksel yönetim anlayışının tekelci hizmet sunumunun ortaya çıkardığı olumsuzlukların giderilmesini sağlayacak ve müşteri taleplerinin karşılanmasını kolaylaştıracaktır. Bu kapsamda belediye hizmetleri de etkinliğin, verimliliğin sağlanması ve maliyetlerin azaltılması amacı ile piyasa rekabetine açılarak alternatif hizmet sunum yöntemleri ile sunulmaya başlamıştır. Bunun sonucunda belediyeler yerel hizmetlerin sunumunda çeşitli aktörlerle işbirliği sürecine girmişlerdir. Yeni yönetim anlayışının bu yaklaşımı ile belediyelerin hizmet sunum süreçlerindeki performanslarının artırılması, maliyet etkinliğinin sağlanması ve vatandaş taleplerinin daha iyi karşılanması hedeflenmiştir. Bu anlayış ile birlikte ayrıca hesap verebilirlik ve şeffaflık gibi demokratik yerel yönetim değerlerinin gelişmesine de olanak tanınmıştır. Alternatif hizmet sunum yöntemleri ile belediyeler, tıpkı merkezi yönetim gibi yerel nitelikli hizmetlerin sunumunda kürek çekme değil dümen tutan rolünü benimsemişlerdir. Bu politika kapsamında belediyelere düşen görev, yerel hizmetlerin sunumunda düzenleyici ve denetleyici konumda olmaktır (Koçoğlu, 2009, s. 144-145).

2.2.5. Performans Yönetimi

Değişen dünyada Türk kamu yönetiminin bu değişikliklere ayak uydurması gerekmektedir (Küp, 2012, s.73). Performans değerlendirme, işgörenlerin görevlerini ne ölçüde iyi yaptıklarını, eksikliklerini ve gelişme potansiyellerini tespit etmeye yarayan çabaların tümüdür (Tunçer, 2013, s.292).

Kamu yönetiminde uygulama alanı bulan performans yönetimi, çalışanların başarı ya da başarısızlıklarının görülmesi, değerlendirme sonucunda ortaya çıkan veriler doğrultusunda gelişmeye olanak sağlaması, verimlilik ve etkinliği arttırmada katkısının olması, kadrolama sürecinde eksiklikleri gidermesi ve personelin performansını artırması gibi birçok işlevi üstlenmiştir (Peker, 2008, s.49).

Geleneksel kamu yönetiminin göstergesi olan hantallık ve verimsizlik gibi birçok olumsuz öge performans yönetimi ile ortadan kaldıracaktır. Performansın değerlendirilmediği zamanlarda çalışanlar denetlenmedikleri için verimsiz çalışmakta bu durum da kamu hizmetinin kötü sunulmasına neden olmaktadır. Performans değerlemesiyle denetleneceğini bilen kamu personeli daha iyi hizmet sunabilmek için çalışacak ve kamu yönetiminin etkin ve verimli işlemesini sağlayacaktır (Küp, 2012, s.73).

Yeni kamu yönetim anlayışı ile yerel yönetimlerde performans yönetimi büyük önem taşımaktadır. Böylelikle yerel hizmetlerin iyileştirilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca iyi yönetim anlayışını geliştirmek için, yerel yönetimlerin işlevlerini sürekli gözden geçirmeleri, sürekli iyileşme sağlamaları, hizmetleri daha etkin, verimli ve ekonomik olarak sunmaya çalışmaları amaçlanmıştır. Kamu görevlilerini daha fazla motive edebilmek için sabit ücret anlayışı gevşetilmiş, performansa göre ücret ödenmesi arayışlarına gidilmiştir. Daha katılımlı yönetim modelleri oluşturmaya çalışmışlardır (Salman, 2008, s.81).

2.2.6. Yönetişim

Yönetişim, iktidarın sadece hükümetçe değil sivil toplum ve piyasa aktörleri ile birlikte kullanılmasına işaret etmektedir. Bu yaklaşım devlet-toplum-piyasa arasındaki ayrımı ortadan kaldırma ve birlikte yönetme önerisini içermektedir. Yönetişim modeli temelde, bazı farklılıklara sahip olsa da özel sektör anlayış ve tekniklerinin kamuda uygulanması ve müşteri odaklı bir kamu kültürünün oluşturulmasını hedefleyen yeni kamu yönetimi anlayışına dayanmaktadır (Temizel, 2007, s.45-46).

Yerel yönetimlerin hizmet görürken piyasa mekanizmalarına göre çalışabilmesi, şirketçilik, ihalecilik, özelleştirme gibi uygulamalardan yararlanabilmesi, belediye hizmetlerine sivil toplum kuruluşlarının da katılması ile katılımcı demokrasinin geliştirilmesi ve yönetim anlayışının uygulanması, belediye meclislerinde temsil yapısının değiştirilmesi, fahri üyelik sistemi, hizmetlere gönüllü kuruluşların da katılımı gibi düzenlemeler de yer almaktadır (Güler, 1998, s.13-25). Yeni kamu yönetimi anlayışı ile karar alma süreç ve uygulamalarında katılımı öngören “ortaklaşa yönetim” ya da “yönetişim” anlayışı yerel yönetim kanunlarında esas olarak yer almaktadır (Koçoğlu, 2009, s.109).

2.2.7. Özelleştirme ve Serbestleştirme (Deregülasyon)

Neo-liberal teorinin temel unsuru, ekonomik alanın piyasa ile devlet arasındaki bölüşümü ve minimal devlettir. Neo-liberalizm kavramının önem verdiği konulardan olan özelleştirme terimi Margaret Thatcher’in 1979’da “devletin geri püskürtülmesi” sloganı ile uygulamaya koyduğu program ile anlamını kazanmıştır. Daha sonra Amerikan başkanı Reagan’ın konuyu sahiplenmesiyle özelleştirme politikalarına küresel bir boyut kazandırmıştır (Temizel, 2007, s.46). Türkiye’de ise özelleştirmenin ortaya çıkışı 24 Ocak 1980 Kararlarının yayınlandığı Özal dönemidir. Kararlar ile birlikte kamu yönetimi ve devlet o tarihten itibaren içe dönüklük yerine dışa açılmayı savunan anlayışla birlikte dünyanın diğer ülkelerinde olup bitenlerle benzer adımlar atmaya başlanmıştır (Peker, 2008, s.27).

Kamu kesiminin kaynakları verimli kullanamayı, borç ve faiz yükünün artması, sorunların aşılmasında merkezi yönetimin tıkanması ve bu nedenle pek çok kamu işletmesinin ülke ekonomileri üzerinde yük oluşturması karşısında özelleştirme bir çıkış yolu olarak görülmüştür. Özelleştirme yöntemi ile gerek doğrudan gerek dolaylı olarak ihale yoluyla pek çok kamu hizmetinin özel sektöre devredilmesi; daha etkili, verimli, müşteri tercihlerine duyarlı ve kaliteli kamu hizmeti anlayışının benimsenmesine ve hayata geçirilmesine zemin hazırlamıştır (Saran, 2004, s.118).

Özelleştirme, “daha az devlet daha fazla piyasa” anlayışına dayanır ve kamunun küçültülerek etkinliğin artırılmasında temel araçtır. Başka bir anlatımla özelleştirme; hizmetlerde devletin rolünü azaltma ya da özel sektörün fonksiyonunu artırma eylemidir (Eryılmaz, 2001, s.36). Bu eylem kamunun mülkiyetindeki işletmelerin özel kişilere satılması, kamu tekellerinin kaldırılması, deregülasyon, kamu hizmetlerinin özel kişi ya da kuruluşlara gönderilmesi biçiminde gerçekleşmektedir (Peker, 2008, s.30). Yerel hizmetlerin, özel hukuk tüzel kişilerine gördürülmesi veya bazı yerel örgütlerin tümüyle özel hukuk tüzel

kişilerine devri ile yerel hizmetlerin gördürülmesine kısaca özelleştirme denilmektedir (Kartal, 2000, 59).

Başarılı bir özelleştirme rekabetin sağlanması için tek başına bir çözüm olmamakla beraber serbestleşmeye atılan bir adımdır. Kamu tekellerinin olduğu ülkelerde devletin, elinde tekel hakkını bulunduran şirketleri özelleştirme rekabet ve serbestleştirme tartışmaları ülkeleri liberal anlayışa doğru sürüklemiştir. Serbestleşme anlayışı çerçevesinde devlet düzenleyici ve denetleyici bir kontrol organına dönüşmektedir (Peker, 2008, s.29).

Serbestleştirme, neo-liberalizm'in kamu yönetimi reformlarında maliyetlerinin en aza indirilmesi sürecine katkıda bulunan en önemli unsurdur. Kamu gücünün ekonomik yaşam başta olmak üzere çeşitli sektörlerdeki hukuksal düzenleme ve denetleme yetkilerinin sınırlandırılması, kamu kurumlarının ayrıcalıklarının kaldırılmasıdır. Ayrıca kamu tekellerine son verilerek özel kesim rekabetine açılması gibi çeşitli uygulamaları kapsayan bu unsur, kamu sektörünün tek yanlı ve emredici düzenlemelerinin yerini piyasa ekonomisinin kurallarına bırakmasını öngörmektedir (Küp, 2012, s.60). Serbestleştirme kamu tekellerinin tekel olma niteliğinin kaldırılarak, kamunun girdiği alana kamunun yanında özelinde girebilmesini sağlayarak rekabet ortamının oluşmasına katkıda bulunmaktadır (Aksoy, 1995, s.168).

Yerel yönetim hizmetlerinin özelleştirilmesinin devamının sağlanmış olması kanunların başka bir önemli özelliği olmuştur. Özelleştirmenin yerel yönetimler açısından da ihtiyaç haline geldiği göz önünde bulundurularak özelleştirilme uygulaması 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda yerini almıştır. Mal ve hizmet üretimindeki yüksek maliyetler, kaynak sıkıntısı, belediye çalışanlarının siyasi düşüncelerle ve keyfi olarak işe alınmaları, ücret ve üretim dengesizliği, araç ve gereç yetersizliği, yerel yönetim hizmetlerinin özel firmalara yaptırılmasının hizmette üretkenliği artırması ve hizmetlerin kalitesini geliştirmesi gibi nedenler özelleştirme uygulamasına geçilmesine zemin hazırlamıştır (Atmaca, 2012, s.76).

2.2.8. E-Devlet (Elektronik devlet)

E-devlet, kamu hizmetlerinin yapılması ve vatandaşlara sunulması sırasında bilgi ve iletişim alanındaki teknolojik olanakların kullanılması şeklinde tanımlanabilir. Elektronik devlet yani bilgi ve iletişim teknolojileri donatılmış devlet anlayışı temelde iki ilke etrafında şekillenmektedir. İlki genel olarak idarede etkinlik sağlamanın ve vatandaşların bilgi ve hizmetlere girişini kolaylaştırmanın yolu olarak e-devlet kavramı öne çıkmaktadır. E-devletin ikinci yönü ise, hizmet kullanımına, sunumuna, toplumsal ve siyasal meselelerle ilgili tartışmalara vatandaş katılımı, siyasal temsil, oylama ve kamuoyu gibi temsil ve katılım problemlerine yani e-demokrasiye işaret etmektedir. Bu küresel dünyada yaşanan teknolojik

gelişmeler neo-liberalizm'in bireyci ve etkin piyasacı gelişmeleri desteklemektedir (Temizel, 2007, s.48).

E-devlet uygulamalarının, vatandaşların kamu hizmetlerine ilişkin bilgi kaynaklarına rahatlıkla ulaşmaları ve başvurularını online olarak yapabilmeleri konusunda ve iş akım süreçlerinin analiz edilmesi ve işlem basamaklarının azaltılması yoluyla uygulamada tekrarların ve zaman kaybının önlenmesi yönünde avantajlar taşıdığı kabul edilmektedir. Ayrıca internetin, posta, kâğıt ve kırtasiye giderlerinin azaltılması, işlemlerin yürütülmesinde hata payının en aza indirilmesi ve vatandaşların istek ve beklentilerine göre mal ve hizmet üretilmesi yoluyla kamu hizmeti kalitesinin yükseltilmesinde önemli tasarruflar ve yararlar sağlamıştır. Böylelikle e-devlet bir taraftan kamu harcamalarının maliyetini düşürürken diğer taraftan üretilen katma değeri de arttırdığı açıkça görülmektedir (Saran, 2004, s.34). Belediyelerin Bilgi İşlem birimleri, e-devlet yönetim anlayışıyla birlikte vatandaşın işinin kolaylaştığının altını çizmektedir. E-devlet ile birlikte vatandaş her türlü istek ve şikâyetlerini belediyeye gelmeden dile getirebilmenin yanında fatura ve vergilerini ödeyebileceklerdir (Atmaca, 2012, s.105).

2.2.9. Yerelleşme (Decentralization)

Küreselleşme akımının merkezi kontrol noktalarını zayıflatan, sınırları aşındıran, büyük ölçekli ve karmaşık yapıları verimsizleştiren, dikey hiyerarşiler içindeki tek yanlı ve yukarıdan aşağıya doğru iletişimi işlevsizleştiren ve her türlü korumacı politikayı geçersiz kılan etkileri, yerinden yönetim eğilimlerinin güçlenmesini ve yerel yönetimlerin önem kazanmalarını sağlamıştır (Saran, 2004, s.39).

Malların, sermayenin, emeğin uluslararasılaşması, devletin iktisadi büyümeye dayalı beklentilerini olumsuzlaştırmaktadır. Vergilerin azaltılması kamu gelirlerini azaltmakta, devlet sürekli artan transfer harcamalarını tek başına finanse edememekte, bu nedenle de üzerindeki yükün bir kısmını yerel yönetimlere kaydırmaktadır. Böylece devletin içinde bulunduğu finansal kriz, yerel yönetim alanını da kuşatmaktadır (Özel ve Eren, 2008, s.155).

Yönetime konu olan hizmet ve uygulamaların ihtiyaç duyulan yerde gerçekleştirilmesi, etkinlik, verimlilik, katılımcı ve demokratik yönetim anlayışının da doğal gereğidir. Ülke genelinde yerinden yönetime ağırlık verilmesiyle birlikte kendisi ile ilgili alınan kararlarda söz sahibi olan halka yönetici kadrolar hesap vermekle sorumludurlar. Bu sorumluluğun siyasal yozlaşmaların azalmasına imkân sağlayacağı da düşünülmektedir.

Yerelleşme çerçevesinde, hizmetlerin yerinden üretilmesinin yerel halka yakınlığı sağlaması, yerel katılımın artırılarak yerel tercihlerin etkin kılınması, STK'ların katılımıyla oluşturulacak kent konseylerinin yerel demokrasiyi geliştirmesi (yönetişim), yerel yönetimler üzerindeki merkezi vesayetinin azaltılarak "seçilmişlerin" "atanmışlar" karşısında güçlendirilmesi gibi argümanlar ileri sürülmektedir. Böylece, yerelleşme ile demokratikleşme özdeşleştirilerek, yerelleşmenin demokratikleşmenin vazgeçilmez bir unsuru olduğu savunulmaktadır (Ataay, 2007, s.24).

Subsidiarite ilkesi, hizmette halka yakınlık ya da hizmetlerin halka en yakın ve uygun birimler tarafından görülmesi başka bir ifadeyle hizmette yerellik gibi ifadelerle dile getirilen bir örgütlenme ilkesi olarak karşımıza çıkmaktadır (Zeyrekli ve Ekizceleroğlu, 2007, s.30). Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şart'ında yerellik; "Kamu sorumlulukları, genellikle ve tercihen vatandaşa en yakın olan makamlar tarafından kullanılacaktır." şeklinde açıklanmaktadır.¹³

Kamu yönetiminde neo-liberal politikalar ekseninde yapılan reformlardan biri olan yerelleşme ile kamu yönetimi aşırı merkezileşmiş niteliğinden kurtarılmış, bölgesel ya da yerel kısmi hizmetlerinin yerinden yönetilmesini, yerel toplumların özerk, demokratik, şeffaf ve verimli bir yönetime sahip olmasını sağlamak amaçlanmıştır (Küp, 2012, s.68).

2.2.10. Stratejik Yönetim

Geleneksel olarak kamu idaresi dışı kapalı ve kısa dönem perspektifli olmakla eleştirilmektedir. Stratejik yönetim, temelde örgütü dışsal çevresi açısından ele almaktadır. Bunun yanında rutin yönetim görevlerinin ötesinde sistematik bir biçimde örgütün geleceği için uzun vadeli değerlendirmede bulunmayı hedeflemektedir. Stratejik yönetim, kurumun gelecekte yer alacağı pozisyonu belirlemeye yönelik süreci kapsamaktadır. Stratejik yönetim sürekli iyileştirme ve kaliteye yönelik çabalar, bütçeleme, kaynak planlaması, program değerlemesi, performans gözleme ve raporlama faaliyetlerini bütünsel hale getirir (Temizel, 2007, s.51).

Stratejik yönetimin genel amacı örgütün misyonuna ve vizyonuna devamlı bir bağlılık geliştirmek; misyonu ve vizyonu destekleme ve anlama kültürü yerleştirmektir. Tüm karar süreçlerinde ve faaliyetleri boyunca örgütün stratejik gündemi konusundaki açık ilgiyi sürdürmektir. Stratejik yönetim geleceğe yönelik çabalarla Geleceğe nasıl bakıldığı vizyonla ifade edilir ve geleceğe dönük çabalar misyonla somutlaştırılır. Örgütün dış çevresinden

¹³ Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, <http://www.tbb.gov.tr> adresinden 24 Aralık 2015 tarihinde alınmıştır.

gelecek fırsat ve tehditleri bilmesinin yanında kendi gücünün veya zayıf yönlerinin farkında olmasını da gerektirir (Temizel, 2007, s.52-53).

Devlet doğrudan hizmet sunucusu olmaktan çok yol gösterici, yön verici, düzenleyici, özendirici ve kolaylaştırıcı rolünün öne çıkarılması gerekmektedir. Buda ancak, devletin stratejik yönetim sorumluluğu üstlenen, stratejik hedefleri koyan, stratejik plan yapan ve stratejik faaliyetlerde bulunan bir konuma yükseltilmesiyle mümkün olabilir (Saran, 2004, s.269).

Neo-liberalizm'in temelinde kamu yönetimini daha etkin ve verimli hale getirmek yatmaktadır. Bunun için kamunun üzerindeki iş yükünün hafifletilmesi amaçlanırken, özelleştirme yoluyla devletin elinde olan KİT'ler özel sektöre devredilerek piyasa ekonomisinin canlandırılması amaçlanmış ve stratejik yönetimle birlikte gelecek yönelimli bir plan yapılmıştır. Neo-liberal düşünce devletin asli fonksiyonlarını yerine getirmeyi amaç edinip yerele önem verilmesinin gerekliliğini vurgulamaktadır (Peker, 2008, s.56). Bu durum, yerel yönetimlerin hizmet sunarken neo-liberal düşüncenin benimsediği değerleri dikkate almalarının önemini ifade etmektedir. Etkinlik ve verimlilik, şeffaflık ve hesap verebilirlik, müşteri odaklı yönetim, rekabet odaklılık, performans yönetimi, yönetişim, özelleştirme ve serbestleştirme (deregülasyon), e-devlet, yerelleşme (desantralizasyon), stratejik yönetim gibi neo-liberalizm düşüncesinin sahip olduğu değerler kanunlarda yer alarak yerel yönetimleri, özelden de belediyeleri etkin bir yapıya kavuşturmayı amaçladıkları belirtilmektedir. Neo-liberalizm sahip olduğu bu değerleri kamu yönetimine entegre ederek krizlerden kurtulmayı planlamaktadır. Fakat neo-liberal unsurlarla beslenen bir yerel yönetim birimi olan belediyeler de değişim programları sayesinde sorunlar çözülememekte aksine daha da büyük problemler ortaya çıkmaktadır.

2.3. NEO-LİBERAL POLİTİKALAR VE YEREL YÖNETİMLERİN BELEDİYELER BAZINDA ARTAN ROLÜ

Dünya üzerinde kent yoğunluğunun her geçen gün artması doğal olarak yerel yönetim olgusunu, özelden ise belediyelerin yeniden düzenlenmesi ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır (Yeniokatan, 2006, s.78).

Kent düzeyinde yaşam kalitesinin sağlanması kent yönetiminin bir alt birimi olan belediyelerin sorumluluğu altındadır. Belediyeler, karar organları seçimle oluşan ve halka karşı sorumlu olan, halka karşı hesap veren kamu kuruluşlarıdır. Dolayısıyla, halkın yaşamını kaliteli kılacak hizmetlerin sunulması, sunulacak olan hizmetlerin kent sakinlerine ulaştırılması ve kaliteli olması belediyelerin sorumluluğundadır (Ekşioğlu, 2011, s.67).

Belediyelerin sundukları hizmetin halka dönük olması vatandaş memnuniyetini arttırmaktadır. Küreselleşme ile birlikte günümüzde yaşanan değişim ve dönüşüm süreci belediyelerin hizmet sunumunu da etkilemiştir. Bu kapsamda belediyelerin hizmet sunum tekniklerinde, 1980'li yıllardan itibaren ortaya çıkan neo-liberal düşünceyi benimsediği ifade edilmektedir.

Yerelleşme, Türkiye toplumunun içinde bulunduğu yapısal krize yanıt oluşturacağı ileri sürülen neo-liberal reform programının en temel unsurlarından biri olarak gündeme gelmektedir. Bu kapsamda gündeme gelen Kamu Yönetimi Reformu, hem merkezi yönetim-yerel yönetim ilişkilerinin hem de her bir yönetim kademesinin örgütlenme biçiminin ve bu alanlarda uygulanan politikaların yeniden düzenlenmesini öngörmektedir. Devletin örgütlenme biçimini köklü bir biçimde dönüştürmeyi öngören bu reform programı, aynı zamanda devletin sosyal hizmetler, alt yapı hizmetleri ve üretken sektörlerdeki görevlerinin yeniden tanımlanması amacını da taşımaktadır (Ataay, 2006, s.178).

Halkın ve tüketicilerin bugün kentlerde yaşadığı sorunların çözümü, tüketici haklarına uygun, kamu yararını ve halkın çıkarlarını ön plana alan bir sosyal ve demokratik belediyecilik anlayışının belediye yönetimlerinde bulunmasından geçer. Bu sosyal ve demokratik belediyecilik anlayışı klasik sosyal demokratik anlayışından farklılaşmıştır. Bu anlayışa göre; söz-yetki-kararın halka ait olduğu halkın gerçek temsilcilerinin yönetimde bulunduğu, halkla birlikte ve halk için mevcut sorunları en sağlıklı, doğru, etkin ve kararlı bir şekilde çözebilecek bir sosyal ve demokratik anlayıştır (Reyhan ve Leblebici, 2013, s.4). Kısaca kent yönetimi yerel yönetimlerin mevcut işlevleri ve uygulayacağı politikalara karar verirken, alınacak olan kararlardan etkilenecek halkın bu kararlar üzerinde birinci derecede söz sahibi olması gerekmektedir.

21.yy'ın başından itibaren küreselleşme ile birlikte kentler kendisini devlet yönetiminde neo-liberal politikalarla görünür hale getirmiştir. Kentlerin merkezi siyasal otorite tarafından düzenlendiği klasik dönemin aksine, yerelliğe ve yerel yönetimlere önem vermeye, yerellikler kalkınmanın, refahın ve esenliğin odağı ve esas aktörü olarak görülmeye başlamıştır. Bu çerçevede kentler, serbestleştirme, kuralsızlaştırma, özelleştirme ve adem-i merkezileştirme gibi neo-liberal uygulamaların odağı haline gelmiştir (Reyhan ve Leblebici, 2012, s.49).

Dünya genelinde özellikle yönetim alanında yaşanan hızlı değişim ve ülkemizde yaşanan ekonomik ve sosyal krizlerin üstesinden gelemeyen yönetim anlayışı kamuda yeniden yapılanmanın gerekliliğini ortaya koymuştur. Kamu yönetiminde yeniden yapılanmanın sağlanması amacıyla 30.10.2003 tarihli Kamu Yönetimi Temel Kanun Tasarısı

hazırlanmıştır. Tasarının amacı; katılımcı, saydam, hesap verebilir, insan hak ve özgürlüklerini esas alan bir kamu yönetiminin oluşturulmasıdır. Bu bağlamda kamu hizmetlerinin adil, süratli, kaliteli, etkili ve verimli bir şekilde yerine getirilmesi için merkezi idare ile mahalli idarelerin görev, yetki ve sorumluluklarının yeniden yapılandırılması gerekmektedir (Temizel, 2007, s.126).

Kamu Yönetimi Temel Kanun Tasarısı, merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasındaki yetki, görev, sorumluluk ve kaynak paylaşımını yeniden yapılandırmak; katılımcı, saydam, hesap verebilir, insan hak ve özgürlüklerini esas alan bir kamu yönetimi oluşturmak gibi bir amaca sahiptir. Tasarı, kamu hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde yerine getirilmesi için merkezin ve yerelin rollerini yeniden belirlemek; kamu hizmetlerine ilişkin temel ilke ve esasları düzenlemek gibi hedeflere sahip çerçeve yasa niteliği taşımaktadır.¹⁴ Tasarı ile yetki ve sorumluluklar, hizmetten yararlananlara en yakın birimlere verilmekte; yerel yönetimler bu anlamda birincil hizmet gören yapılanmalar haline getirilmektedir. Ayrıca tasarı ile merkezin, yerel yönetimler üzerindeki vesayet denetimi oldukça sınırlandırılırken; yönetsel özerklik güçlendirilmektedir. Tasarının özelliklerinden bir tanesi, merkezi yönetimin göreceği hizmetleri maddeler halinde sayması, diğer tüm hizmetleri yerel yönetimlere bırakmasıdır. Böylece merkezi yönetim, hizmetlerin görülmesinde artık ikincil konuma düşmekte, yerel yönetimlerle eşgüdümü sağlayan, hizmetlerin hukuka, ulusal politika ve standartlara uygunluğunu denetleyen bir konuma getirilmektedir (Özel ve Eren, 2008, s.262).

30.10.2003 tarihli Kamu Yönetimi Temel Kanun Tasarısında; yerel yönetimlerin sorumluluk alanı genişletilmekte ve yerel yönetimleri merkezi yönetime karşı koruyucu hükümlere yer verilmektedir. Kamu Yönetimi Temel Kanun Tasarısı ile stratejik yönetim ve performans denetimi ülkemiz kamu yönetimine girmekte; personel yönetimi yerine insan kaynakları yönetimi tercih edilmekte; kamu hizmetlerinin gördürülmesinde piyasa mekanizması ve sivil toplumdan yararlanılmasının önü açılmakta; bakanlıklarda hiyerarşik kademeler azaltılmaktadır. Tasarıda birçok görev ve yetkinin yerel yönetimlere aktarılması ile birlikte bazı bakanlıkların taşra teşkilatı kuramayacakları bunlardan bazılarının araç, gereç, personel ve binaları ile yerel yönetimlere devredilmesi öngörülmektedir (Kahraman, 2009, s.41-42). Yeni Kamu Yönetimi anlayışının Türk yönetim sistemine girmesi amacıyla oluşturulan Kamu Yönetimi Temel Kanun Tasarısı yasallaşmamıştır.

Küreselleşme ve neo-liberal politikaların itibar kazanmasıyla birlikte yerel yönetim kanunları özelde Belediye Kanunu, piyasaya, sivil toplum kuruluşlarına, vatandaşa ve

¹⁴ <http://www.sayistay.gov.tr> adresinden 17 Eylül 2016 tarihinde alınmıştır.

yerelleşmeye olumlu bakan yeni kamu yönetim anlayışından bazı unsurlar taşımaktadır. Neo-liberal ideolojiden beslenen yeni kamu yönetimi anlayışı sayesinde yerel yönetimler kendi mali özerkliklerine kavuşarak, merkezle-yerel yönetim arasında bir ortaklık modeline geçilerek Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın önemli kısmı olan yerellik (subsidiarite) ilkesiyle uyumlu hale getirilmeye çalışılmıştır (Allahverdiyev, 2015, s.126). Subsidiyarite ilkesine göre; kararların alındığı ve hizmetlerin sunulduğu ölçeğin halka yakın olması, halkın hizmetlerin maliyet ve kaynakları öğrenmesine ve bu yolla siyasaları benimseyip etkin ve gönüllü bir biçimde katılımını sağlayacağı ifade edilmektedir. Doğal olarak hizmetlerde yerellik ilkesi, hizmetin maliyet ve veriminin optimalliğinin sağlanması yolunda, hizmetlerin yerel halk ve kurumlarca üretimini ya da merkezi yönetimle ortaklaşa gerçekleştirilmesini de kapsamaktadır (Oltulu, 2009, s.59).

AYYÖŞ'nin ortaya koyduğu ilkelere uygunluk açısından ülkemizde yerel yönetimlerin özerk bir yapıya kavuşturulması, onların idari ve mali özerkliklerini sağlayacak bir yapılanmaya gidilmesini gerektirmektedir. Belediyeler, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidirler. Ancak, kanunda yer alan bu düzenlemenin uygulamada da koşulsuz hayata geçirilmesi gerekir. Ülkemizde yerel yönetimlerin işlevsel anlamda en önemli birimi olan belediyelerin, Şart'ta belirlenen ilkelere uygunluğu, bu birimlere kendi örgüt yapılarını serbestçe oluşturma, kendi alanlarında tek başına karar verme ve sorumluluklarını yerine getirebilecek mali kaynakları oluşturabilme imkânı ile mümkün görülmektedir (İnanç ve Ünal, 2015, s.21).

Neo-liberalizm anlayışı ile birlikte ortaya çıkan yerelleşme eğilimleri, yerel yönetimlerin görev ve sorumluluklarının artışı beraberinde getirmiştir. Görev ve sorumlulukların artışına zemin hazırlayan temel etmenler ise, genel anlamda merkezi yönetimin yerel nitelikteki hizmetlerin sunumunda gösterdiği etkinlik, verimlilik ve vatandaş memnuniyetini sağlamadaki yetersizliğine dayandırılmaktadır. Türkiye'de de bu paralelde kamu sektöründe yeniden yapılanma çalışmalarının bir yansıması olarak değerlendirilebilecek yeni belediye kanunları, gerek merkez-yerel ilişkilerinde, gerekse de yerel yönetimlerin örgütsel işleyiş süreçlerinde önemli ölçüde zihniyet değişimini beraberinde getirmiştir (Koçuoğlu, 2009, s.72).

3.7.2005 tarihinde kabul edilen 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun genel gerekçesinde; dünyada bir değişim ve dönüşüm süreci yaşandığı, bu süreçte yeni kamu yönetimi, etkinlik, verimlilik, katılım, çoğulculuk, saydamlık, öngörülebilirlik, hesap verebilirlik ve sonuç odaklılık gibi kavram ve anlayışların ortaya çıktığı ifade edilmektedir. Bu dönüşümün aynı

zamanda merkezi idare ile mahalli idareler arasındaki görev, yetki, sorumluluk ve kaynak dağılımının da yeniden düzenlenmesini ve genelde mahalli idarelere, özelde ise belediyelere daha fazla yetki, sorumluluk ve kaynak verilmesini beraberinde getirdiği belirtilmektedir. Aynı zamanda, katılımı artırmak, demokrasiye işlerlik kazandırmak, yerel halkın memnuniyetini sağlamak, AYYÖŞ'na ve AB'nin mahalli idarelere yaklaşımına uyum sağlamak için de mahalli idarelere daha fazla yetki, sorumluluk ve kaynak verilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bu amaçla, belediyeler ve merkezi yönetim ile mahalli idareler arasındaki görev, yetki ve kaynak dağılımını yeniden düzenlemek için 5393 sayılı Belediye Kanunu çıkarılmıştır (Memişoğlu, 2006, s.108).

Kanunun genel gerekçesinde; belediyelerin mevcut teşkilat ve personel yapılarının kentsel hizmetleri karşılamada yetersiz kaldığı ve etkin olmayan, katı ve hantal bu teşkilat yapısının belediyeler için etkili ve verimli hizmet sunumundaki en önemli engellerden biri olduğu belirtilmiştir. Gerekçede ayrıca, belediyeler mevcut yapıları itibarı ile mahalli idare özerkliğinin gerektirdiği bağımsız karar alma, açıklık ve katılımı sağlama mekanizmalarına sahip olmadıklarından demokratik niteliği zayıf kurumlar olarak nitelendirilmişlerdir.¹⁵ Kanunun gerekçesinde; bu kanunla daha demokratik, katılımcı, saydam, rekabeti esas alan, etkili ve verimli bir yönetim anlayışının belediyelerde tesis edilmesinin amaçlandığı belirtilmiştir (Koçuoğlu, 2009, s.72-73). Belediye hizmetlerinin beklenen amaca uygun olarak yerine getirilememesine neden olan faktör yerel yönetimlerin finansal açıdan büyük ölçüde merkezi yönetime bağımlı olunması, vergileme yetkilerinin olmaması ve dolayısıyla kaliteli hizmet sunmak için yeterli kaynaklara sahip olmamalarıdır (Atmaca, 2012, s.99-100).

Yerel yönetimler için bir diğer nokta ise yerel yönetimlerin karar alma ve inisiyatif kullanma alanlarını sınırlayan bir vesayet denetimi bulunmasıdır. Belediye yönetimi bürokrasiden kaynaklanan sorunlar ve yetersiz personel ile birlikte nitelikli hizmet sunamamaktadır. Mali açıdan ise, belediyelerimiz yürütmekte oldukları hizmetleri karşılayacak gelirlere sahip bulunmamaktadır. Merkezi idare, kaynakların bölüşümün de kendi lehine olan ağırlığını halen korumaktadır. Belediyelerin yürütmek zorunda oldukları hizmetler sürekli artarken, bunları karşılayacak gelirleri aynı oranda artmamaktadır. Belediyeler hizmet maliyetlerini karşılamak için vergi koyma, gelir kaynakları oluşturma yetkisine sahip bulunmamaktadır (İnanç ve Ünal, 2015, s.21).

Günümüzde bu türlü sorunlarla belediyelerin etkin bir hizmet sunmaları artık mümkün değildir. Kamu Yönetimi Temel Kanun Tasarısı ile birlikte, yerel yönetimlere ciddi oranda

¹⁵ <http://www.tbmm.gov.tr> adresinden 20 Eylül 2016 tarihinde alınmıştır.

görev yüklenmesine karşılık, yerel yönetimlerin aktarılan görevlerin üstesinden ne kadar gelebileceklerine dair bir hazırlık çalışması yapılmadığından tasarının yasallaşmadığı belirtilmektedir. Yerel yönetimlerin mevcut görevlerini yerine getirmede gerek kaynak yönünden gerekse de yetki yönünden sıkıntı içinde oldukları düşünüldüğünde bu sorun daha da önemli hale gelmektedir. Tasarıda yerel yönetimlere yetki, görev ve sorumluluklarıyla orantılı gelir kaynakları sağlanacağıının (md. 10) öngörülmüş olması, bu durumun sorun oluşturmayacağını düşündürebilir. Ancak hem Anayasada hem de 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda benzer düzenleme olmasına rağmen uygulamada kaynak, personel ve yetki sorunlarının devam ettiği de bir gerçektir. Bu nedenle kapasite sıkıntısı içinde olan yerel yönetimlerin sorunlarını çözmeye yönelik kapsamlı bir çalışma yapılması ve rasyonel adımlar atılması gerekmektedir (Memişoğlu, 2006, s.131).

Neo-liberalizmin etkisiyle yapılan reform çalışmaları kapsamında merkezi yönetim küçültülerek merkezden yerele yetki ve görev aktarımı öngörülmektedir. Neo-liberalizm ile birlikte hizmet sunum yöntemlerinin çeşitlenmesi, yerelliğe verilen önemin artması ve bu kapsamda belediyelerin yetki ve görev aktarımının fazlalaşması kentsel yaşam kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir. Kapsamlı ve hazırlık yapmadan merkezin yetki ve görevlerini önemli bir bölümünü yerel yönetimlere devretmek önemli sorunlara yol açabilecek bir uygulama olacağı ifade edilmektedir. Yerel yönetimlere özeldir ise belediyelere teknik ve psikolojik hazırlık yapmadan bu yetki ve görevleri aktarmak sorunları çözmeyecek aksine daha da arttıracak ve yaşam kalitesini olumsuz yönde etkileyecektir (Memişoğlu, 2006, s.155).

Reform çalışmalarında insan unsuru ihmal edilmiş ve arka plana atılmıştır. Reform uygulamalarından en yüksek seviyede etkilenecek olanın kamu personeli olmasına rağmen, kamu personelinin reformun hazırlanma sürecinde fikrine başvurulmamıştır. Bu durum da çalışanlar üzerinde dışlanmışlık ve gözden çıkarılmışlık hissi yaratabilecek ve olumsuz etkilere yol açabilecek niteliktedir. Böyle bir psikoloji içinde olan personelin reformu sahiplenmesini düşünmek ve personelden verimli bir çalışma beklemek hata olacaktır. Bu nedenle reform çalışmalarının kamu çalışanlarıyla birlikte yürütülmesi ve reformun her aşamasında personelin görüşlerinin alınması gerekmektedir (Memişoğlu, 2006, s.156).

Tez çalışmasının ikinci bölümünde, geleneksel kamu yönetiminin modernleşmeyle birlikte günün ihtiyaçlarına cevap veremediği tespit edilmiştir. Küreselleşme ile ortaya çıkan bu değişim yönetim yapısında reformu gerektirmiştir. Neo-liberalizm, sanayi devrimi ile hız kazanan piyasa anlayışının farklı yorumlanmasıyla ortaya çıkan ideolojidir. Devlet yönetiminde neo-liberal politikalar; bütçe açığının kapatılması, kamu harcamalarının ve

devlet müdahalesinin azaltılmasıdır. Neo-liberal politikaların yayılışı İngiltere’de Thatcherizm ve Amerika’da Reaganizm ile ortaya çıkmıştır. Thatcherizm’in merkezi hükümetin yetkilerini azaltma, vergileri azaltma, kamu harcamalarını kısma, özgürlükleri genişletme, bireyciliği güçlendirmeye dayalı olarak bazı niteliklere sahip bir ideoloji olduğu belirtilmektedir. Reaganizm ise; kamuyu küçültme, sosyal güvenlik harcamalarını kısma ve sosyal programları azaltma suretiyle federal devlet harcamalarının da azaltılması olarak planlanmaktadır. Türkiye’de ise neo-liberal unsurlar Turgut Özal dönemi ile 24 Ocak Kararlarında yer almaktadır. 24 Ocak Kararlarının temel amaçları; ekonominin dış rekabete açılması, yabancı sermayenin özendirilmesi, ihracatın artırılması, ekonomide sosyal güvenlik harcamalarının kısılması, devlet müdahalesinin en alt seviyeye çekilmesi, özel kesimin sermaye birikiminin özendirilmesinden oluşmaktadır (Küp, 2012, s.50). 2001 yılında tek başına iktidara gelen AKP programında kamu yönetimi anlayışının demokratikleşme, sivilleşme ve yerelleşme eksenine oturtulması, kamu yönetiminin yetki, görev ve fonksiyonlarının yerel yönetimlere devredildiği yerinden yönetim esaslı bir devlet anlayışına geçilmesini hedeflemektedir. Merkezi yönetimin işlem ve eylemlerinde etkinlik, verimlilik, açıklık ilkelerini dikkate alması ve kamusal yaşamın her alanda şeffaflık ve hesap verme anlayışının hâkim kılınması partinin ana siyasa öncelikleri arasında yer almaktadır.

Türkiye’de neo-liberalizm kavramı çerçevesinde gerçekleştirilen reformlar; etkinlik ve verimlilik, şeffaflık ve hesap verebilirlik, müşteri odaklı yönetim, rekabet odaklılık, performans yönetimi, yönetim, özelleştirme ve serbestleştirme (deregülasyon), e-devlet, yerelleşme (decentralization), stratejik yönetim gibi özellikler dikkate alınarak neo-liberalizm sahip olduğu değerleri kamu yönetimine entegre ederek krizleri atlattırmayı planlamaktadır. Fakat neo-liberal unsurlarla beslenen bir yerel yönetim birimi olan belediyeler de reform programları sayesinde sorunlar çözülememekte ve 21. yy’ın başından itibaren küreselleşme ile birlikte yerel yönetimlerin yönetiminde neo-liberal politikalarla görünür hale gelmektedir. Kentlerin merkezi siyasal otorite tarafından düzenlendiği klasik dönemin aksine, yerelliğe ve yerel yönetimlere önem vermeye, refahın ve esenliğin odağı olarak görülmeğe başlanmıştır. Bu çerçevede kentler, serbestleştirme, kuralsızlaştırma, özelleştirme ve adem-i merkezileştirme gibi neo-liberal uygulamaların odağı haline gelmiştir.

Kamu Yönetimi Temel Kanun Tasarısı, merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasındaki yetki, görev, sorumluluk ve kaynak paylaşımını yeniden yapılandırmaktadır. Tasarı, katılımcı, saydam, hesap verebilir, insan hak ve özgürlüklerini esas alan bir kamu yönetimi oluşturmak; kamu hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde yerine getirilmesi için

merkezin ve yerelin rollerini yeniden belirlemek amacıyla ortaya atılmış olsa da Kamu Yönetimi Temel Kanun Tasarısı yasallaşmamıştır.

Neo-liberalizm anlayışı ile birlikte meydana gelen yerelleşme ve demokratikleşme olgusu, genelde yerel yönetimlerin özelde de belediyelerin görev, yetki ve sorumluluklarının artmasına yani merkezi yönetimin sunmakta olduğu bazı hizmetlerin bir yerel yönetim birimi olan belediyelere aktarılmasına neden olmuştur. Yerelleşme düşüncesi ile birlikte en verimli ve etkin hizmetin halka en yakın birimler tarafından yerine getirilmesi ifadesi neo-liberal unsurların belediyelerin hizmet politikalarının içerisinde yer almasını gerektirmektedir. Bu düşünceye göre kentsel yaşam kalitesinin artmasında neo-liberal ideolojinin büyük katkısı olduğu ifade edilmektedir. Fakat bu durum kentlerde yaşayan vatandaşın yaşam kalitesi üzerinde olumsuz bazı problemleri ortaya çıkarmıştır. Neo-liberalizm ile birlikte belediyelerin artan görev, yetki ve sorumluluklarıyla aynı oranda belediyelere finansal, teknik ve personel anlamında belediyelere güç aktarılmamıştır. Kentlerde meydana gelen sorunları çözmek amacıyla sunulan neo-liberal unsurlar sorunları çözenin ötesinde daha da arttırmış ve kentsel yaşam kalitesini olumsuz yönde etkilemiştir. Neo-liberal politikalar olarak bilinen etkin ve verimli, şeffaf ve hesapverebilir, müşteri odaklı, rekabet odaklı, performans yönetimini ilke edinen, özelleştirme ve serbestleştirme, yerelleşme ve demokrasi duygusuna sahip yerel yönetimin özelde ise belediyenin olması için merkezden yerele aktarılan sorumluluk ve gücün aynı oranda aktarılması gerekmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BELEDİYELER KAPSAMINDA KENTSEL YAŞAM KALİTESİ HİZMETLERİ

3.1. TÜRKİYE’DE BELEDİYE KURUMUNUN TARİHÇESİ

Osmanlı Devletinde yerel yönetim birimi olan ilk belediye yönetiminin kurulması girişimleri Tanzimat’ı izleyen yıllarda Batı ülkeleri ile artan temas sonucunda ortaya çıkmıştır. 1855 yılında Fransız komün idarelerinden örnek alınarak İstanbul’da ilk belediye kuruluşu denemesi gerçekleştirilmiştir (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 2003, s.118). Kurulan belediyenin (şehremaneti) karar ve yürütme organları; şehremini ve şehir meclisinden oluşmaktaydı. Şehremanetinin şehrin zorunlu ihtiyaç maddelerinin sağlanmasına dikkat etmek, narh koymak ve uygulatmak, yol ve kaldırım yaptırıp onarmak, temizlik işleri ve esnafın kontrolü gibi görevleri bulunmaktaydı. Şehremaneti gerek mali yetersizlikler, gerekse personel eksikliği gibi sorunlarla modern belediye için iyi bir başlangıç olmamıştır (Ortaylı, 2008, s.437).

Şehremaneti ile başarısız deneme sonrasında Osmanlı hükümeti modern liman kentinin karşılaştığı sorunlarının yoğunlaştığı bir bölgede (Galata ve Beyoğlu) modern belediye hizmetlerin görülmesi amacıyla Altıncı Daire-i Belediye’yi kurmuştur. Ayrıcalıklı bütçeye sahip olan Altıncı Daire-i Belediye beklenen başarıyı gösterememiştir. Belediye örgütünün gerçek temelleri I.Meşrutiyette atılmıştır. 1877’de çıkan Belediye Kanunu ve uygulaması sonraki düzenlemelere de damgasını vurmuştur (Ortaylı, 2008, s.438-439).

1877 tarihli Dersaadet Belediye Kanunu İstanbul’un giderek büyüyen dev sorunlarına çözüm bulabilmek amacıyla çıkarılmıştır. Osmanlı Parlamentosunun ilk defa kabul ettiği bu kanun İstanbul’da eski belediye yapısını korumuştur. 1912 yılında çıkarılan “Dersaadet Teşkilat-ı Belediyesi Hakkında Kanun-u Muvakkat” ile belediye daireleri kaldırılarak yerlerine belediye şubeleri oluşturuldu. Şehremaneti yerine de belediye encümeni oluşturularak bu yapı 1930 tarihli Belediye Kanunu kabulüne kadar varlığını sürdürdü (Eryılmaz, 2000, s.177).

Belediyeler, kent yönetiminde büyük öneme sahip yerel yönetim birimleridir. Bir yerleşim biriminde yaşayan vatandaşa hizmet etmek amacıyla kurulan belediyelerin görevleri yasal mevzuatta mevcut bulunmaktadır. İlk olarak 3.4.1930 tarihli ve 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun 15. maddesinde belediyelerin görevleri 81 madde halinde sıralanmıştır. 3.4.1930 tarihli ve 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun dünya çapında yaşanan ekonomik, sosyal, kültürel

gelişmelere cevap veremediği için yeni yaşam koşullarına uygun bir mevzuat kaçınılmaz hale gelmiştir. Bu kapsamda 24.12.2004 tarihli ve 5272 sayılı Belediye Kanunu TBMM tarafından kabul edilmiştir. Belediyenin görev ve sorumlulukları kanununun 14-15. maddelerinde sıralanmıştır fakat Anayasa Mahkemesi tarafından 5272 sayılı Belediye Kanunu iptal edilmiştir. Bunun üzerine 3.7.2005 tarihli 5393 sayılı Belediye Kanunu yürürlüğe girmiştir. Halen yürürlükte olan 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14.maddesinde 'Belediyenin Görev ve Sorumlulukları' başlığı altında belediyenin görevleri maddeler halinde sıralanmıştır (Türk Barolar Birliği Dergisi[TBB], 2007).

3.2. KENTSEL YAŞAM KALİTESİ ÇERÇEVESİNDE 1580, 5272 VE 5393 SAYILI BELEDİYE KANUNLARI İLE AVRUPA KENTSEL ŞARTININ KARŞILAŞTIRILMASI

Avrupa Kentsel Şartı çerçevesinde, Avrupa da yaşayan bir vatandaşın sahip olduğu haklar ile 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarımızda vatandaşlara sağlanan hizmet ve haklar karşılaştırılmaktadır. Bu haklar aşağıda sıralanan alt başlıklar etrafında incelenecektir.

3.2.1. Güvenlik

Güvenlik bireylerin umumi ve umuma açık yerlerde saldırıya, zorlamaya, itilip kakılmaya, kazaya ve engellemeye uğramadan dolaşabilmeleri veya bulunmaları, can ve malları için endişe duymamaları olarak ifade edilmektedir (Günday, 2003, s.262). Güvenlik hizmetleri devlet tarafından verilmekle birlikte günümüzde yerel yönetimler ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği içinde de verilebilmektedir. Kentsel yaşamda ise güvenlik hizmetleri, yerel bir hizmet olan yaşam kalitesinin belirlenmesinde etkili bir hizmettir. HABITAT II'nin temel amaçlarında da kentlerimizin 'güvenli' (BM, 1999) birer insan yerleşimi olması gerektiği öngörülmektedir.

Bir kentte insanın yaşamı çok yönlü tehditler altında bulunmaktadır. Satılan bozuk gıdalar, yangınlar, trafik kazaları, yolda kapalı olmayan kanalizasyon kapakları dahil her şey can güvenliğimizi tehdit etmektedir (Tekeli, 2014, s.209). Genellikle ülke nüfusunun büyük bir çoğunluğunun yaşadığı kentlerde yaşam kalitesinin artırılması; asayişin sağlanması, kaza risklerinin önlenmesi ve suç oranlarının azaltılması ile güvenlik gerçekleştirilebilir (Sapancalı, 2009, s.142). Türkiye'de kentsel yaşam kalitesinin sağlanabilmesi için sosyo-ekonomik, kültürel ve çevresel sorunların oluşmaması amacıyla kentlerde her türlü güvenilirlik

sağlanmalıdır. Bu yüzden kentlerdeki güvenlik endişesini ortadan kaldırmak amacıyla uluslararası bir belge olan Avrupa Kentsel Şartı'nda bazı önlemler alındığı ifade edilmektedir.

Avrupa Kentli Hakları Bildirgesi'nin Güvenlikle ilgili 1. maddesinde kentliler, mümkün olduğunca suç, şiddet ve yasa dışı olaylardan arındırılmış emin ve güvenli bir kentte yaşama hakkına sahiptir ifadesi yer almaktadır (Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü[MİGM], 1996, s.1).¹⁶

Avrupa Kentsel Şartının 'Kent Güvenliğinin Sağlanması ve Suçların Önlenmesi' konu başlığı altında güvenlik ile ilgili ilkeleri şu şekilde sıralanmıştır;

“i. Güvenlik ve suç önleme politikasının alınacak önlemlerle yasal yaptırımlara ve ortak desteğe dayandırılmasıdır. ii. Yerel güvenlik politikasının güncellenmiş kapsamlı istatistiksel bilgi, veri ve bilgilere dayandırılmasıdır. iii. Suçun önlenmesinin toplumun tüm üyelerini ilgilendirmesidir. iv. Etkili kent güvenliği politikası için emniyet güçleri ve yerel halkın yardımlaşmasıdır. v.Uyuşturucu karşıtı yerel politikanın oluşturulması ve uygulanmasıdır. vi. Suçların tekrarını önleyici programlar ve hapis cezaları yerine alternatif çözümler üretilmesidir. vii. Yerel güvenlik politikasının temel unsuru olarak mağdurların kollanmasıdır. viii. Suçların önlenmesine öncelik verilmesi ve buna bağlı mali kaynakların yaratılmasıdır” (MİGM, 1996, s.17-19).

Avrupa Kentsel Şartı'nda güvenliği garanti altına almak için uygulanacak ilkeler sıralanmıştır. Kent yönetiminde güvenliği sağlama ve yaşam kalitesini artırma görevi ise belediyelere düşmektedir. Belediyeler vatandaşın huzurlu, mutlu, sağlıklı ve güvenli bir şekilde kentte yaşamasını sağlamak ve beldenin düzenini gerçekleştirmekle yükümlüdür. Bu yükümlülüğü yerine getirmek için belediyeler su, kanalizasyon, katı atık ve çöp toplama, temizlik hizmetleri, gençlik ve spor faaliyetleri, kültür ve sanat etkinlikleri, sosyal yardım hizmetleri, kadın sığınma, huzurevi, yaşlı ve çocuk bakım hizmetlerinden sorumludur. Bunun yanında nikâh hizmetleri, ulaşım hizmetleri, yeşil alan, park ve bahçe hizmetleri, kültür ve sanat merkezi hizmetleri, zabıta denetim faaliyetleri ve halkın can ve mal güvenliğini sağlayan acil yardım, kurtarma ve ambulans gibi hizmetleri yerine getirmelidir. Bir yerel yönetim birimi olan belediyeler kentlerde güvenlik hizmetlerini yerine getirmekle sorumludur.

¹⁶ Bkz Çev: Zerrin Yener ve Kumru Arapkirlioglu, Avrupa Kentsel Şartı, İçişleri Bakanlığı, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara, 1996, (E.T. 22.06.2015)

Belediye hizmetleri arasında yer alan ve halkın güvenliği üzerinde etkisi yüksek olan unsur kent altyapılarının korunmasıdır. Olası doğa ve insan kaynaklı sorunlara ve hayati önem taşıyan altyapıların hasara uğrama ihtimaline karşı önlem alınmalıdır. Herhangi bir afet veya saldırı sonrasında oluşabilecek zararların en az seviyede tutulması kent altyapılarının korunması kapsamında ele alınmaktadır (Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu[USAK], 2012, s.216).¹⁷

“Yerel yönetimlerin hizmet alanına giren sokak ışıklandırmaları, doğal afetlere karşı alınacak önlemler, taşıt park yeri hizmetleri, sokak temizliği, yasadışı afişler ve duvar yazıları, sokaklarda yaşayan çocuklar ve toplu taşıma araçlarının güvenliği gibi birçok etmen belediyenin güvenlik konusunda ne derece etkin olduğunun göstergesidir” (USAK,2012, s.238).

Belediyeler; bozuk gıdaların satılmasının önlenmesi, insan sağlığını etkileyen işletmelerin temizliğinin denetlenmesi, yangınların ve diğer afet olaylarının önlenmesine bağlı olarak ortaya çıkan olumsuzlukların giderilmesi amacıyla itfaiye ve zabıtalara bazı görevler yüklemektedir. Zabıta hizmetlerinin etkin sunuluyor olması kentteki güvenliğin sağlandığını bu durum da belediyelerin hizmet sunmada etkili olduğunu göstermektedir.

1930 tarihli ve 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun güvenlik ile ilgili 104-109. maddelerinde belediye zabıtası tanımlanarak onun yerel yönetim sistemi içindeki konumu belirlenmiştir. Buna göre; belediye zabıtası, belediye sınırı içinde beldenin düzen, sağlık ve hududunu sağlamakla görevlidir.

2004 tarihli ve 5272 sayılı Belediye Kanunu'nun güvenlikle ilgili 51. maddesinde, belediye zabıtası, beldede esenlik, huzur, sağlık ve düzenin sağlanmasından görevli kılınmıştır.

2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun güvenlikle ilgili 51. maddesinde, Belediye zabıtası, beldede esenlik, huzur, sağlık ve düzenin sağlanmasıyla görevli olup bu amaçla, belediye meclisi tarafından alınan ve belediye zabıtası tarafından yerine getirilmesi gereken emir ve yasaklarla uymayanlar hakkında mevzuatta öngörülen ceza ve diğer yaptırımları uygular.

¹⁷ Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu, Sosyal Araştırmalar Merkezi, İstanbul Kent Güvenliği, Ankara, 2012,(E.T. 22.06.2015)

1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında belediye zabıtası beldede güvenliği sağlamakla yetkilidir. Fakat 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda beldenin huzur ve düzenini sağlamak amacıyla belirli yer alarak bu kurallara uymayanlar cezalandırılırken, 1580 ve 5272 sayılı Belediye Kanunu'nda böyle bir yaptırım mevcut değildir.

Kentlerde yaşamın kaliteli olabilmesi için kentlilerin huzur ve güven içinde yaşamlarını sürdürmeleri gerekmektedir. Güvenlik, insan ihtiyaçları sıralamasında bireylerin biyolojik ihtiyaçların giderilmesinden hemen sonra gelmektedir. Bireyler ve kentler için güvenli bir çevrenin sağlanabilmesi için; suç oranlarının ve trafik kazalarının azaltılması, doğal afetlerin oluşmaması için önlem alınması ve sağlıklı bir yaşam için gıda güvenliğinin sağlanması gerekmektedir. Güvenlik hizmetleri merkezi hükümet tarafından sunulmasına rağmen bu hizmetlere ek olarak kentlerde güvenli ve kaliteli bir çevre için zabıta ve itfaiye hizmetleri de belediyeler tarafından sunulmaktadır. Avrupa'da suç oranı azaltılmış ve çevreyi iyileştirici önlemlerin alındığı bir kentte yaşama hakkının olması, Türkiye'de de belediyeler tarafından gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Belediyeler tarafından güvenliği sağlanmış bir kentte yaşam kalitesinin artması kentin ekonomik ve sosyal yönden kalkınmasına da katkı sağlayacaktır.

3.2.2. Kirletilmemiş Sağlıklı Bir Çevre

Sanayi devriminin gerçekleşmesi ile birlikte nüfusun ve teknolojinin artması, üretimin ile tüketimin artmasına ve kaynakların daha çok kullanılmasına sebep olmuştur. İnsanoğlu ise sınırsız bir kaynak olarak gördüğü doğayı bilinçsizce kullanmaya başlamıştır. Ekonomik, teknolojik ve sosyal alanda yapılan gelişmeler çevresel değerlerin ihmal edilmesine yol açmıştır. Bu durum havanın kirlenmesine, toprak kirliliğine ve kitlesel ölümlerin meydana gelmesine sebep olmuştur (Tıraş, 2012, s.58).

Ruşen Keleş'e ve Can Hamamcı'ya (1998, 27) göre; çevre, insan faaliyetleri ve canlı varlıklar üzerinde etki yapabilecek fiziksel, kimyasal, biyolojik ve toplumsal etkenlerin belli bir zamandaki toplamı olarak canlı ve cansız varlıkların tüm faaliyetlerini etkileme potansiyeline sahip fiziksel, kimyasal, biyolojik ve toplumsal etkenleri kapsamaktadır (Keleş ve Hamamcı, 1998, s.27). Çevre canlıların yaşamasını sağlayan ve onları sürekli olarak etkisi altında bulunduran faktörler bileşenidir (Sapançalı, 2009, s.160). Bu noktada ideal bir yaşam ancak kaliteli ve sürdürülebilir bir doğal çevrede mümkündür. Çevre kalitesi, yaşam için gerekli kaynaklara erişerek insanların sağlığını güvence altına aldığı an sağlanmaktadır.

1970’li yıllarda çevreye verilen tahribatın boyutlarının algılanmasıyla hızlı bir çevre örgütlenmesi başlamış ve uluslararası boyuta ulaşmıştır. 1972 BM “Stockholm Konferansı” çevrenin korunması ve geliştirilmesi konusunun ilk kez tartışıldığı konferanstır. 1983 yılında BM tarafından ‘Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu’ kurulmuştur. Bu aşamada ülkeler çevre sorunlarına çözüm üretme çabaları içerisinde iken çevrenin kalkınma ile ilişkisinin olduğunun farkına varmıştır. Bu yüzden 1987 tarihinde “Brundland Raporu”nda “Sürdürülebilir Kalkınma”¹⁸ kavramı tanımlanmaktadır. Sürdürülebilir kalkınma kavramı, 1992’de Gündem 21 ve Rio Konferansının en önde gelen ibaresi olmuştur. 1992 Rio Konferansında çevreyle ilgili alınan kararlar ile 1997’de Rio+5 Zirvesi ve 2002’de Johannesburg Zirvesinde (Rio+10) yeni alınan kararlarla bir bütün halinde ele alınmıştır (Özmehmet, 2008; s.5). 1970’lerden beri ilerleyen çevre örgütlenmesinin yanında EC de sadece yerel yönetimlerin imzasına açılmış olan Avrupa Kentsel Şartı’nda sağlıklı bir çevrenin sahip olması gereken nitelikleri sıralamıştır.

Avrupa Kentli Hakları Bildirgesi’nin Kirletilmemiş Sağlıklı Bir Çevre ile ilgili 2. maddesi, hava, gürültü, su ve toprak kirliliği olmayan, doğası ve doğal kaynakları korunan bir çevredir (MİGM, 1996, s.1). Sağlıklı bir çevrenin bileşenlerini hava, gürültü, su ve toprak kirliliği olmaması olarak tanımlayan Avrupa Kentsel Şartı’nda, ‘Kentlerde Doğa ve Çevre’ konu başlığı altında konuyla ilgili ilkeler şu şekilde sıralanmaktadır;

“(i) Yerel yönetimler, doğal ve enerji kaynaklarını, uygun ve akılcı bir biçimde, yönetme ve idareli kullanma sorumluluğu içinde hassas davranmalı, aynı zamanda kendi sınırları içinde oluşan evsel ve tehlikeli atıklarla ilgili gerekli önlemleri almakla yükümlüdürler. (ii) Yerel yönetimlerin kirliliğe karşı politikalar uygulaması, geçici kısa dönemli önlemler almalıdır. (iii) Yerel yönetimlerin doğayı ve yeşil alanları koruma yükümlülüğü yinelenerek, yerel kaynakların analizi ile doğanın korunması için; öncelikli alanların oluşturulması, açık alanların yeşillendirilmesinin teşvik edilmesi, doğal, tarihi ve yeni karakteristiklerinin korunup yansıtılmasına özen gösterilmesi vurgulanmıştır. (iv) Doğayı korumanın toplumsal gururu ve bağlılığı geliştiren bir faktör olmasıdır” (MİGM, 1996, s.10-11).

Bu noktada yerel yönetimler, doğal miraslarını dikkatle koruyan ev sahipleri olmalıdır. Ayrıca, yerel yönetimler kaynak kullanımını iyileştirmek, çevre kalitesini yükseltmek, temiz ve sağlıklı yerel üretim, ulaşım ve tüketimi teşvik ederek doğal yapıları korumakla yükümlüdür (MİGM, 1996, s.10). Çevre ile ilgili her şey kenti ve kentliyi ilgilendirdiği için, kent yönetiminden sorumlu olan belediyeleri de yakından ilgilendirir. Kentlerde kirletilmemiş

¹⁸ Sürdürülebilir kalkınma; bugünün gereksinimlerini gelecek kuşakların kendi gereksinimlerini karşılama yetisinden mahrum bırakmamak koşuluyla karşılamaktır.

ve sağlıklı bir çevreyi sağlamakla görevli yönetim birimi belediyelerdir. Bir yerel yönetim birimi olan belediyenin çevre ile ilgili sorumlulukları yasal mevzuatta belirtilmiştir.

Bu kapsamda, 1982 T.C. Anayasası'nın 56. maddesinde çevreyle ilintili şu ifadeler yer almaktadır;

“Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir. Devletin, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi arttırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler. Devlet, bu görevini kamu ve özel kesimlerdeki sağlık ve sosyal kurumlarından yararlanarak, onları denetleyerek yerine getirir. Sağlık hizmetlerinin yaygın bir şekilde yerine getirilmesi için kanunla genel sağlık sigortası kurulabilir.”

1930 tarihli ve 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun çevre ile ilgili 15. maddesinin 1., 7., 13., 19., 38. fıkralarında ve 19. maddenin 2. fıkrasında çevrenin korunması ve temizliği hakkında düzenlemeler yer almaktadır. Bu maddeleri de şu şekilde sıralamak mümkündür;

“1. fıkrası; umuma açık olan yerlerin temizliğine ve düzenine bakmak, 7.fıkrası; belediye depolarından başka yerlerde kanun ve nizam ve talimat ile belirlenen miktar haricinde patlayıcı ve parlayıcı maddeler bulundurmamak, buna uymayanların mallarını belediye deposuna kaldırmak, 13.fıkrası; gıda maddeleri üreten iş yerleri hariç halkın sağlık, huzur ve esenlik ve düzenini bozan işyerlerini; harman, kabristan, Pazar, gaz depoları, kömür depolarını tespit ve ilan etmek ve ona göre ruhsata bağlamakla görevlidir. 19.fıkrası; belediye kanun, nizam ve yasaklarına uymayan, kanunen ruhsata tabi iken ruhsatsız yapılan, beldenin selamet, intizam, sıhhat ve huzurunu ihlal eden şeylere meydan vermemek ve bunları menetmek, 38.fıkrası; sanayi kuruluşlarının, aydınlatma tesislerin, motor, kazan, ocak ve bacaların fenni muayenelerini yapmak, çevresindekilerin sağlık, huzur, rahat ve malları üzerinde olumsuz etki yapıp yapmadıklarını denetlemek ve zararlarına mani olmakla yükümlüdür. Bu kapsamda ilgili Kanunun 19.maddesinin 2. fıkrası ise; beldenin ve belde halkının sağlık, sıhhat ve rahatını temin etmek ve beldenin düzenini sağlamak ve korumak amacıyla emirler vermek ve belediye yasakları koymak, uygulatmak, uygulamayanları cezalandırılmakla ilgili hükümlerdir.”

Buna ek olarak 2004 tarihli ve 5272 sayılı Belediye Kanunu'nun 15. maddesinin “g” ve “o” bentlerinde belediyelere çevrenin korunması ve temizliği hakkında görevler verilmiştir; sözü edilen maddelere göre belediyelerin katı atıkların toplanması, taşınması, ayrıştırılması, geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması gibi görevleri vardır.

2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14. maddesinde çevre ile ilgili ifadeler yer almaktadır. Bu maddeler şu şekilde sıralanmaktadır;

“İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor; sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır(...) ifadesi yer almaktadır. Bu kapsamda ilgili Kanununun 15. maddesinin “o” bendinde belediyenin çevrenin korunması ve temizlenmesi hakkında yetki ve imtiyazları ile ilgili görevleri mevcuttur. Sözü edilen maddeye göre; gayrisihhî işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak; hafriyat toprağı ve moloz döküm alanlarını; sıvılaştırılmış petrol gazı (LPG) depolama sahalarını; inşaat malzemeleri, odun, kömür ve hurda depolama alanları ve satış yerlerini belirlemek; bu alan ve yerler ile taşımalarda çevre kirliliğı oluşmaması için gereken tedbirleri almakla yetkilidirler.”

1580 ve 5272 sayılı Belediye Kanunlarında, kentlerde belediyelerin çevre ile ilgili bazı görevleri sıralanmıştır. Fakat 5393 sayılı Belediye Kanunu’nda, kentlerdeki vatandaş sağlığı, huzurlu, temiz bir çevrede yaşatabilmek için her alanda belediyelerin görevleri sıralanmıştır. Kentlerdeki yaşamın nitelikli olabilmesi için yerel yönetim birimi olan belediyenin kanunla belirlenen görevlerini eksiksiz yerine getirmeleri gerekmektedir. Çünkü kentlerde sürdürülebilir, temiz ve yaşanabilir bir çevrenin mevcut olması o kentin yaşam kalitesinin yüksek olduğunun göstergesidir.

3.2.3. İstihdam

Bir ülkede, insan gücünün; kullanılma, çalışma ve çalıştırılma derecesi istihdamı gösterir. Her ülke sahip olduğu insan kaynaklarını en etkili bir şekilde üretim sürecine dahil etmelidir. Aksi takdirde, ekonomik ve sosyal problemler yaşanacak ve işsizlik ortaya çıkacaktır.

İstihdam kalitesi yaşam kalitesi açısından hem bir girdi hem de bir sonuç olarak değerlendirilmektedir. Bireysel yaşam kalitesi bağlamında, fiziksel çalışma koşulları, işin psikolojik boyutu, özerklik, işten alınan tatmin, iş güvencesi, işin yoğunluğu, kariyer fırsatları ve aile yaşam dengesi gibi unsurlar önem taşımaktadır. Toplumsal açıdan yaşam kalitesi bağlamında, istihdam kalitesi daha çok istihdam yaratılması ve yaratılan işlerin kabul edilebilir nitelikte olmasını gerektirir (Sapancalı, 2009, s.174). İstihdam koşulları ve istihdam şekli ne kadar iyi olursa işten alınan verim o kadar artmakta ve psikolojik açıdan çalışanlar üzerinde olumlu etki yapmaktadır. Bu yüzden yerel yönetimlerin sahip olması gereken istihdam ile ilgili ilkeler Avrupa Kentsel Şartı’nda sıralanmıştır.

Avrupa Kentsel Şartı'nda, 'İstihdam' başlığı altında ayrıntılı ilkelere yer verilmemiş olup, Avrupa Kentli Hakları Bildirgesi'nin İstihdam ile ilgili 3. maddesi; yeterli istihdam olanakları yaratılarak, insanların ekonomik kalkınmadan pay alabilme şansının artması ve kişisel ekonomik özgürlükleri sağlayan bir istidam biçimi oluşturmasıdır (MİGM, 1996, s.1).

Yerel yönetimlerin sunmakla görevli olduğu hizmetleri (yaşlı ve çocuk bakımı, yoksullara yardım, gecekondü alanlarının yapılandırılması, tarihi alanların korunması) merkezi yönetim ile işbirliği içinde yürütmesi hem istihdam olanaklarının artmasını hem de vatandaşın hizmetten yararlanması açısından önem taşımaktadır.

1930 tarihli 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun 15. maddesinin 48, 73. ve 80. bentlerinde belediyenin istihdam ile ilgili görevleri sıralanmıştır. Bu maddeler şu şekilde açıklanmıştır;

“Yersiz, yurtsuz olanlara iş bulmak, bunlardan garip olup çalışmayanları memleketine göndermek, kimsesiz kadın ve çocukları korumaktır.(48.bent)”

“Aynı kanunun 73.maddesinde işçiler, sanat ve mesai erbabı ve yetkili hizmetliler için işkalemleri ve idarehaneleri tesis ve idare etmek, edeceklere de ruhsat vermektir.(73.bent)”

“Aynı kanunun 80.maddesi ise; ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaparak genç ve yetişkin özürülüler için bölgenin işgücü piyasasına uygun mesleklerde, meslek ve beceri kazandırma kursları, iş eğitim merkezleri ve yaşam evleri açmaktır.(80.bent)”

2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 49. maddesinin 3.fıkrasında istihdam ile ilgili ifadeler şu şekilde sıralanmaktadır;

“(…)Belediye ve bağlı kuruluşlarında, norm kadroya uygun olarak çevre, sağlık, veterinerlik, teknik, hukuk, ekonomi, bilişim ve iletişim, planlama eğitim ve danışmanlık alanlarında avukat, mimar, mühendis, şehir ve bölge plancısı, çözümleyici ve programcı, tabip gibi uzman ve teknik personel yıllık sözleşme ile çalıştırılabilir ifadesi yer almaktadır. Sözleşmeli personel eliyle yürütülen hizmetlere ilişkin boş kadrolara ayrıca atama yapılamaz. Bu personelin, yürütecekleri hizmetler için ihdas edilmiş kadro unvanının gerektirdiği nitelikleri taşımaları şarttır.(…) Avukat, mimar, mühendis (inşaat mühendisi ve harita mühendisi olmak kaydıyla) ve veteriner kadrosu bulunmayan veya işlerin azlığı nedeniyle bu unvanlarda kadrolu personel istihdamına ihtiyaç duyulmayan belediyelerde, bu hizmetlerin yürütülmesi amacıyla, haftanın ya da ayın belirli gün veya saatlerinde kısmi zamanlı olarak sözleşme ile personel çalıştırılabilir(…) Kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen memurlar, belediye başkanının talebi, kendilerinin ve kurumlarının muvafakatiyle, belediyelerin birim müdürü ve üstü yönetici kadrolarında geçici olarak görevlendirilebilirler. Bu şekilde görevlendirmelerde 657 sayılı Devlet Memurları

Kanunu'nun 68 inci maddesinin (B) fıkrasında öngörülen şartlar dikkate alınır.(...) ifadesi yer almaktadır.”

2004 tarihli 5272 sayılı Belediye Kanunu ile 2005 tarihli 5393 sayılı Belediye Kanunlarının her ikisinin de istihdamla ilgili maddelerinde belediye bünyesinde çalıştırılabilecek personelin türü ve istihdam ediliş şekli aynıdır. Fakat 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda kamu kuruluşlarında istihdam edilen memurlara, belediye başkanının talebi ile geçici süreyle belediye birimlerinde üst yönetici ve müdür olabilme imkânı verilmektedir.

1930 tarihli 1580 sayılı Belediye Kanunu'nda belediye yersiz yurtsuzlara iş bulmak ve sanat erbabı kişilere tesis açabilmeleri için ruhsat vermekle görevli ifadesi yer almaktadır. Fakat 2004 tarihli ve 5272 sayılı Belediye Kanunu'nun ve 2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 49. maddesinde istihdam ile ilgili olarak belediyeler çevre, sağlık, teknik, hukuk, iletişim, bilişim, avukat, mimar, mühendis gibi uzman kişileri sözleşmeli çalıştırmaktadır ifadesi yer almaktadır. Bir yerel yönetim birimi olan belediyenin, iş aramakta olan vatandaş ihtiyaca yönelik olarak sözleşmeli personel¹⁹ olarak istihdam etmesi yaşam kalitesini arttırmakta kuvvetli bir etkidir. Bu şekilde istihdam edilen vatandaşın hayat standardı yükselirken, belediye hizmetleri de etkin ve verimli şekilde sunulmaktadır.

3.2.4. Konut

“Konut, kişilerin günlük yaşamlarının önemli bir kısmını geçirdikleri, dinlenebildikleri ve kendilerini güvende hissedebildikleri mekânlardır. Bu nedenle nitelikli bir konut ve çevresi, insanların yaşam kalitesini sağlayacak ve güçlendirecek bir unsur olarak nitelendirilmektedir. Konut, yalnızca bir çatı ve dört duvardan oluşan bir mekân parçası olmadığı gibi, salt ticari bir mal da değildir. Konut aynı zamanda insanlara, güven, barış, özel yaşamın gizliliği ve onurlu bir yaşama hakkını da sağlaması için gerekli bir araçtır. Konut, bireyi ve ailesini dışsal tehlikelere karşı emniyette olmasını sağlamaktadır” (Sapancalı, 2009, 154-155.).

Yaşanabilir bir çevre, insanların yalnızca fizyolojik gereksinimlerinin değil, aynı zamanda güvenlik, sevgi ve ait olma, saygı görme ve kendini gerçekleştirme gereksinimi olarak isimlendirilen gereksinimlerinin tümünün sağlanabileceği koşulları gerektirir. Konut bu

¹⁹ 5393 sayılı Belediye Kanununun 49. Maddesine göre; belediye ve bağlı kuruluşlarında, norm kadroya uygun olarak çevre, sağlık, veterinerlik, teknik, hukuk, ekonomi, bilişim ve iletişim, planlama, araştırma ve geliştirme, eğitim ve danışmanlık alanlarında avukat, mimar, mühendis, şehir ve bölge plancısı, çözümleyici ve programcı, tabip, uzman tabip, ebe, hemşire, veteriner, kimyager, teknisyen ve tekniker gibi uzman ve teknik personel yıllık sözleşme ile çalıştırılabilir.

gereksinimlerin sağlanabildiği bir ortam olabildiği ölçüde yaşanabilir ve sağlıklı bir yaşam çevresi olarak nitelenebilir (Sapançalı, 2009, 155-156.).

Konut hakkını Z.Gönül Balkır (2012, s.342) şu şekilde tanımlamaktadır; insan onuruna uygun olarak, vatandaşın sağlıklı, huzurlu ve güvenli bir şekilde yaşaması için yerleşme amacına tahsis edilmiş bir mekâna sahip olma hakkıdır (Balkır, 2012, s.342). Buna ek olarak, Zafer Gören konut hakkı ile ilgili şu ifadeler yer vermektedir; bireyin yaşama hakkını güvence altına aldığı gibi meslek seçme özgürlüğünü ve işyerini serbestçe belirleme özgürlüğünü ifade etmektedir. Bu bağlamda konut hakkı; bireyin ekonomik, sosyal ve kişisel yaşamını serbestçe düzenlemesinin temel öğelerini oluşturur (Gören, 2006, s.443).

Güvenli bir konutta sağlıklı, huzurlu ve mutlu bir şekilde yaşamak her vatandaşın hakkıdır. Vatandaşın sahip olduğu konut edinme hakkına ulaşabilmesi için kullanılan bir yöntem çeşidi ise kentsel dönüşüm projeleridir.

Yerleşmelerde kentsel dönüşüm uygulamaları; kentin çöküntü alanlarını tekrar yaşam alanları haline getirmenin yanında kentin ekonomik, sosyal ve kültürel sorunların giderilmesinin amaçlandığı bir müdahale olarak görülmektedir (Balkır, 2012, s.345). Fakat kentsel dönüşüm süreci devam ederken kentsel yaşam alanında vatandaşın konut hakkını ihlal edildiği ortaya çıkmaktadır. Gerçekleştirilen kentsel dönüşüm uygulamalarından üst ve orta gelir grubu faydalanabilmektedir. Bu süreçte ilk ve en önemli muzdarip olanlar yoksullar, temel sosyal haklardan mahrum olanlar ve siyasal iktidardan dışlananlar olduğundan neredeyse her zaman sınıfsal bir boyuta sahip olan ‘yaratıcı yıkım’²⁰ yoluyla kentsel yeniden yapılandırma nöbetlerine yol açtığı ifade edilmektedir (Harvey, 2008, s.33). Gelir seviyesi düşük yerleşim alanları sakinlerinin yeni konutları elde etmek için yeterli bütçesi bulunmamaktadır. Bütçe yaratılsa bile bu yeni soylulaşan alanlarda yaşamını sürdürecektir vatandaşlar yeterli ekonomik güce sahip değildirler. Bu yeni yapılan sitelerin güvenlik giderleri, kapıcı giderleri, apartman aidatları gibi giderlerin çokluğu konut sahiplerinin bu sitelerde yaşamlarını sürdürebilecek ekonomik güce sahip olmadığının göstergesidir. Bu durum ekonomik gücü bu sitelerde yaşamak için elverişli olmayan insanların konut ihlallerini yaratmış olup, bu alanda yaşayan insanların isteyerek ya da istemeyerek konutlarını terk etmesine neden olmaktadır. Bu noktada vatandaşın konut hakkı güvence altına alınmalıdır,

²⁰ David Harvey, yaratıcı yıkım kavramını şehir hayatının gelişimi için kullanmıştır. Harvey; şehrin kentleşmesi, üretim-tüketim kârının artması için durmadan yıkılıp, yeniden yapıldığını iddia eder ve hatta belediyeciliğin insanlara daha iyi sosyal hizmet vermek amacıyla değil, kapitalizmin gelişmesi ve kapitalizme hizmet amacıyla kurulduğunu söyler.

çünkü yerleşme özgürlüğü için konut hakkı gereklidir. Yaşam kalitesi ise ancak yerleşme özgürlüğünün varlığı ile sağlanabilir ve nitelik taşır. Yerel yönetimlerin konutla ilgili gerçekleştirmesi gereken ilkeler Avrupa Kentsel Şartı'nda sıralanmıştır (Balkır, 2012, s.346-347).

Avrupa Kentli Hakları Bildirgesi'nin Konut Hakkı ile ilgili 4. maddesinde mahremiyet ve dokunulmazlığın garanti edildiği, sağlıklı satın alınabilir, yeterli konut stokunun sağlanmasıdır (MİGM, 1996, s.1). Bunların ışığında Avrupa Kentsel Şartı'nda 'Konut' ile ilgili bazı ilkeler belirlenmiştir. Bu ilkeler şu şekilde sıralanmaktadır;

“i. Özel yaşamın gizliliğidir. ii. Her insan ve ailenin güvenli, sağlam bir konut edinme hakkına sahiptir. iii. Yerel yönetimlerin konutta seçenek, çeşitlilik ve ulaşılabilirliği artırması gereklidir. iv. Sosyal ve ekonomik olanakları kısıtlı kişi ve ailelerin haklarının yalnızca piyasa mekanizması koşullarına terk edilmemesidir. v. Yerel yönetimler tarafından ev sahibi olabilme ve kullanım süresi güvencesi sağlanmalıdır. vi. Eskimiş konut dokusunun yenilenmesinin bedelinin burada oturan sosyoekonomik seviyesi düşük gruplara yüklenmemesidir” (MİGM, 1996, s.15-17).

Yerel yönetimlerin imzasına açılan Avrupa Kentsel Şartı'nda özel hayatın gizlendiği ve dokunulmazlığın sağladığı bir konut belirlenmiş olup belediye kanunlarında da konut hakkı ile ilgili belediyelerin görevleri sıralanmıştır.

1930 tarihli ve 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun 15. maddesinin, 68 ve 69. fıkralarında belediyenin konutla ilgili görevleri yer almaktadır. Kanunun 68. maddesi; ucuz belediye meskenleri yapmak ve belediye namına inşaat yaparak icar etmek, belediyenin inkişaf ve tevessüe müsait mahallelerinde arazi alarak yeni plana göre tanzim etmek ve yeniden inşaat yapmak isteyenlere satarak ihtikara mani olmaktır. İlgili kanunun 69. maddesi; fakirler için yatı evleri yapmak ve idare etmek şeklindedir.

2004 tarihli ve 5272 sayılı Belediye Kanunu'nun konutla ilgili 69. maddesine göre;

“Belediye, düzenli kentleşmeyi sağlamak, beldenin konut, sanayi ve ticaret alanı ihtiyacını karşılamak amacıyla belediye ve mücavir alan sınırları içinde, özel kanunlarına göre korunması gerekli yerler ile tanım arazileri hariç imarlı ve altyapılı arsalar üretmek, konut, toplu konut yapmak, satmak, kiralamak ve bu amaçlarla arazi satın almak, kamulaştırma yapmak, bu arsaları trampa etmek, bu konuda ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşları ve bankalarla işbirliği yapmak ve gerektiğinde onlarla ortak projeler gerçekleştirmek yetkisine sahiptir.”

2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun konutla ilgili 14. maddesinde belediyenin görevleri sıralanmıştır;

“Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla; İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor; sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır. İlgili kanunun konutla ilgili 69.maddesinde; belediye; düzenli kentleşmeyi sağlamak, beldenin konut, sanayi ve ticaret alanı ihtiyacını karşılamak amacıyla belediye ve mücavir alan sınırları içinde, özel kanunlarına göre korunması gerekli yerler ile tarım arazileri hariç imarlı ve alt yapı arsalar üretmek; konut, toplu konut yapmak, satmak, kiralamak ve bu amaçlarla arazi satın almak, kamulaştırma yapmak, bu arsaları trampa etmek, bu konuda ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşları ve bankalarla iş birliği yapmak ve gerektiğinde onlarla ortak projeler gerçekleştirmek yetkisine sahiptir. İlgili kanunun konutla ilgili 73.maddesinde; belediye, kentin gelişimine uygun olarak eskiyen kent kısımlarını yeniden inşa ve restore etmek; konut alanları, sanayi ve ticaret alanları, teknoloji parkları ve sosyal donatılar oluşturmak, deprem riskine karşı tedbirler almak veya kentin tarihî ve kültürel dokusunu korumak amacıyla kentsel dönüşüm ve gelişim projeleri uygulayabilir.”

1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında beldenin yaşam kalitesini artırmak amacıyla konut hakkı ile ilgili belediyelere bazı görevler yüklenmiştir. Belediye kanunlarının her birinde konutla ilgili düzenlemeler mevcuttur. Bu düzenlemelere göre belediyeler 1580 sayılı Belediye Kanununa ve 5272 sayılı Belediye Kanununa göre belediyeler, düzenli kentleşmeyi sağlamak, toplu konut yapmak ve bu amaçla arazi almakla yükümlüdür. Fakat 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda düzenli kentleşmeyi sağlamak için konut yapmanın yanında kentliler için tarihi ve kültürel dokuyu koruyarak konut problemini çözmek amacıyla kentsel dönüşüm projelerine yer verilmektedir.

3.2.5. Ulaşım

Ulaşım, insanların temel ihtiyaçlarından birisi olup yaşam kalitesini belirleyen başlıca unsurlardan biridir. Kentsel yaşamda da insanların kültürel ve sosyal etkileşimini, iletişimini sağlamalarında da ulaşım hizmetleri gerekmektedir. Ulaşım, üretilen mal ve hizmetlere erişebilme ve bu mal ve hizmetleri sağlamak bakımından önemlidir (Özkan, 2012, s.53). Nitelikli bir kentin sahip olması gereken en önemli ilkelerden birisi olan ulaşımın ilkeleri Avrupa Kentsel Şartının ‘Dolaşım’ başlığı altında sıralanmıştır.

Avrupa Kentli Hakları Bildirgesi'nin “Ulaşım ve Dolaşım” başlıklı 5. maddesine göre; toplu taşıma, özel arabalar, yayalar ve bisikletliler gibi tüm yol kullanıcıları arasında birbirinin

hareket kabiliyetini ve dolaşım özgürlüğünü kısıtlamayan uyumlu bir düzenin sağlanması öngörülmektedir (MİGM, 1996, s.1). Avrupa Kentsel Şartı'nın 'Ulaşım ve Dolaşım' başlığı altındaki ilkeler şu şekilde sıralanmıştır;

“i. Özellikle özel araçlarla, seyahat hacminin azaltılması gereklidir. ii. Dolaşım, yaşanabilir bir kent oluşturmaya yönelik biçimde düzenlenmeli ve çeşitli ulaşım alternatiflerine izin vermelidir. iii. Sokak sosyal arena olarak algılanmalıdır. iv. Sürekli eğitim ve öğretimin gerekliliği sağlanmalıdır” (MİGM, 1996, s.7-9).

Avrupa Kentsel Şartının ulaşım ve dolaşım ile ilgili belirlemiş olduğu ilkelerin yanında belediye kanunlarında da yaşanabilir bir kent için ulaşım ile ilgili düzenlemeler mevcuttur.

1930 tarihli ve 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun dolaşım ile ilgili 15. maddesinin 9., 10., 11. ve 74. fıkralarında belediyenin görevleri şu şekilde ifade edilmektedir;

“Belediye sınırları içinde yük ve yolcu taşıt aracı sağlamak ve işletmek, taşıt araçlarının işletilmesine tekel niteliğinde olmamak üzere izin vermektir(9.fikrası). Belediye sınırlarında kişilerce ve belediyece yapılan yolcu taşıma ücret tarifelerini düzenlemek ve uyulmasını sağlamak ve imar planlarında trafik güvenliği için gerekli bölgeleri ayırmak ve uygulamaları izlemektir(10.fikrası). Belediye sınırlarındaki deniz, göl ve nehirlerde gerektiğinde ulaşımı sağlamak, bu araçların sağlık, temizlik koşullarını, yolcu ve yük sınırlamalarını, ücret tarifelerini düzenlemek ve kontrol etmektir.”

2004 tarihli ve 5272 sayılı yeni Belediye Kanunu'nun dolaşım ile ilgili 14. maddesinin (a) bendinde, belediye görevleri arasında kent içi ve dışı trafik hizmetleri mevcuttur. Aynı kanunun 15. maddesinin (f) bendinde toplu taşıma yapmak, bu amaçla otobüs, deniz ve su ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dahil her türlü toplu taşıma sistemlerini kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlettirmek, (j) bendinde de otobüs terminali işletmek, işlettirmek veya bu yerlerin gerçek ve tüzel kişilerce açılmasına izin vermek belediyenin görevleri arasında sayılmıştır.

2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun dolaşım ile ilgili 15. maddesinin (f) bendinde belediyeler, toplu taşıma yapmak; bu amaçla otobüs, deniz ve su ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dâhil her türlü toplu taşıma sistemlerini kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlettirmek gibi yetkilere sahiptir. Aynı kanunun belediyenin görevleri ile ilgili 14. maddesinin (a) bendine göre belediye kent içi ulaşımı sağlamakla görevlidir.

1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarının her birinde ulaşım ve dolaşım ile ilgili düzenlemeler mevcut bulunmaktadır. 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında nitelikli bir yaşam geçirmek için belediyelerin toplu taşıma araçlarını işletmek ve işlettirmek gibi görevleri mevcutken, 1580 sayılı Belediye Kanunu'nda kent sınırları içinde ulaşımı sağlamanın yanında imar planlarını yol güzergâhlarına göre belirlemek ve ulaşım sağlanan araçların temizliği ile birlikte sağlamlığına da yer verilmiştir.

Kentlerde ulaşım, artan nüfus ile birlikte kentlerin ihtiyacı olan teknik ve sosyal altyapı hizmetlerinden biridir. Kentlerde ulaşım isteği toplu taşıma araçları ile sağlandığı takdirde motorlu özel araç kullanımı ve bunun sayesinde trafik sıkışıklığı azalacaktır. Aynı zamanda hava kirliliği, fosil yakıt tüketimi ve trafik gürültüsü gibi olumsuz etkenlerde ortadan kalkacaktır. Bu durumda bireylerin kentlerde kaliteli bir yaşam sürmesini teşvik edecektir (Üçer, 2009, s.75).

3.2.6. Sağlık

WHO tarafından sağlık; yalnızca sakatlık ve hasta olmama hali değil, fiziksel, ruhsal ve sosyal yönden tam bir iyilik halidir şeklinde tanımlanmaktadır (WHO, 2005). Bir yerleşim birimi olan kentlerde insanların hasta olmaması sağlıklı olduğunu göstermez. Sağlıkla başlıca belirleyicisi insanların sahip oldukları sosyal ve fiziksel çevredir. Yerel yönetimlerin hedefi ise; kentsel yaşamın fiziksel, sosyal, ekonomik koşulları ile birlikte mevcut olan eşitsizlikleri giderip, sağlıklı ve engelli vatandaşların istekleri karşılanmış yaşam çevresi ve kamu sağlık politikaları oluşturmaktır (Savaş Yavuzçehre, 2005, s.75).

Her vatandaşın sağlıklı olabilmesi için kentsel çevrenin bu duruma imkân vermesi gerekmektedir. Vatandaşların temel ihtiyaç gereksinimlerini karşılayabilmesi için kentlerin iyi sağlık koşullarına sahip olması gerekmektedir. Kent sağlığı uluslararası bir önem taşıdığından yerel girişimlerin uluslararası programlarla işbirliği içinde yürütülmesi öngörülmektedir (Aydın, 2008, s.57). Uluslararası alanda özellikle yerel yönetimlerin imzasına açılan Avrupa Kentsel Şartı'nda kentlerde sağlık ile ilgili gerekli ilkeler sıralanmaktadır.

Avrupa Kentli Hakları Bildirgesi'nin Sağlıkla ilgili 6. maddesinde sağlık; beden ve ruh sağlığının korunmasına yardımcı çevrenin ve koşulların sağlanması şeklinde yer almıştır (MİGM, 1996, s.1). Avrupa Kentsel Şartı'nın 'Kentlerde Sağlık' başlığı altındaki ilkeler şu şekilde sıralanmıştır;

“i. Kentsel çevrenin tüm kentlilere iyi sağlık koşullarını sağlamasıdır. ii. İyi sağlık koşullarının temini için temel ihtiyaç maddelerinin güvenilir ve sağlıklı biçimde sunulmasıdır. iii. Yerel yönetimlerin toplum tabanlı sağlık girişimlerini ve katılımları özendirmesidir. iv. Kent sağlığı uluslararası önem de taşıdığından yerel girişimlerin uluslararası programlarla ortak yürütülmesinin öngörülmesidir” (MİGM, 1996, s.26-27).

Yerel yönetimlerin hedefi; kentsel yaşamın tüm koşullarını gözetererek kamu sağlık politikalarını oluşturmaktadır. Özellikle sağlık koşullarındaki eşitsizlikleri azaltmada, engelli grupların isteklerini karşılamada, sektörler arası işbirliği ile sağlıklı bir yaşam çevresi yaratmada yerel yönetimler önemli rol oynamaktadır (MİGM, 1996, s.26).

1930 tarihli ve 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun 15. maddesinde belediyenin sağlıkla ilgili görevleri sıralanmıştır.²¹

“Kamuya açık yerlerin temizliği, yiyecek ve içeceklerin sağlıklı olması, salgın ve bulaşıcı insan ve hayvan hastalıklarının önüne geçmek ve yayılmasını engellemek için devletin özel kanunlarla belirlenen diğer teşkilatlarıyla birlikte çalışmak, halkın sağlığına ve huzuruna olumsuz etki etmesi olası yerlerin (mezarlık, pazar yeri, kömür, gaz deposu vb.) yerleşim yerinin önceden belirlenmesi ve ilan edilerek izin verme işlemlerinin buna göre yapılması, ölenleri gömmek, cenazeleri kaldırmak, suları sağlıklı ve temiz tutmak, insan, hayvan, eşya ve emlak hakkında muayeneler, kimyevi ve bakteriyolojik tetkikler yapmak ve sağlık raporu vermek, fakirlere hekim ve ilaç yardımı yapmak, yetimhane, doğum evi, tımarhane açmak ve işletmek, ücretli/ücretsiz belediye hastanesi açmak ve işletmek, eczane olmayan yerlere eczane açmak ve fakirlere parasız, ucuz ilaç dağıtmak, ücretli/ücretsiz muayene etmek, dispanser açmak, fakirler için ebe tahsis etmek, belediyenin görevleri arasında sayılmıştır.”

1930 tarihli ve 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun sağlıkla ilgili 19. maddesinde belediyelerin hak, yetki ve ayrıcalıkları düzenlenmiştir. Bu maddenin de 2. bendinde belediyelerin sınırları içindeki vatandaşların sağlık, huzur ve refahı için önlemler almak ve bu amaçlı kanunlar koyarak cezai yaptırımlar uygulamak yetkisi verilmiştir.

2004 tarihli ve 5272 sayılı yeni Belediye Kanunu'nun, ‘Belediyenin Görev ve Sorumlulukları’ başlığı altındaki 14. maddesinin (a) bendinde belediyelerin sağlıkla ilgili görevleri şöyle açıklanmıştır; her türlü tesisi açabileceği, işletebileceği belirtilmiştir. Ayrıca, ilgili kanunun 15. maddesinin (l) ve (m) bendinde; belediyelerin sağlıkla ilgili koruyucu yaklaşımı ön planda olarak, gayri sıhhi müesseseler ile umuma açık istirahat ve eğlence

²¹1580 sayılı Belediye Kanununun sağlık başlığıyla ilgili 15.maddesinin 1., 2., 3., 4., 5., 6., 8.,13., 23., 24., 28., 29., 34., 45., 53. ve 57 firkalarında belediyenin sağlıkla ilgili görevleri sıralanmıştır.

yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek, izinsiz satış yapan seyyar satıcıları faaliyetten men etme görevleri sayılmıştır.

2005 tarihli ve 5393 Sayılı Belediye Kanunu'nda sağlıkla ilgili maddeler mevcuttur. Bu maddeler şu şekilde ifade edilmektedir;

“14.maddesinde belediyelerin sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabileceği ve işletebileceği, Belediye başkanının görev ve yetkileri ile ilgili 38.maddesinin (m) bendinde; belediye yetkililerinin belde halkının huzur, esenlik, sağlık ve mutluluğu için gereken önlemleri alınmalıdır. İlgili kanunun 77.maddesinde ise; belediye; sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, özürlülere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında belde de dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular.”

1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarının her birinde sağlıkla ilgili belediyenin gerçekleştirmesi gereken düzenlemeler mevcuttur. Yaşamın kaliteli olabilmesi için kentlilerin sağlıklı bir yerleşimde hayatlarını sürdürmeleri gerekir. Bu yüzden belediyeler vatandaşa sağlıkla ilgili tesisleri açma, imkânı olmayanlara sağlık hizmeti sunma ve sağlığını tehlikeye sokmasını engelleyecek önlemleri almakla yükümlüdür.

3.2.7. Spor ve Dinlence

Günümüzde kent sakinleri için spor ve dinlence hizmetlerine ulaşabilmek, kentsel yaşamın vazgeçilmez unsurları arasında gösterilmektedir. Kent sakinleri bu hizmetlerden yararlanarak, kentsel yaşamın yaratabileceği olumsuz etkileri giderebilmekte ve diğer kentsel yaşam kalitesi göstergelerini de (sağlık, kültür, vb.) desteklemektedir (Özkan, 2012, s.55).

Belediyeler kent sakinlerinin boş zamanların değerlendirecek spor ve dinlence hizmetleri sağlamakla görevlidir. Kentsel planlarda spor ve dinlence alanlarının genişliğine ve ulaşabilirliğine önem verilmelidir.

Spor, kişileri ve cemiyetleri bir araya getirerek iletişim olanakları artırır, özellikle gençleri yönlendirerek sosyal yaşama yabancılaşmalarına engel olur. Herkesin ilgi alanı ve kabiliyeti yönünde spor faaliyetlerine katılma hakkı vardır. Bu sayede kişiler bedensel ve sosyal güvenlerinin artırarak yaşamlarını daha anlamlı kılmaktadır (MİGM, 1996, s.21). Kentlilerin yaşamlarını sürdürürken birbirleriyle sağlam iletişim kurabilmeleri ve boş vakitlerini daha kaliteli geçirebilmeleri amacıyla Avrupa Kentsel Şartının ‘Spor ve Dinlence’ başlığı altında bazı ilkeler yer almaktadır.

Avrupa Kentli Hakları Bildirgesi'nin Spor ve Dinlence ile ilgili 7. maddesine göre; yaş, yetenek ve gelir durumu ne olursa olsun, her birey için, spor ve boş vakitlerini değerlendirebileceği olanakların sağlanması gerekmektedir (MİGM, 1996, s.1). Avrupa Kentsel Şartı'nın kentsel alanlarda 'Spor ve Boş Zamanları Değerlendirme' başlığı altında ilkeler şu şekilde sıralanmaktadır;

“i. Tüm kent sakinlerinin eğlence, dinlence ve spor faaliyetlerinde yer alma hakkıdır. ii. Spor alanlarının sağlıklı ve güvenli biçimde tasarlanmasıdır. iii. Her kent sakininin kişisel potansiyelleri doğrultusunda istediği sporu yapma hakkı olarak öngörülmüştür” (MİGM, 1996, s.21-23).

1930 tarihli ve 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun 15. maddesinde belediyenin spor ve dinlence hakkındaki görevleri sayılmıştır.²²

“Beldenin sokak ve meydanlarını plana ve programa uygun olarak tanzim ve ıslah etmek, sınıflarını, isimlerini, numaralarını tayin etmek, buna göre ağaçlamak, döşemek, aydınlatmak, süslemek, duracak, dinlenecek yerler yapmak ve iyi bir halde bulundurmak; Halk için kütüphane ve okuma salonları açmak, belediye bahçeleri, fidanlıkları, çocuk bahçeleri, oyun ve spor yerleri yapmak, belediye koruları yetiştirmek, bunları korumak ve işletmek; Gençler için mahallin ihtiyacıyla orantılı stadyumlar tesis etmek ve işletmek; Belediyeye ait eğlence yerleri tesis etmek ve işletmek; Belediyeye ait ılıcaları işletmek, deniz hamamları ve her nevi yıkanma müesseseleri açmak, açılmasına ruhsat verilenlere nezaret etmek; Belediye tiyatrosu, sineması, belediye oteli ve gazinosu, halk müzeleri ve hayvanat ve nebatat bahçeleri yapmak ve idame etmek ve yaptırıp işletmektir.”

2004 tarihli ve 5272 sayılı Belediyeler Kanunu'nun, belediyelerin görev ve sorumlulukları ile ilgili 14. maddesinde, 'Gençlik ve Spor' başlığı geçmekle beraber ayrıntılı şekilde görevleri belirtilmemiştir. İl, ilçe ve köy halkının ortak yerel ihtiyaçlarını karşılamak durumunda olan yerel yönetimlerin sporda ne yapmaları gerektiği konusunda yasa ile uygulama arasında farklılıklar vardır.

2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14. maddesinin (a) ve (b) bentlerinde belediyenin spor ve dinlence hakkındaki görevleri sayılmıştır.

“Beldede ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor; sosyal hizmet ve yardım, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır. Gerektiğinde öğrencilere, amatör spor kulüplerine malzeme verir ve gerekli desteği sağlar, her türlü amatör spor karşılaşmaları

²² 1580 sayılı Belediye Yasasının 15. maddesinin 31., 33., 54., 55., 56. ve 59. fıkralarında belediyenin spor ve dinlence hakkındaki görevleri sayılmıştır.

düzenler, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara belediye meclisi kararıyla ödül verebilir. Aynı kanunun 18. maddesinde; yurt içindeki ve İçişleri Bakanlığının izniyle yurt dışındaki belediyeler ve mahallî idare birlikleriyle karşılıklı iş birliği yapılmasına; kardeş kent ilişkileri kurulmasına; ekonomik ve sosyal ilişkileri geliştirmek amacıyla kültür, sanat ve spor gibi alanlarda faaliyet ve projeler gerçekleştirilmesine; bu çerçevede arsa, bina ve benzeri tesisleri yapma, yaptırma, kiralama veya tahsis etmeye karar vermek olarak görülür. Aynı kanunun 77. maddesinde belediye; sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, özürllülere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında belde de dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular.”

5272 sayılı Belediye Kanunu’nda spor ve dinlence ile ilgili ayrıntılı bir düzenleme yoktur. Fakat 1580 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında vatandaşın kaliteli yaşam geçirmeleri için belediyelerin yükümlülükleri ile ilgili maddeler yer almaktadır. Özellikle 5393 sayılı Belediye Kanunu’nda park ve yeşil alan, kültürel faaliyetler ve gençlik ve spor hizmetleri için belediyeler kentlileri teşvik eder. Bu noktada çocuklar, gençler, yaşlılar, hastalar, ev hanımları emekliler ve engelliler başta olmak üzere, toplumun bütün kesimlerinin boş zamanların verimli ve bir şekilde geçirebilmesi için merkezi yönetim ile yerel yönetimler birlikte çalışmalıdır. Yerel yönetimler yaşlıların, engellilerin ve ev hanımlarının eve kapalı bir hayat geçirmemeleri ve bunun yanında çocukların vakitlerini bilgi odaklı ve verimli şekilde geçirmeleri için üzerine düşen görevi yerine getirmelidir.

3.2.8. Kültür

TDK’ya göre kültür; tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünüdür (Türk Dil Kurumu [TDK], 29.06.15). Kent kültürü ise; bir kentte yaşamış bütün uygarlıkların sosyolojik, psikolojik, politik ve ekonomik etkinliklerin toplumsal yaşamın yanı sıra, kentsel yaşamda da kendini gösteren bütünlüğüdür (Reyhan ve Leblebici, 2013, s.63). Bireylerin ve kentlerin kapasitelerini geliştirmeleri için gerekli olan kültür, özellikle sosyal çevre kalitesinin ve böylelikle de kentsel yaşam kalitesinin sağlanmasında önemli ve vazgeçilmez bir unsurdur (Üçer, 2009, s.99).

Kentsel yaşamda kültür hizmetleri, kent sakinlerinin kendilerini geliştirmesinde önemli faktörlerden biridir. Yerel yönetimler, kültür ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yerel toplumun değerlerini, geleneklerini yaşatmak ve geliştirmek işlevini yüklenabilir durumdadır

(Geray, 1994, s.3). Bu nedenle kültür hizmetleri kentte ait olma duygusu ve kentsel kimliğin oluşması için önemli ölçütlerden birisidir. Kentlilerin mutlu ve huzurlu bir yaşama sahip olması için gerekli ilkeler Avrupa Kentsel Şartı'nda sıralanmıştır.

Avrupa Kentli Hakları Bildirgesi'nin Kültür ile ilgili 8. maddesine göre; bireyler değişik kültürel ve yaratıcı faaliyetlere erişim ve katılım hakkına sahiptir (MİGM, 1996, s.1). Avrupa Kentsel Şartı'nın, 'Kültür' başlığı altında ilkeler şu şekilde sıralanmıştır;

"i. Tüm kent sakinlerinin kültürel faaliyetlerden faydalanma hakkı vardır. ii. Yerleşimlerin kültürel oluşumunun ekonomik ve sosyal gelişmeye katkısı vardır. iii. Güçlü bir bağ olarak farklı milliyet, bölge ve ülke halkları arasındaki kültürel ilişkiler mevcuttur. iv. Kültürel gelişim ve gerçek demokrasi için yerel yönetimler, toplum birimleri, gönüllü kuruluşlar ve özel sektörün artan dayanışma gereksinimi geçerlidir. v. Kültürel çoğulculuğun yenilikleri ve yenilikçi denemeleri öngörmesidir. vi. Yerel yönetimlerce dengeli biçimde tesis edilmiş kültür turizminin toplum üzerindeki olumlu etkisi vardır"(MİGM, 1996, s.23-24).

Yerel yönetimlerin, kaliteli hizmet sunabilmek için öncelikle o kentin tarihini ve kültürünü kavraması gerekmektedir. Çünkü bir kenti farklı kılan, o kentin tarihi ve kültürel zenginliğidir. Yerel yönetimlerin asıl başarısı, kentin güzelliğini tarihi ve kültürel birikimlerle bütünleştirebilmesidir. Çünkü tarihsiz bir güzellik geçici olmaya mahkûm kalacaktır (Aydın, 2008, s.176).

Bu bağlamda yönetimler hizmet politikası oluştururken yerleşmenin kültürel özelliklerini ele alarak düzenlemeler yapmalıdır. Yönetimler kente hizmet sunarken kentin tarihi ve kültürel yapısını dikkate aldığına, vatandaş memnuniyeti artacak ve yaşam kalitesi yükselecektir. Kentlerde kültürel hizmetleri bir yerel yönetim birimi olan belediyeler sunmaktadır. Belediyelerde yerine getireceği hizmeti o bölgenin kültürel yapısını dikkate alarak yerine getirmelidir. Belediyelerin kültür hizmetleri ile ilgili görevleri yasal mevzuatta ele alınmıştır.

1580 sayılı Belediyeler Kanunu'nun 15. maddesinin kültürle ilgili 59. fıkrasında, tiyatro, sinema ve müze açmak ve bunları işletmek, belediyelerin görevleri arasında sayılmıştır. 2004 tarihli ve 5272 sayılı yeni Belediye Kanunu'nun kültürle ilgili 14. maddesinde belediyenin görevleri arasında kültür ve sanat başlığı geçmesine rağmen ayrıntılı bir madde yoktur.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 13. maddesinde belediyenin kültürle ilgili görevleri sıralanmıştır.

“Belediye, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapar. Bu çalışmalarda üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, sivil toplum kuruluşları ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak önlemler alınır. Aynı kanunun 14.maddesinin (a) ve (b) bentlerinde belediyeler konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtımını yapar veya yaptırır. Belediyeler kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir; bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir. Aynı kanunun 18. maddesinde ise; Yurt içindeki ve İçişleri Bakanlığının izniyle yurt dışındaki belediyeler ve mahallî idare birlikleriyle karşılıklı iş birliği yapılmasına; kardeş kent ilişkileri kurulmasına; ekonomik ve sosyal ilişkileri geliştirmek amacıyla kültür, sanat ve spor gibi alanlarda faaliyet ve projeler gerçekleştirilmesine; bu çerçevede arsa, bina ve benzeri tesisleri yapma, yaptırma, kiralama veya tahsis etmeye karar vermektedir. Aynı Kanunu'nun 73.maddesinde ise; belediye, kentin gelişimine uygun olarak eskiyen kent kısımlarını yeniden inşa ve restore etmek; konut alanları, sanayi ve ticaret alanları, teknoloji parkları ve sosyal donatılar oluşturmak, deprem riskine karşı tedbirler almak veya kentin tarihî ve kültürel dokusunu korumak amacıyla kentsel dönüşüm ve gelişim projeleri uygulayabilir.”

1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında kültür ile ilgili kavramlara rastlanmıştır. 1580 ve 5272 sayılı Belediye Kanunlarında ‘Kültür’ başlığı ile ilgili ayrıntılı bilgiye yer verilmemesine rağmen, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 73. maddesinde hemşehriler arasında kültürel değerlerin korunması için gerekli çalışmaları yapmanın yanında kültür tanıtımının artmasına da katkı sağlanmaktadır. Kültürel miras olarak ifade edilecek yerlere bakım ve onarım yapılmaktadır. Kardeş kent uygulamasının yanında eski kültürel miraslarını restore etmek gibi ifadeler kullanılmaktadır.

Kültür, insanın hangi topluluğa ait olduğunun bir göstergesidir. Nereye ait olduğunu bilen insan yerel yönetimler tarafından sunulan hizmetlerin kültür yapısına uygun olmasını ister. Bir kültüre sahip yerleşmeler geçici olmayıp, kültürlerini ve varlıklarını nesilden nesile aktarmaktadır. Kentlerde yaşam kalitesinin artmasına, kültürün insanlar üzerinde yarattığı güven ve birliktelik duygusu sebep olmaktadır.

3.2.9. Kültürlerarası Kaynaşma

Kentler farklı kültürlerden gelen kişilerden oluşur. Tüm insanlar kültürel farklılıkları dolayısıyla kimsenin iş yaşamında ve toplumsal yaşamda dışlanmadığı, ikincil konumlara itilmediği, çok kültürlü bir kentte yaşama hakkına sahiptir (Ökmen, 2008, s.16). Kültürlerarası kaynaşmadan, kentlerde farklı kültürlerdeki toplulukların uyumu kastedilmektedir. İnsanların

yaşadıkları kentlerde meydana gelebilecek olumsuzluklar tüm kentlilerin örgütlenmesiyle ortadan kaldırılabilmektedir.

Kültürlerarası kaynaşma; göçmen topluluklar için kaliteli bir yaşamın anahtarı olduğu gibi, yerel yönetimlerin ve kent bütününe kültürel ve ekonomik zenginliğinin kaynağıdır (MİGM, 1996, s.24). Yerel yönetim birimlerinin imzasına açılan Avrupa Kentsel Şartı'nda kültürlerarası kaynaşma ile ilgili ilkeler sıralanmıştır.

Avrupa Kentli Hakları Bildirgesi'nin Kültürlerarası Kaynaşma ile ilgili 9. maddesinde; geçmişten günümüze farklı kültürel ve etnik yapıları barındıran toplulukların barış içinde yaşamalarının sağlanmasını içerir (MİGM, 1996, s.1). Bunlar ışığında Avrupa Kentsel Şartı'nda, 'Yerleşimlerde Kültürler Arası Kaynaşma' başlığı altında sıralanan ilkeler şunlardır;

“(i) Kent politikalarının temel unsuru olarak ayrımcılık karşıtlığı olmalıdır. Yerel yönetimler, kamu alanlarından, iş eğitimlerinden, okullardan, konutlardan, kültürel faaliyetlerden ve kent yaşamının diğer unsurlarından, ırk ve etnik köken gözetmeksizin, herkesin eşit biçimde faydalanmasını sağlayacak ayrımcılık karşıtı yasaları desteklemeli ve benimsemelidir. (ii) Yerel yönetimlerce göçmenlerin, yerel politik yaşama etkin katılımının sağlanması gerekmektedir. (iii) Kentlerde uygulanan kültür ve eğitim politikalarının ayrımcı olmaması gerekmektedir. Farklı inançlara sahip olanların, inançlarının gereklerini yerine getirmede olanaklar sunulmalıdır. (iv) Yerel yönetimlerin, göçmenlerin de iş olanaklarından eşit faydalanmasını sağlaması gerekmektedir. (v) Göçmen topluluklarının, sosyal ve fiziki çevresiyle bütünleşmesi anlamında, kültürler arası kaynaşma olmalıdır. Sosyal ve etnik azınlık mahallelerin oluşması engellenmeli, değişik toplulukların bir araya gelmesi teşvik edilmelidir. Azınlıkların, gelenek, kültür, yaşam tarzı ve isteklerine açık olmalıdır” (MİGM, 1996, s.24-25).

Kentlerde farklı kültür, ırk, dil, dine sahip insanların birbiriyle uyum içinde yaşamasını sağlamak amacıyla görevli olan birimler belediyelerdir. Çünkü belediyeler halka en yakın olan ve halka en iyi hizmeti sunabilecek olan yerel yönetim birimleridir. Bu bakımdan 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunların farklı kültürlerin huzur içinde bir arada yaşamaları için bazı düzenlemeler yer almaktadır.

1930 tarihli ve 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun kültürlerarası kaynaşma ile ilgili 13.maddesine göre; kişi, nüfusa kayıtlı olduğu yerin hemşehrisidir. 2004 tarihli ve 5272 sayılı Belediye Kanunu'nun 13. maddesinde ise bu değişerek kişinin ikamet ettiği yer olarak düzenlenmiştir. Hemşehrilerin belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır.

Belediyeler, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapmaktadır.

2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun kültürlerarası kaynaşma ile ilgili 13.maddesinde belediyenin görevleri sıralanmıştır.

“Herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir. Hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulması zorunludur. Belediye, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapar. Bu çalışmalarda üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, sivil toplum kuruluşları ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak önlemler alınır. Belediye sınırları içinde oturan, bulunan veya ilişkisi olan her şahıs, belediyenin kanunlara dayanan kararlarına, emirlerine ve duyurularına uymakla ve belediye vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarını ödemekle yükümlüdür. Kent konseyleriyle ilgili 76. maddede ise; Kent konseyi, kent yaşamında, kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunmasını sağlar.”

1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarının her birinde kültürlerarası kaynaşma ile ilgili olarak hemşehrilik hukukuna yer verilmiştir. 1580 sayılı Belediye Kanununa göre herkes nüfusa kayıtlı olduğu yerin hemşehrisi sayılırken, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda herkes ikamet ettiği yere göre birbirinin hemşehrisi sayılır. 5272 sayılı Belediye Kanunu'nda kentlilerin belediyenin alacağı kararlara katılma hakkından bahsederken, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda kent konseyleri kurulmuş olup kentin hak ve hukukunun korunmasını sağlamıştır.

3.2.10. Kaliteli Bir Mimari Ve Fiziksel Çevre

Doğal kaynakların korunması ve sürdürülmesi, yaşam kalitesinin artırılması ile ilgili olan çevre de fiziksel kalitenin bileşenidir. İnsanlar üzerinde belirli etkileri olan hava ve su kirliliği, kaynakların tükenmesi, evsel ve endüstriyel kirlilik, aşırı nüfusun sonuçları ve ses gibi faktörler fiziksel çevrenin maddi yönleridir (Ersin, 2012, s.23). Kentsel görünüm tasarımı ilişkili olduğuna göre ve kentlerimizde sürdürülebilir yaşam tarzlarının ve toplumsal ilişkilerin güçlendirilmesi büyük ölçüde fiziksel tasarıma bağlıdır (Oktay, 2001, s.46). Fiziksel çevrenin kalitesi kentlerde sağlanacak yaşam kalitesi ile ilgilidir. Avrupa Kentsel Şartı, kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre ile birlikte konut stokunun iyileştirilmesine odaklanmıştır.

Avrupa Kentli Haklar Bildirgesi'nin Kaliteli Bir Mimari ve Fiziksel Çevre ile ilgili 10. maddesine göre; tarihi yapı mirasının duyarlı biçimde restorasyonu ve nitelikli çağdaş mimarinin uygulanmasıyla uyumlu ve güzel fiziksel mekânların yaratılması, gereklidir (MİGM, 1996, s.1). Avrupa Kentsel Şartı'nda, 'Kentlerin Fizik Yapıları' başlığı altında belirlenen ilkeler de şunlardır;

“(i) Kent merkezlerinin Avrupa'nın kültür ve tarihi mirasının önemli sembolleri olarak koruma altına alınması gereklidir. (ii) Kentlerde açık alanların oluşturulması ve yönetimi kentsel gelişmenin vazgeçilmez bir parçası olması gerekmektedir. İyi planlanmış açık alanlar, kentin çekiciliğini artırır. Ayrıca, yeşil alanlar kent yaşamına ve ekonomisine de katkıda bulunur. (iii) Mimari yaratıcılık ve imarın, kentsel görünümün kalitesinde önemli rolü vardır. Kentsel mimari de kendini ifade etmede özgür olabilmeli ve değişik ihtiyaçlara cevap verebilmelidir. (iv) Tüm insanların sağlıklı, yerleşik, güzel ve özendirici bir çevrede yaşamaya hakkı vardır. Hak edilen kaliteli kent çevrelerinin yaratılmasında; meskun alanların, hava, su, toprak ve yeraltı kirlenmelerine karşı korunması gerekir. Rahatsızlık yaratan ağır trafiğin önlenmesi ya da kent dışına kaydırılması gerekir. Çeşitli kültürel ve sportif etkinliklerin temini de diğer önemli yardımcı etkenlerdir. (v) Bir kentin canlılığı, dengeli meskun alanların oluşturulması ve merkezdeki konut dokusunun korunmasıyla sağlanır. Buna yönelik, yerel yönetimler, kent merkezlerinde, güçlü ekonomik kârları kontrol altında tutmalı, değişim, iyileştirme gibi yöntemleri özendirmeli, bu alanların meskun karakterini korumalıdır” (MİGM, 1996, s.11-14).

Kentsel mimari, değerli olan tarihi yapı mirası olup, kentin kimliğini ve anılarını saklamak için korunurlar. Bu miras, insan becerisinin ürünü, sanatsal ve kültürel değer taşıyan, taşınmaz varlıklar olabildikleri gibi; konum, topografya ve iklim koşullarıyla oluşan doğal varlıklar da olabilir (MİGM, 1996, s.13). Yerel yönetimler, kentsel mirasın korunması ve bakımında sorumluluklara sahiptir. Bir yerel yönetim birimi olan belediyeler ise kentlerde kaliteli bir mimari ve fiziksel çevresinin oluşabilmesi için ideal bir birimdir.

1930 tarihli ve 1580 sayılı Belediyeler Kanununun da belediyenin görevleri arasında, 'Kaliteli Bir Mimari ve Fiziksel Çevre' başlığı altında sayılabilecek maddeler mevcuttur.²³

“28 Nisan 126 tarih ve 831 numaralı Sular Kanunu mucibince su getirmek, suları sıhhi ve temiz tutmak; Beldenin sokak ve meydanlarını plana ve programa uygun olarak tanzim ve ıslah etmek, sınıflarını, isimlerini, numaralarını tayin etmek, buna göre ağaçlamak, döşemek, aydınlatmak, süslemek; Belediye sınırları dahilinde umuma mahsus iskele, rıhtım ve köprüleri plana göre inşa ve idame etmek şeklinde sıralanmıştır.”

²³ 1580 sayılı Belediyeler Kanununun da belediyenin görevleri arasında, kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre başlığı altında sayılabilecek maddeler, 25., 31., 36. maddelerdir.

2004 tarihli ve 5272 sayılı Belediye Kanunu'nun 14. maddesinin (b) bendinde 'Kaliteli Bir Mimari ve Fiziksel Çevre' başlığı altında belediyenin görevleri sıralanmıştır. Belediyeler kültür ve tabiat varlıkları ile tarihi dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir, bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir.

2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14. maddesinin (a) ve (b) bentlerinde kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre ile ilgili belediyenin görevleri sıralanmıştır.

"Belediyeler, imar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut(...) yapar veya yaptırır. Aynı maddenin (b) bendinde ise; devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırır. Her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir, sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir, mabetlerin yapımı, bakımı, onarımını yapabilir; kültür ve tabiat varlıkları ile tarihi dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekanların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir, bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunmasını mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir. Belediye meclisinin görevleri ile ilgili olan 18. maddenin (c) bendi; Belediyenin imar plânlarını görüşmek ve onaylamak, büyükşehir ve il belediyelerinde il çevre düzeni plânını kabul etmektir."

1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarının her birinde kentin mimari ve yapılı çevresini korumak için belediyelerin görevleri mevcuttur. 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında ise tarihi kent dokusunu korumak amacıyla belediyelere görevler yüklemesine rağmen 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda çevrenin korunmasının yanında devlete ait okul binalarının inşaatı yapmak ve onarmak, sağlıkla ilgili tesisleri açabilmek gibi görevlerle belediyenin yetkileri genişletilmiştir.

3.2.11. İşlevlerin Uyumu

Kentliler yaşamlarını sürdürecekleri konutları seçerken bazı faktörlere dikkat etmektedirler. Bu faktörler konutun iş yerine yakınlığı, sağlığı ve güvenilirliği, ulaşım açısından elverişli ve sosyal aktivitelerin varlığıdır. Uluslararası bir belge olan ve sadece yerel yönetim birimlerinin imzasına açılan Avrupa Kentsel Şartı'nda insanların hayatlarını idame ettirebilmesi için sağlanan koşulların her birinin birbiri ile uyum içinde olması gerektiği ile ilgili bir ilke mevcuttur.

Avrupa Kentsel Şartı'nda, İşlevlerin Uyumunu konusu ile ilgili, ayrı bir konu başlığı altında ilkeler belirlenmemiş olup, şartın bu konudaki genel ilkesi; yaşama, çalışma, seyahat işlevleri ve sosyal aktivitelerin olabildiğince birbirleriyle ilintili olmasının sağlanmasıdır (MİGM, 1996, s.1). Bir kentte yaşama, çalışma, seyahat ve sosyal aktivitelerin her birinin uyum içinde olması kente en yakın birim olan yerel yönetimlere düşmektedir. Bu noktada yerel yönetim birimi olan belediyelerin kentte yaşamının kaliteli olması için kentlilere bu ölçütleri en uyumlu biçimde sunması gerekmektedir. İnsanların huzur ve mutluluğu için gerekli olan işlevlerin uyumu ile ilgili düzenlemeler Belediye Kanunlarında yer almaktadır.

1930 tarihli ve 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun 19. maddesi işlevlerin uyumu konu başlığı ile ilgili olarak ele alınabilir. Bu maddeye göre; belediye kanun, nizam ve yasaklara uymayan, kanunen ruhsata tabi iken ruhsatsız yapılan, beldenin selamet, intizam, sıhhat ve huzurunu ihlal eden şeylere meydan vermemek ve bunları menetmek ile yükümlüdür.

2004 tarihli ve 5272 sayılı Belediye Kanunu'nun işlevlerin uyumu ile ilgili 38. maddesinin (m) bendinde belediye başkanı belde halkının huzur, esenlik, sağlık ve mutluluğu için gereken önlemleri almalıdır ifadesi yer almaktadır.

2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda işlevlerin uyumu ile 38. maddesinin (m) bendine göre; belediye başkanı belde halkının huzur, esenlik, sağlık ve mutluluğu için gereken önlemleri almalıdır.

1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında halkın huzurunu sağlamak temel ölçüt olarak ele alınmıştır. 1580 sayılı Belediye Kanunu'nda belediye halkın huzurunu bozan ruhsatsız yerleri kapatıp, beldenin selametini sağlamakla yükümlü iken, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında ise belediye başkanı halkın huzuru için gereken önlemi almak zorundadır.

3.2.12.Katılım

Yerel seçimlerde kullanılan oy oranı, kentlilerin siyasal süreçlere ve kentin yönetimine katılımlarını ve bu kapsamda sosyal gelişmişlik düzeylerini belirleyen bir unsurdur (Üçer, 2009, s.212). Yerel halkın yalnızca seçim dönemlerinde yöneticilerini seçmek için oy kullanması ve bir sonraki seçimlere kadar karar ve uygulama süreçleriyle ilintisinin kesilmesini yeterli kabul etmek ve benimsemek şüphesiz yanlış olur. Aksine sürekli katılımın istenmesi ve bununla ilgili anlayış ve uygulamanın kurulması gerekir. Katılımı özendiren,

olanaklı kılan çeşitli düzenekler kurulmadıkça katılımcılık ve demokrasiden söz etmek mümkün görünmemektedir (Pektaş ve Akın, 2010, s.26).

Bir kentte yaşayan halk, kentindeki yeşil alan ve ormanlık gereksinimi, sanayi, konut ve ticaret alanlarının dağılımının sorunlarını, tarihi ve kültürel alanların içinde buldukları koşulları, yeterli su, kanalizasyon ve yol hizmetinin bulunup bulunmadığını, aksayan noktaları ve bir ölçüde nedenlerini, onların sonuçlarını yaşayanlar olarak en iyi bilenlerdir. Bu nedenle, yerel yöneticiler, politika oluşturma sürecinden hizmetin yürütülmesi sürecine kadar uzanan bir çerçevede, halkın her düzeyde yönetime katılmasını sağlayacak mekanizmalara işlerlik kazandırmak durumundadır (Çolakoğlu, 2005, s.36).

Yerel nitelikli toplumsal ihtiyaçların etkin, verimli ve yerinde karşılanması için oluşturulan yerel yönetimler demokrasi ve katılımın yerel düzeyde uygulanması açısından önem taşımaktadır (Pektaş ve Akın, 2010, s.37).

Yerel yönetim birimleri demokratik sistemin bir unsuru olan özerk kurumlardır. Bu kurumların özerk olması ve halka en yakın yönetim birimi olması halkın yönetime katılmasına olanak sağlar (Aydın, 2008, s.174). Kentsel yaşamın geliştirilmesi için yönetim birimleri tarafından halk ile ilgili alınan kararlara halkında katılımı gerçekleştirilmelidir. Yerel yönetimler tarafından halkın katılımına imkân tanıyan farklı uygulamalar ise halk oylaması, halk toplantıları, meclis toplantılarına katılım, danışma kurulları, kent konseyi ve Yerel Gündem 21 yönetime katılım uygulamaları olarak sıralanabilir.

Kentteki varlığını sorgulayan, yaşadığı çevreyi gözleyen, onun biçimlendirilmesi sürecine çeşitli biçimlerde katkı sunan ve katılım olanaklarını gerçekçi biçimde kullanan bilinçli kentliler, yaşam kalitesinin artmasında büyük rol oynayacaktır (Reyhan ve Leblebici, 2013, s.75). Avrupa Kentsel Şartı'nda kentsel gelişmenin, özerk ve mali bağımsızlığı olan yerel yönetimlerde halkın doğrudan katılımın sağlanması ile mümkün olması ileri sürülerek katılımı ilgili gerekli ilkeler sıralanmıştır.

Avrupa Kentsel Haklar Bildirgesi'nin Katılımla ilgili 12. maddesinde ise; çoğulcu demokrasilerde; kurum ve kuruluşlar arasındaki dayanışmanın esas olduğu kent yönetimlerinde gereksiz bürokrasiden arındırma, yardımlaşma ve bilgilendirme ilkelerinin sağlanmasıdır (MİGM, 1996, s.1). Avrupa Kentsel Şartı'nda, 'Halk Katılımı, Kent Yönetimi ve Kent Planlaması' başlığı altında aşağıdaki ilkeler belirlenmiştir;

“i. Yerel politik yaşama halkın katılımını temin için halkın temsilcilerini özgür ve demokratik olarak seçebilme hakkı olmalıdır. ii. Yerel politik yaşamda etkin katılım için halkın yerel, politik ve idari yapılarda belirleyici olması gereklidir. iii. Toplum geleceğini etkileyecek her tür önemli projede halka danışma gereği duyulmalıdır. iv. Kent yönetimi ve planlamasının kentin özgül niteliklerine ilişkin yeterli bilgiye dayandırılması gerekir. v. Yerel politik kararların uzmanlardan oluşacak ekiplerce gerçekleştirilecek kentsel ve bölgesel planlara dayandırılmalıdır. vi. Karar verme süreci sonucunda ortaya çıkan politik tercihlerin anlaşılabilirliği ve hayatiyeti dikkate alınmalıdır. vii. Gençlerin toplum yaşamına katılımının yerel yönetimlerce sağlanmasıdır” (MİGM, 1996, s.27-29).

Türk İdare Hukuku mevzuatında yerel yönetimlere halkın katılımı ile ilgili olarak önemli gelişmelerin sağlandığı bir gerçektir. 1930 tarihli ve 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun ‘Hemşehri Hukuku’ başlığını taşıyan 13. maddesine göre; “hemşehrilerin belediye işlerinde reye, intihaba, belediye idaresine iştirake” hakları vardır. Böylece hemşehri hukuku ile ilgili 13.madde belediye yönetimine katılımı bir hak olarak belirlemiştir.

2004 tarihli ve 5272 sayılı Belediye Kanunu'nun ‘Kent Konseyi’ başlığı taşıyan 76. maddesinde Kent Konseyi; kent yaşamında, kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışmaktadır.

2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda katılım ile ilgili bazı düzenlemeler mevcuttur. Bu düzenlemeler şöyle sıralanmaktadır;

“Madde 9 ise; muhtar, mahalle sakinlerinin gönüllü katılımıyla ortak ihtiyaçları belirlemek, mahallenin yaşam kalitesini geliştirmek, belediye ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilişkilerini yürütmek, mahalle ile ilgili konularda görüş bildirmek, diğer kurumlarla iş birliği yapmak ve kanunlarla verilen diğer görevleri yapmakla yükümlüdür. Aynı kanunun 13. maddesinde herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir. Hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulması zorunludur. Belediye, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapar. Bu çalışmalarda üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, sivil toplum kuruluşları ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak önlemler alınır. Belediye sınırları içinde oturan, bulunan veya ilişiği olan her şahıs, belediyenin kanunlara dayanan kararlarına, emirlerine ve duyurularına uymakla ve belediye vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarını ödemekle yükümlüdür. Aynı kanunun 76. maddesinde kent konseyi, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması,

sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır. Belediyeler kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasi partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar. Aynı Kanunu'nun 77. maddesinde belediye; sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, özürllülere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında beldede dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular.”

1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında kentlerle ilgili alınan kararlarda halkın katılımı ilgili düzenlemeler mevcuttur. 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarının her ikisinde de katılımı ilgili belediyelerdeki kent konseylerine yer verilmiştir fakat 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda belediyenin sunmuş olduğu hizmetlerde ayrıntıya yer verilmiş olup bu hizmetlerin her birinde hemşehrilerin katılımının yanında tüm sivil toplum örgütleriyle iş birliği içerisinde olunması gerektiği öngörülmüştür.

Türkiye'de halk belediye yönetiminin aldığı kararlara katılmamakta ve tepkilerini göstermemektedir. Kamu hizmetleriyle ilgili bir problem ile karşılaşıldığında merkezi yönetimin yerel sorunları çözmesi beklenmektedir. Bu durum ise sorunun çözümü için sürenin uzamasına ve yaşam kalitesinin azalmasına neden olmaktadır.

3.2.13.Kentlerde Ekonomik Kalkınma

Kalkınmanın amacı, bireylere uzun, sağlıklı, mutlu ve yaratıcı hayatlar yaşamaları için imkânı veren bir çevrenin yaratılmasıdır. Bu çevrenin yaratılmasında en önemli unsurlar; uzun ve sağlıklı bir hayat, eğitim ve iyi bir yaşam standardına sahip olmaktır (Üçer, 2009, s.17).

Bir kentin ekonomik olarak kalkınabilmesi için vatandaşın kendini o kente ait ve mutlu hissetmesi gerekmektedir. Yaşam kalitesi yüksek olan bir kentte yaşayan insanlar kentin kalkınması için ellerinden geleni yapmaktadırlar. Aynı zamanda yerel yönetimlerinde, yerel topluluklarının ekonomik olarak kalkınması için gerekli çalışmaları yerine getirmesi gerektiği belirtilmiştir. Yerel yönetimlerin ekonomik olarak etkin oldukları kentler vatandaşlar tarafından çekim merkezi olarak ifade edilmektedir. Bununla birlikte kente olan yatırımlar artmakta ve kent ekonomik bakımdan kalkınma ihtimaline sahip olmaktadır.

Uluslararası bir belge olan Avrupa Kentsel Şartı'nda kentlerde ekonomik kalkınma ile ilgili ilkeler sıralanmıştır.

Avrupa Kentli Hakları Bildirisi'nin Ekonomik Kalkınma ile ilgili 13. maddesinde; yerel yönetimlerin doğrudan veya dolaylı olarak ekonomik kalkınmaya katkı konusunda sorumluluk sahibi olmasıdır (MİGM, 1996, s.1). Avrupa Kentsel Şartı'nda, 'Kentlerin Ekonomik Kalkınması,' başlığı altında belirtilen ilkeler şu şekilde sıralanmaktadır;

“(i) Yerel yönetimlerin, kendi yörelerinin ekonomik kalkınmasını temin etmesi gerekmektedir. (ii) Sosyal ve ekonomik kalkınma ayrılmaz bir bütündür. Kişiler istihdamlarından dolayı edindikleri ekonomik olanakları ile bu olanakları sosyal yaşamlarında kullanma biçimleri arasında yakın bir bağ vardır. (iii) Yerel yönetimler, idari sınırları içinde uygulanacak plan, politika, strateji, öneri ve programları hazırlarken, kenti içinde bulunduğu bölgeyle değerlendirilmelidir. (iv) Üretim, destek ve gelişimi teşvik edecek yeterli altyapının sağlanmasıyla, ekonomik büyüme ve kalkınma sağlanacaktır. Yerel yönetimlerin sorumluluğu, mevcut altyapıdaki eksiklikleri bulup, bunlara yönelik, politikalar uygulamalarıdır.(v) Kent ekonomisinin büyümesi ve kalkınması için önemli bileşken olan, kamu-özel sektör işbirliği gereklidir” (MİGM, 1996, s.29-31).

Ekonomik büyüme ve kalkınma üretim, destek ve gelişimi teşvik edecek yeterli altyapının mevcudiyetine bağlıdır. Kentsel ekonomik büyüme ve kalkınmada özel ve kamu sektör işbirliği hayati öneme sahiptir (Aydın, 2008, s.58). Uluslararası bir belge olan Avrupa Kentsel Şartı'nda da bir kentin ekonomik olarak kalkınması için, yerel yönetimlerin o bölgenin özelliklerini dikkate alarak kamu-özel işbirliği içinde hizmetleri yürütmeleri gerektiği ifade edilmektedir. Bir yerel yönetim birimi olan belediyelerde, kentin ekonomisinin gelişmesinde önemli role sahiptir. Belediyeler, yerel ekonominin büyüme ve gelişmesini destekleyici biçimde tasarlanmış çok çeşitli hizmetler sunmaktadır. Belediyelerin sunduğu desteklerin başında işe yardımlar gelmektedir. Belediyenin işletmelere destek olacak bir rol üstlenebilmesi için bölgedeki işletmelerin ekonomik büyümesinin önündeki engeller kaldırılmalıdır. Belediyeler o bölgedeki işletmelerin rekabet güçlerini korumalarına ve tam kapasite çalışmasına, iş ile ilgili eğitim yardımları yaparak destek olmalıdırlar. Belediyeler işletmelerdeki çalışanların niteliğini yükseltici eğitim destekleri vermektedirler. İşsiz olup yeni iş kuracak vatandaşlara girişimcilik eğitimi ve mali destek verilmektedir (Aydın, 2008, s.72-73).

Türk İdare Hukuku mevzuatında yerel yönetimlere ekonomik kalkınma ile ilgili olarak önemli gelişmelerin sağlandığı bir gerçektir. 1930 tarihli ve 1580 sayılı Belediye Kanunu'nda,

ekonomik kalkınmaya ilişkin 15. maddesinin 70. fıkrasında, kent bankaları açmak ile ilgili bir düzenleme vardır. Ayrıca kanunda, fiyat ve ücretleri tespit edip denetlemek, hal yerleri açmak, mezbaha kurmak, Pazar yerleri kurmak, işportacılığı düzenlemek, küçük sanayi bölgesi çarşısı kurmak, otel, dükkan vb. yapıp kiralamak ticaret odaları ve benzeri yerleri organize etmek, fuar, sergi, panayır, festivaller düzenlemek, belde dahilinde ilan ve reklam faaliyetlerini düzenlemek, turistik tesisler kurmak, turistik faaliyette bulunmak, belediyelerin görevleri arasında sayılmıştır.

2004 tarihli ve 5272 sayılı Belediye Kanunu ile 2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 15. maddesinde ekonomik kalkınma ile ilgili bentler şu şekilde sıralanmıştır;

Müktesep haklar saklı kalmak üzere; içme, kullanma ve endüstri suyu sağlamak; atık su ve yağmur suyunun uzaklaştırılmasını sağlamak; bunlar için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek ve işletmektir; kaynak sularını işletmek veya işletmektir. (e bendi)

Toplu taşıma yapmak; bu amaçla otobüs, deniz ve ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dahil her türlü toplu taşıma sistemlerini kurmak, kurdurmak, işletmek ve işletmektir. (f bendi)

Katı atıkların toplanması, taşınması, ayrıştırılması geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması ile ilgili bütün hizmetleri yapmak ve yaptırmak(g bendi)

Toptancı ve perakendeci halleri, otobüs terminali, fuar alanı, yat limanı ve mezbaha kurmak, kurdurmak, işletmek, işletmektir veya bu yerlerin gerçek ve tüzel kişilerce açılmasına izin vermektir. (j bendi)

Beldede ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi ve kayıt altına alınması amacıyla izinsiz satış yapan seyyar satıcıları faaliyetten men etmek, izinsiz satış yapan seyyar satıcıların faaliyetten men edilmesi sonucu, cezası ödenmeyerek iki gün içinde geri alınmayan gıda maddelerini gıda bankalarına, cezası ödenmeyerek otuz gün içerisinde geri alınmayan gıda dışı malları yoksullara vermektir. (m bendi)

1580 sayılı Belediye Kanunu'nda kent bankaları açmak ile ilgili bir düzenleme mevcuttur. Aynı zamanda belediye tarafından verilen hizmetlerin fiyat ve ücretlerini belirlemek ve denetlemek de belediyelerin görevlerindedir. Fakat 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarının her birinde kentlerde ekonomik kalkınmanın sağlanması için belediyeler; kentlilerin su ihtiyacını sağlamak ve gerekli tesisleri kurmak ve işletmek, katı atıkların toplanması, toptancı ve perakende hallerini düzenlemek, toplu taşıma yapmak, izinsiz satış yapan seyyar satıcıları men etmek gibi görevlere sahiptir.

3.2.14.Sürdürülebilir Kalkınma

Sanayi devriminden beri tüm gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde kentlerin sahipliği yitirilmiş, kentler niteliksiz tasarımlara, ekonomik dağılmalara, toplumsal kutuplaşmalara ve motorlu trafiğin hâkimiyetine terk edilmişlerdir. 21.yy teknolojideki ve sanayideki gelişmelerin doruğa ulaştığı bir dönüm noktası olurken, ekolojik dengenin bozulması ve doğal kaynakların yok olması bu gelişmelerin bedeli olmuştur (Oktay, 2001, s.45).

Son dönemde yaşanan hızlı kentleşme, kentlerin sağlıklı büyümesini, yaşanabilirliğini ve sürdürülebilir gelişmesini engelleyen aynı zamanda tarihsel, kültürel ve doğal değerleri zedeleyen kentsel ve çevresel problemleri de beraberinde getirmektedir. Kentlerde meydana gelen sorunların çözülmesi ve yaşam kalitesinin yükseltilmesinde plancılar ve yerel yöneticilere büyük görevler düşmektedir. Politika geliştirenler ve uygulayanlar (yerel yöneticiler ve plancılar), fiziksel, ekonomik ve sosyal gelişme ve değişimlerin kentlilerin ve kentlerin yaşam kalitesini nasıl etkilediği ile ilgilenmektedir. Sürdürülebilirlik kavramı BM tarafından 1987 yılında uluslararası bir belge olan ‘Ortak Geleceğimiz’ adlı rapor ile önem kazanmıştır²⁴ (Üçer, 2009, s.26).

Sürdürülebilirlik, çevre merkezli yaşam kalitesi için gerekli bir ilkedir. Bu ilkeye göre her nesil, kaynakları, kendisinden sonra gelecek nesillerin kalkınmadaki tercihlerini yaşama geçirmesini engellemeyecek biçimde kullanılmalıdır (Tekeli, 2010, s.12). Sürdürülebilir Kalkınma; ‘sürekli ve dengeli kalkınma’ bugünün gereksinmelerini, gelecek kuşakların da kendi gereksinmelerini karşılama olanaklarını ellerinden almadan karşılamak olarak ifade edilmektedir. Sürdürülebilirlik amaçlı kentsel tasarım ise çevreye zarar vermeyen ve kentin yerel çevresel, ekonomik ve toplumsal değerlerini koruyabilme yeterliliğine katkıda bulunabilecek gelişmeleri hedefleyen tasarım sürecidir (Oktay, 2001, s.46).

Avrupa Kentsel Şartı ile modern yaşamda, insan hayatının tüm yönleri kentsel mekânlar içinde sürdürülebilir kentler ve sürdürülebilir gelecek için gereklidir (Akın ve Pektaş, 2010, s.31).

Avrupa Kentsel Şartı’nda ‘Sürdürülebilir Kalkınma’ başlığı altında ayrıntılı ilkeler belirlenmemiş olup, benimsenen genel ilke ise; yerel yönetimlerce ekonomik kalkınma ile

²⁴ ‘Sürdürülebilir gelişme’ kavramı, 1987 yılında Birleşmiş Milletler sponsorluğundaki Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu’nun yayınladığı “Ortak Geleceğimiz” raporunda ortaya atılmıştır. Bu rapora göre sürdürülebilir kalkınma; “Günümüzün gereksinimlerini, gelecek nesillerin kendi gereksinimlerini karşılayabilme yeteneklerinden ödün vermeden karşılayan kalkınma” şeklinde tanımlanır.

çevrenin korunması ilkeleri arasında uzlaşmanın sağlanmasıdır (MİGM, 1996, s.1). Sürdürülebilir kalkınma ilkesi kapsamında yerel ve bölgesel yönetimler, sınırlı kaynakları (enerji, su, hava, toprak, hammadde, besin) idareli kullanmakta hassas davranmak ve aynı zamanda kendi sınırları içinde oluşan evsel ve tehlikeli atıkları, başka alanlara taşıyarak, gelecek kuşaklara miras bırakmak yerine, gerekli önlemleri almakla yükümlüdürler (MİGM, 1996, s.10).

1930 tarihli ve 1580 sayılı Belediye Kanunu'nda sürdürülebilir kalkınma ile ilgili herhangi bir düzenleme yoktur. 2004 tarihli ve 5272 sayılı Belediye Kanunu'nun Kent Konseyi ile ilgili 76. maddesinde, kent konseyinin sürdürülebilir kalkınma ilkelerini hayata geçirmek için çalışacağından bahsedilmektedir.

2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun Kent Konseyi ile ilgili 76.maddesinde; Kent konseyi, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır ifadesi yer almaktadır.

Türk İdare Hukuku yasal mevzuatımızda 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında sürdürülebilir kalkınma ile ilgili çok ayrıntılı bir maddeye yer verilmemiştir. Fakat 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında kentlerde meydana gelen çevresel sorunlara karşı doğal kaynakların tüketilmesini önlemek amacıyla kent konseyleri sürdürülebilir kalkınma ilkelerini gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Hâlbuki yaşanabilir bir kent için belediyeler, doğal kaynakların (hava, su, toprak) tükenmemesi için gerekli önlemleri almalıdır. Kentsel yaşam kalitesini artırmak için sahip olduğumuz doğal kaynakları gereksiz tüketmemek, gelecek nesillerinde ihtiyaçlarını gidermesini engellemeyecek şekilde tüketim yapmak gerekmektedir. Bir kentin yaşanabilir olabilmesi için o kentte vatandaşların temel ihtiyacı olan doğal kaynakların tehlikeye düşmeden kullanması gerekmektedir.

3.2.15. Mal ve Hizmetler

Kentler, mal ve hizmetlerin eşit ve etkin dağıtıldığı alanlardır. Kentte yaşayanlar yeterli çeşitlilikte mal ve hizmetlerden seçme olanağına sahiptir. Yerel yönetimlerin kamusal mal ve hizmetlerin üretiminde verimli ve etkin olmaları, bireylerin temel haklarını gerçekleştirir ve yerel demokrasinin gelişmesine katkıda bulunur (Ökmen, 2008, s.16). Bireylerin arzu ettiği mal ve hizmetlere erişiminin sağlanması yaşam kalitesinin göstergesidir.

Uluslararası bir belge olan Avrupa Kentli Hakları Bildirgesi'nde kaliteli ve erişilebilir mal ve hizmetler ile ilgili bazı düzenlemeler vardır.

Avrupa Kentsel Şartı'nda, 'Mal ve Hizmetler' başlığı altında ayrıntılı ilkeler belirlenmemiştir. Avrupa Kentli Hakları Bildirgesi'nde Mal ve Hizmetler ile ilgili benimsenen genel ilke; erişilebilir, kapsamlı, kaliteli mal ve hizmet sunumu yerel yönetimler, özel sektör ya da her ikisinin ortaklığıyla sağlanması gerekmektedir (MİGM, 1996, s.2).

Kamusal mal ve hizmetlerin sunulması ile sorumlu yerel yönetimler, ekonomik, kurumsal, politik, sosyal, teknolojik vb. unsurların etkileri ve yetersizlikleri sonucunda kent toplumunun farklılaşan mal ve hizmet talebini etkin olarak karşılayamaz duruma gelmiştir. Bu nedenle, yerel yönetimlerin sorumluluğu olarak ortaya konan yerel kamusal mal ve hizmetleri var olan piyasa şartlarında, en etkin ve verimli bir şekilde sunabilmesi ve mevcut sorunların yerel ölçekte çözülebilmesi için mali ve idari açıdan özerk yapıların yerel yönetimler ölçeğinde gerçekleştirilmesi kaçınılmazdır (Ünal, 2004, s.15-16). Ekonomik, kurumsal, politik, sosyal, teknolojik olarak değişen koşullara rağmen sunulan kamusal mal ve hizmetlerin etkili ve verimli olarak sunulması görevi halka en yakın yerel yönetim birimi olan belediyelere düşmektedir. Halkın yaşamının kalitesini etkileyen kamusal mal ve hizmetler ile ilgili gerekli düzenlemeler Belediye Kanunlarında mevcuttur.

1930 tarihli ve 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun mal ve hizmetlerle ilgili belediyenin görevleri, 15. maddesinin, 79. fıkrasında düzenlenmiştir. Bu maddeye göre; imar planlarının yapımı ve uygulanması ile inşaatların Türk Standartları Enstitüsü (TSE)'nün ilgili standartlarına uyulması, bu tip uygulamaların denetlenmesi ve bütünlüğün sağlanmasının gerekliliği belirtilmiştir. Aynı kanunun mal ve hizmetler ile ilgili 15. maddesinde belediye işletmelerinden söz edilmektedir.²⁵

“Belediyeler, halka hizmet sunmak için; mezbaha, petrol ve gaz depoları, yetimhane, tımarhane, eczahane, doğumevi, yarış yerleri, sağlık ve yardım merkezleri, belediye hastanesi, hayvan hastanesi, stadyum, eğlence yerleri, ılıcalar, hamamlar, (olmayan yerlerde) eczane dispanser, tiyatro, sinema, belediye oteli, belediye gazinosu, halk müzeleri, (borsa bulunmayan yerlerde) zahire pazarları, buz fabrikaları, soğuk hava depoları, umumi su depoları ve süthaneler, sergi ve panayır yerleri, mezat salonları, un ve inşaat malzemesi fabrikaları, belediye fırınları açmak ve işletmek, ucuz belediye konutları yapmak görevlerine sahiptirler. Aynı kanunun 19. maddesinde belediyelerin hakları ve imtiyazları başlığı altında, 4a. fıkrasında, su, havagazı, elektrik, tramvay tesisatı kurmak, ve işletmek, vapurları işletmek, belediyelerin hakkıdır. Söz konusu olan

²⁵ 1580 sayılı Belediye Kanununun 15. maddesinin 40., 41., 45., 46., 52., 53a, 53b, 54., 55., 56., 57., 59., 60., 61., 63., 64., 65., 66., ve 68. fıkralarında belediye işletmelerinin görevleri ve amaçları yer almıştır.

Kanunu'nun 19. maddesinin 5. fıkrasına göre; belediye sınırları içinde, yolcu nakil aracı olarak, otobüs, işletmek belediyelerin hakkıdır.”

5272 sayılı Belediye Kanunu'nun 15. maddesinde belediyelerin mal ve hizmetler ile ilgili görevleri şu şekilde sıralanmaktadır;

“İçme, kullanma ve endüstri suyu sağlamak; atık su ve yağmur suyunun uzaklaştırılmasını sağlamak; toplu taşıma yapmak; katı atıkları toplamak, taşımak, ayrıştırmak, geri kazanmak, ortadan kaldırmak ve depolamak hizmetlerini, belediyeler Danıştay'ın görüşü ve İçişleri Bakanlığı'nın kararıyla, süresi kırk dokuz yılı geçmemek üzere imtiyaz yoluyla devredebilir; toplu taşıma hizmetlerini imtiyaz veya tekel oluşturmayacak şekilde ruhsat vermek suretiyle yerine getirebileceği gibi toplu taşıma hatlarını kiraya verme veya 67. maddedeki esaslara göre hizmet satın alma yoluyla yerine getirebilir. Ayrıca belediyeler, meclis kararıyla; turizm, sağlık, sanayi ve ticaret yatırımlarının ve eğitim kurumlarının su, termal su, kanalizasyon, doğalgaz, yol ve aydınlatma gibi altyapı çalışmalarını faiz almaksızın on yıla kadar geri ödemeli veya ücretsiz olarak yapabilir veya yaptırabilir.”

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 15. maddesinde belediyelerin mal ve hizmetler ile ilgili görevleri şu şekilde sıralanmaktadır;

“e) Müktesep haklar saklı kalmak üzere; içme, kullanma ve endüstri suyu sağlamak; atık su ve yağmur suyunun uzaklaştırılmasını sağlamak; bunlar için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlettirmek; kaynak sularını işletmek veya işlettirmek. f) Toplu taşıma yapmak; bu amaçla otobüs, deniz ve su ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dâhil her türlü toplu taşıma sistemlerini kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlettirmek. g) Katı atıkların toplanması, taşınması, ayrıştırılması, geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması ile ilgili bütün hizmetleri yapmak ve yaptırmak. Belediye, (e), (f) ve (g) bentlerinde belirtilen hizmetleri Danıştayın görüşü ve İçişleri Bakanlığının kararıyla süresi kırk dokuz yılı geçmemek üzere imtiyaz yoluyla devredebilir; toplu taşıma hizmetlerini imtiyaz veya tekel oluşturmayacak şekilde ruhsat vermek suretiyle yerine getirebileceği gibi toplu taşıma hatlarını kiraya verme veya 67 nci maddedeki(Belediyede belediye meclisinin, belediyeye bağlı kuruluşlarda yetkili organın kararı ile park, bahçe, sera, refüj, kaldırım ve havuz bakımı ve tamiri; araç kiralama, kontrollük, temizlik, güvenlik ve yemek hizmetleri; makine-teçhizat bakım ve onarım işleri; bilgisayar sistem ve santralleri ile elektronik bilgi erişim hizmetleri; sağlıkla ilgili destek hizmetleri; fuar, panayır ve sergi hizmetleri; baraj, arıtma ve katı atık tesislerine ilişkin hizmetler; kanal bakım ve temizleme, alt yapı ve asfalt yapım ve onarımı, trafik sinyalizasyon ve aydınlatma bakımı, sayaç okuma ve sayaç sökme-takma işleri ile ilgili hizmetler; toplu ulaşım ve taşıma hizmetleri; sosyal tesislerin işletilmesi ile ilgili işler, süresi ilk mahallî idareler genel seçimlerini izleyen altıncı ayın sonunu geçmemek üzere ihale yoluyla üçüncü şahıslara gördürülebilir.) esaslara göre hizmet satın alma yoluyla yerine getirebilir.”

1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında 'Mal ve Hizmet' başlığı altında gerekli düzenlemeler mevcuttur. 1580 sayılı Belediye Kanunu'nda belediyeler, halka hizmet sunmak amacıyla sağlık, eğlence, eğitim, ulaşım ve konaklama tesisleri kurmakla yükümlüdür. 5272 sayılı Belediye Kanunu'nda belediyeler, toplu taşıma hizmetlerini ve turizm, sağlık, sanayi, eğitim kurumları, su, doğalgaz, yol ve altyapı çalışmalarını geri ödemeli veya ücretsiz yapabilir. Fakat 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda belediyeler, içme suyunu sağlamak ve işletmesini kurmak ya da kurdurtmak, toplu taşıma yapmak, katı atıkları toplatmak gibi hizmetlerini tekel oluşturmayacak şekilde kiraya verebilir. Her üç kanunda da belediye vatandaşın hizmet talebini gidermek amacıyla hizmetleri işletir veya ruhsat vermek şartıyla işletir.

3.2.16. Doğal Zenginlikler ve Kaynaklar

Doğal kaynakların korunması ve sürdürülmesi, yaşam kalitesinin artırılması ile ilgili olan çevre de fiziksel kalitenin bir bileşenidir. Çevresel kalitenin anlamı, insanlar üzerinde belirli etkileri olan hava, su kirliliği, kaynakların tükenmesi, evsel ve endüstriyel kirlilik, aşırı nüfusun sonuçları ve ses gibi fiziksel çevrenin maddi yönleridir (Ersin, 2012, s.23). Ekolojik döngüde meydana gelen olumsuzluklar hava, su, toprak, enerji vb. gibi doğal kaynakların bilinçsiz kullanımı sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu durum ise kentteki yaşamın kalitesinin azalmasına neden olmaktadır.

Avrupa Kentsel Şartı'nda, 'Doğal Zenginlikler ve Kaynaklar' başlığı altında, ayrıntılı ilkeler belirlenmemiş olup benimsenen genel ilke; yerel doğal kaynak ve değerlerin, yerel yönetimlerce, akılcı, dikkatli, verimli ve adil bir biçimde, beldede yaşayanların yararı gözetilerek, korunması ve idaresi gerekliliğidir (MİGM, 1996, s.2).

Avrupa Kentli Hakları Bildirgesi'nde Doğal Zenginlikler ve Kaynaklar ile ilgili diğer ilkeler; çevre; hava, gürültü, su ve toprak kirliliği olmayan, doğası ve doğal kaynakları korunan bir çevredir; sürdürülebilir kalkınma, yerel yönetimlerce ekonomik kalkınma ile çevrenin korunması ilkeleri arasında uzlaşmanın sağlanmasıdır.²⁶

Türk İdare Hukuku yasal mevzuatımızda doğal zenginlikleri ve kaynakları korumak ve bilinçli kullanmak amacıyla bir yerel yönetim birimi olan belediyeler bazı yükümlülüklerle sahiptir.

²⁶ Sırasıyla Avrupa Kentsel Şartı'nın 2. ve 14. maddeleridir.

1930 tarihli ve 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun 15. maddesinin 21. ve 22. fıkralarında belediyelerin doğal zenginlikleri ve kaynaklar korumak ile ilgili düzenlemeleri mevcuttur. Bu düzenlemeler şu şekilde sıralanmıştır;

Belediye hududu dahilinde orman, tarla, harman, bağ, bahçe, koru, çayır ve mer'aları ve alelümum araziyi hasardan muhafaza etmek(21.fıkra)

Yangın vukuunu menedecek tedbirleri almak, ateşe karşı ihtiyaç için umuma açık yerlerden imalathane ve fabrikalarda ve her dükkân da bulundurulacak tertibatı ve vesaiti tayin ve ilan ile ihzar ve ifa ettirmek, yangını tarassut, ihbar ve istihbar için lazım gelen tesisat ve teşkilatı yapmak, itfaiye tulumba takımlarını ve tekerlekli itfaiye vesaitini her an ihtiyaca yarar halde bulundurmak, beldeyi tehdit edecek orman yangınlarına karşı kazma, kürek, balta ve saire gibi vesaiti itfaiye bulundurmak, beldenin icap eden mahallerinde itfaiye havuzları, sarnıçları yaptırmak(22.fıkra)

2004 tarihli ve 5272 sayılı Belediye Kanunu'nun doğal zenginlikler ve kaynaklar ile ilgili 14. maddesinin (b) bendinde şu şekilde sıralanmıştır; (...) Belediye, kültür ve tabiat varlıkları ile tarihi dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerin korunmasını sağlayabilir, bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir.

2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun doğal zenginlikler ve kaynaklar ile ilgili belediyenin görevleri 15. madde de şu şekilde sıralanmaktadır;

“(e) bendi; müktesep haklar saklı kalmak üzere; içme, kullanma ve endüstri suyu sağlamak; atık su ve yağmur suyunun uzaklaştırılmasını sağlamak; bunlar için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek ve işletmektir. Aynı kanunun 14. maddesinin (a) bendi ise; belediyeler; İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanları koruma hizmetleri yapar.”

1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarının her biri doğal kaynaklar ve zenginlikler ile ilgili park, bahçe ve yeşil alan gibi düzenlemeleri içermektedir. 5393 sayılı Belediye Kanunu, ağaçlandırma ve yeşil alanları koruma hizmetlerinin yanında su kaynakların temizliğini sağlamakla ve kaynak sularını işletmekle görevlidir. Bir yerel yönetim birimi olan belediyeler, halkın huzurunu, güvenini, sağlığını ve halkın yararını gözeterek doğal kaynakları ve zenginlikleri korumakla ve gerekli tedbirleri almakla görevlidir. Kentsel

yaşam kalitesi yüksek bir kent, temiz bir çevreye sahip ve doğal kaynakları korunmuş yerleşmelerde mümkün olmaktadır.

3.2.17. Kişisel Bütünlük

Kentler, insanların yaşamlarını sürdürdükleri yerleşim birimleridir. Yerel yönetimler kentlerde insanların mutlu, huzurlu, sağlıklı bir yaşam sürmeleri için gerekli tüm koşulları sağlamalıdır. Yaşam kalitesi, bireyin yaşamından ne derece hoşnut ve mutlu olduğudur. Bu nedenle yaşam memnuniyeti ve refah gibi bazı kavramlar yaşam kalitesi kavramının yerine kullanılmaktadır (Veenhoven, 2000, s.1). Bireyin kişisel bütünlüğünün sağlanabilmesi için ekonomik, sosyal, psikolojik tüm koşullardan hoşnut ve mutlu olması gerekmektedir. Uluslararası bir belge olan Avrupa Kentsel Şartı'nda kişinin bedenlen ve ruhen mutlu ve huzurlu olabilmesi bazı ilkelere yer verilmiştir.

Avrupa Kentsel Şartı'nda, 'Kişisel Bütünlük' başlığı altında ayrıntılı ilkeler belirlenmemiştir. Avrupa Kentli Hakları Bildirgesi'nde Kişisel Bütünlük ile ilgili belirlenen genel ilke; bireyin sosyal, kültürel, ahlaki ve ruhsal gelişimine, kişisel refahına yönelik kentsel koşulların oluşturulmasıdır (MİGM, 1996, s.2). Bireyin ekonomik, sosyal, kültürel ve fiziksel anlamda her alanda kişisel bütünlüğünü sağlamakla görevli olan yerel yönetim birimi belediyelerdir. İnsanların sağlıklı, huzurlu, mutlu ve güvenli bir şekilde hayatını sürdürebilmesi için Belediye Kanunlarında kişisel bütünlük ile ilgili bazı düzenlemelere yer verilmiştir.

1930 tarihli ve 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun 'Kişisel Bütünlük' başlığı ile ilgili olabilecek 15. maddesinde belediyelerin eğitim ve kültüre ilişkin görevleri şu şekilde sıralanmaktadır;²⁷

“Halk için kütüphane ve okuma salonları açmak, fidanlıkları, oyun ve spor yerleri yapmak, belediye koruları yetiştirmek, fakir ailelerin ikiz çocuklarına, öksüz, fakir, kimsesiz çocuklara para, hekim, ilaç, yeme, içme, giyme, barınma, tahsil, terbiye cihetlerinden yardım etmek, fakir cenazelerini kaldırmak, alil, işten aciz olup da bakacak kimsesi olmayanlara bakmak” zorunlu görevleri arasında sayılmıştır.

2004 tarihli ve 5272 sayılı Belediye Kanunu'nun 14. maddesinin (a) ve (b) fıkrasında, kültür ve sanat hizmetleri, meslek ve beceri kazandırma ve okul öncesi eğitim kurumları açma, belediyelerin görevleri arasında sayılmıştır.

²⁷ Sırasıyla 1930 tarihli ve 1580 sayılı Belediye Kanununun kişisel bütünlük başlığı ile ilgili olabilecek 15. maddesinin 33, 34, 59 ve 72. fıkralarında, belediyelerin eğitim ve kültüre ilişkin görevleri sayılmıştır.

2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 15. maddesinin (a) fıkrasında, belediye; belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunmaktadır. Aynı kanunun 77. maddesinde; belediye; sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, özürllülere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında beldede dayanışma ve katılımı sağlamakla yükümlüdür.

1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunların her birinde belediyeler, kentlilerin kişisel bütünlüğünü sağlamak amacıyla ekonomik, sosyal, kültürel, ruhen ve bedenen tüm iyi koşulları yerine getirmelidir. Özellikle 5393 sayılı halen yürürlükte olan Belediye Kanunu'nda kentlilerin sosyal, psikolojik, kültürel ve refahı için gerekli tüm hizmetler ayrıntılarıyla belirlenmiş olup belediyeler dayanışma ve katılımı sağlamakla yükümlüdür.

3.2.18. Belediyeler Arası İşbirliği

Kentler, yerel, bölgesel, ulusal ve küresel ölçekte kalkınmada temel rol oynamaktadırlar. Bu durumda tüm bu düzeylerde her konuda kendi aralarında işbirliği ve ortak çalışmayı artırmalıdır (Aydın, 2008, s.60). Avrupa Kentsel Şartı'nda geleceğin kenti şu şekilde tanımlanmaktadır; (MİGM, 1996, s.6)

“İdeal kent, kentli haklarını koruyarak; en iyi yaşam koşullarını sağlayarak; halkına iyi bir yaşam biçimi sunarak; değerini orada yaşayan, ziyaret eden çalışan ve ticaret yapan, eğlence, kültür ve bilgiyi orada arayan ve eğitim görenlerden alarak; birçok sektör ve aktiviteyi(trafik, yaşam, çalışma, dinlenme gereksinimleri)bir arada uyum içinde barındıran yaşam yeri olarak kabul edilmektedir.”

Kentliler, kent yöneticileri, uzmanlar ve politikacılar bu ideal kente ulaşmak ve mevcut olan olumsuzlukları gidermek amacıyla işbirliği içinde çalışmak durumundadırlar (Palabıyık, 2004, s.11). Avrupa Kentsel Şartı'nda, ‘Belediyeler arası İşbirliği’ başlığı altında ayrıntılı ilkeler belirlenmemiştir. Avrupa Kentli Hakları Bildirgesi'nde Belediyeler Arası İşbirliği ile ilgili genel ilke; kişilerin yaşadıkları beldenin, beldeler arası ya da uluslararası ilişkilerine doğrudan katılma konusunda özgür olmaları ve özendirilmelerdir (MİGM, 1996, s.2).

Yerel yönetimler, ideal kentte ulaşmak için diğer beldeler ile uluslararası ilişkilerini geliştirmelidir. Yerel yönetimlerin kendi aralarında oluşturdukları işbirliğinin en yaygın örneği birliklerdir. Belediye Birlikleri, belediye yönetimleri arasında karşılıklı işbirliğinin, bilgi ve tecrübe paylaşımının gerçekleştirilmesi için oluşturulmuş kurumlardır. Belediyelerin

hizmet kalitesini artırmak için kentte meydana gelen sorunlar ile ilgili alınan kararları bu sorunları yaşayan kentliler ile işbirliği içinde alması gerekir (Alptürker, 2010, s.46).

1930 tarihli ve 1580 sayılı Belediye Kanunu'nda belediyeler arası işbirliği ile ilgili herhangi bir maddeye rastlanmamıştır.

2004 tarihli ve 5272 sayılı Belediye Kanunu ile 2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarının 74. maddesinde belediyeler arası işbirliği ile ilgili maddeler mevcuttur. Bu maddeler şu şekilde sıralanmaktadır;

“Belediye, belediye meclisinin kararına bağlı olarak görev alanıyla ilgili konularda faaliyet gösteren uluslararası teşekkül ve organizasyonlara, kurucu üye veya üye olabilir. Belediye, yabancı mahalli idarelerle ortak faaliyet ve hizmet projeleri gerçekleştirebilir veya kardeş kent ilişkisi kurabilir. İlgili kanunun 18. maddesinin (p) bendine göre; belediye meclisinin görev ve yetkileri arasında, yurt içindeki ve İçişleri Bakanlığının izniyle yurtdışındaki belediyeler ve mahalli idare birlikleriyle karşılıklı işbirliği yapılmasına; kardeş kent ilişkileri kurulmasına; ekonomik ve sosyal ilişkileri geliştirmek amacıyla kültür, sanat ve spor gibi alanlarda faaliyet ve projeler gerçekleştirmesine; bu çerçevede arsa bina vb. tesisleri yapma, yaptırma, kiralama veya tahsis etmeye karar vermek, bulunmaktadır.”

1580 sayılı Belediye Kanunu'nda belediyeler arası iş birliği ile ilgili herhangi bir düzenlemeye rastlanmamıştır. Fakat 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında belediyeler arası işbirliği ile ilgili düzenlemeler mevcuttur.

3.2.19. Finansal Yapı ve Mekanizmalar

Kent yönetimleri, kentte yaşayanların kente ilişkin talep ve ihtiyaçlarını kaliteli ve zamanında karşılayabilmek için kentin mali kaynaklarını etkin biçimde kullanabilmenin yanında gereken kararların alınmasını, uygulanmasını ve sonuçlarını denetlemekle görevlidirler (Reyhan ve Leblebici, 2013, s.84).

AYYÖŞ'ün temel hareket noktası, yurttışa en yakın yönetimler olan yerel yönetimlerin gerçek güçle donatılması ve özerk hale getirilmesi ile Avrupa düzeyinde demokrasi ile sağlanmaktadır. Özerklik Şartı'yla, yerel kamu hizmetlerine bütün yurttışların etkin katılımı sağlamakta, kentli haklarını hayata geçirmek amacıyla yerel yönetimler gerekli hukuki, idari ve mali imkânlarla donatılmalıdır (Karasu, 2008, s.43).

Avrupa Kentsel Şartı'nda, 'Finansal Yapı ve Mekanizmalar' başlığı altında ayrıntılı ilkelere yer verilmemiş olup, Avrupa Kentli Hakları Bildirgesi'nde tanımlanan genel ilke ise; hakların sağlanması için gerekli mali kaynakları bulma konusunda yerel yönetimlerin yetkili kılınması gerekmektedir (MİGM, 1996, s.2).

1930 tarihli ve 1580 sayılı Belediye Kanunu'nda finansal kaynak ve mekanizmalar ile ilgili bazı maddeler yer almaktadır. Kanununun 76. maddesine göre belediye başkanı belediye meclisine her toplantı dönemi başında meclis kararlarının uygulanmasına, belediyenin mali durumuna, akdedilmiş ve mevcut taahhütlerin ifa şekline dair bir çalışma raporu verir. Aynı kanununun 119. maddesinde; belediye bütçesi, belediyenin her yıl Ocak ayı başından ertesi yılın Aralık ayı sonuna kadar bir yıla ait gelir ve giderini gösterir, belediye gelirlerinin toplanmasına, hizmetlerin yapılmasına ve harcamalarına izin verir.

2004 tarihli ve 5272 sayılı Belediye Kanunu ile 2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu maddelerinde²⁸ belediyenin finansal kaynaklar ile ilgili görevleri şu şekilde sıralanmaktadır;

Belediye bütçesi ile ilgili kanununun 15. maddesinde belediyenin proje karşılığı borçlanma yoluyla elde ettiği gelirleri, şartlı bağışlar ve kamu hizmetlerinde fiilen kullanılan malları ile belediye tarafından tahsil edilen vergi, resim ve harç gelirleri haczedilemez. Aynı kanununun 59. maddesine göre, "Belediyenin gelirleri; kanunlarla gösterilen belediye vergi, resim, harç ve katılma payları, genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan pay, genel ve özel bütçeli idarelerden yapılacak ödemeler, taşınır ve taşınmaz malların kira, satış ve başka suretle değerlendirilmesinden elde edilecek gelirler, belediye meclisi tarafından belirlenecek tarifelere göre tahsil edilecek hizmet karşılığı ücretler, faiz ve ceza gelirleri, bağışlar, her türlü girişim, iştirak ve faaliyetler karşılığı sağlanacak gelirler, diğer gelirlerdir. İlgili kanununun 60. maddesine göre; Belediyenin giderleri ise; belediye binaları, tesisleri ile araç ve malzemelerinin temini, yapımı, bakımı ve onarımı için yapılan giderler, belediyenin personeline ve seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ücret, ödenek, huzur hakkı, yolluklar, hizmete ilişkin eğitim harcamaları ile diğer giderler, her türlü alt yapı, yapım, onarım ve bakım giderleri, vergi, resim, harç, katılma payı, hizmet karşılığı alınacak ücretler ve diğer gelirlerin takip ve tahsili için yapılacak giderler, belediye zabıta ve itfaiye hizmetleri ile diğer görev ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılacak giderler, belediyenin kuruluşuna katıldığı şirket, kuruluş ve katıldığı birliklerle ilgili ortaklık payı ve üyelik aidatı giderleri, mezarlıkların tesisi, korunması ve bakımına ilişkin giderler, faiz, borçlanmaya ilişkin diğer ödemeler ile sigorta giderleri, dar gelirliler, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özürülülere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar, dava takip ve icra giderleri, temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderleri, Avukatlık, danışmanlık ve denetim hizmetleri karşılığı yapılacak ödemeler, Yurt içi ve yurt dışı kamu ve özel kesim ile sivil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler ve proje giderleri, sosyo-kültürel, sanatsal ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler, belediye hizmetleriyle ilgili olarak yapılan kamuoyu yoklaması ve araştırması giderleri, kanunla verilen görevler ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılan diğer giderler, şartlı bağışlarla ilgili yapılacak harcamalar, imar

²⁸ 2004 tarihli ve 5272 sayılı Belediye Kanunu ile 2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 15., 59., 60., 61., 68., ve 71. maddeleri belediyelerin finansal kaynak ve mekanizmalar ile ilgili maddeleridir.

düzenleme giderleri, her türlü proje giderleridir. Aynı kanunun 61.maddesine göre; belediyenin stratejik plânına ve performans programına uygun olarak hazırlanan bütçe, belediyenin malî yıl ve izleyen iki yıl içindeki gelir ve gider tahminlerini gösterir, gelirlerin toplanmasına ve harcamaların yapılmasına izin verir. İlgili kanunun 68.maddesi; belediye, görev ve hizmetlerinin gerektirdiği giderleri karşılamak amacıyla borçlanma yapabilir ve tahvil ihraç edebilir. İlgili kanun 71.maddesi; belediye, özel gelir ve gideri bulunan hizmetlerini İçişleri Bakanlığının izniyle bütçe içinde işletme kurarak yapabilir.”

1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarının her birinde belediyelerin gelir ve gider kaynaklarına yer verilmesine rağmen 5272 sayılı Belediye Kanunu ile 5393 sayılı Belediye Kanunu’nda finansal kaynak ve mekanizmalar ile ilgili düzenlemeler aynı olup, bu kanunlar ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. Belediyeler sahip oldukları gelir kaynaklarını kaliteli bir yaşam standardı sağlamak için gider şekline çevirirken vatandaşa sunmuş olduğu hizmeti etkin ve verimli şekilde yerine getirerek gelir-gider dengesini sağlamalıdır. Belediyeler daha az giderle halkın arzuladığı yaşam kalitesini etkin bir şekilde sağlamakla görevlidir.

3.2.20.Eşitlik

Eşitlik; kaynakların kullanımı ve dağılımına yönelik olarak karar verme mekanizmalarının yapılanmasında, uygulanmasında toplumun farklı çıkar gruplarının katılımının mümkün kılınmasıdır (Ünal, 2004, s.108).

Bir ülkenin gelir ve maddi zenginliği arttıkça, nüfusun yararlandığı iktisadi haklar artmakta ve toplumsal bakımdan yaşam standartları yükselmektedir. Ancak yaşam kalitesi açısından gelir artışı ve büyüme kadar, yaratılan artı değerın kişiler, hane halkları ve toplumsal sınıflar arasında nasıl paylaşıldığı da büyük önem taşımaktadır. Diğer bir ifadeyle asıl önemli olan büyümenin yaratmış olduğu olanak ve fırsatlardan toplumun tüm kesimlerinin eşit ölçülerde yararlanabiliyor olup olmadığıdır (Sapançalı, 2009, s.95).

Kamu hizmetlerinden yararlanmada eşitlik ilkesi Anayasanın 10. maddesine ²⁹ göre, vatandaşların kanunlar ve kamu makamları önünde eşitliğidir. Kamu hizmetleri toplumun tüm bireylerinin ihtiyaçlarını tatmin etmek amacıyla yürütüldüğünden bu hizmetler topluma objektif ve eşit koşullarla, taraf tutmadan sunulmalıdır (Taşcı, 2014, s.69).

²⁹ 1982 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının kanun önünde eşitlik ile ilgili 10.maddesi; herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Avrupa Kentsel Şartı'nda 'Eşitlik' başlığı altında ayrıntılı ilkelere yer verilmemiştir. Avrupa Kentli Hakları Bildirgesi'nde Eşitlik ile ilgili genel ilkesinde; yerel yönetimlerin hizmetlerini bireylere, cinsiyet, yaş, köken, inanç, sosyal, ekonomik ve politik ayırım yapmadan fiziksel veya zihinsel özüne bakmadan, eşit olarak sunmakla yükümlüdür (MİGM, 1996, s.2).

Avrupa Kentsel Şartı'nda 'Kentteki Engelliler ve Sosyo-Ekonomik Bakımdan Dezavantajlı Gruplar' başlığı altında bazı ilkeler mevcuttur. Bu ilkeler şu şekilde sıralanmaktadır;

“ i. Kentlerin herkesin her mekana erişebilirliğini sağlayabilecek şekilde tasarlanmasıdır. ii. Engelliler ve dezavantajlılara ilişkin politikaların hedef gruplar için aşırı himayeci değil toplumla bütünleştirici olmasıdır. iii. Bunları temsil eden derneklerin kendi aralarındaki işbirliği ve dayanışması olmasıdır. iv. Konut ve işyerlerinin engelli ve dezavantajlılara uyarlanabilir biçimde tasarlanmasıdır. v. Seyahat, iletişim ve kamu ulaşımının tüm insanlar için erişilebilir olmasıdır” (MİGM, 1996, s.19-21).

Yerel yönetimler hizmetlerini ırk, din, dil, yaş, cinsiyet ayırımı yapmadan tüm insanlara eşit şekilde sunmak zorundadır. Bu bakımdan bir yerel yönetim birimi olan belediyeler sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı grupların sahip oldukları yaşam koşullarını diğer insanların yaşam kalitesi seviyeleriyle uyumlaştırmalı ve tüm insanların yaşamlarını sürdürürken sunulan hizmetlerden eşit şekilde faydalanmasını sağlamalıdır.

1930 tarihli ve 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun 15. maddesinin 78., 80. ve 81. fıkralarında eşitliğe yönelik düzenlemeler vardır. Bu fıkralar şu şekilde sıralanmıştır;

“Yapılar, yollar, park, bahçe ve rekreasyon alanlarının, sosyal ve kültürel hizmet alanları ile ulaşım araçlarının özürülülerin kullanımına ve ulaşabilirliğine uygun olarak yapılmasını sağlamak ve denetlemektir. (78.bent)”

“İlgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaparak genç ve yetişkin özürülüler için bölgenin işgücü piyasasına uygun mesleklerde, meslek ve beceri kazandırma kursları, iş eğitim merkezleri açmaktır. (80bent)”

“Özürülüler için, ulaşım ile sosyal ve kültürel amaçlı hizmetlerden ücret almamak veya indirimli tarife uygulamak, belediyeler tarafından işletilen veya kiraya verilen büfeler, otoparklar gibi işyerlerinin özürülüler tarafından işletilmesi konusunda kolaylıklar sağlamaktır. (81.fıkra)”

2004 tarihli ve 5272 sayılı Belediye Kanunu'nun eşitlikle ilgili 14. maddesinin (b) bendinde, belediye hizmetlerinin yerine getirilmesinde öncelik sırası, belediyenin mali durumu ve hizmetin ivediliği dikkate alınarak belirlenir. Belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur, hizmet sunumunda özürü, yaşlı, düşkün ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uygulanır şeklinde bir düzenleme yer almaktadır.

2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 13. maddesinde eşitlikle ilgili düzenlemeler mevcuttur. Bu maddeler; herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir. Hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Belediye sınırları içinde oturan, bulunan veya ilişkisi olan her şahıs, belediyenin kanunlara dayanan kararlarına, emirlerine ve duyurularına uymakla ve belediye vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarını ödemekle yükümlüdür. 14. maddesinin (b) bendinde, belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumunda özürü, yaşlı, düşkün ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uygulanır.

Belediyeler; yaşlı, çocuk, yoksul, engelli ve azınlık demeden tüm bireylere sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal yardım, kütüphane, park ve trafik hizmetlerini ve kültürel faaliyetleri sunmakla yükümlüdür. Bu hizmetleri sunarken hiçbir sınıf ayrımı yapmadan her bireye eşit şekilde hizmet sunmak zorundadır. Türk İdare Hukuku yasal mevzuatının 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında eşitliğe yer verilmiş olup, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında hizmet verilirken yaşlı, düşkün ve dar gelirlilere özellikle yer verilmiştir. Aynı zamanda her bireyin kent için alınacak kararlar da söz hakkının olduğu belirtilmiştir.

Tablo 3.2. 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarının Avrupa Kentsel Şartı İle Karşılaştırılması

Avrupa Kentsel Şartında Yer Alan İlkeler	1580 sayılı Belediye Kanunu	5272 sayılı Belediye Kanunu	5393 sayılı Belediye Kanunu
Güvenlik	★⊕	★⊕	★
Kirletilmemiş Sağlıklı Bir Çevre	★	★	★
İstihdam	★⊕	☆	★⊕
Konut	★	★	★
Dolaşım	★	★	★
Sağlık	★⊕	★⊕	★⊕
Spor ve Dinlenme	★	☆	★
Kültür	★⊕	☆	★⊕
Kültürlerarası Kaynaşma	☆	★	★
Kaliteli Bir Mimari ve Fiziksel Çevre	★	★⊕	★⊕
İşlevlerin Uyumu	☆	☆	☆
Katılım	★⊕	★⊕	★
Kentlerde Ekonomik Kalkınma	★	★	★
Sürdürülebilir Kalkınma	☆	★⊕	★⊕
Mal ve Hizmetler	★	★	★
Doğal Zenginlikler ve Kaynaklar	★	★	★
Kişisel Bütünlük	★	★	★
Belediyeler Arası İşbirliği	☆	★	★
Finansal Yapı ve Mekanizmalar	☆	★	★
Eşitlik	★	★	★

Kaynak: Pınar Savaş Yavuzçehre, 2005, s.102

★: Yeterli düzenleme vardır.

☆: Yeterli düzenleme yoktur.

⊕: Düzenleme uygulamada yetersiz kalmaktadır.

Tez çalışmasının üçüncü bölümünde; ilk olarak Türkiye’de belediye kurumu ve tarihçesi ele alınmıştır. Belediyeler, kent yönetiminde büyük öneme sahip yerel yönetim birimleridir. Bir yerleşim biriminde yaşayan vatandaşa hizmet etmek amacıyla kurulan belediyelerin görevleri 1580, 5272 ve 5393 Sayılı Belediye Kanunlarında belirtilmiştir. Bir yerel yönetim birimi olan belediyelerin kentlerin yaşam kalitesini arttırmak açısından üzerine düşen sorumlulukları vardır. Neo-liberalizm düşüncesiyle birlikte yerel yönetimlerin güçlenmesi ve belediyelerin sorumluluğunun artması, bu sorumluluğu yerine getirirken dikkat etmesi gereken hususlar vardır. Avrupalı bir vatandaşın sahip olduğu hakların yer aldığı Avrupa Kentli Hakları Bildirgesi’nde yer alan hakların Belediye Kanunlarında yer alması gerekmektedir.

Avrupa Kentsel Şart'ında kentsel yaşamda güvenlik hizmetleri kaliteli bir yaşam için belirleyici bir faktördür. Kentliler asayişin sağlandığı, kaza risklerinin olmadığı, insan sağlığını etkileyen bozuk gıdaların satılmadığı, afet olaylarının önlendiği ve suç oranlarının azaltıldığı bir ortamda yaşadıkları sürece kentsel yaşam kalitesinden söz edebilmektedir. Bu güvenliği sağlama görevi kentlerde belediyelere düşmektedir. 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında güvenlik hizmetlerine yer verilmektedir.

Çevre, canlıların yaşamasını sağlayan ve onları olumlu ve olumsuz yönde etkileyen temel faktördür. Evrende meydana gelen hava, toprak ve su kirliliği canlıları kötü yönde etkilemektedir. Yerel yönetimler özelde belediyeler çevrenin kalitesini yükseltmek ve en iyi şekilde doğayı korumakla yükümlüdürler. Belediyelerin çevre hizmeti ile ilgili sorumlulukları 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarının her birinde yer almaktadır.

Avrupa Kentsel Şartı'nda yer alan diğer bir hak istihdam kalitesidir. Şart'a göre yeterli ekonomik olanaklar arttırılmalı ve kişisel ekonomik özgürlükleri sağlayan bir istihdam biçimi oluşturulmalıdır. 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında istihdam ile ilgili belediyelerin sorumlulukları belirtilmiştir.

Kaliteli bir yaşam için vatandaşın sahip olduğu temel haklardan birisi de konut hakkıdır. Her vatandaş kendi konutunda özgür, güvenli, özel hayatı gizli olduğu bir konutta yaşamını sürdürme hakkı vardır. Sosyo-ekonomik durumları yeterli olmayan vatandaşlara belediye bu imkânları yaratmalıdır. 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarının her birinde konut hakkı ile ilgili düzenlemeler mevcuttur.

Kentsel yaşamda insanların kültürel ve sosyal iletişim sağlamaları için ulaşım hizmetleri gerekmektedir. 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarının her birinde ulaşım hizmetleri ile ilgili düzenlemeler mevcuttur. Kentlilerin temel ihtiyaç gereksinimlerini gerçekleştirebilmesi için kentlerin iyi sağlık koşullarına sahip olması gerekmektedir. Bu sorumluluk yerel yönetim birimi olan belediyelere aittir. 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarının her birinde ulaşım hizmetleri ile ilgili düzenlemeler mevcuttur.

Kentlerde yaşam kalitesi, kent sakinlerinin spor ve dinlenme hizmetlerine ne derece ulaşabildiği ile ölçülmektedir. Spor ve dinlenme kapsamındaki sorumluluk kentlerde belediyeye aittir. 5272 sayılı Belediye Kanunu'nda spor ve dinlenme ile ilgili ayrıntılı bir düzenleme yoktur. Fakat 1580 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında vatandaşın kaliteli yaşam geçirmeleri için belediyelerin yükümlülükleri ile ilgili maddeler yer almaktadır.

Kentsel yaşamda kültür hizmetleri, kent sakinlerinin kendilerini geliştirmesinde önemli unsurlardan biridir. Yerel yönetimler, kültürel ihtiyaçları karşılamak amacıyla toplumun değerlerini devam ettirmek amacıyla hizmet sunmalıdır. Bu nedenle kültür

hizmetleri kentte ait olma duygusu ve kentsel kimliğin oluşması için önemli bir unsurdur. 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında kültür ile ilgili kavramlara rastlanmıştır. 1580 ve 5272 sayılı Belediye Kanunlarında kültür başlığı ile ilgili ayrıntılı bilgiye yer verilmemesine rağmen, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 73. maddesinde hemşehriler arasında kültürel değerlerin korunması için gerekli çalışmaları yapmanın yanında kültür tanıtımının artmasına da katkı sağlamaktadır. Kültürlerarası kaynaşma, farklı kültürdeki insanlara kaliteli bir yaşamın fırsatını verdiği gibi, yerel yönetimlerin ve kentlilerin ekonomik ve kültürel olarak zenginliğine neden olmaktadır. 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarının her birinde kültürlerarası kaynaşma ile ilgili olarak hemşehrilik hukukuna yer verilmiştir.

Kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre için doğal kaynakların korunduğu ve kentlilerin ihtiyaçlarına uygun yapılar inşa edilmelidir. 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarının her birinde kentin mimari ve yapılı çevresini korumak için belediyelerin görevleri mevcuttur. Kentlilerin yaşamlarını sürdürebilmeleri için bütün koşulları dikkate alarak yerleşmeleri ve tüm işlevlerin birbiri ile uyumlu olması gerekmektedir. 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında halkın huzurunu sağlamak temel ölçüt olarak ele alınmıştır. Her üç kanunda da halkın huzuru için belediyeler gereken önlemi almakla yükümlüdür.

Bir kentte yaşayan halk, kendi yaşantısını etkileyecek kararları en iyi kendisi verebilmektedir. Bu amaçla politika oluşturma sürecinde yerel yöneticiler, kentlilerin katılımını sağlamalıdır. Yaşadığı çevreyi gözlemleyen ve hizmet sunulmasında katkı sunan kentliler yaşam kalitesinin artırılmasında rol oynamaktadır. 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında kentlerle ilgili alınan kararlarda halkın katılımı ilgili düzenlemeler mevcuttur. Bir kentin ekonomik olarak kalkınabilmesi için vatandaşın kendini o kentte ait ve mutlu hissetmesi gerekmektedir. Yaşam kalitesi yüksek olan bir kentte yaşayan insanlar kentin kalkınması için ellerinden geleni yapmaktadırlar. Bunun yanında yerel yönetimler de yerel toplulukların ekonomik kalkınmasını sağlamalıdır. 1580 sayılı Belediye Kanunu'nda kent bankaları açmak ile ilgili bir düzenleme mevcut olup belediye tarafından verilen hizmetlerin fiyat ve ücretleri belirleyip denetlemek de belediyelerin görevlerindedir. Fakat 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarının her birinde kentlerde ekonomik kalkınmanın sağlanması için belediyelere; kentlilerin su ihtiyacını sağlamak ve gerekli tesisleri kurmak ve işletmek belediyelerin sorumluluğundadır. Son dönemde meydana gelen ekolojik bozukluklar kentlerin doğal ve kültürel yapısını zedelemektedir. Kentlerde meydana gelen sorunların çözülmesi ve yaşam kalitesinin yükseltilmesinde plancılar ve yerel yöneticilere büyük görevler düşmektedir. Sürdürülebilir kalkınmaya göre her nesil çevreyi kendinden sonra

gelecek nesillerin yaşamlarını sürdürmesini engellemeyecek şekilde kullanılmalıdır. Türk İdare Hukuku yasal mevzuatımızda 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında sürdürülebilir kalkınma ile ilgili çok ayrıntılı bir maddeye yer verilmemiştir.

Yerel yönetimler, kamusal mal ve hizmetlerin üretiminde etkili ve verimli olmalıdır. Bireylerin arzu ettiği mal ve hizmetlere erişiminin sağlanması yaşam kalitesinin göstergesidir. Uluslararası bir belge olan Avrupa Kentli Hakları Bildirgesi'nde kaliteli ve erişilebilir mal ve hizmetler ile ilgili düzenlemeler vardır. 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında mal ve hizmetleri ile ilgili gerekli düzenlemeler mevcuttur.

Yaşam kalitesinin artırılması için doğal kaynakların korunması gerekmektedir. Avrupa Kentsel Şart'ında belirtildiği gibi yerel doğal kaynak ve değerlerin, yerel yönetimler tarafından dikkatli, verimli ve adil bir şekilde korunması gerekmektedir. 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarının her biri doğal kaynaklar ve zenginlikler ile ilgili park, bahçe ve yeşil alan gibi düzenlemeleri içermektedir.

Kentlilerin kişisel bütünlüğünün sağlanabilmesi için ekonomik, sosyal, psikolojik, kültürel tüm koşullardan hoşnut olması gerekmektedir. Mutlu olmayan kentli hangi koşullar sağlanırsa sağlansın yaşamını kaliteli görememektedir. 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunların her birinde belediyeler kentlilerin kişisel bütünlüğünü sağlamak amacıyla ekonomik, sosyal, kültürel, fiziksel ve bedenen tüm iyi koşulları yerine getirmelidir. Yerel yönetimler arzu edilen yaşam kalitesi yüksek kent seviyesine ulaşmak için diğer beldeler ile işbirliği içerisinde hizmet sunmalıdır. 1580 sayılı belediye kanunda belediyeler arası iş birliği ile ilgili herhangi bir düzenlemeye rastlanmamıştır. Fakat 5272 ve 5393 sayılı belediye kanunlarında belediyeler arası işbirliği ile ilgili düzenlemeler mevcuttur.

Kent yönetimlerinin, kentte yaşayan vatandaşların ihtiyaç ve taleplerini yerine getirmek için bazı finansal kaynaklara ihtiyacı bulunmaktadır. 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarının her birinde belediyelerin gelir ve gider kaynaklarına yer verilmesine rağmen 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında finansal kaynak ve mekanizmalar ile ilgili düzenlemeler aynı olup, bu kanunlar ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir.

Güvenliğin ve sağlıklı bir çevreye sahip, istihdam olanaklarının olduğu, konut probleminin olmadığı, ulaşım sıkıntısının yaşanmadığı, kültürel faaliyetlerin yaygın olduğu, düzgün bir mimariye sahip, halk katılımının sağlandığı, doğal zenginliklerin korunduğu kent, yaşam kalitesi yüksek olan kenttir. Yerel yönetimler bu hizmetleri ırk, din, dil, yaş, cinsiyet ayrımı yapmadan tüm insanlara eşit şekilde sunmak zorundadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BELEDİYELERİN KENTSEL YAŞAM KALİTESİ HİZMETLERİNİN

BELİRLENMESİNE YÖNELİK BİR ALAN ÇALIŞMASI: NEVŞEHİR VE NİĞDE

İLLERİ ÖRNEKLERİ

4.1. ARAŞTIRMANIN AMACI, KAPSAMI VE YÖNTEMİ

4.1.1. Araştırmanın Amacı

Tez kapsamında alan araştırması 2016 Mayıs ayı süresince, Nevşehir'in Emek Mahallesi'nde ve Niğde'nin Selçuk Mahallesi'nde yüz yüze mülakat ve anket teknikleri ile gerçekleştirilmiştir. Emek ve Selçuk Mahallelerinde muhtar ve mahalle esnafları ile anket yapılarak mahallelerin kentsel yaşam kalitesine yönelik yapılan hizmetlerin yeterliliği belirlenmeye çalışılmıştır. Nevşehir ve Niğde Belediyelerinde, belediye başkan yardımcıları ve hizmet birim müdürleri ile görüşülmüştür. Kentteki yaşam kalitesini arttırmak amacıyla Emek ve Selçuk mahallelerine götürülen ve götürülmesi planlanan hizmetler ifade edilmiştir. Emek ve Selçuk mahallelerinde kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla hizmet sunarken belediyelerin hangi sivil toplum kuruluşları ile ortaklaşa hizmet sunduğu ortaya konularak kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla hizmet sunan belediyelerin güçlü ve zayıf yönleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Bu araştırmanın amacı, Türkiye'de bir yerel yönetim birimi olan belediye yönetiminin hizmetleri kapsamında kentsel yaşam kalitesinin derinlemesine analiz edilmesidir. Aynı zamanda uluslararası ölçekte yer alan kentlerde yaşam kalitesi ile ilgili ilkeler, Türkiye'de mevcut olan 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunları ile karşılaştırılmıştır. Diğer bir amacı da neo-liberalizm ile birlikte yerel yönetimlerin artan görev ve sorumlulukları çerçevesinde bir yerel yönetim birimi olan belediye yönetimlerinin kentsel yaşam kalitesi çalışmalarını ortaya koymaktır. İlaveten yerel-merkezi devlet kurumları karşılaştırıldığında kentler de yaşam kalitesini sağlamakla görevli belediyelerin güçlü ve zayıf yönleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Örneklem alınan orta ölçekli Nevşehir ve Niğde il belediyelerin sundukları hizmetler kapsamında kentlerin yaşam kalitesi görüntüsü ve kentsel yaşam kalitesinde meydana gelen farklılıklar karşılaştırmalı olarak nedenleri ile birlikte ortaya koyulmaktadır. Son olarak, çalışmada kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla öneriler sunulmaya çalışılmıştır.

4.1.2. Araştırmanın Önemi

Tez çalışması kapsamında, küreselleşen dünyada çağdaş kentlerin oluşumu ve kentsel yaşam kalitesinin sağlanması için belediyelerin üzerine düşen görevler ve meydana gelen sorunlar çözüm önerileriyle birlikte ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Yapılan literatür taramasında kentsel yaşam kalitesiyle ilgili çalışmaların yabancı kaynaklarda fazla olduğu fakat Türkiye de bu konudaki çalışmaların sınırlı olduğu tespit edilmiştir. Türkiye’de vatandaşların yaşadıkları kentten ve hayattan kalite bekleme bilincinin Avrupalı bir vatandaşla kıyaslandığında daha düşük olduğu ifade edilmektedir. Çalışma belediye hizmetleri kapsamında kentlerde yaşam kalitesi seviyesinin ortaya konulması açısından önemlidir.

4.1.3. Araştırmanın Varsayımı ve Kısıtı

Tez çalışması kapsamında, kentsel yaşam kalitesi açısından farklılığı yaratan nedenlerin ve hizmetlerin sunulmasını etkileyen faktörlerin neler olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Belediyelerin kentsel yaşam kalitesine etkileri ise iki il ve iki mahalle örneğinde analiz edilmiştir.

Bu kapsamda çalışmanın temel hipotezi; belediyelerin yeterli bir şekilde sunduğu çevre temizliği ve sağlığı hizmetleri, sosyal hizmetler, ulaşım hizmetleri, imar ve şehircilik hizmetleri, mali hizmetleri, kültür ve turizm hizmetleri ve zabıta hizmetleri gibi hizmetler, vatandaşların kentsel yaşam kalitesinden memnuniyetlerini olumlu yönde etkilemektedir olarak belirlenmiştir.

Tezin kısıtı; anket Türkiye’de kentsel yaşam kalitesini ölçmek amacıyla orta ölçekli iki ilde uygulanmıştır. Bu araştırmanın güçlü yönlerinden bir tanesi, bir yerel yönetim birimi olan belediyenin kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla sundukları hizmetleri araştıran yeterli çalışmanın Türkiye’de bulunmaması ve çalışmanın bu eksikliği tamamlamada yardımcı olması durumudur. Diğer güçlü yönü ise; TÜİK tarafından 2010, 2012 ve 2013 yıllarında yapılan “Türkiye’de İllerin Gelişmişlik Düzeyi Araştırmasında” TR71 bölgesinde yer alan illerden ekonomik ve sosyal açıdan biri gelişmiş diğeri gelişmemiş iki il ölçeğinde alan araştırması kapsamında kentsel yaşam kalitesi analiz edilmiştir. Bu araştırmanın güçsüz yanı ise, kentlerdeki yaşam kalitesini incelerken araştırmanın iki il ve iki mahallede gerçekleştirilmesi ve elde edilen sonuçların tüm illere genelleme olanağının bulunmamasıdır.

4.1.4. Araştırmanın Metodolojisi

Tezin metodolojisi; belediye hizmetleri kapsamında kentsel yaşam kalitesinin artırılmasına yönelik yapılan çalışmaların önemini iki örnek il üzerinden analiz etmeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda çalışma, anket yöntemi, derinlemesine mülakat ve doküman analizinden oluşmaktadır. Kişisel bilgilerin yer aldığı 14 adet kapalı uçlu soru, belediye hizmetlerinin yeterliliğini ölçmek amacıyla 5’li Likert ölçeğinin kullanıldığı 36 adet soru ve 2 adet açık uçlu sorudan oluşan anket formu, Nevşehir ilinin Emek Mahallesi ve Niğde ilinin Selçuk Mahallesi vatandaşlarına uygulanmıştır. Kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla hizmet sunan Nevşehir Belediyesinde; Belediye Başkan Yardımcısı Oktay ŞIMARMAZ ile Kentsel Tasarım Müdürlüğü, Temizlik İşleri Müdürlüğü, İmar ve Şehircilik Müdürlüğü ve Strateji Geliştirme Müdürlüğü idari amirlerine, Niğde Belediyesinde ise; Niğde Belediye Başkan Yardımcısı Rasim AĞADAYI ile Su ve Kanalizasyon Müdürlüğü, Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü, Park ve Bahçeler Müdürlüğü, Temizlik İşleri Müdürlüğü, İmar ve Şehircilik Müdürlüğü ve Fen İşleri Müdürlüklerinin idari amirlerine derinlemesine mülakat tekniği uygulanmıştır. Bu çalışmada doküman analizi kapsamında faaliyetler raporları, stratejik planlar ve Belediye Kanunları incelenmiştir.

Kentsel yaşam kalitesi ile ilgili araştırmaların azlığı ve var olan araştırmaların da geniş kapsamlı olmaması nedeniyle, yerel yönetimlerin özelde ise belediyelerin artan görev ve sorumluluklarıyla birlikte aynı oranda yetki, kaynak ve personel istihdamının sağlanmaması kentsel hizmetlerin sunumunu güçleştirmiştir. Bu çalışmada araştırma alanlarında elde edilen veriler karşılaştırıldığında yaşam kalitesi yüksek olan kentte neden yüksek çıktığı, yaşam kalitesi düşük olan kentte neden düşük çıktığı ortaya konularak karşılaştırmalar yapılmaktadır. Çalışma süresince, belirlenen kentsel hizmetlerin uygulanma düzeyini ölçmek amacıyla gerekli veriler, Nevşehir Belediyesinin Kentsel Tasarım Müdürlüğü, Temizlik İşleri Müdürlüğü, İmar ve Şehircilik Müdürlüğü ve Strateji Geliştirme Müdürlüğünden, Niğde Belediyesinden ise Su ve Kanalizasyon Müdürlüğü, Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü, Park ve Bahçeler Müdürlüğü, Temizlik İşleri Müdürlüğü, İmar ve Şehircilik Müdürlüğü ve Fen İşleri Müdürlüğü ile olan görüşmelerle elde edilmiştir. Ayrıca çalışmada Nevşehir Belediyesi “2012, 2013, 2015 ve 2016 Bütçe Yılı Performans Programı” ve Niğde Belediyesi “2010-2015 yılları arası Faaliyet Raporları”, Kentsel Yaşam Kalitesi Raporları ve TÜİK tarafından 2010, 2012 ve 2013 yıllarında yapılan “Türkiye’de İllerin Gelişmişlik Düzeyi Araştırması” adlı kitapçıkta yer alan verilerden yararlanılmıştır. Elde edilen veriler, bazı uluslararası

örgütlerin (AB, BM, vb.) verileri ve Türkiye’de mevcut olan 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunları ile birlikte değerlendirilmiştir.

Belediyeler tarafından kentsel yaşam kalitesini artırmak için sunulan hizmetlerin belirlenmesi amacıyla örneklem alınan Nevşehir ve Niğde illerinde alan araştırmaları yapılmıştır. Belediyelerin kentsel yaşam kalitesi ile ilgili bu tespitleri yaparken anket ve derinlemesine mülakat teknikleri kullanılmıştır. Kentsel yaşam kalitesi hizmetlerinden birinci derece etkilenen bağımlı değişkene (kentlilere) anket yöntemi, hizmetlerin sunumunu etkileyen bağımsız değişkene (belediyelere ve ait olan birimlere) ise derinlemesine mülakat yöntemi uygulanmıştır. Anket ve mülakat tekniklerinin bir arada yürütüldüğü araştırma verileri için, bilgisayar ortamında SPSS 17 (Statistical Package for Social Science) programı ile tanımlayıcı istatistikler, frekans dağılımına; ölçek ve ilgili değişkenlerin güvenilirlik boyutları için, Pearson Chi-Square (ki-kare) tekniğine başvurulmuştur.

Nevşehir ve Niğde illerinde kentsel yaşam kalitesini belirleyen bileşenleri ortaya koyacak anket soruları düzenlenmiştir. Nevşehir ve Niğde il merkezlerinde ikamet eden kişilere; kentsel yaşam kalitesi hakkında bilgi, düşünce ve davranışlarını ölçmek amacıyla yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak anket uygulanmıştır. Nevşehir ve Niğde illerinde ikamet eden 18 yaş üstü toplam 212 kentli üzerinde yapılan çalışma ile sonuçlara ulaşılmıştır.

TÜİK tarafından 2010, 2012 ve 2013 yıllarında yapılan “Türkiye’de İllerin Gelişmişlik Düzeyi Araştırmasında” yer alan TR71 bölgesindeki Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir ve Kırşehir orta ölçekli illerin gelişmişlik sıraları incelenmiştir. Yıllara göre ekonomik olarak gelişmişlik oranları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4.1.4.1. TR71 Bölgesinin 2010, 2012 ve 2013 Yıllarına Göre Gelişmişlik Oranları

KENTLER	2010	2012	2013
NİĞDE	61	60 (-1,73)	63 (-1,83)
AKSARAY	56	54 (-1,56)	54 (-1,48)
KIRIKKALE	47	40(-1,01)	41 (-1,12)
KIRŞEHİR	55	49 (-1,44)	52(-1,39)
NEVŞEHİR	41	34 (-0,89)	34 (-1,01)

Türkiye’de İllerin Gelişmişlik Düzeyi Araştırmalarında TR71 bölgesindeki illerin arasında ekonomik ve sosyal açıdan Niğde 2010 yılı verilerine göre 61. sıradayken, 2012 yılı verilerinde 60. sıraya yükselmiş fakat 2013 verilerine göre 63. sıraya düşerek gerilemiştir. Niğde ilinin TR71 bölgesindeki diğer illerle ekonomik ve sosyal açıdan gelişmişlik sıralaması

kıyaslandığında gelişmişlik sıralamasının en düşük seviyede olduğu tespit edilmiştir. Aksaray ili 2010 yılı verilerine göre 56. sırada, 2012 verilerine göre 54. sıraya yükselmiş ve 2013 verilerinde yine 54. sırasını korumuştur. Aksaray ili 2012 yılında gelişmişlik sıralamasını yükseltirken 2013 yılında aynı sırada kalmıştır. Kırıkkale ili 2010 yılı verilerine göre 47. sırada yer almakta, 2012 yılı verilerine göre 40. sıraya yükselmekteyken, 2013 yılı verilerine göre ise 41.sıraya düşmüştür. Kırşehir ili 2010 verilerine göre 55. sıradayken, 2012 yılında 49.sıraya yükselmiş fakat 2013 verilerine 52.sıraya tekrar düşmüştür. Nevşehir ili 2010 yılında 41.sıradayken, 2012 yılında 34.sıraya yükselmiş ve 2013 yılında 34. sırasını korumaya devam etmiştir. Nevşehir ve Aksaray illeri 2012 yılında sırasını yükseltip 2013 yılında aynı sırasını korumaktadır. Fakat Nevşehir ili Aksaray iline göre sıra olarak hem daha önde hem de 2010 yılından 2012 yılına geçerkenki artan sıra miktarı Nevşehir’de 7 iken Aksaray da 2’dir. Bu yüzden TR71 bölgesindeki illerin arasında ekonomik ve sosyal açıdan en gelişmiş il Nevşehir en gelişmemiş il olarak ise sıralaması en geride olan Niğde tespit edilmiştir. Bu yüzden araştırma da kentsel yaşam kalitesini analiz etmek amacıyla Nevşehir ve Niğde illerinin orta ölçekli mahalleleri seçilmiştir.

Araştırmada belirlenen Nevşehir Belediyesinin Kentsel Tasarım Müdürlüğü, Temizlik İşleri Müdürlüğü, İmar ve Şehircilik Müdürlüğü ve Strateji Geliştirme Müdürlüğünden, Niğde Belediyesinden ise Su ve Kanalizasyon Müdürlüğü, Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü, Park ve Bahçeler Müdürlüğü, Temizlik İşleri Müdürlüğü, İmar ve Şehircilik Müdürlüğü ve Fen İşleri Müdürlüğü ile görüşülmesinin ardından, bu kentlerde yaşam kalitesini ölçmek amacıyla ekonomik, sosyal ve kültürel hizmetlerin orta seviyede olduğu iki mahallede anket çalışması uygulanmıştır. Nevşehir Belediyesi tarafından orta ölçekli olduğu belirtilen mahalle Emek Mahallesi, Niğde Belediyesi tarafından belirtilen orta ölçekli mahalle ise Selçuk Mahallesi olarak tespit edilmiştir. Elde edilen veriler ve sonuçlar arasında neden-sonuç ilişkisi kurulmaya çalışılmış ve sonunda genel hatlarıyla belediyelerin kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla sundukları hizmetlerin güçlü ve zayıf yönlerini tespit etmek hedeflenmiştir.

4.1.5. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırma evreni; Nevşehir ili Emek Mahallesi ve Niğde ili Selçuk Mahallesi olarak seçilmiştir. Bu mahallelerin seçilmesinin nedeni; her iki mahallenin de ekonomik ve sosyal açıdan orta ölçekli mahallelerinin olmasıdır. Emek Mahallesinin nüfusu 2.547, Selçuk Mahallesinin nüfusu 19.773 üzerinden örneklem hesaplanmıştır. Anket soru formunu

cevaplandırılacak kişi sayısı Basit Rasgele Örneklem Yöntemi (BRÖ) ile belirlenmiştir. Örneklem büyüklüğünü tespit etmek için evren büyüklüğünün bilindiği durumlarda kullanılabilen bir formül yardımı ile örneklem büyüklüğü saptanmıştır.

Bu durumlarda kullanılan formül; $n = \frac{N.t^2.p.q}{d^2.(N-1) + t^2.p.q}$ şeklindedir (Kocaoğlu, 2011,

s.186). Formülde; n: Örneklem girecek kişi sayısını, N: Evrendeki, hedef kitleye girecek kişi sayısını, t: Belirli bir güven düzeyinde t tablosu değerini (yüzde 95 için 1,96), p: İncelenen olayın gerçekleşme (oluş) sıklığını (yüzde 50), q: İncelenen olayın gerçekleşmeme (olmayış) sıklığını (yüzde 50), d: Oluş sıklığına göre belirlenen örneklem hata oranını (yüzde 7) belirtmektedir.

$$n = \frac{(22.320)*(3,84)*(0,5)*(0,5)}{[(0,0049)*22.319] + [(3,84)*(0,5)*(0,5)]} = 194$$

Buna göre, %95 anlamlılık düzeyinde ve p.q için maksimum örneklem büyüklüğü yüzdesinde 22.320 kişilik bir evrende formüle göre çalışmadaki örneklem sayısı 194 olarak hesaplanmıştır. Araştırma için belirlenen örneklem sayısının 212 kişiden meydana geldiği hatırlanacak olursa, örneklem büyüklüğünün yeterli olduğu görülmektedir.

4.2. NEVŞEHİR İLİ ALAN ARAŞTIRMASI

4.2.1. Nevşehir İlinin Genel Tanıtımı ve Tarihçesi

Tarihi M.Ö. 3 bin yıllarına kadar uzanan ve tarih öncesi çağlardan beri birçok yerleşmeye sahne olan kent tarihte Kapadokya Krallığı adıyla anılmıştır. Nevşehir’de Hititler, Persler, Makedonyalılar, Selevkoslar, Roma, Bizans, Selçuklu, Dulkadiroğulları ve Osmanlılar hüküm sürmüştür. Tarihte Roma imparatorluğu zamanında Hristiyan aleminin canlı bir merkezi haline gelen Nevşehir civar “Kapadokya” daha sonraları Lale Devrinde Sadrazam Damat İbrahim Paşa’nın ilgisi ile 15 haneli Muşkara birden gelişip imarlı bir Anadolu Şehri durumuna getirilerek “Yenişehir” anlamına gelen Nevşehir ismini almıştır (Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Seçilmiş Göstergelerle 2013 Nevşehir, Türkiye İstatistik Kurumu Matbası, Ankara, Eylül 2014).

Nevşehir, Türkiye’de İç Anadolu Bölgesinin Orta Kızılırmak bölümündedir. İl toprakları Doğudan Kayseri, kuzey ve kuzeybatıdan Kırşehir, güneyden Niğde, batıdan Aksaray, kuzeydoğudan Yozgat illeriyle çevrilidir.³⁰

Konya kapalı havzasında kalan Derinkuyu ilçesi dışında, bütünüyle Orta Kızılırmak Havzasına giren Nevşehir, konum itibarıyla Türkiye’nin tam ortasında olup, yüzölçümü göller dahil 5.407 kilometrekaredir. Kızılırmak vadisinin güney yamacında kurulmuş olan il merkezinin rakımı 1.150 metredir. Nevşehir ilinin en yüksek dağı 1.982 metre ile Erdaş Dağı, en büyük ovası Derinkuyu ovası, en önemli akarsuyu Kızılırmak olup uzunluğu 1.355 kilometrekaredir (TÜİK, 2014).

Nevşehir’de 8 ilçe, 23 belediye ve 152 köy bulunmaktadır. Nevşehir ilinin nüfusu 2015 TÜİK verilerine göre 286 767 kişidir. Nevşehir ilinde kilometrekareye 53 insan düşmektedir. Nevşehir 2014 yılında aldığı göç oranı 10.164 iken verdiği göç oranı 13.165’tir. İlçeleri nüfus bakımından büyükten küçüğe doğru Merkez, Avanos, Ürgüp, Gülşehir, Derinkuyu, Acıgöl, Kozaklı ve Hacıbektaş’tır.³¹

Nevşehir ili, ekonomik ve kültürel yönden bazı özelliklere sahiptir. Ekonomik özellikleri; Nevşehir ili şehirleşme oranı, yıllık nüfus artış hızı, kişi başına gayrisafi yurtiçi hasıla ve sanayi iş kolunda çalışanların toplam istihdam oranı bakımından Türkiye ortalamasının altındadır. Tarım kolunda çalışanların toplam istihdam oranı ise Türkiye ortalamasının üstündedir. Nevşehir, sosya-kültürel açıdan tarım ve turizme dayalı ekonomik yapı ve buna bağlı dinamiklerin etkisindedir. Sanayileşmenin yerleşmiş ve organize olmamış olması nedeniyle buna bağlı dinamikler görülmemektedir (TÜİK, 2013). Kültürel açıdan ise; Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, 17 Mayıs 2007 tarihinde hizmete giren 17 üniversiteden biridir. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi biri ana yerleşke olmak üzere toplam 6 farklı yerleşkede bilimsel faaliyetlerini 7 fakülte, 7 meslek yüksekokul, 3 yüksekokul, 3 enstitü ve 8 araştırma ve uygulama merkezi ile sürdürmektedir. Ayrıca UNESCO Dünya Doğal ve Kültürel Miras listesinde 1985 yılında 357. Sırada “Göreme Doğal ve Tarihi Milli Parkı” olarak kayıtlı bulunan Kapadokya, doğal yapısı ve kültürel çeşitliliği ile haklı olarak dünyadaki özgün yerini almıştır (TÜİK, 2013).

³⁰ <http://www.nevsehir.edu.tr> adresinden 11 Haziran 2016 tarihinde alınmıştır.

³¹ <http://www.nufusu.com> adresinden 11 Haziran 2016 tarihinde alınmıştır.

4.2.2. Nevşehir Belediyesinin Kentsel Yaşam Kalitesini Arttırmak Amacıyla Yaptığı Çalışmalar

Nevşehir Belediyesi 1874’de kurulmuştur. Belediyede en uzun süreli başkanlık yapan İzzet Bey 14 yıl görev yapmıştır. En kısa süreli başkanlık görevini yapan kişide Vali A.Fevzi ALOĞLU 20 gün görev yapmıştır. 2004 yılında AKP’den belediye başkanı olarak seçilen Hasan ÜNVER belediye başkanlığı görevini halen sürdürmektedir.³² Nevşehir Belediyesi, Nevşehirli hemşehrilerinin rahatını ve huzurunu sağlamak, temel hayati ihtiyaçlarını karşılamak ve düzenlemek, sosyal ve kültürel yönden kalkınmışlık düzeyini yükseltmek üzere çalışırken bu görevleri ve çalışmalarını sahip olduğu insan gücü potansiyeli ile gerçekleştirmektedir. Kişisel nitelikleri yüksek, mesleki yeterlilikleri yeterli düzeyde olan personelin belediye için güç kaynağı olduğu ifade edilmektedir.³³

Belediye Başkan Yardımcısı Oktay ŞİMARMAZ, Nevşehir Belediyesinin hizmet sunarken kentsel yaşam kalitesini en üst seviyede göz önünde bulundurduklarını ifade etmektedirler. Belediye Başkan Yardımcısı ve belediye çalışanları 5393 sayılı Belediye Kanunu’nda belirtildiği gibi belediyenin asıl görevinin halka hizmet sunmak ve halkın ihtiyaçlarını gidermek, dilek ve şikâyetlerini dinlemek, gerekli önlemleri almakla görevli olduğunu bildiklerini vurgulamaktadırlar. Nevşehir Belediye Başkan Yardımcısı, belediye olarak halkın yaşam kalitesini arttırmak amacıyla sundukları hizmet alanlarını; sosyal alanlar, kentsel dönüşüm projeleri, kültür merkezleri ve sosyal hizmet projeleri olarak ifade etmektedir.

Nevşehir Belediyesinin Kentsel Tasarım Müdürlüğü, Temizlik İşleri Müdürlüğü, İmar ve Şehircilik Müdürlüğü ve Strateji Geliştirme Müdürlüğü, Niğde Belediyesinden ise Su ve Kanalizasyon Müdürlüğü, Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü, Park ve Bahçeler Müdürlüğü, Temizlik İşleri Müdürlüğü, İmar ve Şehircilik Müdürlüğü ve Fen İşleri Müdürlükleri birim müdürleri ile görüşülmüştür. Nevşehir Belediyesi birim müdürleri, halka hizmet sunarken vatandaşın yaşam kalitesini arttırmak amacıyla konut projelerine yer verdiklerini ve karakol, park ve bahçe, okul yapımının birinci derecede ele aldıkları hizmet alanları olarak vurgulanmaktadır. Belediye olarak temel sorumluluklarını daha uzak bölgelere hizmet sunmak ve hizmet alanlarını genişletmek, AB normları üzerinde yeşil alan, spor alanları

³² Nevşehir Belediye Başkanlığı, 2015-2019 Stratejik Planı, Nevşehir, 2014, s.43

³³ Nevşehir Belediye Başkanlığı, 2015-2019 Stratejik Planı, Nevşehir, 2014, s.72

sağlamak olarak ifade etmektedirler. Bunun yanında Nevşehir Belediyesi hizmet birim müdürleri, belediyenin hizmet sunarken MEB, TOKİ, STK, AHİ Kalkınma Ajansı, Türkiye Kalkınma Vakfı (TKV) ile işbirliği içerisinde çalıştıklarını vurgulamaktadırlar.

Nevşehir Belediyesi tarafından hazırlanan “Nevşehir’in Değişim Serüveni 2004-2008” ve “Nevşehir’in Değişim Serüveni 2004-2013” adlı yayınlarda belediyenin yaptığı çalışmalar yer almaktadır. Belediye, yağmursuz ve karsız kapalı pazar yerini halkın hizmetine sunmuştur. Vatandaşların doğal ortamda ürettikleri ürünleri satabilmeleri için köy ürünleri pazarı inşaatına başlamıştır. 50 bin metrekarelik yeni terminal halkın hizmetine sunulmuştur. Sağlık Bakanlığı ile ortaklaşa yürütülen çalışma kapsamında 324 yataklı devlet hastanesi tamamlanarak hizmete sunulmuştur. Modern belediye binası çalışmaları halen devam etmektedir. Şehrin yoğun nüfuslu bölgelerinden olan 2000 Evler Mahallesi ticaret merkezi kurulmuştur. Kapadokya kültür ve sanat merkezi ve H.Rasim UZER rehabilitasyon merkezi 2011 yılında hizmete kazandırılmıştır. Nevşehir konağı, dağ evi ve kültür parkı çalışmaları tamamlanmıştır. Defin işlemlerinin ardından, cenaze sahiplerinin başsağlığı dileklerini burada kabul etmelerine imkân sunan taziye evleri hizmete açılmıştır. AB fonlarından sağlanan 8,8 Milyon Avro’luk karşılıksız hibe ve belediyenin finansmanı ile ortaklaşa inşaatına başlanan Atık Su Arıtma Tesisi hizmete açılmıştır. Bilgisayar eğitim merkezi ve Nevşehir Ticaret Borsası ile Belediyenin işbirliği içinde gerçekleştirdiği hayvan pazarı çalışması tamamlanmıştır. Nevşehir Belediyesi tarafından 8 Bin metrekarelik alana meyve ve sebze hali yapılmıştır. Kentsel Dönüşüm Projesi kapsamında TOKİ ile işbirliği içerisinde 3354 konut üretilmiştir. Nevşehir Belediyesi tarafından 1.619.384 metrekare yeşil alan ve parklar oluşturulmuştur. Gençler için Kapadokya Eğitim Merkezi, Kadınlara iş ve istihdam imkânı vermek için Kadın Çalışmaları ve Eğitim Merkezi kurutulmuştur. Gençlik Spor Kulübü ve çocuklar için yaz spor okulları hizmete açılmıştır. Nevşehir Belediyesi zihinsel ve bedensel engelli vatandaşlara eğitim verilen kurumlar açmıştır. Türkiye’de ilk defa TSE ISO 9001:2000 Kalite Yönetim Sistemi Belgesi alan belediye Nevşehir’dir. Vatandaşlarımızın ve sivil toplum örgütlerinin şehir yönetiminde söz sahibi olmalarına imkân veren Kent Konseyi oluşturulmuştur. Belediye, vatandaşa kesintisiz hizmet olanağı sunan, sistem beyan, tahakkuk ve tahsilât işlemlerini vatandaşın elektronik ortamda yapabilmesine imkân sağlayan E-belediye hizmeti sunmaktadır. Çağrı merkezi hizmeti vatandaşlardan gelen şikâyet ve talepler, ilgili birimlere anında aktarılarak talep ve şikâyetin sonucunun, 30 dakika içerisinde vatandaşlara aktarıldığı ifade edilmektedir. Gülşehir, Ürgüp, Borsa, Vilayet, Hastane, Üniversite, Polis evi, Anıtpark, Şehitlik, Doyran, İtfaiye Önü, Kavşakların çalışmaları

tamamlanmıştır. 25 bin metre yaya geçidi, 1.754.810 metrekare yol yapım çalışması yapılmıştır. Engelliler için kaldırım düzenlemeleri, modern sokak tabelaları yapılmıştır. Kültür ve sanat çalışmaları kapsamında ÇEKÜL Vakfı ve Tarihi Kentler Birliği ile ortaklaşa yürütülen Osmanlı ve Selçuklu mimarisiyle tarihi çeşmeler projesi, Damat İbrahim Paşa Külliyesi restorasyon çalışmaları devam etmektedir. Yerli ve yabancı misafirlere bölge ile ilgili konularda yardımcı olmak amacıyla Kent Danışma Merkezleri kuruldu. Sosyal yardım projesi olarak; belediye sosyal belediyecilik anlayışı çerçevesinde çeşitli yardım kampanyaları düzenlenmektedir. Bu kapsamda yıl boyunca ihtiyaç sahibi vatandaşlara malzemeler ulaştırılmaktadır. Son olarak da Arama Kurtarma Timi ve Cenaze hizmetleri için bazı çalışmalar gerçekleştirilmiştir.³⁴

Nevşehir Belediyesi tarafından hazırlanan 2015-2019 stratejik planında kardeş kentlerle ilişki kurma, Alo 153 faaliyetleri, E-belediyecilik hizmetleri, alt geçitlerin düzenlenmesi ve temizlenmesi, çöp araçları ile çöplerin toplanması, evsel atıkların toplanması hizmetleri, yeşil alanlar ve ağaçların ilaçlanması, su ve kanalizasyon işletmelerinin bakımı, imar planlarına uygun yapılaşmanın sağlanması, kentsel dönüşüm projelerine yer verilmesi, cenaze hizmetlerinin düzenlenmesi, acil yardım hizmetlerinin yerine getirildiği ifade edilmektedir. Engelli bireye rehberlik ve destek hizmeti amacıyla Özel İnsanlar Eğitim Merkezi hizmeti ve tekerli sandalye hizmetleri belediye tarafından gerçekleştirilmiştir. KAPEM (Kapadokya Eğitim Merkezi) ve KAÇEM (Kadın Çalışmaları ve Eğitim Merkezi) kurslarının yürütülmesi, kültür ve sanat faaliyetlerine yer verilmiştir.³⁵

AKP Döneminde Nevşehir Belediyesi Başkanlığı tarafından hazırlanan “2012, 2013, 2015 ve 2016 Bütçe Yılı Performans Programından”, belediyenin kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla gerçekleştirdiği faaliyetlerin yer aldığı verilerden yararlanılmıştır.

³⁴ Nevşehir Belediyesi, Nevşehir’in Değişim Serüveni 2004-2013, Ankara, Kasım 2013, <http://www.nevsehir.bel.tr> adresinden 25 Temmuz 2016 tarihinde alınmıştır.

³⁵ Nevşehir Belediye Başkanlığı, 2015- 2019 Stratejik Planı, Nevşehir, 2014

Tablo 4.2.2.1. 2012, 2013, 2015 ve 2016 Bütçe Yılı Performans Programında Yer Alan Zabıta Faaliyetleri

ZABITA FAALİYETLERİ		2011	2012	2014	2015
1.	İşyerlerine yapılan denetim ve kontrol sayısı	3715	5028	5803	5000
2.	Ruhsatsız işyeri denetimi sayısı	761	1405	1500	1500
3.	Pazar yeri denetimi sayısı	156	156	156	156
4.	Seyyar satıcılık yapanlara uygulanan idari para cezası	14	63	17	15
5.	Toplu taşıma araçlarının denetimi sayısı	557	687	927	927
6.	5326 Sayılı Kabahatler Kanunu gereği diğer kabahatlere uygulanan ceza sayısı	12	249	163	100
7.	Karayolları Taşıma Kanununa Aykırı Davranışlar	20	14	3	2
TOPLAM HARCANAN KAYNAK (TL)		190.200,00	202.500,00	189.000,00	183.500,00

Nevşehir Belediyesi “2012, 2013, 2015 ve 2016 Bütçe Yılı Performans Programı” Raporuna göre, kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla sunulan zabıta müdürlüğü hizmetlerinin genel verileri kullanılmıştır. Nevşehir Belediyesinin zabıta hizmetleri kapsamında yürüttüğü faaliyetlerin sayısı tabloda ifade edilmektedir. İşyerlerine yapılan denetim ve kontrol sayısı 2011 yılında 3715, 2012 yılında 5028, 2014 yılında 5803, 2015 yılında 5000’dir. Ruhsatsız işyeri denetimi sayısı 2011 yılında 761, 2012 yılında 1405, 2014 yılında 1500, 2015 yılında 1500’dir. Pazar yeri denetimi sayısı 2011, 2012, 2014 ve 2015 yıllarında 156’dır. Seyyar satıcılık yapanlara uygulanan idari para cezası 2011 yılında 14, 2012 yılında 63, 2014 yılında 17 ve 2015 yılında 15’dir. Toplu taşıma araçlarının denetimi sayısı 2011 yılında 557, 2012 yılında 687, 2014 yılında 927 ve 2015 yılında 927’dir. 5326 Sayılı Kabahatler Kanunu gereği diğer kabahatlere uygulanan ceza sayısı 2011 yılında 12, 2012 yılında 249, 2014 yılında 163 ve 2015 yılında 100’dür. Karayolları Taşıma Kanununa Aykırı Davranışların sayısı 2011 yılında 20, 2012 yılında 14, 2014 yılında 3 ve 2015 yılında 2 olarak ifade edilmiştir. Belediye sınırları içerisinde bulunan mahalle, cadde ve sokaklarda zabitanın denetim ve kontrolleri yapması için 2011 yılında harcadığı kaynak 190.200,000 TL, 2012 yılında 202.500,00 TL, 2014 yılında 189.000,00 TL ve 2015 yılında 183.500,00 TL olarak ifade edilmektedir. Nevşehir Belediyesinin Zabıta Birim Müdürlüğü tarafından kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla gerçekleştirilen denetimler her yıl artmaktadır. Nevşehir Belediyesi zabıta personeli halk sağlığını etkileyen merdiven altı üretim yapan yerleri denetleyerek, kanunlarda yer alan hükümlere uygun hale getirmeli, getirilmediği takdirde bu sağlıksız ve kanunsuz üretim yapan yerleri kapatması kentsel yaşam kalitesini arttıracaktır.

Tablo 4.2.2.2. 2012, 2013, 2015 ve 2016 Bütçe Yılı Performans Programında Yer Alan Temizlik Faaliyetleri

TEMİZLİK FAALİYETLERİ		2011	2012	2014	2015
1.	Cadde ve bulvarların temizliği için kullanılan araç sayısı	20	24	26	27
2.	Temizliği yapılan cadde ve bulvar uzunluğu (günlük/km)	29	48	52	62
3.	El ile süpürülen kaldırım, tünel ve kavşak sayısı (günlük)	15	100	90	110
4.	Araç ile süpürülen cadde-bulvar ve kaldırım sayısı	10	50	30	35
5.	Toplanan atık pil miktarı	750 kg	600 kg	706 kg	808 kg
6.	Toplanan bitkisel atık yağ miktarı	2.500 kg	6.695 kg	11.100 kg	7.750 kg
7.	Toplanan atık yağ miktarı	2.791 kg	3.838 kg	3.897 kg	1.672 kg
TOPLAM HARCANAN KAYNAK (TL)		841.000,00	3.320.000,00	5.000.000,00	6.000.000,00

Nevşehir Belediyesi “2012, 2013, 2015 ve 2016 Bütçe Yılı Performans Programı” Raporuna göre, kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla sunulan temizlik hizmetlerinin verileri kullanılmıştır. Nevşehir Belediyesinin temizlik hizmetleri kapsamında yürüttüğü faaliyetlerin sayısı tabloda ifade edilmektedir. Cadde ve bulvarların temizliği için kullanılan araç sayısı 2011 yılında 20, 2012 yılında 24, 2014 yılında 26 ve 2015 yılında 27’dir. Temizliği yapılan cadde ve bulvar uzunluğu 2011 yılında 29, 2012 yılında 48, 2014 yılında 52 ve 2015 yılında 62’dir. El ile süpürülen kaldırım, tünel ve kavşak sayısı 2011 yılında 15, 2012 yılında 100, 2014 yılında 90 ve 2015 yılında 110’dur. Araç ile süpürülen cadde-bulvar ve kaldırım sayısı 2011 yılında 10, 2012 yılında 50, 2014 yılında 30 ve 2015 yılında 35’dir. Toplanan atık pil miktarı 2011 yılında 750 kg, 2012 yılında 600 kg, 2014 yılında 706 kg ve 2015 yılında 808 kg’dır. Toplanan bitkisel atık yağ miktarı 2011 yılında 2.500 kg, 2012 yılında 6.695 kg, 2014 yılında 11.100 kg ve 2015 yılında 7.750 kg’dır. Toplanan atık yağ miktarı 2011 yılında 2.791 kg, 2012 yılında 3.838 kg, 2014 yılında 3.897 kg ve 2015 yılında 1.672 kg’dır. Nevşehir’in cadde ve sokaklarının sürekli temiz tutulması, temizlik konusunda bilinci yüksek örnek bir kent olmasını sağlamak amacıyla harcanan kaynak 2011 yılında 841.000,00 TL, 2012 yılında 3.320.000,00 TL, 2014 yılında 5.000.000,00 TL ve 2015 yılında 6.000.000,00 TL’dir. Nevşehir Belediyesi Temizlik Birimi Müdürlüğü tarafından kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla sunulan hizmetler kapsamında cadde, sokak, kaldırım, tünel temizliği ile toplanan atık pil ve yağ miktarı kent nüfusuyla orantılı olarak değişmektedir. Nevşehir Belediyesi, yaşam kalitesi yüksek kente ulaşabilmek için temizlik faaliyetlerini arttırmak amacıyla gerekli çalışmaları gerçekleştirmelidir.

Tablo 4.2.2.3. 2012, 2013, 2015 ve 2016 Bütçe Yılı Performans Programında Yer Alan Çevre Faaliyetleri

ÇEVRE FAALİYETLERİ		2011	2012	2014	2015
1.	Haşere ilaçlama sayısı	3 günlük/adet	5 günlük/adet	6 günlük/adet	10 günlük/adet
2.	Yeşil alanlar ve ağaçların ilaçlanma sayısı (günlük/adet)	Yeşil alan:6 Ağaç: 150	Yeşil alan:8 Ağaç: 200	Yeşil alan:10 Ağaç: 250	Yeşil alan:15 Ağaç: 300
3.	Çöp merkezlerinin ve fosseptiklerin ilaçlanma sayısı	750 günlük/adet	1.000 günlük/adet	1.200 günlük/adet	1.200 günlük/adet
TOPLAM HARCANAN KAYNAK (TL)		775.000,00	1.020.000,00	707.000,00	850.000,00

Nevşehir Belediyesi “2012, 2013, 2015 ve 2016 Bütçe Yılı Performans Programı” Raporuna göre, kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla sunulan çevre hizmetlerinin verileri kullanılmıştır. Nevşehir Belediyesinin çevre hizmetleri kapsamında yürüttüğü faaliyetlerin sayısı tabloda ifade edilmektedir. Haşere ilaçlama sayısı 2011 yılında 3, 2012 yılında 5, 2014 yılında 6 ve 2015 yılında 10’dur. Yeşil alanlar ve ağaçların ilaçlanma sayısı (günlük/adet) olarak 2011 yılında 6/150, 2012 yılında 8/200, 2014 yılında 10/250 ve 2015 yılında 15/300’dür. Çöp merkezlerinin ve fosseptiklerin ilaçlanma sayısı 2011 yılında 750, 2012 yılında 1.000, 2014 yılında 1.200 ve 2015 yılında 1.200’dür. Nevşehir Belediyesinin bu faaliyetleri gerçekleştirmesi için harcanan kaynak 2011 yılında 775.000,00 TL, 2012 yılında 1.020.000,00 TL, 2014 yılında 707.000,00 TL ve 2015 yılında 850.000,00 TL harcanmaktadır. Yaşanabilir ve sürdürülebilir kentsel çevre için Nevşehir de yaşayanları etkileyen çevre sorunlarının tespit edilerek bu sorunlara müdahale yöntemleri geliştirilmelidir. Nevşehir Belediyesi tarafından kirlilik kaynaklarının denetim altına alınması ile çevreye ve insan sağlığına olumsuz etkilerinin giderilmesini sağlamak amacıyla sunulan çevre hizmetleri Nevşehir’de gün geçtikçe daha bilinçli bir şekilde artmaktadır. Nevşehir Belediyesi, kentsel yaşam kalitesine ulaşabilmek için çevresel faaliyetleri düzenli bir şekilde yerine getirmelidir.

Tablo 4.2.2.4. 2012, 2013, 2015 ve 2016 Bütçe Yılı Performans Programında Yer Alan Su ve Kanalizasyon Faaliyetleri

SU VE KANALİZASYON FAALİYETLERİ		2011	2012	2014	2015
1.	Su ve Kanalizasyon İşletmesine iletilen atık su miktarı (m ³ /yıl)	5.840.000 m ³	5.800.000 m ³	5.800.000 m ³	6.000.000 m ³
2.	Laboratuar analiz sonuçları (Karbon giderimi)	90%	90%	90%	90%
TOPLAM HARCANAN KAYNAK (TL)		202.000,00	250.000,00	728.500,00	1.825.000,00

Nevşehir Belediyesi “2012, 2013, 2015 ve 2016 Bütçe Yılı Performans Programı” Raporuna göre, kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla sunulan su ve kanalizasyon hizmetlerinin verileri kullanılmıştır. Nevşehir Belediyesinin su ve kanalizasyon hizmetleri kapsamında yürüttüğü faaliyetlerin sayısı tabloda ifade edilmektedir. Su ve kanalizasyon hizmetleri 2011 yılında 5.840.000 m³, 2012 yılında 5.800.000 m³, 2014 yılında 5.800.000 m³ ve 2015 yılında 6.000.000 m³’dür. Laboratuvar analiz sonuçları 2011, 2012, 2014 ve 2015 yıllarında %90’dır. Bu faaliyetler için 2011 yılında 202.000,00 TL, 2012 yılında 250.000,00 TL, 2014 yılında 728.500,00 TL ve 2015 yılında 1.825.000,00 TL kaynak kullanılmıştır. Nevşehir Belediyesi Su ve Kanalizasyon Birim Müdürlüğü tarafından kentsel yaşam kalitesinin artırılması amacıyla atık suların çevreye zarar vermeyecek şekilde arıtılarak bertaraf edilmesi için sunulan su ve kanalizasyon hizmetlerine verilen önem sürekli artmaktadır.

Tablo 4.2.2.5. 2012, 2013, 2015 ve 2016 Bütçe Yılı Performans Programında Yer Alan Yeşil Alan Faaliyetleri

YEŞİL ALAN FAALİYETLERİ		2011	2012	2014	2015
1.	Dikilen ağaç sayısı	21.400	9.900	4.510	4.000
2.	Ekimi yapılan süs bitkisi sayısı	35.000	146.150	50.375	50.000
3.	Ekimi yapılan çim alanı miktarı	50.000 m ²	10.850 m ²	30.000 m ²	20.000 m ²
TOPLAM HARCANAN KAYNAK (TL)		3.850.000,00	1.367.295,85	2.050.000,00	1.650.000,00

Nevşehir Belediyesi “2012, 2013, 2015 ve 2016 Bütçe Yılı Performans Programı” Raporuna göre, kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla sunulan yeşil alan hizmetlerinin verileri kullanılmıştır. Nevşehir Belediyesinin yeşil alan faaliyetlerinin sayısı tabloda ifade edilmektedir. Dikilen ağaç sayısı 2011 yılında 21.400, 2012 yılında 9.900, 2014 yılında 4.510 ve 2015 yılında 4.000 ağaç dikilmiştir. Ekimi yapılan süs bitkisi sayısı 2011 yılında 35.000, 2012 yılında 146.150, 2014 yılında 50.375 ve 2015 yılında 50.000’dir. Ekimi yapılan çim alanı miktarı 2011 yılında 50.000 m², 2012 yılında 10.850 m², 2014 yılında 30.000 m², 2015 yılında 20.000 m²’dir. Bu faaliyetleri yerine getirmek amacıyla 2011 yılında 3.850.000,00 TL, 2012 yılında 1.367.295,85 TL, 2014 yılında 2.050.000,00 TL ve 2015 yılında 1.650.000,00 TL harcama yapılmıştır. Nevşehir’i; Nevşehirliilerin aktif bir şekilde kullandığı,

herkesin spor yapabilmesi için gerekli tüm yeşil alanlara sahip olduğu ve şehre nefes aldırarak ağaçlandırma faaliyetleri ile yeşil bir kent haline getirmek amaçlanmaktadır. Nevşehir Belediyesi tarafından sanayileşmenin ve doğanın bilinçsiz kullanımının artması üzerine kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla ağaçlandırma ve yeşil alan faaliyetleri arttırılmalıdır.

Tablo 4.2.2.6. 2012, 2013, 2015 ve 2016 Bütçe Yılı Performans Programında Yer Alan İmar Faaliyetleri

İMAR FAALİYETLERİ		2011	2012	2014	2015
1.	Harita ve mülkiyet temini ile halihazır eksikliklerinin tamamlanması	-	-	120.000 m ²	250.000 m ²
2.	Halkın bilgilendirilmesi ve görüşülen kişi sayısı	-	-	3000	3354
3.	Koordinasyon sağlanan kurum sayısı	-	-	4	5
4.	Konut sayıları	-	-	3000	3354
TOPLAM HARCANAN KAYNAK		-	-	11.000,00	11.000,00

Nevşehir Belediyesi “2012, 2013, 2015 ve 2016 Bütçe Yılı Performans Programı” Raporuna göre, kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla sunulan imar ve altyapı hizmetlerinin verileri kullanılmıştır. Nevşehir Belediyesinin imar faaliyetlerinin sayısı tabloda ifade edilmektedir. Harita ve mülkiyet temini ile halihazır eksikliklerinin tamamlanması için 2011 ve 2012 yıllarında hiçbir çalışma yapılmamasına rağmen, 2014 yılında 120.000 m², 2015 yılında 250.000 m²’lik çalışma yapılmıştır. Halkın bilgilendirilmesi ve görüşülen kişi sayısı için 2011 ve 2012 yıllarında hiçbir çalışma yapılmamasına rağmen, 2014 yılında 3000 kişi ve 2015 yılında 3354 kişi olduğu ifade edilmiştir. Koordinasyon sağlanan kurum sayısı için 2011 ve 2012 yıllarında hiçbir çalışma yapılmamasına rağmen, 2014 yılında 4 kişi ve 2015 yılında 5 kişi olduğu ifade edilmiştir. Konut sayıları için 2011 ve 2012 yıllarında hiçbir çalışma yapılmamasına rağmen, 2014 yılında 3000, 2015 yılında 3354’dür. Bu faaliyetler için 2014 yılında 11.000,00 TL ve 2015 yılında 11.000,00 TL harcama yapılmıştır. Nevşehir Belediyesi İmar ve Şehircilik Birim Müdürlüğü tarafından imar planına ve düzenli kentleşmeye uygun yapılanmanın sağlanması amacı ile yapılan imar faaliyetleri ve kentsel dönüşüm projeleri, kent nüfusu ile orantılı olarak artmaktadır. Nevşehir Belediyesi, kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla imar faaliyetlerini doğru zamanda ve imar hukukuna uygun bir şekilde yerine getirmelidir.

Tablo 4.2.2.7. 2012, 2013, 2015 ve 2016 Bütçe Yılı Performans Programında Yer Alan Kültür ve Sanat Faaliyetleri

KÜLTÜR VE SANAT FAALİYETLERİ		2011	2012	2014	2015
1.	Düzenlenen sergi sayısı	4	9	20	20
2.	Düzenlenen kutlamaların sayısı	-	-	50	50
3.	Düzenlenen konser sayısı	-	-	10	50
4.	Tiyatro gösteri sayısı	-	-	10	50
TOPLAM HARCANAN KAYNAK		20.000,00	6.000,00	95.000,00	145.000,00

Nevşehir Belediyesi “2012, 2013, 2015 ve 2016 Bütçe Yılı Performans Programı” Raporuna göre, kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla sunulan kültür ve sanat faaliyetlerinin verileri kullanılmıştır. Nevşehir Belediyesinin kültür ve sanat faaliyetlerin sayısı tabloda ifade edilmektedir. Düzenlenen sergi sayısı 2011 yılında 4, 2012 yılında 9, 2014 yılında 20 ve 2015 yılında 20’dir. 2011 ve 2012 yıllarında kutlamalar, konserler ve tiyatro gösterisi düzenlenmemiştir. Düzenlenen kutlama sayısı 2014 yılında 50 ve 2015 yılında 50’dir. Düzenlenen konser sayısı 2014 yılında 10 ve 2015 yılında 50’dir. Tiyatro gösterisi sayısı 2014 yılında 10 iken 2015 yılında 50’dir. Bu faaliyetler 2011 yılında 20.000,00 TL, 2012 yılında 6.000,00 TL, 2014 yılında 95.000,00 TL ve 2015 yılında 145.000,00 TL harcama yapılmıştır. Nevşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Birim Müdürlüğü tarafından kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla sunulan kültür ve sanat faaliyetleri son zamanlarda artmaya başlasa da vatandaşlar tarafından yeterli görülmediği ifade edilmektedir.

4.2.3. Kişisel Bilgiler ve Belediye Hizmetleri ile İlgili Soruların Cevap Dağılımları

Tablo 4.2.3.1. Nevşehir İlindeki Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılım

Cinsiyet	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
Kadın	27	26,7	26,7	26,7
Erkek	74	73,3	73,3	100,0
Toplam	101	100,0	100,0	

Ankete katılan 101 kişinin %73’ünü erkekler, %26’sını ise kadınlar oluşturmaktadır.

Tablo 4.2.3.2. Nevşehir İlindeki Katılımcıların Yaşa Göre Dağılımı

Yaş	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
18-30 yaş	38	37,6	37,6	37,6
31-55 yaş	53	52,5	52,5	90,1
56-65 yaş	7	6,9	6,9	97,0
66 ve üzeri yaş	3	3,0	3,0	100,0
Toplam	101	100,0	100,0	

Ankete katılan 101 kişinin %37,6'sı 18-30 yaş aralığında, %52,5'i 31-55 yaş aralığında, %6,9'u 56-65 yaş aralığında, %3'ü ise 66 ve üzeri yaş aralığındadır. Yoğunluklu olarak yaş dağılımının 31-55 yaş aralığında olması, Emek Mahallesi'nin orta yaşlı bir nüfus yapısına sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.2.3.3. Nevşehir İlindeki Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Eğitim durumunuz	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
İlkokul	2	2,0	2,0	2,0
Ortaokul	6	5,9	5,9	7,9
Lise	35	34,7	34,7	42,6
Ön-Lisans	11	10,9	10,9	53,5
Lisans	42	41,6	41,6	95,0
Y.Lisans ve üstü	5	5,0	5,0	100,0
Toplam	101	100,0	100,0	

Ankete katılan 101 kişinin %2'si ilkokul mezunu, %5,9'u ortaokul mezunu, %34,7'si ise lise mezunu iken, %10,9'u ön-lisans, %41,6 ile çoğunluğu oluşturan dilim ise lisans, %5'i ise yüksek lisans mezunlarını oluşturmaktadır. Emek mahallesi orta ölçekli bir mahalle olup katılımcıların %41,6'sının üniversite mezunudur.

Tablo 4.2.3.4. Nevşehir İlindeki Katılımcıların Eğitim Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı

Eğitim*Cinsiyet	Eğitim durumunuz						Toplam
	İlkokul	Ortaokul	Lise	Ön-Lisans	Lisans	Y.Lisans ve üstü	
Cinsiyet Kadın	1	2	10	3	11	0	27
Erkek	1	4	25	8	31	5	74
Toplam	2	6	35	11	42	5	101
Ki- kare	Ki- kare değeri			Serbestlik Derecesi(sd)		P değeri	
	2,579			5		0,765	
*p=0,765 ve p>0,05'ten büyük olduğundan cinsiyet ve eğitim arasındaki ilişki anlamlı değildir.							

Ankete katılan 74 erkek katılımcının 31'i lisans mezunu iken, 1'i ilkokul mezunudur. Ankete katılan 27 kadın katılımcının 11'li lisans mezunu iken, 1'i ilkokul mezunudur. Yapılan ki-kare anlamlılık testi sonucu, %5'lik anlamlılık seviyesinde $p>0,05$ olduğundan, cinsiyet ve eğitim durumu arasında anlamlı olmayan bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak kadınların eğitim seviyesi durumu erkeklere göre daha düşüktür.

Tablo 4.2.3.5. Nevşehir İlindeki Katılımcıların Mesleğe Göre Dağılımı

Meslek	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
Memur	51	50,5	50,5	50,5
İşçi	3	3,0	3,0	53,5
Çiftçi	6	5,9	5,9	59,4
Serbest meslek	19	18,8	18,8	78,2
Emekli	4	4,0	4,0	82,2
Öğrenci	4	4,0	4,0	86,1
İşsiz	1	1,0	1,0	87,1
Ev hanımı	12	11,9	11,9	99,0
Diğer	1	1,0	1,0	100,0
Toplam	101	100,0	100,0	

Araştırmaya katılan 101 kişinin %50,5'i memur, %18,8'i serbest meslek, %11,9'u ev hanımı, %5,9'u çiftçi, %4'ü emekli, %4'ü öğrenci, %3'ü işçi, %1'i işsiz, %1'i diğer meslek gruplarındadır. Emek mahallesinde ankete katılan kentlilerin yarısı memurdur.

Tablo 4.2.3.6. Nevşehir İlindeki Katılımcıların Gelir Durumuna Göre Dağılımı

Gelir durumu	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
Geliri yok	13	12,9	12,9	12,9
Asgari ücret	12	11,9	11,9	24,8
1301-2000TL	17	16,8	16,8	41,6
2001-3000TL	32	31,7	31,7	73,3
3001-4000TL	21	20,8	20,8	94,1
4001TL ve daha fazlası	6	5,9	5,9	100,0
Toplam	101	100,0	100,0	

Ankete katılan 101 kişinin %31,7'si 2001-3000TL arası gelire sahip bulunmaktayken, %20,8'inin ise 3001-4000TL arası geliri vardır. Katılımcıların %16,8'i ise 1301-2000 arası gelire sahipken, %12,9'unun ise geliri yok, %11,9'u Asgari ücret ile yaşamını sürdürürken, %5,9'u ise 4001 ve daha üstü geliri sahiptir. Emek Mahallesi'nde ankete katılan kentliler yüksek gelir durumuna sahiptir. Emek Mahallesi'nde ankete katılan vatandaşların %31,7'lik kısmının 2001-3000 TL arasında gelire sahip olması, mahalle sakinlerinin %50'sinin memur olması ile bağlantılı olarak açıklanabilir.

Ankete katılan 101 kişinin sosyal güvenlik durumunun %51,5'i Emekli Sandığı, %19,8'i SSK, %19,8'i Bağ-kur, %5,9'u Sosyal Güvenliği Yok, %3'ü ise Diğer olarak belirlenmiştir. İkametgâh durumu ise %44,6'sı 5 yıldan az, %22,8'si 5-10 yıl arasında, %11,9'u 11-20 yıl arasında, %10,9'u Doğduğundan beri, %9,9'u 21-30 yıl arasında Emek Mahallesi'nde oturmaktadır. Ev kendinizin mi sorusuna ankete katılan 101 kişinin %41,6'sı evet cevabını verirken, %58,4'ü hayır cevabını vermiştir. Bu semti seçme sebebiniz nedir sorusuna ankete katılan 101 kişinin %38,6'sı yaşam koşullarının uygunluğu, %17,8'i bildiği bir çevre, %17,8'i diğer, %14,9'u ekonomik ve ailevi zorluklar, %9,9'u akrabaların burada yaşaması, %1'i ise hemşehrilik cevabını vermiştir. Araştırmaya katılanların çoğu Emek Mahallesi'nde yaşam koşullarının uygun olmasından dolayı bu mahalleyi seçtiklerini ifade etmektedirler.

Tablo 4.2.3.7. Nevşehir İlindeki Katılımcıların Kentsel Yaşam Kalitesi Hakkında Bilgi Sorusuna Verilen Cevaplarının Dağılımı

Kentsel yaşam kalitesi hakkında bilgi	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
Evet	31	30,7	30,7	30,7
Hayır	70	69,3	69,3	100,0
Toplam	101	100,0	100,0	

Ankete katılan 101 kişinin kentsel yaşam kalitesi hakkında bilginiz var mı sorusuna %69,3'ü hayır, %30,7'si evet cevabını vermiştir. Ankete katılanlardan kentsel yaşam kalitesi hakkında bilginiz var mı sorusuna evet diyenlerin arasından bu bilgiyi hangi yolla edindiniz sorusuna ise %24,8'i Ulusal Tv ve Basından, %6,9'u belediye personelinden, %6,9'u Yerel gazeteden, %5,9'u Belediye Web sayfasından, %5'i belediye broşüründen, %2'si dergiden cevabı vermiştir. Emek mahallesindeki kentlilerin %69,3'ü kentsel yaşam kalitesi hakkında hiçbir bilgisi bulunmamaktadır. Nevşehir Belediyesi kentsel yaşam kalitesi hakkında daha fazla bilgilendirme yapmalı ve halkı bilinçlendirmeye yönelik faaliyet sunmalı ve aktiviteler düzenlemelidir.

Tablo 4.2.3.8. Nevşehir İlindeki Katılımcıların Çevre Temizliği ve Sağlık Hizmetleri İle İlgili Sorularına Verilen Cevapların Dağılımı

Çevre Temizliği Ve Sağlık Hizmetleri	POZİTİF	KARARSIZ	NEGATİF
1. İçme suyu ve atık su hizmetleri	%21,8	%23,8	%54,4
2. Kanalizasyon hizmetleri	%34,6	%18,9	%46,5
3. Temizlik hizmetleri	%32,6	%23,8	%43,6
4. Lokanta ve çay bahçesi temizlik denetimi	%27,7	%21,8	%50,5
5. Sahipsiz hayvanların rehabilitasyonu	%20,8	%27,7	%51,5

İçme suyu hizmeti ve atık su arıtma tesisine yönelik hizmetleri katılımcıların %54,4'ü, kanalizasyon hizmetlerini %46,5'i, temizlik hizmetlerini %43,6'sı, lokanta, çay bahçesi ve halka açık yerlerin denetimini %50'si, sahipsiz kedi ve köpeklerin rehabilitasyon hizmetlerini %51,5'i ise yetersiz gördüğünü ifade etmiştir. Yapılan anket çalışması sonucunda Nevşehir ili Emek mahallesinde belediyenin çevre temizliği ve sağlık hizmetlerine gereken önemi vermediği kentlilerce ifade edilmektedir. Nevşehir Belediyesi tarafından sunulan çevre temizliği ve sağlık hizmetlerinin vatandaşlar tarafından yetersiz olarak görülmesi kentsel yaşam kalitesine ulaşılmasının önünde bir engel teşkil etmektedir.

Tablo 4.2.3.9. Nevşehir Belediyesi Hizmetlerinden İçme Suyu* Temizlik Hizmetlerinin Ki-kare Analizi

Temizlik*İçme suyu		Temizlik					Toplam
		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	
İçme suyu	Hiç katılmıyorum	14	5	6	2	2	29
	Katılmıyorum	0	18	2	5	1	26
	Kararsızım	0	6	15	3	0	24
	Katılıyorum	0	1	0	10	1	12
	Tamamen Katılıyorum	0	0	1	3	6	10
Toplam		14	30	24	23	10	101
Ki- kare		Ki- kare değeri		Serbestlik Derecesi(sd)		P değeri	
		1,297		16		,000	
*p=0,000 ve p<0,05'ten küçük olduğundan içme suyu hizmetleri ve temizlik hizmetleri arasındaki ilişki anlamlıdır.							

İçme suyu hizmetleri ve atık su arıtma tesisleri hizmetlerine verilen önemi ankete katılan 101 kişiden 55'i, temizlik hizmetlerini ise 44'ü yeterli görmemektedir. Yapılan ki-kare anlamlılık testi sonucu, %5'lik anlamlılık seviyesinde $p<0,05$ olduğundan, belediye hizmetlerinden olan içme suyu hizmetleri ve temizlik hizmetleri arasında anlamlı bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir. Temizlik hizmetlerinin yeterli olmadığını düşünen vatandaşlar aynı zamanda içme suyu hizmetlerini de yetersiz bulmaktadırlar.

Tablo 4.2.3.10. Nevşehir İlindeki Katılımcıların Sosyal Hizmetler İle İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

SOSYAL HİZMETLER	POZİTİF	KARARSIZ	NEGATİF
1.Gençlik ve spor faaliyetleri	%29,7	%31,7	%38,7
2.Meslek edinme kursları	%31,7	%33,7	%34,7
3.Kadınlara iş ve istihdam imkânı	%20,8	%35,6	%43,5
4.Sosyal yardım projeleri	%28,7	%29,7	%41,6
5.Huzurevi- yaşlı bakım hizmetleri	%22,8	%32,7	%44,5
6.Çocuk bakımı ve engelli eğitimi	%30,7	%32,7	%36,7
7.Nikâh işlemleri	%40,6	%32,7	%26,7
8.E-belediye hizmetleri	%37,6	%33,7	%28,7

Gençlik ve spor faaliyetlerine yönelik hizmetleri katılımcıların %38,7'si, mesleki edinme kurslarını %34,7'si, belediyenin kadınlara iş ve istihdam imkânı yaratmasını %43,5'i, sosyal yardım projelerini %41,6'sı, huzurevi-yaşlı bakım hizmetlerini %44,5'i, çocuk bakımı ve engelli eğitimini %36,7'si yetersiz gördüğünü ifade etmektedir. Belediye hizmetlerinden olan nikâh işlemleri hizmetlerini katılımcıların %40,6'sı, e-belediye hizmetlerini %37,6'sı yeterli bulduğunu ifade etmektedir. Emek Mahallesi kentlileri belediye tarafından sunulan sosyal hizmetler kapsamında yer alan faaliyetleri yetersiz bulmaktadır. Bu kapsamda, kentte yaşamın kaliteli olabilmesi için gerekli olan sosyal hizmetlere Nevşehir Belediyesinin yeterli önemi vermediği sonucunu çıkarmak mümkün olabilir.

Tablo 4.2.3.11. Belediye Hizmetlerinden Olan Sosyal Yardım Projeleri * Huzurevi Yaşlı Bakım Hizmetlerinin Ki-kare Analizi

Sosyal yardım projeleri*Huzurevi yaşlı bakım hizmetleri		Huzurevi yaşlı bakım hizmetleri					Toplam
		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	
Sosyal yardım projeleri	Hiç katılmıyorum	10	4	1	0	0	15
	Katılmıyorum	4	12	9	2	0	27
	Kararsızım	3	6	15	4	2	30
	Katılıyorum	0	5	6	7	1	19
	Tamamen katılıyorum	1	0	2	1	6	10
Toplam		18	27	33	14	9	101
Ki- kare		Ki- kare değeri		Serbestlik Derecesi(sd)		P değeri	
		81,422		16		,000	
*p=0,000 ve p<0,05'ten küçük olduğundan sosyal yardım projeleri ve huzurevi ve yaşlı bakım hizmetleri arasındaki ilişki anlamlıdır.							

Ankete katılan 101 kişinin 42'si sosyal yardım projelerini yeterli bulmazken, 45'i ise huzurevi ve yaşlı bakım hizmetlerini yetersiz görmüştür. Yapılan ki-kare anlamlılık testi sonucu, %5'lik anlamlılık seviyesinde p<0,05 olduğundan, belediye hizmetlerinden olan huzurevi ve yaşlı bakım hizmetleri ile sosyal yardım projeleri arasında anlamlı bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak sosyal yardım projelerinin yetersiz olduğunu düşünen vatandaşlar, bu mahallede huzurevi ve yaşlı bakım hizmetlerinin de yetersiz olduğunu ifade etmektedirler.

Tablo 4.2.3.12. Nevşehir İlindeki Katılımcıların Ulaşım Hizmetleri İle İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

ULAŞIM HİZMETLERİ	POZİTİF	KARARSIZ	NEGATİF
1.Modern Sokak tabelaları isimlendirme	%33,7	%28,7	%37,6
2.Şehir içi ulaşım hizmetleri	%37,6	%30,7	%31,7
3.Kent içi trafik hizmetleri	%23,8	%31,7	%44,5

Modern sokak tabelalarına yönelik hizmetleri ankete katılanların %37,6'sı ve kent içi trafik hizmetlerini %44,5'i yetersiz bulunduğunu ifade etmektedir. Belediye hizmetlerinden olan şehir içi ulaşım hizmetleri katılımcıların %37,6'sı yeterli bulunduğunu ifade etmektedir. Nevşehir ili Emek mahallesinde ankete katılanlar belediyenin ulaşım hizmetlerini yeterli görürken, kent içi trafik hizmetlerini ve modern sokak tabelaları isimlendirme hizmetlerini yetersiz görmektedirler. Nevşehir Belediyesi tarafından sunulan ulaşım hizmetlerinin vatandaşlar tarafından yetersiz olarak görülmesi yaşam kalitesi yüksek kentte yaşama ihtimalini olumsuz yönde etkilemektedir.

Tablo 4.2.3.13. Nevşehir İlindeki Katılımcıların İmar ve Şehircilik Hizmetleri İle İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

İMAR VE ŞEHİRCİLİK HİZMETLERİ	POZİTİF	KARARSIZ	NEGATİF
1.İmar planlama ve uygulama hizmetleri	%32,7	%25,7	%41,6
2.Kaldırım ve yol yapım, bakım hizmetleri	%35,7	%16,8	%57,4
3.Tarihi kentsel dokunun korunması	%41,6	%19,8	%38,6
4.Konut ve arsa üretim hizmetleri	%35,7	%25,7	%38,6
5.Yeşil alan ve park yapım çalışmaları	%36,7	%16,8	%46,5
6.Ağaçlandırma ve çevre düzenleme	%29,7	%23,8	%46,6
7.Defin ve mezarlık hizmetleri	%44,6	%27,7	%27,8

İmar planlama ve uygulama hizmetlerini katılımcıların %41,6'sı, kaldırım ve yol yapım, bakım hizmetlerini %57,4'ü, konut ve arsa üretimi hizmetlerini katılımcıların %38,6'sı, yeşil alan ve park yapım çalışmaları ile ağaçlandırma ve çevre düzenleme hizmetlerini %46'sı yetersiz gördüğünü ifade etmektedir. Belediye hizmetlerinden olan tarihi kentsel dokunun korunması hizmetini katılımcıların %41,6'sı, defin ve mezarlık hizmetlerini %44,6'sı yeterli bulmaktadır. Kentlerde yaşamın kaliteli olabilmesi için altyapı, kaldırım ve yol yapım hizmetleri, yeşil alan ve park yapım çalışmaları, ağaçlandırma ve çevre düzenleme hizmetlerinin kentlilere üstün seviyede sunulması gerekmektedir. Nevşehir Belediyesi defin

ve mezarlık hizmetleri dışında imar ve şehircilik hizmetleri kategorisinde yer alan hizmetler yeterli değildir. Nevşehir Belediyesi tarafından sunulan imar ve şehircilik hizmetlerinin vatandaşlar tarafından yetersiz görülmesi kentsel yaşam kalitesine ulaşılmasının önünde bir engel teşkil etmektedir. Nevşehir Belediyesi, kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla imar planlama ve uygulama hizmetleri ile ilgili karar alırken imar hukukuna uygun gerekli çalışmalar gerçekleştirmelidir.

Tablo 4.2.3.14. Nevşehir Belediyesi Hizmetlerinden Yeşil Alan ve Park Yapım Hizmetleri * Kaldırım ve Yol Yapım Hizmetlerinin Ki-Kare Analizi

Yeşil alan ve park yapım*Kaldırım ve yol yapım hizmetleri		Kaldırım ve yol yapım hizmetleri					Toplam
		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	
Yeşil alan ve park yapımı	Hiç Katılmıyorum	17	7	1	2	0	27
	Katılmıyorum	3	14	2	1	0	20
	Kararsızım	2	2	11	2	0	17
	Katılıyorum	2	7	2	11	0	22
	Tamamen katılıyorum	2	2	1	2	8	15
Toplam		26	32	17	18	8	101
Ki- kare		Ki- kare değeri		Serbestlik Derecesi(sd)		P değeri	
		2,262		16		,000	

*p=0,000 ve p<0,05'ten küçük olduğundan yeşil alan ve park yapım hizmetleri ile kaldırım ve yol yapım hizmetleri arasındaki ilişki anlamlıdır.

Ankete katılan 101 kişinin 47'si yeşil alan ve park yapım hizmetlerini yetersiz görürken, 58'i kaldırım ve yol yapım hizmetlerini yetersiz görmektedir. Yapılan ki-kare anlamlılık testi sonucu, %5'lik anlamlılık seviyesinde $p<0,05$ olduğundan, belediye hizmetlerinden olan yeşil alan ve park yapım hizmetleri ile kaldırım ve yol yapım hizmetleri arasında anlamlı bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir. Yeşil alan ve park yapım hizmetlerinin yetersiz olduğunu düşünen vatandaşlar, Emek Mahallesinde kaldırım ve yol yapım hizmetlerinin de yetersiz olduğunu ifade etmektedirler.

Tablo 4.2.3.15. Nevşehir İlindeki Katılımcıların Mali Hizmetleri İle İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

MALİ HİZMETLER	POZİTİF	KARARSIZ	NEGATİF
1.Semt ve hayvan pazarı hizmetleri	%51,4	%20,8	%27,7
2.Kentin sanayi hizmetleri	%34,7	%30,7	%34,7
3.Belediyeye ait alacakların tahsil edilmesi	%32,7	%41,6	%25,7
4.Taşınmaz almak, kiralamak ve tahsis etmek	%27,7	%43,6	%28,7

Semt ve hayvan pazarı hizmetlerini katılımcıların %51,4'ü yeterli görmekte, %27,7'si yetersiz görmektedir. Kentin sanayi hizmetleri konusunda katılımcıların %34,7'ü bu hizmeti yeterli görürken, %34,7'ü yetersiz görmektedir. Belediyeye ait alacakların tahsil edilmesi konusunda katılımcıların %41,6'sı kararsız olduğunu ifade etmektedir. Belediyeye ait taşınmaz almak, kiralamak ve tahsis etmek hizmetinde katılımcıların %43,6'sı kararsız olduğunu ifade etmektedir. Mali hizmetler kategorisine giren belediyeye ait alacakların tahsil edilmesi ve taşınmaz almak, kiralamak ve tahsis etmek hizmetleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları için kentliler bu sorulara kararsız cevabını vermektedir. Nevşehir Belediyesi tarafından sunulan mali hizmetlerinin yetersiz olması kentsel yaşam kalitesine ulaşılmasını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu sebeple, Nevşehir Belediyesi, hizmet sunarken mali hizmetler ile ilgili çalışmaları arttırmalıdır.

Tablo 4.2.3.16. Nevşehir Belediyesi Hizmetlerinden Belediyeye Ait Alacakların Tahsil Edilmesi * Belediyeye Ait Taşınmaz Almak, Kiralamak ve Tahsis Etme Hizmetlerinin Ki-Kare Analizi

Belediyeye Ait Alacakların Tahsil Edilmesi * Belediyeye Ait Taşınmaz Almak, Kiralamak Ve Tahsis Etme Hizmetleri		Taşınmaz almak kiralamak tahsis etme					Toplam
		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	
Belediye Alacaklarının Tahsil Edilmesi	Hiç katılmıyorum	7	1	0	0	0	8
	Katılmıyorum	1	12	3	2	0	18
	Kararsızım	1	3	33	5	0	42
	Katılıyorum	1	2	5	11	0	19
	Tamamen katılıyorum	0	1	3	2	8	14
Toplam		10	19	44	20	8	101
Ki- kare		Ki- kare değeri		Serbestlik Derecesi(sd)		P değeri	
		1,686		16		,000	
*p=0,000 ve p<0,05'ten küçük olduğundan belediyeye ait alacakların tahsil edilmesi hizmetleri ile taşınmaz almak, kiralamak ve tahsis etme hizmetleri arasındaki ilişki anlamlıdır.							

Ankete katılan 101 kişinin 42'si belediyenin alacaklarının tahsil edilmesi konusunda yetersiz olduğunu, 44'ü ise belediyeye ait taşınmaz almak, kiralamak ve tahsis etme konusunda belediyenin yeterliliği açısından kararsız olduklarını ifade etmektedirler. Yapılan ki-kare anlamlılık testi sonucu, %5'lik anlamlılık seviyesinde $p < 0,05$ olduğundan, belediye hizmetlerinden olan Belediyeye ait alacakların tahsil edilmesi hizmetleri ile taşınmaz almak, kiralamak ve tahsis etme hizmetleri arasında anlamlı bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir. Bu kapsamda, belediyeye ait alacakların tahsil edilmesi hizmetlerinin yetersiz olduğunu düşünen vatandaşlar, bu mahallede belediyeye ait taşınmaz almak, kiralamak hizmetlerini de yetersiz bulduklarını ifade etmektedirler. Yerel yönetim birimi olan ve yüksek mali duruma sahip belediye daha kaliteli hizmet sunmakla birlikte, kentte yaşam kalitesini yükseltmektedir.

Tablo 4.2.3.17. Nevşehir İlindeki Katılımcıların Kültür ve Turizm Hizmetleri İle İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

KÜLTÜR VE TURİZM HİZMETLERİ	POZİTİF	KARARSIZ	NEGATİF
1.Kentin tanıtım faaliyetleri	%37,6	%31,7	%30,7
2.Konser, eğlence ve fuar hizmetleri	%35,6	%25,7	%38,6
3.Turizm hizmetleri	%36,6	%29,7	%33,7
4.Kültür ve sanat merkezi hizmetleri	%33,6	%23,8	%37,7

Kentin tanıtım faaliyetlerine yönelik hizmetleri katılımcıların %37,6'sı, turizm hizmetlerini %36,6'sı yeterli gördüğünü ifade etmektedir. Konser, eğlence ve fuar hizmetlerini katılımcıların %38,6'sı, kültür ve sanat merkezlerine yönelik hizmetleri %37,7'si yetersiz gördüğünü ifade etmektedir. Kültür ve turizm hizmetlerinin yetersiz olması kentsel yaşam kalitesine ulaşamamasının önünde bir engel teşkil etmektedir. Kentlerde yaşam kalitesi bileşenlerinden birisi olan kültür ve turizm faaliyetleri Nevşehir Belediyesi tarafından yeterli bir şekilde yerine getirilmemektedir. Nevşehir Belediyesi, kentsel yaşam kalitesini yükseltmek amacıyla kültür ve turizm hizmetleri ile ilgili faaliyetleri arttıracak çalışmalar gerçekleştirmelidir.

Tablo 4.2.3.18. Nevşehir Belediyesi Hizmetlerinden Konser, Eğlence ve Fuar Hizmetleri * Kültür ve Sanat Merkezi Hizmetlerinin Ki-Kare Analizi

Kültür sanat merkezi hizmetleri* Konser, eğlence ve fuar hizmetleri		Kültür sanat merkezi hizmetleri					Toplam
		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	
Konser eğlence fuar hizmetleri	Hiç Katılmıyorum	11	3	0	2	0	16
	Katılmıyorum	1	17	3	1	1	23
	Kararsızım	1	3	21	0	1	26
	Katılıyorum	0	1	5	12	0	18
	Tamamen katılıyorum	1	0	0	1	16	18
Toplam		14	24	29	16	18	101
Ki- kare		Ki- kare değeri		Serbestlik Derecesi(sd)		P değeri	
		2,097		16		,000	

*p=0,000 ve p<0,05'ten küçük olduğundan konser, eğlence ve fuar hizmetleri ile kültür ve sanat merkezi hizmetlerinin arasındaki ilişki anlamlıdır.

Ankete katılan 101 kişinin 39'u konser, eğlence ve fuar hizmetlerini yetersiz görürken, 36'sı yeterli görmektedir. Katılımcıların 38'i kültür ve sanat merkezlerine yönelik hizmetleri yetersiz görürken, 34'ü yeterli görmektedir. Yapılan ki-kare anlamlılık testi sonucu, %5'lik anlamlılık seviyesinde p<0,05 olduğundan, belediye hizmetlerinden olan konser, eğlence ve fuar hizmetleri ile kültür ve sanat merkezi hizmetlerinin arasında anlamlı bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir. Konser, eğlence ve fuar hizmetlerini yeterli olduğunu düşünen vatandaşlar, bu mahallede kültür ve sanat merkezi hizmetlerini de yeterli bulduklarını ifade etmektedirler. Kentlilerin kendilerini sosyo-kültürel anlamda geliştirebilmeleri için kültür, sanat, konser ve fuar hizmetlerinin belediyeler tarafından yeterli bir şekilde yerine getirilmesi gerekmektedir.

Tablo 4.2.3.19. Nevşehir İlindeki Katılımcıların Zabıta Hizmetleri İle İlgili Sorulara Verilen Cevaplarının Dağılımı

ZABITA HİZMETLERİ	POZİTİF	KARARSIZ	NEGATİF
1.Zabıta denetim faaliyetleri	%31,6	%28,7	%39,6
2.Acil yardım ve arama kurtarma hizmetleri	%45,6	%22,8	%31,7
3.Ambulans ve itfaiye hizmetleri	%50,5	%17,8	%31,7
4.Afet yönetimi hizmetleri	%44,6	%29,7	%25,7

Zabıta denetim faaliyetlerine yönelik hizmetleri ankete katılanların %39'u yetersiz gördüğünü ifade etmektedir. Acil yardım ve arama kurtarma hizmetlerini katılımcıların %45,6'sı, ambulans ve itfaiye hizmetlerini %50,5'i, afet yönetimine yönelik hizmetleri %44,6'sı yeterli gördüğünü ifade etmektedirler. Kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla belediye hizmetlerinden olan zabıta hizmetleri Nevşehir Belediyesi tarafından yeterli bir şekilde yerine getirilmektedir. Belediye hizmetlerinden olan zabıta hizmetlerinin yeterli bir şekilde sunulması kentsel yaşam kalitesini arttıracaktır.

Tablo 4.2.3.20. Belediye Hizmetlerinden Acil Yardım ve Arama Kurtarma Hizmetleri * Ambulans ve İtfaiye Hizmetlerinin Ki-Kare Analizi

Acil Yardım Ve Arama Kurtarma Hizmetleri * Ambulans Ve İtfaiye Hizmetleri		Ambulans ve itfaiye hizmetleri					Toplam
		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	
Acil yardım arama kurtarma	Hiç katılmıyorum	7	2	1	0	1	11
	Katılmıyorum	2	15	2	2	0	21
	Kararsızım	0	5	13	4	1	23
	Katılıyorum	1	0	1	22	1	25
	Tamamen katılıyorum	0	0	1	0	20	21
Toplam		10	22	18	28	23	101
Ki- kare		Ki- kare değeri		Serbestlik Derecesi(sd)		P değeri	
		2,029		16		,000	
*p=0,000 ve p<0,05'ten küçük olduğundan acil yardım ve arama kurtarma hizmetleri ile ambulans ve itfaiye hizmetlerinin arasındaki ilişki anlamlıdır.							

Ankete katılan 101 kişinin 46'sı acil yardım ve arama kurtarma hizmetlerini yeterli görürken, 51'i ambulans ve itfaiye hizmetlerini yeterli görmektedir. Yapılan ki-kare anlamlılık testi sonucu, %5'lik anlamlılık seviyesinde p<0,05 olduğundan, belediye hizmetlerinden olan acil yardım ve arama kurtarma hizmetleri ile ambulans ve itfaiye hizmetlerinin arasında anlamlı bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir. Katılımcılardan acil yardım ve arama kurtarma hizmetlerinin yeterli olduğunu düşünen vatandaşlar, bu mahallede ambulans ve itfaiye hizmetlerinin de yeterli olduğunu ifade etmektedirler.

Tablo 4.2.3.21. Nevşehir İlindeki Katılımcıların Belediye Hizmetleri Etkin midir? Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
Etkin	15	14,9	14,9	14,9
Cevap verilmedi	9	8,9	8,9	23,8
Etkin ama daha etkin olması için valilik-il özel idaresi-muhtarlık işbirliği içinde olmalı	8	7,9	7,9	31,7
Etkin- daha etkin olması için Valilikle işbirliği	13	12,9	12,9	44,6
Etkin- daha etkin olması için İl özel idaresi işbirliği	2	2,0	2,0	46,5
Etkin- daha etkin olması için muhtarlık ile işbirliği	2	2,0	2,0	48,5
Etkin değil, Valilik-İl özel idaresi-Muhtarlıkla işbirliği yapmalı	18	17,8	17,8	66,3
Etkin değil, Valilik ile işbirliği yapmalı	22	21,8	21,8	88,1
Etkin değil, İl özel idaresi ile işbirliği yapmalı	7	6,9	6,9	95,0
Etkin değil, muhtarlık ile işbirliği yapmalı	5	5,0	5,0	100,0
Toplam	101	100,0	100,0	

Ankete katılan 101 kişinin %14,9 belediye hizmetlerinin etkin olduğu yanıtını vermiştir. Katılımcıların %8,9'u bu soruya yanıt vermemiştir. Ankete katılan kentlilerin %7,9'u belediye hizmetlerinin etkin olduğunu fakat daha etkin olması için valilik, il özel idaresi ve muhtarlık ile işbirliği içerisinde hizmet sunmalı yanıtını vermiştir. Ankete katılanların %12,9'u belediye hizmetlerinin etkin olduğunu fakat daha etkin olması için sadece valilik ile işbirliği içerisinde olması gerektiğini, %2'si etkinliği arttırmak için il özel idaresi ile işbirliği içerisinde hizmet sunması gerektiğini, %2'si muhtarlık ile işbirliği yapması gerektiği cevabını vermiştir. Katılımcıların %17,8'i belediye hizmetlerinin etkin olmadığını etkin olabilmesi için valilik, il özel idaresi ve muhtarlık ile işbirliği yapmalı, %21,8'i etkin olabilmesi için valilik ile %6,9'u il özel idaresi ile %5'i muhtarlık ile işbirliği yapılması gerektiği yanıtını vermiştir. Kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla Nevşehir Belediyesinin sunmuş olduğu hizmetler etkin değildir. Belediye hizmetlerinde etkinliği sağlamak için sunulan hizmetlerin güçlü ve zayıf yönleri tespit edilmelidir. Kentlilerin yaşamlarını kaliteli hale getirmek için belediye yönetimleri en az kaynakla en çok verimi alacak şekilde hizmet sunmalı ve halkın hizmet beklentisi içinde olduğunu bilmelidirler.

Tablo 4.2.3.22. Nevşehir İlindeki Katılımcıların Kentsel Yaşam Kalitesini Arttırmak Amacıyla Bir Öneriniz Var mı? Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
Öneri yok	26	25,7	25,7	25,7
Başboş hayvanlar barınaklara toplanmalıdır	4	4,0	4,0	29,7
Çöp toplama sistemleri düzenlenmeli ve temizlik önlemleri alınmalıdır	8	7,9	7,9	37,6
Sosyal yardım projelerine yer verilmelidir	2	2,0	2,0	39,6
Acil yardım, ambulans ve itfaiye hizmetlerine daha fazla önem verilmelidir	1	1,0	1,0	40,6
Siyasi kaygılardan uzak hizmet etmeli, tüm halka hizmet etmeli	5	5,0	5,0	45,5
Turizm sektörüne olumlu daha çok katkı sunulmalı	3	3,0	3,0	48,5
Çocuklara oyun parkı yapılmalı ve trafikte park problemi çözülmeli	25	24,8	24,8	73,3
Konut üretimi arttırılmalı, kentsel dönüşüm yapılmalı	3	3,0	3,0	76,2
Hayvanat bahçesi ve Kapadokya bölgesine teleferik yapılmalı	3	3,0	3,0	79,2
Yüksek konut kiralari	2	2,0	2,0	81,2
Altyapı problemi çözülmeli, imar planlanmalı ve sanayi geliştirilmeli	8	7,9	7,9	89,1
Konferans ve kültürel etkinlikler arttırılmalı	11	10,9	10,9	100,0
Toplam	101	100,0	100,0	

Ankete katılanların belediye hizmetleri kapsamında %25,7'sinin hiçbir önerisi bulunmamaktadır. Katılımcıların %4'ü başboş hayvanların barınaklara toplanması gerektiğini, %7,9'u çöp toplama sistemlerinin düzenlenmesi ve temizlik önlemlerinin alınmasını, %2'si sosyal yardım projelerine daha fazla yer verilmesini ifade etmektedirler. Katılımcıların %1'i acil yardım, ambulans ve itfaiye hizmetlerine daha fazla önem verilmesi gerektiğini, %5'i belediye hizmet sunarken siyasi kaygılardan uzak tüm halka hizmet etmesi gerektiğini, %3'ü turizm sektörüne olumlu katkı sağlanmasını ifade etmektedirler. Katılımcıların %24,8'i gibi büyük bir çoğunluğu çocuklara oyun parkı yapılmasını ve trafikte park probleminin çözülmesi gerektiğini, %3'ü konut üretimi arttırılmalı ve kentsel dönüşüm

projelerine yer verilmeli, %3'ü hayvanat bahçesi yapılmasının gerekliliğine dikkat çekmekte ve Kapadokya bölgesine teleferik yapılması gerektiğini belirtmektedirler. Ankete katılanların %2'si konut kiralarının çok yüksek olduğu bu açıdan çalışmaların geliştirilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Katılımcıların %7,9'u altyapı probleminin çözülmesini, imar planlarının daha düzgün yapılmasını ve sanayinin geliştirilmesini ifade ederken, %10,9'u kentte konferans ve kültürel etkinlikleri arttıracak önlemler alınmasının gerekliliğini belirtmiştir.

4.3. NİĞDE İLİ ALAN ARAŞTIRMASI

4.3.1. Niğde İlinin Genel Tanıtımı ve Tarihçesi

Niğde'nin antik adı "Nahita"dır. Bahçeli buluntuları ve Çamardı Kestel'de ortaya çıkarılan kalay madeni, Niğde tarihinin M.Ö 5 bin yılına kadar uzandığını gösterir. Hitit ve Asur yazıtlarından M.Ö 1800'den itibaren, bölgede bin yıl süreyle Hititlerin yaşadığı anlaşılmaktadır. M.Ö 710'da Asurluların Hitit egemenliğine son vermesiyle bölge Friglere geçmiştir. M.Ö 17 yılında Romalıların bölgeye gelişine kadar, Medler, Persler, İskender'in Helenistik Kapadokya Krallığı ve Bergama Krallığı yörede yaşamıştır. 395 yılında Roma İmparatorluğu ikiye ayrılınca Niğde, Bizans (Doğu Roma) toprakları içinde kalmıştır (TÜİK, Bölgesel Göstergelerle 2010, Türkiye İstatistik Kurumu Matbası, Ankara, Mayıs 2011).

Niğde ili İç Anadolu bölgesinin güneydoğusunda yer almaktadır. Göller dahil 7 365 kilometrekare alana sahip Niğde ilinin denizden yüksekliği 1300 metredir. Kuzeybatıda Aksaray, kuzeyde Nevşehir, kuzeydoğuda Kayseri, batı ve güneybatıda Konya, güneyde Mersin, güneydoğu ve doğuda Adana illeri ile komşudur. İlin güney ve güneydoğu sınırlarını Bolkar Dağları oluşturmaktadır. Torosların diğer bir kolu olan Aladağlar ise ilin doğusunda bulunmaktadır. Niğde'nin kuzeybatı kesimini Melendiz dağları kaplamaktadır. Niğde ilinin batı kesimini kaplayan Hasandağı 3253 metredir ve Aksaray ili sınırında yer alır. İlin önemli ovaları ise; ortalama 1350 metre yükseklikteki Misli Ovası, 1400 metre yükseklikteki Melendiz Ovası, 1100 metre yükseklikteki Altunhisar Ovası ve 1100 metre yükseklikteki Bor Ovası'dır. Aladağlar ve Bolkarlar üzerinde buzul aşınmasıyla oluşmuş birçok göl bulunmaktadır. Göllü dağ üzerinde bir krater gölü bulunmaktadır (TÜİK, 2014).

Niğde ilinde 6 ilçe, 52 belediye ve 112 köy bulunmaktadır. Niğde ilinin nüfusu 2015 TÜİK verilerine göre 346 114 kişidir. Niğde ilinde kilometrekareye 47 insan düşmektedir. Niğde ilinin nüfus bakımından küçükten büyüğe doğru ilçeleri; Altunhisar, Bor, Çamardı, Çiftlik, Ulukışla ve merkez ilçe şeklinde sıralanmaktadır.³⁶

³⁶ <http://www.wikipedia.com> adresinden 25 Temmuz 2016 tarihinde alınmıştır.

Niğde ilinde 1992 yılında Ömer Halisdemir Üniversitesi kurulmuştur. Ömer Halisdemir Üniversitesi, Niğde'ye büyük bir ekonomik ve kültürel canlılık kazandırmıştır. Niğde ili şehirleşme oranı, yıllık nüfus artış hızı, kişi başına gayrisafi yurtiçi hasıla ve sanayi iş kolunda çalışanların toplam istihdama oranı bakımından Türkiye ortalamalarının altındadır. Tarım kolunda çalışanların toplam istihdama oranı ise Türkiye ortalamasının üstündedir. Niğde ilinin tarım alanında tarla ürünleri yer almaktadır. Bitkisel ürünlerinde ise ilk sırayı patates alırken daha sonraki en önemli ürün şeker pancarıdır (TÜİK, 2014).

Niğde doğal güzellikleri, kültürel varlıkları ve termal kaynakları ile turizm açısından önemli faktörlere sahiptir. Niğde Etnografya ve Arkeoloji Müzesinde Antik Çağa, Selçuklu ve Osmanlı devrine ait 12 bin eser sergilenmektedir. Niğde de sancak beyi Ziynettin Beşare tarafından 1223 yılında Alaeddin cami yaptırılmıştır. Kitabesine göre yapının mimarları, üstad Sıddık ve kardeşi Gazi'dir. Caminin kapısında taş maharetli elleriyle işleyen usta "Taçlı Kadın Başı"nı ortaya çıkarmıştır. Kentin diğer tarihi camileri Sungurbey Cami, Afife Hanım Cami, Murat Paşa Camileridir. Niğde ilinde yer alan Çiftehan Kaplıcaları, Kemerhisar İçmesi, Narlı Göl Kaplıcaları kentin termal kaynaklarıdır.³⁷

4.3.2. Niğde Belediyesinin Kentsel Yaşam Kalitesini Arttırmak Amacıyla Yaptığı Çalışmalar

Niğde Belediyesi 1849 yılında kurulmuştur. İlk Belediye Başkanlığı görevini yapan Halit Hami Bey(Mengi), Mevcut dönemin Belediye Başkanlığı görevini yapan ise Faruk AKDOĞAN'dır. En kısa süreli belediye başkanlığı görevinde bulunan 1980 döneminde İsmail Hakkı ALTAN, 1963-1973 dönemlerinde en uzun süreli belediye başkanlığı görevini yapan Sami YAĞIZ ve 1989-1999 dönemlerinde görev yapan Ahmet Oğuz ÖZMEN'dir.³⁸ 29 Mart 2009 yerel seçimlerinde ise Faruk AKDOĞAN AKP'den Niğde Belediye Başkanlığı'na seçildi. Bu tarihten itibaren günümüze kadar Niğde Belediye Başkanlığı görevini sürdürmektedir.

Niğde Belediyesi Başkan Yardımcısı Rasim AĞADAYI; belediyenin hizmet sunarken kentsel yaşam kalitesini en üst seviyede göz önünde bulundurduğunu ifade etmektedir. Belediye başkan yardımcısı ve belediye çalışanları ile yapılan mülakatlar sonucunda, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda belirtildiği gibi belediyenin asli görevinin halka en üstün seviyede hizmet sunmak ve halkın ihtiyaçlarını gidermek, dilek ve şikâyetlerini dinlemek, gerekli önlemleri alarak kentte düzeni sağlamak olduğu vurgulanmaktadır. Niğde Belediyesi

³⁷ <http://www.nigdekulturturizm.gov.tr>. adresinden 25 Temmuz2016 tarihinde alınmıştır.

³⁸ Niğde Belediye Başkanlığı, <http://nigde.bel.tr/> adresinden 02 Eylül 2016 tarihinde alınmıştır.

Başkan Yardımcısı, kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla, sosyal yardım alanlarına, atık su, içme suyu yenileme, altyapı, imar düzenlemeleri, trafik problemi çözümlenmeleri, park, bahçe ve ağaçlandırma hizmetlerine öncelik vermekte olduklarını ifade etmektedir. Kentte hizmet sunarken halkın belediyenin hizmet sunmasını engelleyen bazı sorunlar ortaya koyduğu belirtilmektedir. Kırsaldan kente göç eden vatandaşların köydeki yaşam tarzını kentte de devam ettirmek istemesi ve vatandaşın kentsel dönüşüm projeleri ile birlikte kente bir türlü uyum sağlayamadığı vurgulanmaktadır. Belediyenin temel görevinin kentsel yaşam kalitesini iyileştirmek ve halkın ihtiyaçlarına cevap vermek olduğu ifade edilmektedir. Kent yönetimi halka daha iyi hizmet sunabilmek amacıyla STK'lar ile işbirliği içerisinde projeler gerçekleştirmektedir. Kent konseylerinin içerisinde birçok kuruluşun yer aldığı söylenmektedir. Bu kuruluşlar kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla hizmeti yerine getirmek için teklif sunar ve bu tekliflerin belediye tarafından değerlendirildiği ifade edilmektedir.³⁹

Niğde Belediyesi Su ve Kanalizasyon Müdürlüğü, Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü, Park ve Bahçeler Müdürlüğü, Temizlik İşleri Müdürlüğü, İmar ve Şehircilik Müdürlüğü ve Fen İşleri Müdürlüklerinin birim müdürleri ile görüşülmüştür. Niğde Belediyesi Su ve Kanalizasyon Birimi, içme suyunu temiz ve sağlıklı duruma getirmek, suyun kalitesini arttırmak, yağmur sularını tahliye etmek, kanalizasyon sıkıntılarının tahliye edilmesi ve il genelinde hizmet götürülmeyen alanlarının kalmamasını amaçlamaktadır. Bu amaçla kanal boyu projesi ve terfi istasyonu modernizesi projelerini planlanmaktadır. Park ve Bahçe Biriminin çalışmalarının amacı yeşil alanların artırılmasıdır. Bu amaçla kaldırım ve bankların çoğaltılması, ağaç dikiminin artırılması, oyun gruplarının çoğaltılması, spor aletleri ve kauçukların döşenmesi şeklinde çalışmalar yapılmıştır. Temizlik İşleri Birimi çöplerin alınması ve katı atıkların toplanması amacıyla bazı çalışmalar yapmaktadırlar. Bu birim personeli vardiyalı sistemde çalışır. Tıbbi atıklar, pil, ambalaj ve bitkisel yağların toplanması temizlik biriminin temel görevidir. Bu amaçla çöpten enerji üretimi projesi mevcuttur. İmar ve Şehircilik Birimi ise yaşam kalitesi yüksek binalar inşa etmek, imar planlarını buna uygun yapmayı hedeflemektedir. Bu amaçla kentsel dönüşüm projeleri uygulamaktadır. Fen İşleri Birimi kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla yol, kaldırım, alt-üst geçit, kavşak yapımı gibi bazı çalışmalar yaptıklarını ifade etmektedirler.

AKP Döneminde Niğde Belediyesi Başkanlığı tarafından hazırlanan, belediyenin kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla gerçekleştirdiği faaliyetlerinin yer aldığı “2010,

³⁹ “Rasim Ağadayı, Mülakat tarihi: 18.05.2016”

2011, 2012 İdare Faaliyet Raporlarındaki” ve “2013 ile 2015 Mali Yılı Faaliyet Raporlarındaki” verilerden yararlanılmıştır.⁴⁰

Tablo 4.3.2.1. Niğde Belediyesi 2010, 2011, 2012, 2013 ve 2015 Faaliyet Raporlarında Yer Alan Zabıta Faaliyetleri

ZABITA FAALİYETLERİ		2010	2011	2012	2013	2015
1.	Verilen cezai işlem sayısı	750 adet	91 adet	60 adet	93 adet	162 adet
2.	İş yeri mühürleme sayısı	10 adet	7 adet	3 adet	6 adet	1 adet
3.	Başvuru sayısı	1801 adet	1701 adet	1558 adet	933 adet	1397 adet
TOPLAM HARCANAN KAYNAK (TL)		737.170,11	855.215,44	1.325.821,01	1.220.429,50	996.730,05

Niğde Belediyesi Zabıta Hizmetleri Müdürlüğü tarafından kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla bazı faaliyetler gerçekleştirilmiştir. 2010 İdare Faaliyet Raporunda belediyenin emir ve yasaklarına uymayan ya da çeşitli kanunlara riayet etmeyenlere 750 adet, 2011 yılında 91 adet, 2012 yılında 60 adet, 2013 yılında 93 adet ve 2015 yılında 162 adet cezai işlem uygulanmıştır. Kent genelinde faaliyet göstermekte olan işyerlerinden Emir ve Yasaklara aykırı hareket eden 10 adet iş yeri, 2011 yılında 7 adet, 2012 yılında 3 adet, 2013 yılında 6 adet ve 2015 yılında 1 adet iş yeri geçici sürelerle mühürlenmiştir. Kuruma toplam 2010 yılında 1801 adet, 2011 yılında 1701, 2012 yılında 1558, 2013 yılında 933 ve 2015 yılında 1397 şikâyet bildirilmiş ve hepsinin değerlendirilmesi için gerekli işlemler yapılmıştır. Kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla yapılan bu faaliyetler için toplam 2010 yılında 737.170,11 TL, 2011 yılında 855.215,44 TL ve 2012 yılında 976.527,02 TL, 2013 yılında 1.220.429,50 TL ve 2015 yılında 996.730,05 TL harcanmıştır. Niğde Belediyesi Zabıta Hizmetleri Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen bu faaliyetler yıllara göre değişkenlik göstermektedir. Niğde Belediyesi, kentte yaşam kalitesini yükseltmek amacıyla her geçen gün zabıta denetim faaliyetlerini daha fazla arttırmalıdır.

⁴⁰ Niğde Belediye Başkanlığı, 2010, 2011, 2012 İdare Faaliyet Raporları, 2013 ile 2015 Mali Yılı Faaliyet Raporları

Tablo 4.3.2.2. Niğde Belediyesi 2010, 2011, 2012, 2013 ve 2015 Faaliyet Raporlarında Yer Alan Temizlik Faaliyetleri

TEMİZLİK FAALİYETLERİ		2011	2012	2014	2015
1.	Cadde ve bulvarların temizliği için kullanılan araç sayısı	20	24	26	27
2.	Temizliği yapılan cadde ve bulvar uzunluğu (günlük/km)	29	48	52	62
3.	El ve araç ile süpürülen kaldırım, tünel ve kavşak sayısı (günlük)	25	150	120	145
4.	Toplanan atık pil miktarı	750 kg	600 kg	706 kg	808 kg
5.	Toplanan bitkisel atık yağ miktarı	2.500 kg	6.695 kg	11.100 kg	7.750 kg
6.	Toplanan atık yağ miktarı	2.791 kg	3.838 kg	3.897 kg	1.672 kg
TOPLAM HARCANAN KAYNAK (TL)		841.000,00	3.320.000,00	5.000.000,00	6.000.000,00

Niğde Belediyesi Temizlik İşleri Müdürlüğü tarafından kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla bazı faaliyetler gerçekleştirilmiştir. 2011 İdare Faaliyet Raporunda Belediye sınırları içerisinde çıkan her türlü çöplerin toplanması, toplanan çöplerin imha sahasına naklinin sağlanmaktadır. Cadde ve bulvarların temizliği için kullanılan araç sayısı 2011 yılında 20, 2012 yılında 24, 2014 yılında 26 ve 2015 yılında 27'dir. Temizliği yapılan cadde ve bulvar uzunluğu (günlük/km) 2011 yılında 29, 2012 yılında 48, 2014 yılında 52 ve 2015 yılında 62 km'dir. El ve araç ile süpürülen kaldırım, tünel ve kavşak sayısı (günlük) 2011 yılında 25, 2012 yılında 150, 2014 yılında 120 ve 2015 yılında 145 kavşak temizlenmiştir.

2013 yılı içerisinde Taşınabilir Pil Üreticileri İthalatçılar Derneği ile yapılan protokol ile 125 adet atık pil bidonu kentin mahallelerine dağıtılmıştır. 2015 yılında Bitkisel atık ve yağların toplanması çalışması ekseninde il merkezimizde üretilen 1.250 LT bitkisel atık yağ toplanmıştır. Kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla yapılan bu faaliyetler için toplam 2011 yılında 841.000,00 TL, 2012 yılında 3.320.000,00 TL ve 2014 yılında 5.000.000,00 TL ve 2015 yılında 6.000.000,00 TL harcanmıştır. Niğde Belediyesi Temizlik İşleri Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen cadde ve sokak temizliği faaliyetleri her yıl artarken, toplanan atık pil ve yağ miktarları her yıl değişmektedir. Niğde Belediyesi, kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla temizlik hizmetlerini düzenli bir şekilde arttırmalı ve temiz bir kent için gerekli bütün çalışmaları gerçekleştirmelidir.

Tablo 4.3.2.3. Niğde Belediyesi 2010, 2011, 2012, 2013 ve 2015 Faaliyet Raporlarında Yer Alan Park ve Bahçe Faaliyetleri

PARK VE BAHÇE FAALİYETLERİ		2010	2011	2012	2013	2015
1.	Kauçuk Zemin Döşeme yapımı (m2)	2.750	3.600	2.800	9.950	1.800
2.	Çim ekimi ve rulo çim serimi (m2)	13.500/2.550	-	-	-	-
3.	Dikilen ağaç sayısı	5.000 adet	150.408 adet	-	68.075 adet	88.075 adet
TOPLAM HARCANAN KAYNAK (TL)		4.810.739,05	5.293.693,39	4.020.170,16	6.643.959,36	7.254.611,55

Niğde Belediyesi Park ve Bahçeler Müdürlüğü tarafından kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla bazı faaliyetler gerçekleştirilmiştir. 2010 İdare Faaliyet Raporunda; Nasrettin Hoca Parkı, Özbelde Parkı, Mevlana Parkı, Piri Reis Parkı, Melikşah Parkı, Hüdavent Hatun Türbesi Parkı, Bor Yolu Kemal Aydoğan İÖO Yanı Park gibi park alanlarında da toplam 2750 m² lik kauçuk zemin döşeme, 2011 yılında 3600 m² lik kauçuk zemin döşeme, 2012 yılı içerisinde Nar Mahallesinde 2800 m²'lik alana ve Kesikbaş Türbesinin çevre düzenlemesi yapılmıştır. Kent merkezinde yer alan park alanlarında kauçuk zemin döşeme yaptırılmıştır. 2013 yılında, 9.950 m² kauçuk zemin kaplama ve 2015 yılında muhtelif parklara 1800 m² Kauçuk döşemesi yapılmıştır.

2010 yılında 4 adet yeni park ve 1 adet yeşil alan tesis edilmiş, 13500 m² çim ekimi ve 2550 m² rulo çim serimi, 5000 adet ağaç dikimi, yabani ot ve genel temizlik çalışmaları gerçekleştirilmiştir. 2011 İdare Faaliyet Raporunda; il genelindeki park, orta refüj ve yeşil alanlara dikilen ağaç sayısı 5.000 adet, 2012 yılında dikilen ağaç sayısı belirtilmemiş, 2013 yılında 68.075 adet ve 2015 yılında toplam 88.075 adet ağaç dikilmiştir.

2013 yılı içerisinde 14 takım çocuk oyun grubu, 12 takım fitness seti ve 35 oyun aparatı temini yapılmıştır. 2015 yılında yapılan faaliyetler; 5 takım çocuk oyun gurubu, 5 takım fitness seti yapılmıştır. Kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla yapılan bu faaliyetler için 2010 yılında 4.810.739,05 TL, 2011 yılında 5.293.693,39 TL 2012 yılında 4.020.170,16 TL, 2013 yılında 6.643.959,36 TL ve 2015 yılında 7.254.611,55 TL harcanmıştır. Niğde Belediyesi Park ve Bahçeler Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen bu faaliyetler her yıl kent nüfusunun ihtiyaçlarına yönelik olarak artmakta ya da azalmaktadır. Niğde Belediyesinin, kentlilerin yaşam kalitesini arttırmak amacıyla park ve bahçe faaliyetlerine gereken önemi vermesi gerekmektedir.

Tablo 4.3.2.4. 2012 ve 2015 yılı Faaliyet Raporunda Su ve Kanalizasyon Müdürlüğünün Yaptığı Faaliyetler

SU VE KANALİZASYON FAALİYETLERİ		2012	2015
1.	Kanalizasyon hattı (m)	11.250	11.092
2.	Yağmur suyu hattı (m)	3.500	2.715
3.	İçme suyu hattı (m)	20.911	9.627
4.	Kanalizasyon arıza giderme sayısı (adet)	250	779
5.	Kanalizasyon temizliği ve bakımı (adet)	80	5294
TOPLAM HARCANAN KAYNAK (TL)		7.856.508,26	11.381.514,80

Su ve Kanalizasyon Müdürlüğünü kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla 2012 yılında 11.250 m ve 2015 yılında 11.092 m kanalizasyon hattı, 2012 yılında 3.500 m ve 2015 yılında 2.715 m yağmur suyu hattı, 2012 yılında 20.911 m ve 2015 yılında 9.627 m içme suyu hattı döşenmiştir. Ek olarak Niğde Belediyesi, kentte yaşam kalitesini arttırmak amacıyla 2012 yılında 250 adet ve 2015 yılında 779 adet kanalizasyon arızası gidermiştir. Kanalizasyon temizliği ve bakım hizmetleri kapsamında 2012 yılında 80 adet ve 2015 yılında 5.294 adet rögar temizliği yapılmıştır. Kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla yapılan bu faaliyetler için 2012 yılında 7.856.508,26 TL ve 2015 yılında 11.381.514,80 TL kaynak harcanmıştır. Niğde Belediyesinin kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla yerine getirdiği faaliyetlerden kanalizasyon, yağmur suyu ve içme suyu hattı döşeme uzunluğu yıllar geçtikçe azalmaktadır. Fakat kanalizasyon hizmetleri kapsamında giderilen arıza sayısı ve kanalizasyonların temizliği yıllara göre artmaktadır. Bu durum, Niğde Belediyesinin kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla çalışmalarını arttırdığı göstermektedir.

Tablo 4.3.2.5. Niğde Belediyesi 2010, 2011, 2012, 2013 ve 2015 Faaliyet Raporlarında Yer Alan İmar ve Şehircilik Faaliyetleri

İMAR FAALİYETLERİ		2010	2011	2012	2013	2015
1.	Kentsel Dönüşüm ve Yenileme Projesi	120 hektar	120 hektar	-	-	-
2.	Verilen İmar Çapı Sayısı	359 adet	240 adet	375 adet	350 adet	-
3.	Verilen Yapı Ruhsatı Sayısı	-	224 adet	240 adet	211 adet	393 adet
4.	Verilen Yapı Kullanım İzin Belgesi	-	202 adet	137 adet	156 adet	194 adet
5.	Kat İrtifakı Sayısı	-	124 adet	123 adet	172 adet	121 adet
6.	İmar Tadilatı Sayısı	-	32 adet	24 adet	17 adet	37 adet
TOPLAM HARCANAN KAYNAK(TL)		144.249,75	1.872.136,27	1.325.821,01	961.166,33	743.424,16

Niğde Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü tarafından kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla bazı faaliyetler gerçekleştirilmiştir. İmar ve Şehircilik Müdürlüğü tarafından 2010 İdare Faaliyet Raporunda Niğde kentinin Efendibey Mahallesi, Yağdan Mevkii ve Şahinalı Mahallesinde 120 hektarlık alanda, 2011 İdare Faaliyet Raporunda Niğde kentinin Efendibey Mahallesi, Yağdan Mevkii ve Şahinalı Mahallesinde 120 hektarlık alanda Kentsel Dönüşüm ve Yenileme Projesi gerçekleştirilmiştir. 2010 yılı içerisinde vatandaşın talebi üzerine 359 adet imar çapı, 2011 yılı içerisinde vatandaşın talebi üzerine 240 adet imar çapı, 2012 yılı içerisinde vatandaşın talebi üzerine 375 adet imar çapı, 2013 yılında müdürlük tarafından 350 adet imar çapı verilmiştir. 2011 yılında 224 adet yapı ruhsatı, 240 adet yapı ruhsatı, 211 adet yapı ruhsatı ve 393 adet yapı ruhsatı verilmiştir. 2011 yılında 202 adet yapı kullanma izin belgesi, 2012 yılında 137 adet yapı kullanma izin belgesi, 2013 yılında 156 adet yapı kullanma izin belgesi ve 2015 yılında 194 adet yapı kullanma izin belgesi verilmiştir. 2011 yılında 124 adet kat irtifakı verilmiş ve 32 adet imar tadilatı, 2012 yılında 123 adet kat irtifakı ve 24 adet imar tadilatı, 2013 yılında 172 adet kat irtifakı ve 17 adet imar tadilatı ve 2015 yılı Mali Faaliyet Raporunda 121 adet kat irtifakı ve 37 adet imar tadilatı yapılmıştır. Kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla yapılan bu faaliyetler için toplam 2010 yılında 144.249,75 TL, 2011 yılında 1.872.136,27 TL, 2012 yılında 1.325.821,01 TL, 2013 yılında 961.166,33 TL ve 2015 yılında 743.424,16 TL harcanmıştır. Niğde Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen bu faaliyetler vatandaşların ihtiyaçlarına yönelik olarak gerçekleştirilmektedir. Niğde Belediyesi, kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla imar faaliyetlerini zamanında ve imar hukukuna uygun bir şekilde yerine getirmelidir.

Tablo 4.3.2.6. Niğde Belediyesi 2010, 2011, 2012, 2013 ve 2015 Faaliyet Raporlarında Yer Alan Kültür ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri

KÜLTÜR VE SOSYAL HİZMET FAALİYETLERİ		2010	2011	2012	2013	2015
1.	Meslek edinme kursları	300 kişi	355 kişi	286 kişi	-	-
2.	Belediye spor kulübü bünyesinde bulunan sporcu sayısı	-	235 kişi	158 kişi	-	-
3.	Sosyal tesislerde düzenlenen aktiviteler	236 adet	146 adet	169 adet	252 adet	238 adet
4.	Sonuçlandırılan BİMER başvuruları	219 adet	278 adet	180 adet	207 adet	390 adet
5.	Yaz spor okullarına katılım sayısı	-	-	-	400 kişi	339 kişi
6.	Bayanlar Yaşam ve Spor Merkezi katılım sayısı	-	-	-	-	836
TOPLAM HARCANAN KAYNAK(TL)		315.369,48	1.009.347,37	1.709.468,42	2.327.606,36	1.832.77,20

Niğde Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü tarafından kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla gerçekleştirilen faaliyetlerin sayısı tabloda verilmiştir. Niğde Belediyesi hizmetlerinden mesleki edinme kurslarına kayıt yaptıran kişi sayı 2010 yılında 300, 2011 yılında 355 kişi, 2012 yılında 286 kişi olup, 2013 ve 2015 Mali Yılı Faaliyet Raporlarında kurslara kayıt yaptıran kişi sayıları belirtilmemiştir. Belediye Spor Kulübünün bünyesinde 2011 yılında 235 sporcu, 2012 yılında 158 sporcu bulunmaktadır. Belediye Hüdavend Sosyal tesisinde düğün, nişan, konferans, kermes gibi aktiviteleri yerine getirmek için 2010 yılında 236 vatandaşa, 2011 yılında 146 vatandaşa, 2012 yılında 169 vatandaşa, 2013 yılında 252 vatandaşa ve 238 vatandaşa tahsis edilmiştir. Başbakanlık Bilgi Edinme Merkezi (BİMER)'e 2010 yılında 219, 2011 yılında 280 başvuru yapılmış ve 278'i sonuçlandırılmış, 2012 yılında 180 başvuru, 2013 yılında 207 başvuru ve 2015 yılında 390 başvuru sonuçlandırılmıştır.

2013 Mali Faaliyet Raporunda; gençler ve çocukların boş vakitlerini değerlendirebileceği yaz spor okullarında 400 aşkın kursiyere ve 2015 yılında 339 öğrenciye eğitim verilmiştir. Niğde Belediyesi bayanların yaşam kalitesini arttırmak aynı zamanda fit bir vücuda sahip olmak amacıyla Bayanlar Yaşam ve Spor Merkezi kurmuştur. Bayanlar yaşam ve spor merkezine 2015 yılı içerisinde 836 kişi kayıt olmuştur.

Niğde Belediyesi tarafından hazırlanan 2015 yılı Mali Faaliyet Raporunda Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü tarafından sosyal market, aşevi, çorba pınarı, gıda paketi, patates yardımı, çadır yardımı, odun, kömür, giyim, temizlik malzemesi ve gıda yardımı, asker aile yardımı, eğitim yardımı, nakit aceze yardımı, ekmek yardımı, ev eşyası yardımı ve akülü/tekerlekli sandalye yardımı hizmetler sunulmuştur. Ayrıca Niğde Belediyesi, Sosyal Hizmetleri birimi kapsamında ihtiyaç sahibi ailelerin market alışverişini yapabilmesi amacıyla Niğkart uygulamasını başlattığını ifade etmektedir. Bunun yanında mahalle iftarları, şehit ailesi mevlit yemeği, İnönü düğün salonu açılış yemeği, aşure dağıtımı, soba yardımı, çat kapı ev ziyareti, burs yardımı yapılmaktadır.

Bu faaliyetler için toplam 2010 yılında 315.369,48 TL, 2011 yılında 1.009.347,37 TL, 2012 yılında 1.709.468,42 TL, 2013 yılında 2.327.606,36 TL ve 2015 yılında 1.832.77,20 TL harcanmıştır. Niğde Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen bu faaliyetlerin sayısı, yıllara göre ve vatandaşların istekleri ile orantılı olarak değişkenlik göstermektedir.

4.3.3. Kişisel Bilgiler ve Belediye Hizmetleri ile İlgili Soruların Cevap Dağılımları

Tablo 4.3.3.1. Niğde İlindeki Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
Kadın	42	37,8	37,8	37,8
Erkek	69	62,2	62,2	100,0
Toplam	111	100,0	100,0	

Ankete katılan 111 kişinin %62,2'sini erkekler, %37,8'ini ise kadınlar oluşturmaktadır.

Tablo 4.3.3.2. Niğde İlindeki Katılımcıların Yaş Durumuna Göre Dağılımı

Yaş	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
18-30 yaş	51	45,9	45,9	45,9
31-55 yaş	51	45,9	45,9	91,9
56-65 yaş	8	7,2	7,2	99,1
66 ve üzeri yaş	1	0,9	0,9	100,0
Toplam	111	100,0	100,0	

Ankete katılan 111 kişinin %45,9'u 18-30 yaş aralığında, %45,9'u 31-55 yaş aralığında, %7,2'si 56-65 yaş aralığında, %0,9'u 66 ve üzeri yaş grubundadır. Selçuk mahallesinde ankete katılan kişilerin büyük bir çoğunluğu gençlerden oluşmaktadır.

Tablo 4.3.3.3. Niğde İlindeki Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Eğitim durumunuz	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
İlkokul	5	4,5	4,5	4,5
Ortaokul	12	10,8	10,8	15,3
Lise	34	30,6	30,6	45,9
Ön-Lisans	27	24,3	24,3	70,3
Lisans	27	24,3	24,3	94,6
Y.Lisans ve üstü	6	5,4	5,4	100,0
Toplam	111	100,0	100,0	

Ankete katılan 111 kişinin %4,5'i ilkökul mezunu, %10,8'i ortaokul mezunu, %30,6'sı ise lise mezunu iken, %24,3'ü ön-lisans, %24,3'ü ise lisans, %5,4'ü ise yüksek lisans mezunları oluşturmaktadır. Selçuk mahallesinde kentlilerin eğitim seviyesi lise düzeyindedir.

Tablo 4.3.3.4. Niğde İlindeki Katılımcıların Eğitim Durumunun*Cinsiyete Göre Dağılımı

Eğitim*Cinsiyet		Eğitim durumunuz						Toplam
		İlkokul	Ortaokul	Lise	Ön-Lisans	Lisans	Y.Lisans ve üstü	
Cinsiyet	Kadın	1	8	14	10	8	1	42
	Erkek	4	4	20	17	19	5	69
Toplam		5	12	34	27	27	6	111
Ki- kare		Ki- kare değeri		Serbestlik Derecesi(sd)			P değeri	
		7,002		5			0,221	
*p=0,221 ve p>0,05'ten büyük olduğundan cinsiyet ve eğitim durumu arasındaki ilişki anlamlı değildir.								

Ankete katılan 111 kişiden 69 erkek katılımcının 19'u lisans mezunu ve 20'si lise mezunu iken, 42 kadın katılımcının 14'ü lise mezunudur. Yapılan ki-kare anlamlılık testi sonucu, %5'lik anlamlılık seviyesinde p>0,05 olduğundan, cinsiyet ve eğitim durumu arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak kadınların eğitim seviyesi durumu erkeklere göre daha düşüktür.

Ankete katılan 111 kişinin %66,7'si evli, %30,6'sı bekar, %1,8'i boşanmış, %0,9'nun ise eşi ölmüş kişilerden oluşmaktadır. Ankete katılan 111 kişinin %42,3'nün çocuğu yok, %28,8'nin 1 ya da 2 çocuğu var, %27,0'nın ise 3 ya da 4 çocuğu var, %0,9'nun ise 7 ve üstü çocuğu vardır.

Tablo 4.3.3.5. Niğde İlindeki Katılımcıların Mesleğe Göre Dağılımı

Meslek	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
Memur	26	23,4	23,4	23,4
İşçi	8	7,2	7,2	30,6
Çiftçi	8	7,2	7,2	37,8
Serbest meslek	23	20,7	20,7	58,6
Emekli	5	4,5	4,5	63,1
Öğrenci	15	13,5	13,5	76,6
İşsiz	6	5,4	5,4	82,0
Ev hanımı	16	14,4	14,4	96,4
Diğer	4	3,6	3,6	100,0
Toplam	111	100,0	100,0	

Araştırmaya katılan 111 kişinin %23,4'ü memur, %20,7'i serbest meslek, %14,4'ü ev hanımı, %13,5'i öğrenci, %7,2'si işçi, %7,2'si ev hanımı, %5,4'ü işsiz, %4,5'i emekli, %3,6'sı diğer meslek gruplarındadır. Selçuk mahallesinde ankete katılan kentlilerin yoğunluklu oldukları meslek grupları memur ve serbest meslektir.

Tablo 4.2.3.6. Niğde İlindeki Katılımcıların Gelir Durumuna Göre Dağılımı

Gelir durumu	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
Geliri yok	27	24,3	24,3	24,3
Asgari ücret	20	18,0	18,0	42,3
1301-2000TL	25	22,5	22,5	64,9
2001-3000TL	24	21,6	21,6	86,5
3001-4000TL	12	10,8	10,8	97,3
4001TL ve daha fazlası	3	2,7	2,7	100,0
Toplam	111	100,0	100,0	

Ankete katılan 111 kişinin %21,6'sı 2001-3000TL arası geliri varken, %10,8'i ise 3001-4000TL arası geliri vardır. Katılımcıların %22,5'i ise 1301-2000 arası geliri var, %24,3'ünün ise geliri yok, %18,0'nın Asgari ücret geliri var, %2,7'sinin ise 4001 ve daha üstü geliri vardır.

Ankete katılan 111 kişinin sosyal güvenlik durumunun %27,9'u Emekli Sandığı, %41,4 SSK, %18,9'u Bağ-kur, %11,7'sinin Sosyal Güvenliği Yok olarak belirlenmiştir. İkametgâh durumu ise %18,0'ı 5 yıldan az, %18,0'ı 5-10 yıl arasında, %29,7'si 11-20 yıl arasında, %26,1'i Doğduğundan beri, %8,1'i 21-30 yıl arasında Selçuk Mahallesinde oturmaktadır. Ev kendinizin mi sorusuna ankete katılan 111 kişinin %64,0'ı evet cevabını verirken, %35,1'i hayır cevabını vermiştir. Bu semti seçme sebebiniz nedir sorusuna ankete katılan 111 kişinin %43,2'si yaşam koşullarının uygunluğu, %14,4'ü bildiği bir çevre, %17,1'i diğer, %11,7'si ekonomik ve ailevi zorluklar, %11,7'si akrabaların burada yaşaması, %1,8'i ise hemşehrilik cevabını vermiştir. Araştırmaya katılan kentliler Selçuk Mahallesinde yaşam koşullarının uygun olduğu için bu semti seçtiklerini ifade etmektedirler.

Tablo 4.3.3.7. Niğde İlindeki Katılımcıların Kentsel Yaşam Kalitesi Hakkında Bilgi Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Kentsel yaşam kalitesi hakkında bilgi	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
Evet	71	64,0	64,0	64,0
Hayır	40	36,0	36,0	100,0
Toplam	111	100,0	100,0	

Ankete katılan 111 kişinin %36,0'ı kentsel yaşam kalitesi hakkında bilginiz var mı sorusuna hayır cevabını verirken, %64,0'ı evet cevabını vermiştir. Ankete katılanlardan kentsel yaşam kalitesi hakkında bilginiz var mı sorusuna evet diyenlerin arasında bu bilgiyi hangi yolla edindiniz sorusuna ise %7,2'si ulusal tv ve basından, %7,2'si belediye personelinden, %16,2'si yerel gazeteden, %22,5'i belediye web sayfasından, %26,1'i belediye broşüründen, %6,3'ü dergiden cevabı vermiştir. Selçuk Mahallesi'nde ankete katılanların %64'ü kentsel yaşam kalitesinin ne anlama geldiğini bilmektedir. Kentliler yaşam kalitesinin artırılması için belediyenin sundukları hizmetlerin etkinliğini değerlendirebilmektedirler.

Tablo 4.3.3.8. Niğde İlindeki Katılımcıların Çevre Temizliği ve Sağlık Hizmetleri İle İlgili Sorularına Verilen Cevapların Dağılımı

Çevre Temizliği ve Sağlık Hizmetleri	POZİTİF	KARARSIZ	NEGATİF
1. İçme suyu ve atık su hizmetleri	%45,9	%20,7	%33,3
2. Kanalizasyon hizmetleri	%49,5	%20,7	%29,7
3. Temizlik hizmetleri	%68,5	%18,0	%13,5
4. Lokanta ve çay bahçesi temizlik denetimi	%34,2	%39,6	%26,1
5. Sahipsiz hayvanların rehabilitasyonu	%33,3	%25,2	%41,4

İçme suyu hizmeti ve atık su arıtma tesisine yönelik verilen hizmeti katılımcıların %45,9'u, kanalizasyon hizmetlerini %49,5'i, temizlik hizmetlerini katılımcıların %68,5'i yeterli görmektedir. Lokanta, çay bahçesi ve halka açık yerlerin denetimine yönelik hizmetler konusunda katılımcıların %39,6 kararsız olduğunu ifade etmektedirler. Sahipsiz kedi ve köpeklerin rehabilitasyonlarına yönelik hizmetleri katılımcıların %41,4'ü yeterli görmemektedir. Yapılan anket çalışması sonucunda Niğde ili Selçuk mahallesinde katılımcılar çevre temizliği ve sağlık hizmetlerini yeterli bulurken, sadece sahipsiz hayvanların rehabilitasyonu hizmetlerini yeterli bulmamaktadır. Selçuk mahallesi'nin sağlıklı ve temiz bir çevreye sahip olması kentin yaşam kalitesini arttırmaktadır.

Tablo 4.3.3.9. Niğde Belediyesi Hizmetlerinden Olan Kanalizasyon Hizmetleri* Temizlik Hizmetlerinin Ki-kare Analizi

Temizlik*Kanalizasyon		Temizlik					Toplam
		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	
Kanalizasyon	Hiç katılmıyorum	4	2	0	0	0	6
	Katılmıyorum	2	1	4	20	0	27
	Kararsızım	0	2	9	11	1	23
	Katılıyorum	1	3	7	31	3	45
	Tamamen Katılıyorum	0	0	0	3	7	10
Toplam		7	8	20	65	11	111
Ki- kare		Ki- kare değeri		Serbestlik Derecesi(sd)		P değeri	
		1,020		16		,000	
*p=0,000 ve p<0,05'ten küçük olduğundan kanalizasyon hizmetleri ve temizlik hizmetleri arasındaki ilişki anlamlıdır.							

Ankete katılan 111 kişinin 55'i kanalizasyon hizmetlerini yeterli görürken, 76'sı temizlik hizmetlerini yeterli gördüğünü ifade etmektedirler. Yapılan ki-kare anlamlılık testi sonucu, %5'lik anlamlılık seviyesinde $p<0,05$ olduğundan, belediye hizmetlerinden olan kanalizasyon hizmetleri ve temizlik hizmetleri arasında anlamlı bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir. Belediye hizmetlerinden olan kanalizasyon hizmetlerinin yeterli olmadığını düşünen vatandaşlar, bu mahallede temizlik hizmetlerini de yeterli görmediklerini ifade etmektedirler. Bu iki belediye hizmeti Selçuk Mahallesi kentsel yaşam kalitesini birbirleriyle ilişkili olarak etkilemektedir.

Tablo 4.3.3.10. Niğde İlindeki Katılımcıların Sosyal Hizmetler İle İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

SOSYAL HİZMETLER	POZİTİF	KARARSIZ	NEGATİF
1.Gençlik ve spor faaliyetleri	%26,1	%42,3	%31,5
2.Meslek edinme kursları	%45,9	%28,8	%25,2
3.Kadınlara iş ve istihdam imkânı	%24,3	%45,0	%30,6
4.Sosyal yardım projeleri	%50,4	%18,0	%31,5
5.Huzurevi- yaşlı bakım hizmetleri	%45,6	%21,6	%29,7
6.Çocuk bakımı ve engelli eğitimi	%45,9	%26,1	%27,9
7.Nikâh işlemleri	%54,0	%19,8	%26,1
8.E-belediye hizmetleri	%67,6	%13,5	%18,9

Gençlik ve spor faaliyetlerine yönelik hizmetlerde katılımcıların %42,3'ü ile kadınlara iş ve istihdam imkânı hizmetlerinde %45,0'ı kararsız olduğunu ifade etmektedir. Mesleki edinme kurslarına yönelik hizmetleri katılımcıların %45,9'u, belediyenin sosyal yardım projelerini %50,4'ü, huzurevi-yaşlı bakımına yönelik hizmetlerini %45,6'sı, çocuk bakımı ve engelli eğitimi hizmetlerini %45,9'u, belediye hizmetlerinden olan nikâh işlemleri hizmetlerini %54,0'ı ile E-belediye hizmetlerini %67,6'sı yeterli gördüğü ifade etmektedir. Selçuk Mahallesi kentlileri belediye tarafından sunulan sosyal hizmetler kapsamında yer alan faaliyetleri yeterli bulmaktadır. Bu kapsamda, Niğde Belediyesinin kentte yaşamın kaliteli olabilmesi için gerekli olan sosyal hizmetlere gereken önemi verdiği ve halkın taleplerini dikkate aldığı sonucunu çıkarmak mümkün olabilir. Selçuk Mahallesi katılımcıların Niğde Belediyesi tarafından sunulan sosyal hizmetleri yeterli olarak görmesi, bu mahallede kentsel yaşam kalitesinin yüksek olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Tablo 4.3.3.11. Niğde Belediyesi Hizmetlerinden Olan Sosyal Yardım Projeleri* Çocuk Bakımı ve Engelli Eğitimi Hizmetlerinin Ki-kare Analizi

Sosyal Yardım Projeleri*Çocuk Bakımı ve Engelli Eğitimi hizmetleri		Çocuk Bakımı ve Engelli Eğitimi Hizmetleri					Toplam
		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	
Sosyal yardım projeleri	Hiç katılmıyorum	2	0	1	1	0	4
	Katılmıyorum	1	23	3	2	2	31
	Kararsızım	2	0	11	5	2	20
	Katılıyorum	0	3	13	27	3	46
	Tamamen katılıyorum	0	0	1	7	2	10
Toplam		5	26	29	42	9	111
Ki- kare		Ki- kare değeri		Serbestlik Derecesi(sd)		P değeri	
		1.003		16		,000	
*p=0,000 ve p<0,05'ten küçük olduğundan çocuk bakımı ve engelli eğitimi hizmetleri ile sosyal yardım projeleri arasındaki ilişki anlamlıdır.							

Ankete katılan 111 kişinin 56'sı sosyal yardım projelerini yeterli bulurken, 51'i ise çocuk bakımı ve engelli eğitimi hizmetlerini yeterli bulmuştur. Yapılan ki-kare anlamlılık testi sonucu, %5'lik anlamlılık seviyesinde p<0,05 olduğundan, belediye hizmetlerinden olan

çocuk bakımı ve engelli eğitimi hizmetleri ile sosyal yardım projeleri arasında anlamlı bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir. Bu kapsamda sosyal yardım projelerinin yeterli olduğunu düşünen vatandaşlar, bu mahallede çocuk bakımı ve engelli eğitimi hizmetlerini de yeterli bulduklarını ifade etmektedirler.

Tablo 4.3.3.12. Niğde İlindeki Katılımcıların Ulaşım Hizmetleri İle İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

ULAŞIM HİZMETLERİ	POZİTİF	KARARSIZ	NEGATİF
1.Modern Sokak tabelaları isimlendirme	%45,0	%18,9	%36,0
2.Şehir içi ulaşım hizmetleri	%69,3	%12,6	%18,0
3.Kent içi trafik hizmetleri	%45,9	%30,6	%23,4

Modern sokak tabelalarını isimlendirme hizmetlerini katılımcıların %45,0'ı, şehir içi ulaşımına yönelik hizmetleri %69,3'ü ve kent içi trafik hizmetlerini %45,9'u yeterli gördüğünü ifade etmektedir. Niğde ili Selçuk mahallesinde ankete katılanlar Niğde Belediyesinin ulaşım hizmetlerinden memnundur. Kentlerde yaşamın kaliteli olabilmesi için ulaşım hizmetlerinin yeterli seviyede kentlilere sunulması gerekmektedir.

Tablo 4.3.3.13. Niğde İlindeki Katılımcıların İmar ve Şehircilik Hizmetleri İle İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

İMAR VE ŞEHİRCİLİK HİZMETLERİ	POZİTİF	KARARSIZ	NEGATİF
1.İmar planlama ve uygulama hizmetleri	%26,1	%46,8	%27,0
2.Kaldırım ve yol yapım, bakım hizmetleri	%67,5	%10,8	%21,6
3.Tarihi kentsel dokunun korunması	%54,0	%28,8	%17,1
4.Konut ve arsa üretim hizmetleri	%38,7	%28,8	%32,4
5.Yeşil alan ve park yapım çalışmaları	%61,2	%10,8	%27,9
6.Ağaçlandırma ve çevre düzenleme	%70,2	%10,8	%18,0
7.Defin ve mezarlık hizmetleri	%74,8	%12,6	%12,6

Ankete katılan 111 kişinin %46,8'i imar planlama ve uygulama hizmetlerini kararsız olduğunu ifade etmektedirler. Kaldırım ve yol yapım, bakımına yönelik hizmetleri katılımcıların %67,5'i, tarihi kentsel dokunun korunması hizmetini %54,0'ı, konut ve arsa üretimine yönelik hizmetlerini %38,7'si, yeşil alan ve park yapım çalışmaları ile ağaçlandırma ve çevre düzenlemeye yönelik hizmetlerini %61,2'si, defin ve mezarlık hizmetlerini ise %74,8'i yeterli gördüğünü ifade etmektedirler. Selçuk Mahallesinde ankete katılan kentliler kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla belediyenin sunmuş olduğu imar ve şehircilik hizmetleri kategorisinde yer alan imar planlama ve uygulama hizmetleri dışında kalan tüm

hizmetlerin yeterli olduğunu ifade etmektedirler. Niğde Belediyesi hizmetlerinden olan imar ve şehircilik hizmetlerinin yeterli olduğu kentlerde yaşam kalitesi de yükselecektir.

Tablo 4.3.3.14. Niğde Belediyesi Hizmetlerinden Olan Ağaçlandırma ve Çevre Düzenleme Hizmetleri * Defin ve Mezarlık Hizmetlerinin Ki-Kare Analizi

Ağaçlandırma ve Çevre Düzenleme *Defin ve Mezarlık Hizmetleri	Defin ve Mezarlık Hizmetleri					Toplam	
	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum		
Ağaçlandırma ve Çevre Düzenleme	Hiç Katılmıyorum	3	0	2	2	1	8
	Katılmıyorum	2	3	2	5	0	12
	Kararsızım	0	1	6	4	1	12
	Katılıyorum	1	4	4	46	3	58
	Tamamen katılıyorum	0	0	0	3	18	21
Toplam		6	8	14	60	23	111
Ki- kare	Ki- kare değeri		Serbestlik Derecesi(sd)		P değeri		
	1,160		16		,000		
*p=0,000 ve p<0,05'ten küçük olduğundan ağaçlandırma ve çevre hizmetleri ile defin ve mezarlık hizmetleri arasındaki ilişki anlamlıdır.							

Ankete katılan 111 kişinin 83'ü belediye hizmetlerinden olan ağaçlandırma ve çevre düzenleme hizmetlerini yeterli bulmaktayken, 79'u defin ve mezarlık hizmetlerini yeterli bulmaktadır. Yapılan ki-kare anlamlılık testi sonucu, %5'lik anlamlılık seviyesinde p<0,05 olduğundan, belediye hizmetlerinden olan ağaçlandırma ve çevre hizmetleri ile defin ve mezarlık hizmetleri arasında anlamlı bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir. Defin ve mezarlık hizmetlerinin yeterli olduğunu düşünen vatandaşlar, bu mahallede ağaçlandırma ve çevre düzenleme hizmetlerini de yeterli bulduklarını ifade etmektedirler.

Tablo 4.3.3.15. Niğde İlindeki Katılımcıların Mali Hizmetleri İle İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

MALİ HİZMETLER	POZİTİF	KARARSIZ	NEGATİF
1.Semt ve hayvan pazarı hizmetleri	%43,1	%18,9	%36,9
2.Kentin sanayi hizmetleri	%30,6	%50,5	%18,9
3.Belediyeye ait alacakların tahsil edilmesi	%37,8	%25,2	%36,9
4.Taşınmaz almak, kiralamak ve tahsis etmek	%47,7	%30,6	%21,6

Semt ve hayvan pazarına yönelik hizmetleri katılımcıların %43,1'i, belediyeye ait alacakların tahsisini %37,8'i, taşınmaz almak, kiralamak ve tahsis etmek hizmetlerini yeterli görmektedir. Katılımcıların %50,5'i kentin sanayi hizmetlerine yönelik faaliyetlerde kararsız olduklarını ifade etmektedirler. Niğde Belediyesi tarafından sunulan mali hizmetler kategorisinde yer alan hizmetlerin yetersiz olarak değerlendirilmesi kentsel yaşam kalitesine ulaşılması açısından bir engel teşkil etmektedir. Bu sebeple Niğde Belediyesi, kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla hizmet sunarken mali hizmetler ile ilgili çalışmalarını arttırmalıdır.

Tablo 4.3.3.16. Niğde Belediyesi Hizmetlerinden Olan Belediyeye Ait Alacakların Tahsil Edilmesi * Belediyeye Ait Taşınmaz Almak, Kiralamak ve Tahsis Etme Hizmetlerinin Ki-Kare Analizi

Belediyeye Ait Alacakların Tahsil Edilmesi * Belediyeye Ait Taşınmaz Almak, Kiralamak Ve Tahsis Etme Hizmetleri		Taşınmaz almak kiralamak tahsis etme					Toplam
		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	
Belediye Alacaklarının	Hiç katılmıyorum	2	2	4	1	0	9
Tahsil Edilmesi	Katılmıyorum	1	15	1	15	0	32
	Kararsızım	1	2	18	4	3	28
	Katılıyorum	1	0	11	23	0	35
	Tamamen katılıyorum	0	0	0	1	6	7
Toplam		5	19	34	44	9	111
Ki- kare		Ki- kare değeri		Serbestlik Derecesi(sd)		P değeri	
		1,258		16		,000	
*p=0,000 ve p<0,05'ten küçük olduğundan belediyeye ait alacakların tahsil edilmesi hizmetleri ile taşınmaz almak, kiralamak ve tahsis etme hizmetleri arasındaki ilişki anlamlıdır.							

Ankete katılan 111 kişinin 42'si belediyenin alacaklarının tahsil edilmesi konusunda yeterli olduğunu, 53'ü ise belediyeye ait taşınmaz almak, kiralamak ve tahsis etme konusunda belediyenin yeterli olduğunu düşünmektedir. Yapılan ki-kare anlamlılık testi sonucu, %5'lik anlamlılık seviyesinde p<0,05 olduğundan, belediye hizmetlerinden olan belediyeye ait alacakların tahsil edilmesi hizmetleri ile taşınmaz almak, kiralamak ve tahsis etme hizmetleri arasında anlamlı bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir. Belediye hizmetlerinden olan belediyeye

ait alacakların tahsil edilmesi hizmetlerinin yeterli olduğunu düşünen vatandaşlar, bu mahallede taşınmaz almak, kiralamak ve tahsis etme hizmetlerini de yeterli gördüklerini ifade etmektedirler.

Tablo 4.3.3.17. Niğde İlindeki Katılımcıların Kültür ve Turizm Hizmetleri İle İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

KÜLTÜR VE TURİZM HİZMETLERİ	POZİTİF	KARARSIZ	NEGATİF
1.Kentin tanıtım faaliyetleri	%49,5	%23,4	%27,0
2.Konser, eğlence ve fuar hizmetleri	%28,8	%27,0	%44,1
3.Turizm hizmetleri	%31,5	%23,4	%45,0
4.Kültür ve sanat merkezi hizmetleri	%35,1	%40,5	%24,3

Kentin tanıtım faaliyetlerine yönelik hizmetleri katılımcıların %49,5'i yeterli görmektedir. Konser, eğlence ve fuar hizmetlerine yönelik faaliyetleri katılımcıların %44,1'i, turizm hizmetlerine yönelik faaliyetleri %45,0'ı yetersiz gördüklerini ifade etmektedirler. Katılımcıların %40,5'i kültür ve sanat merkezi hizmetlerine yönelik faaliyetleri kararsız olduklarını ifade etmektedirler. Kültür ve turizm hizmetlerinin yeterli ve etkin olmadığı bir kentte yaşam kalitesi düşüktür. Niğde Belediyesi tarafından sunulan konser, eğlence ve fuara yönelik hizmetler ile turizm hizmetlerinin yetersiz olması kentsel yaşam kalitesini azalmasına neden olmaktadır.

Tablo 4.3.3.18. Niğde Belediyesi Hizmetlerinden Olan Konser, Eğlence ve Fuar Hizmetleri * Turizm Hizmetlerinin Ki-Kare Analizi

Turizm hizmetleri* Konser, eğlence ve fuar hizmetleri		Turizm Hizmetleri					Toplam
		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	
Konser eğlence fuar hizmetleri	Hiç Katılmıyorum	9	1	0	0	0	10
	Katılmıyorum	1	17	3	2	0	39
	Kararsızım	0	3	20	6	1	30
	Katılıyorum	0	4	2	11	2	19
	Tamamen katılıyorum	0	0	0	1	12	13
Toplam		13	37	26	20	15	111
Ki- kare		Ki- kare değeri		Serbestlik Derecesi(sd)		P değeri	
		2,164		16		,000	
*p=0,000 ve p<0,05'ten küçük olduğundan konser, eğlence ve fuar hizmetleri ile turizm hizmetlerinin arasındaki ilişki anlamlıdır.							

Ankete katılan 111 kişinin 49'u konser, eğlence ve fuar hizmetlerini yetersiz bulurken, 50'i ise turizm hizmetlerini yetersiz bulmaktadır. Yapılan ki-kare anlamlılık testi sonucu, %5'lik anlamlılık seviyesinde $p < 0,05$ olduğundan, belediye hizmetlerinden olan konser, eğlence ve fuar hizmetleri ile turizm hizmetlerinin arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Konser, eğlence ve fuar hizmetlerinin yetersiz olduğunu düşünen vatandaşlar, bu mahallede turizm hizmetlerini de yetersiz gördüklerini ifade etmektedirler.

Tablo 4.3.3.19. Niğde İlindeki Katılımcıların Zabıta Hizmetleri İle İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

ZABITA HİZMETLERİ	POZİTİF	KARARSIZ	NEGATİF
1.Zabıta denetim faaliyetleri	%36,9	%24,3	%38,7
2.Acil yardım ve arama kurtarma hizmetleri	%65,7	%18,9	%15,3
3.Ambulans ve itfaiye hizmetleri	%76,6	%12,6	%10,8
4.Afet yönetimi hizmetleri	%50,4	%22,5	%27,0

Zabıta denetim faaliyetlerine yönelik hizmetleri katılımcıların %38,7'si yetersiz görmektedir. Acil yardım ve arama kurtarma hizmetlerini katılımcıların %65,7'si yeterli, ambulans ve itfaiye hizmetlerini katılımcıların %76,6'sı, afet yönetimine yönelik hizmetleri katılımcıların %50,4'ü yeterli gördüğünü ifade etmektedirler. Zabıta hizmetlerinin yeterli olduğu bir kentte kentsel yaşam kalitesi yüksektir. Niğde Belediyesi tarafından sunulan acil yardım ve arama kurtarma hizmetlerinin, ambulans ve itfaiye hizmetlerinin ve afet yönetimi hizmetlerinin yeterli olması Selçuk Mahallesi'nin yaşam kalitesini yükselttiği sonucunu çıkarılabilir.

Tablo 4.3.3.20. Niğde Belediyesi Hizmetlerinden Olan Acil Yardım ve Arama Kurtarma Hizmetleri * Ambulans ve İtfaiye Hizmetlerinin Ki-Kare Analizi

Acil Yardım Ve Arama Kurtarma Hizmetleri * Ambulans Ve İtfaiye Hizmetlerinin Ki-Kare Analizi		Ambulans ve itfaiye hizmetleri					Toplam
		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	
Acil yardım arama kurtarma	Hiç katılmıyorum	3	0	1	1	0	5
	Katılmıyorum	2	6	3	1	0	12
	Kararsızım	0	1	6	12	2	21
	Katılıyorum	0	0	3	42	4	49
	Tamamen katılıyorum	0	0	1	1	22	24
Toplam		5	7	14	57	28	111
Ki- kare		Ki- kare değeri		Serbestlik Derecesi(sd)		P değeri	
		1,737		16		,000	
*p=0,000 ve $p < 0,05$ 'ten küçük olduğundan acil yardım ve arama kurtarma hizmetleri ile ambulans ve itfaiye hizmetlerinin arasındaki ilişki anlamlıdır.							

Ankete katılan 111 kişinin 73'ü acil yardım ve arama kurtarma hizmetlerini yeterli görürken, 85'i ambulans ve itfaiye hizmetlerini yeterli görmektedir. Yapılan ki-kare anlamlılık testi sonucu, %5'lik anlamlılık seviyesinde, belediye hizmetlerinden olan acil yardım ve arama kurtarma hizmetleri ile ambulans ve itfaiye hizmetlerinin arasında anlamlı bir ilişkinin varlığı bulunmuştur. Acil yardım ve arama kurtarma hizmetlerinin yeterli olduğunu düşünen vatandaşlar, bu mahallede ambulans ve itfaiye hizmetlerini de yeterli gördüklerini ifade etmektedirler.

Tablo 4.3.3.21. Niğde İlindeki Katılımcıların Belediye Hizmetleri Etkin midir? Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
Etkin	40	36,0	36,0	36,0
Cevap verilmedi	16	14,4	14,4	50,5
Etkin ama daha etkin olması için valilik-il özel idaresi-muhtarlık işbirliği içinde olmalı	5	4,5	4,5	55,0
Etkin- daha etkin olması için Valilikle işbirliği	16	14,4	14,4	69,4
Etkin- daha etkin olması için muhtarlık ile işbirliği	8	7,2	7,2	76,6
Etkin değil, Valilik-İl özel idaresi-Muhtarlıkla işbirliği yapmalı	9	8,1	8,1	84,7
Etkin değil, Valilik ile işbirliği yapmalı	11	9,9	9,9	94,6
Etkin değil, İl özel idaresi ile işbirliği yapmalı	2	1,8	1,8	96,4
Etkin değil, muhtarlık ile işbirliği yapmalı	4	3,6	3,6	100,0
Toplam	111	100,0	100,0	

Ankete katılan 111 kişinin %36,0'ı belediye hizmetlerinin etkin olduğu ifade etmektedir. Katılımcıların %14,4'ü bu soruya yanıt vermemiştir. Ankete katılan kentlilerin %4,5'i belediye hizmetlerinin etkin olduğunu fakat daha etkin olması için valilik, il özel idaresi ve muhtarlık ile işbirliği içerisinde hizmet sunması gerektiğini ifade etmektedir. Ankete katılanların %14,4'ü belediye hizmetlerinin etkin olduğunun fakat daha etkin olması

için sadece valilik ile işbirliği içerisinde olması gerektiği, %7,2'si etkinliği arttırmak için il özel idaresi ile işbirliği, %8,1'i muhtarlık ile işbirliği yapması gerektiğini ifade etmektedir. Katılımcıların %21,8'i belediye hizmetlerinin etkin olabilmesi için valilik ile %6,9'u il özel idaresi ile %5'i muhtarlık ile işbirliği yapılması gerektiğini ifade etmektedir. Niğde Belediyesi hizmet sunarken yaşam kalitesi faktörlerini ve halkın taleplerini dikkate almaktadır. Bu durum sonucunda, Selçuk Mahallesi'nde belediye hizmetlerinin yeterli sunulması vatandaş memnuniyetini arttırmakta ve kentsel yaşam kalitesini yükseltmektedir.

Tablo 4.3.3.22. Niğde İlindeki Katılımcıların Kentsel Yaşam Kalitesini Arttırmak Amacıyla Bir Öneriniz Var mı? Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
Öneri yok	49	44,1	44,1	44,1
Başiboş hayvanlar barınaklara toplanmalıdır	10	9,0	9,0	53,2
Çöp toplama sistemleri düzenlenmeli ve temizlik önlemleri alınmalıdır	9	8,1	8,1	61,3
Sosyal yardım projelerine yer verilmelidir	4	3,6	3,6	64,9
Siyasi kaygılardan uzak hizmet etmeli, tüm halka hizmet etmeli	3	2,7	2,7	67,6
Çocuklara oyun parkı, yeşil alan ve otopark yapılmalı ve trafikte park problemi çözülmeli	18	16,2	16,2	83,8
Turizm sektörüne olumlu daha çok katkı sunulmalı	3	2,7	2,7	86,5
Konut üretimi arttırılmalı, kentsel dönüşüm yapılmalı	2	1,8	1,8	88,3
Yüksek konut kiralari	6	5,4	5,4	93,7
Konferans ve kültürel etkinlikler yapılmalı	7	6,3	6,3	100
Toplam	111	100,0	100,0	

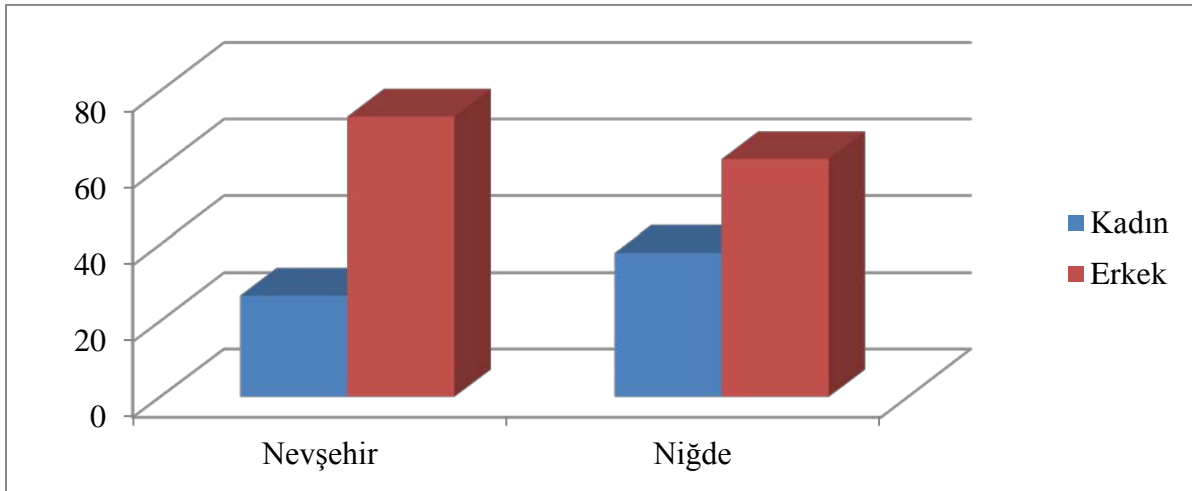
Ankete katılan 111 kişinin %44,1'i kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla bir öneriniz var mı sorusuna hiçbir öneri de bulunmamaktadır. Katılımcıların %9,0'ı başiboş hayvanların belediye tarafından korunaklı barınaklarda toplanması gerektiğini belirtmekte, %8,1'i çöp toplama sistemlerinin düzenlenmesini ve temizlik önlemlerinin daha arttırılması gerektiğini ifade etmektedir. Ankete katılanların %3,6'sı sosyal yardım projelerine daha çok yer verilmesini, %2,7'si belediyenin hizmet sunarken siyasi kaygılardan uzak hizmet etmesi gerektiğini, %16,2'si çocuklara oyun parkı yapılmasını ve yeşil alanın arttırılmasını ifade

etmektedirler. Bunun yanında otopark problemlerin çözülmesini ve trafik sorununun çözülmesini önermektedirler. Katılımcıların %2,7'si turizm sektörüne olumlu katkıda bulunulması ve turizm sektörünün ekonomiye katkısı olması gerektiğini ifade etmektedir. Ankete katılan kişilerin %7,2'si kira fiyatlarının yüksek olduğunu, kiraların daha uygun hale getirilmesi için konut üretiminin artırılmasını ve kentsel dönüşüm yapılması gerektiğini ifade etmektedirler. Son olarak katılımcıların %6,3'ü konferans ve kültürel etkinliklerin artırılmasını, sosyo-kültürel faaliyetlerin çeşitlendirilmesini ifade etmektedirler.

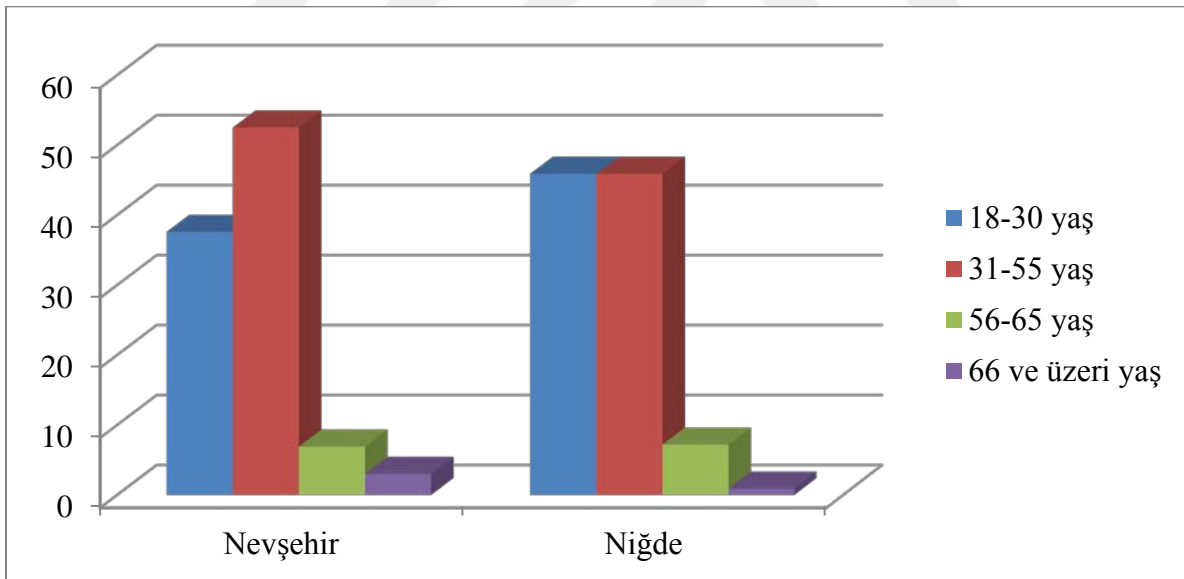
4.4. ALAN ARAŞTIRMALARI OLAN NEVŞEHİR VE NİĞDE İLLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI VE SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Belediyelerin temel görevi kentlilerin ekonomik, sosyal, kültürel ve toplumsal yönden tüm ihtiyaçlarını en üst seviyede gidermek ve kentsel yaşam kalitesi yüksek bir kentte vatandaşların yaşamalarını sağlamaktır. Alan araştırmasının yapıldığı Nevşehir ilinin Emek mahallesinde ve Niğde ilinin Selçuk mahallesinde oturan 18 yaş üstü toplam 212 kişi ile yapılan anket çalışmalarının sonucunda bu illerinin orta ölçekli mahallelerinde yaşam kalitesini arttırmak amacıyla sunulan belediye hizmetlerinin yeterli olup olmadığı konusunda önemli ipuçları verilmektedir. TÜİK tarafından 2010, 2012 ve 2013 yıllarında yapılan "Türkiye'de İllerin Gelişmişlik Düzeyi Araştırmasında" yer alan TR71 bölgesindeki Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir ve Kırşehir orta ölçekli illerin arasında ekonomik ve sosyal açıdan en gelişmiş ilin Nevşehir ve en gelişmemiş olan ilin Niğde olduğu tespit edilmiştir. Bu yüzden araştırma da kentsel yaşam kalitesini analiz etmek amacıyla Nevşehir ve Niğde illeri seçilmiştir. Belediye hizmetleri kapsamında en gelişmiş olan Nevşehir ilindeki hizmetler ile en gelişmemiş il olan Niğde ilinin hizmetleri karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

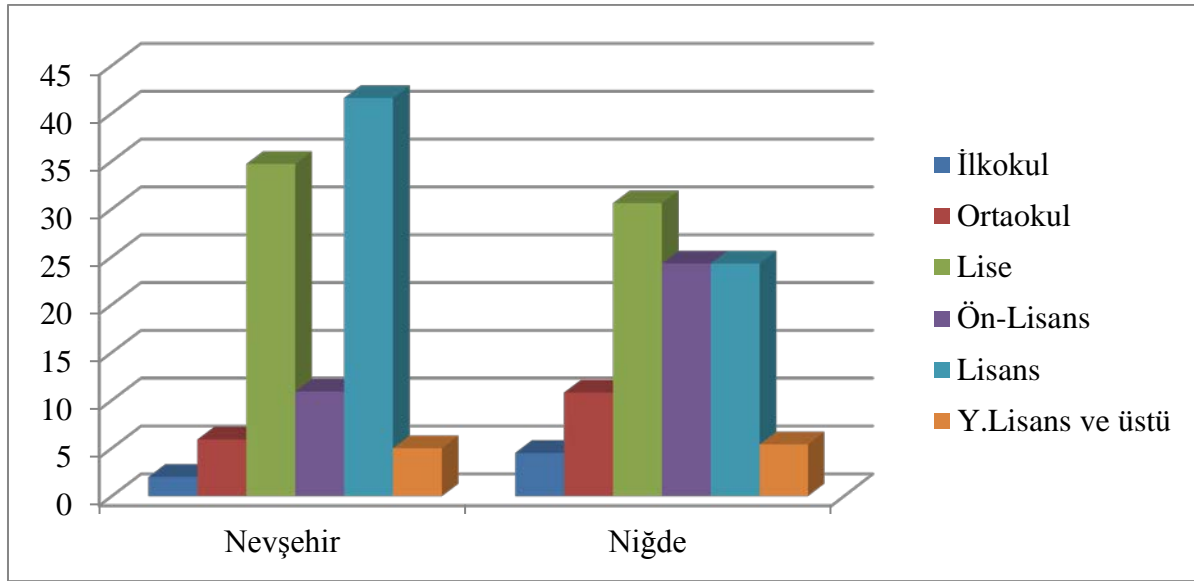
Araştırma sonuçları temel 2 ana grupta ele alınmıştır. 1.grupta cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni durum, çocuk sayısı, meslek, gelir durumu, sosyal güvenlik durumu, ikametgâh, semti seçme nedeni, kentsel yaşam kalitesi hakkında bilgi gibi soruların yer aldığı kişisel bilgiler yer almaktadır. 2.grupta ise kentlerdeki yaşam kalitesini ölçmek amacıyla incelediğimiz belediye hizmetlerinden olan çevre temizliği ve sağlığı hizmetleri, sosyal hizmetler, ulaşım hizmetleri, imar ve şehircilik hizmetleri, mali hizmetler, kültür ve turizm hizmetleri ve zabıta hizmetleri yer almaktadır.

Tablo 4.4.1. Katılımcıların Cinsiyet Durumu

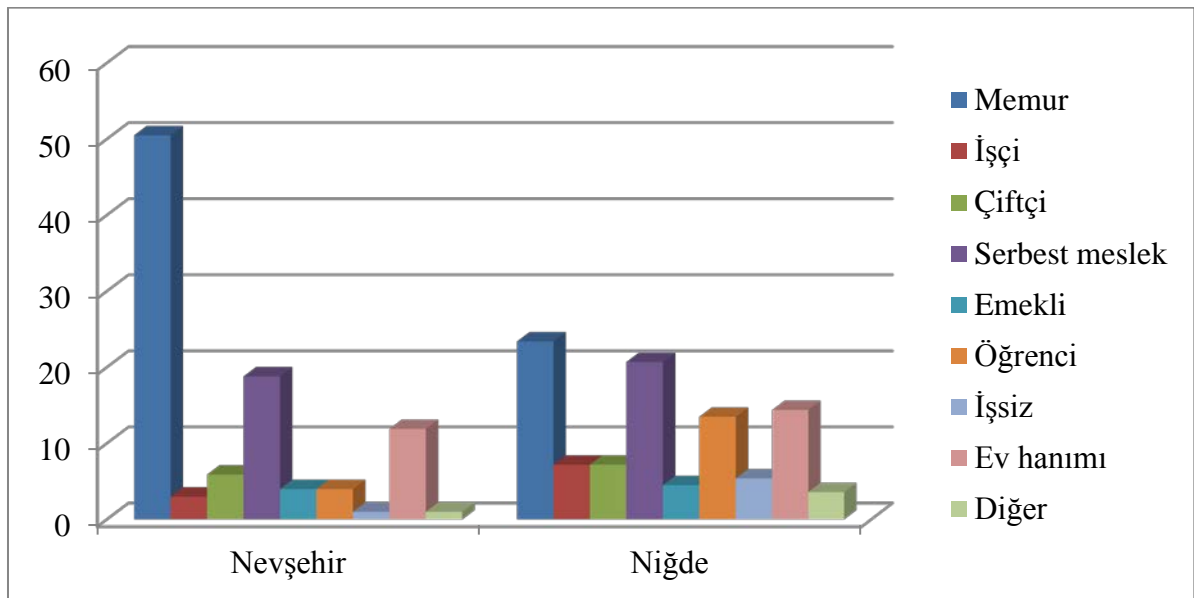
Araştırma sonuçları değerlendirilip yukarıdaki grafik de görüldüğü gibi Nevşehir ilinin Emek mahallesinin %73,3'ü Erkek iken, Niğde ilinin Selçuk mahallesinin %62,2'si erkektir. Her iki kentte de erkek yoğunluklu bir nüfus yapısı olduğu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 4. 4.2. Katılımcıların Yaş Durumu

Yukarıdaki grafikte görüldüğü gibi Nevşehir ili Emek Mahallesi katılımcılarının %52,5'i 31-55 yaş aralığında iken Niğde ili Selçuk Mahallesi katılımcılarının %45,9'u 31-55 yaş aralığında olup %45,9'u 18-30 yaş aralığındadır. Her iki kentte de genç nüfus oranı yaşlı nüfus oranına göre daha yüksek çıkmıştır.

Tablo 4.4.3. Katılımcıların Eğitim Durumu

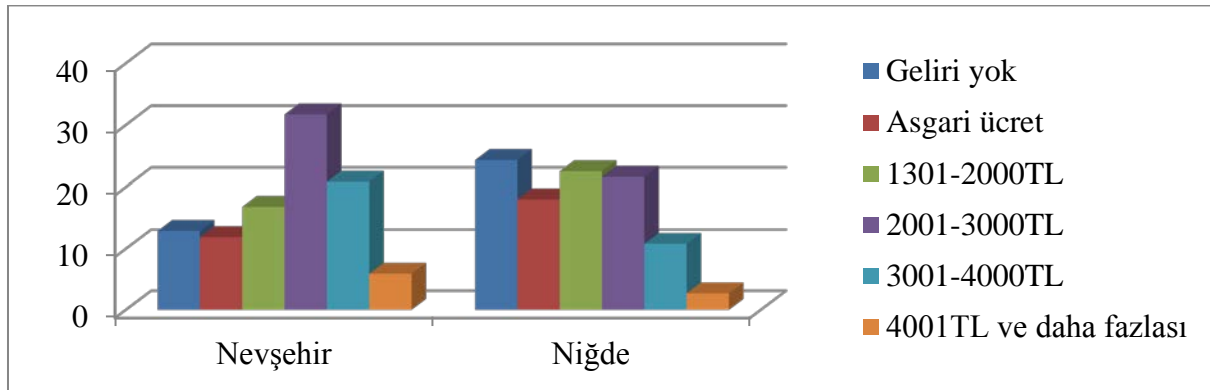
Yukarıdaki grafik de görüldüğü gibi Nevşehir ili Emek Mahallesi katılımcılarının %41,6'sı gibi bir oranla neredeyse mahallenin yarısı lisans mezunu iken, Selçuk mahallesi katılımcılarının %30,6'sı lise mezunudur. Nevşehir ilinde katılımcıların eğitim seviyesinin Niğde ilindeki katılımcılara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4.4.4. Katılımcıların Meslek Durumu

Yukarıdaki grafik de görüldüğü gibi meslek durumuna göre Nevşehir ili Emek Mahallesi katılımcılarının %50,5'i yani mahallenin yarısı memur iken, Niğde ili Selçuk Mahallesi katılımcılarının %23'ü memur, %20'si serbest meslek grubunda yer almaktadır.

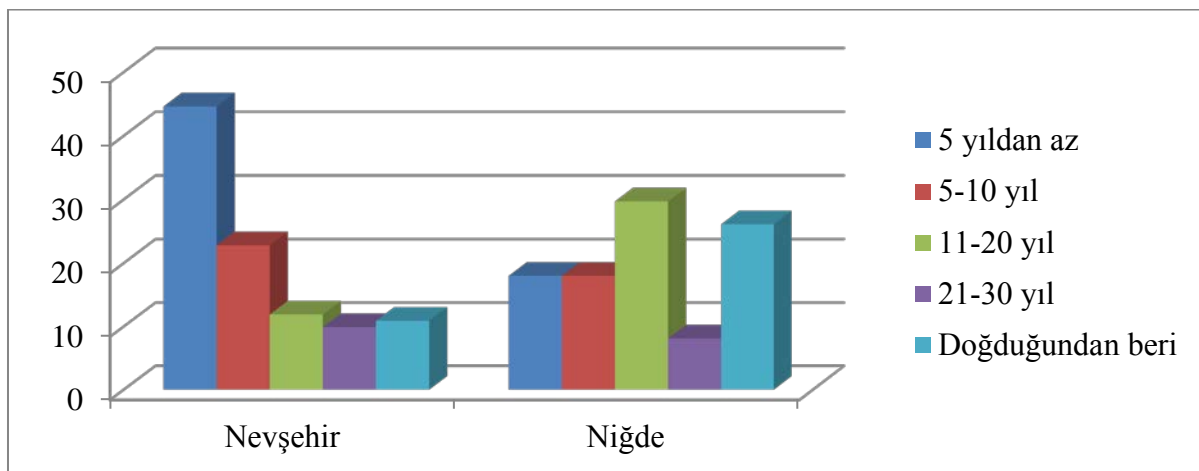
Katılımcıların kentsel yaşam kalitesi beklentileri her meslek grubu için geçerlidir. Fakat katılımcıların meslek durumu sadece arzu ettikleri yaşam kalitesi açısından farklılık gösterebilir. Bir memurun yaşadığı kentten beklediği kalite standartları ile işsiz bir kişinin arzu ettiği kalite standartları arasında farklılıklar olabilir.

Tablo 4.4.5. Katılımcıların Gelir Durumu

Yukarıdaki grafikte görüldüğü gibi Nevşehir ili Emek Mahallesi'nde ankete katılanların %31,7'si 2001-3000TL gelire sahipken, Niğde ili Selçuk Mahallesi katılımcılarının %22,5'i 1301-2000TL gelire sahipken %24,3'ünün geliri yoktur. Her iki mahalledeki katılımcıların gelir durumları karşılaştırıldığında Nevşehir ilinin gelir dağılımının Niğde ilinden daha yüksek olması kentsel yaşam kalitesini olumlu yönde etkilese de kentlerde yaşam kalitesinin yüksek olmasının tek belirleyicisi olmadığını ifade etmek mümkündür.

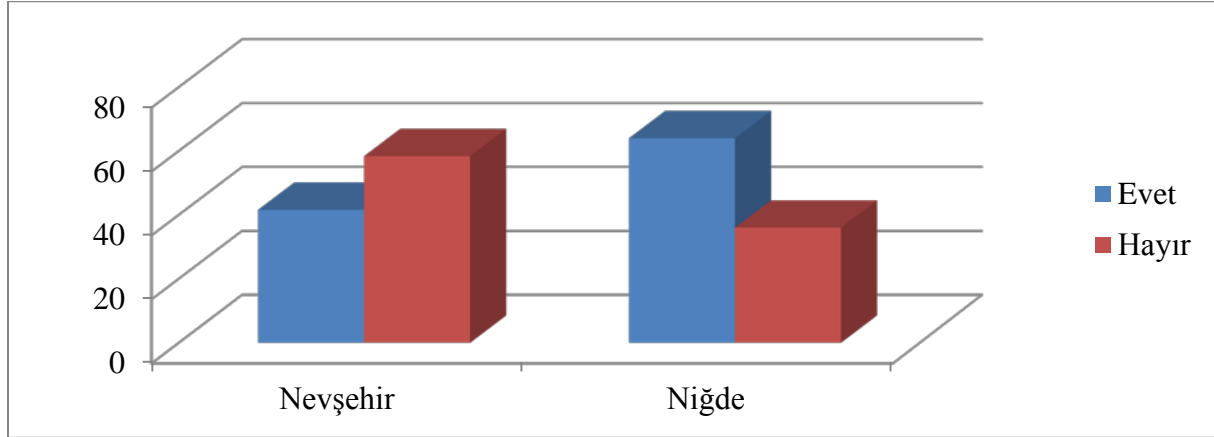
Tablo 4.4.6. Katılımcıların İkametgâh Durumu

Yukarıdaki grafikte görüldüğü gibi katılımcıların %44,6'sı ikametgâh durumuna göre Nevşehir ili Emek mahallesinde 5 yıldan az bir sürede oturmakta, Niğde ili Selçuk mahallesinde ankete katılanların %26,1'i doğduğundan beri bu mahallede ikamet ettiklerini

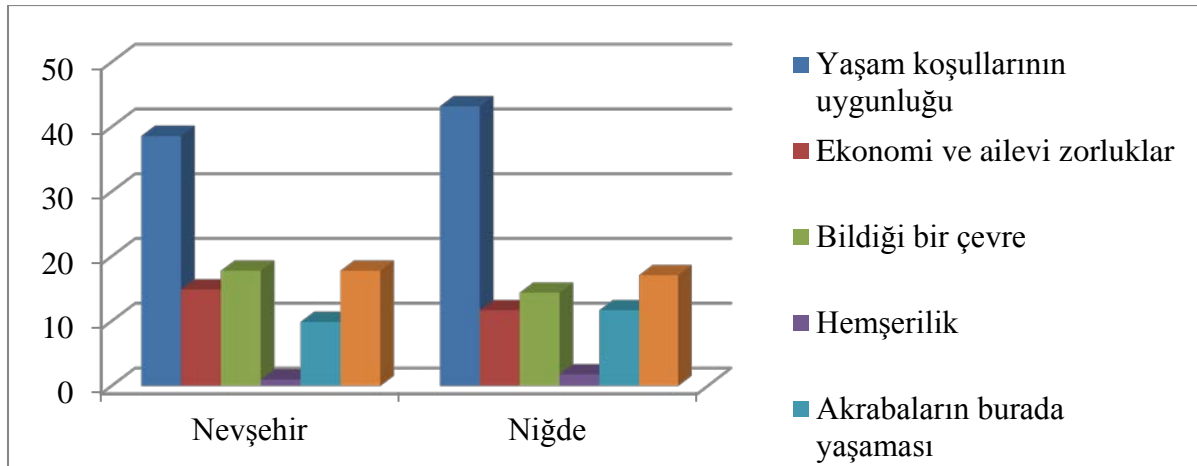
belirtmişlerdir. Bu aşamada Selçuk mahallesinde ankete katılan vatandaşlar semtlerini daha iyi tanıdıklarından belediye hizmetlerini kentsel yaşam kalitesi açısından daha doğru değerlendirebilmektedirler.

Tablo 4.4.7. Katılımcıların Oturdukları Ev Kendilerin mi?

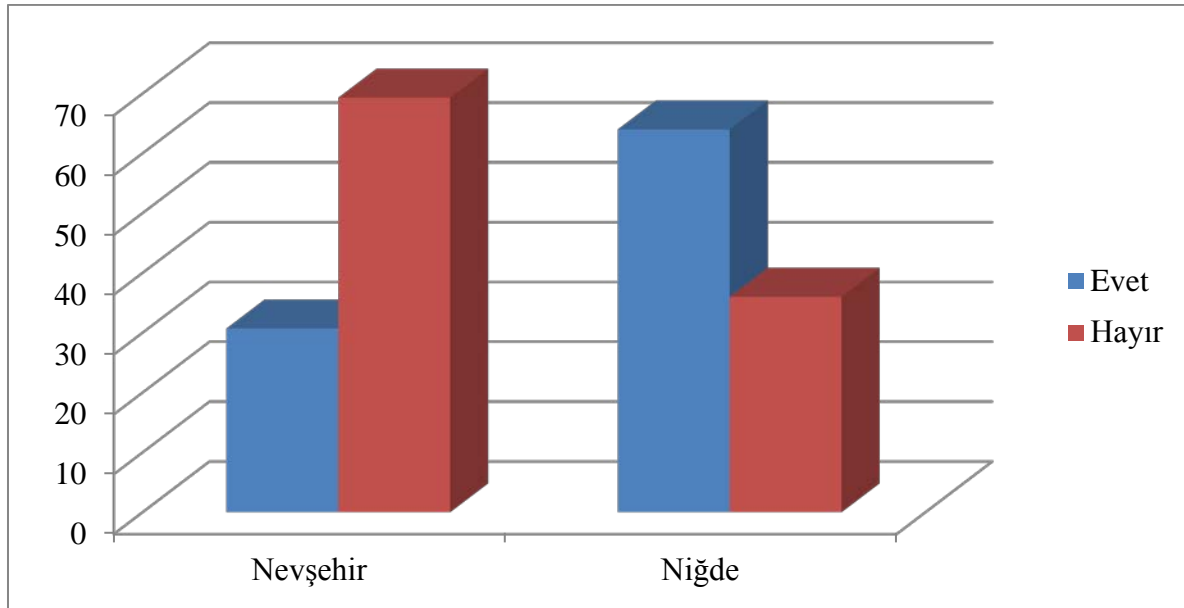
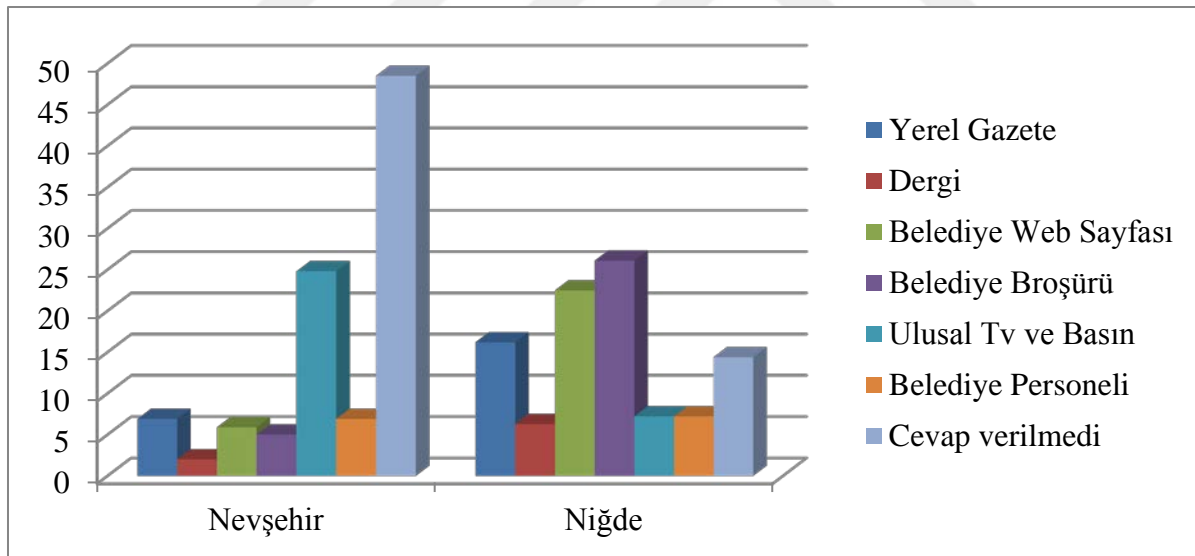

Yukarıdaki grafikte görüldüğü gibi Nevşehir ili Emek Mahallesi katılımcıların %58,4'ünün oturduğu ev kendisini ait değilken, Niğde ili Selçuk Mahallesi katılımcıların %64'nün oturdukları ev kendilerine aittir.

Tablo 4.4.8. Katılımcıların Oturdukları Semti Seçme Nedeni

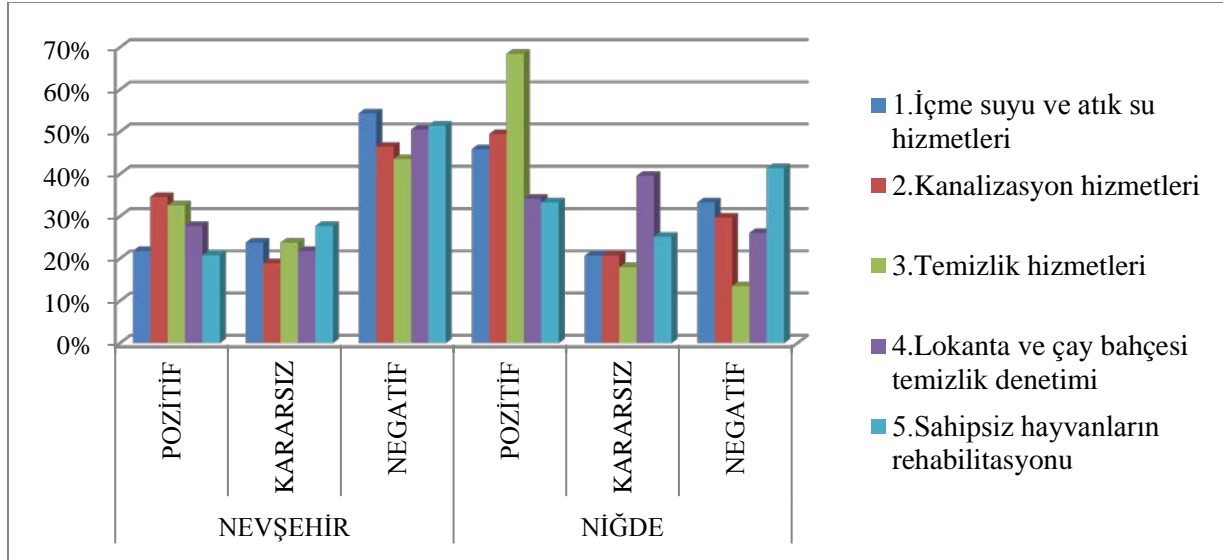
Yukarıdaki grafikte görüldüğü gibi katılımcıların %38,6'sının Nevşehir ili Emek Mahallesi ve Niğde ili Selçuk Mahallesi anket katılanların %43,2'sinin de bu mahalleyi tercih etme sebebi yaşam koşullarının uygun olmasından kaynaklanmaktadır. Her iki kentte de yaşam koşullarının uygunluğu kentlilerin yaşam kalitesi seviyesini yükseltmektedir.

Tablo 4.4.9. Katılımcıların Kentsel Yaşam Kalitesi Hakkında Bilgisi Var mı?**Tablo 4.4.10. Katılımcılar Kentsel Yaşam Kalitesi Hakkında Bilgiyi Hangi Yolla Edinmektedir?**

Yukarıdaki grafiklerde görüldüğü gibi Nevşehir ili Emek Mahallesi katılımcılarının %69,3'ü kentsel yaşam kalitesi hakkında hiçbir bilgiye sahip değildir. Bu mahallede %30,7'lik bir kesim kentsel yaşam kalitesi hakkında bilgiye sahip olup bu bilgiyi %24,8'inin ulusal tv ve basından edindikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Niğde ili Selçuk Mahallesi anketeye katılan kişilerin %64'ü kentsel yaşam kalitesi hakkında bilgiye sahiptir. Kentsel yaşam kalitesi hakkında bilgiyi ise katılımcıların %22,5'i belediye web sayfasından, %26,1'i belediye broşüründen ve %16,2'si yerel gazeteden edindiği sonucu çıkmaktadır. Bu durum

Niğde Belediyesinin vatandaşa kentsel yaşam kalitesi hakkında yeterli bilgiyi sunmak amacıyla gerekli çalışmaları yaptığını göstermektedir.

Tablo 4.4.11. Çevre Temizliği ve Sağlık Hizmetlerinin Değerlendirilmesi

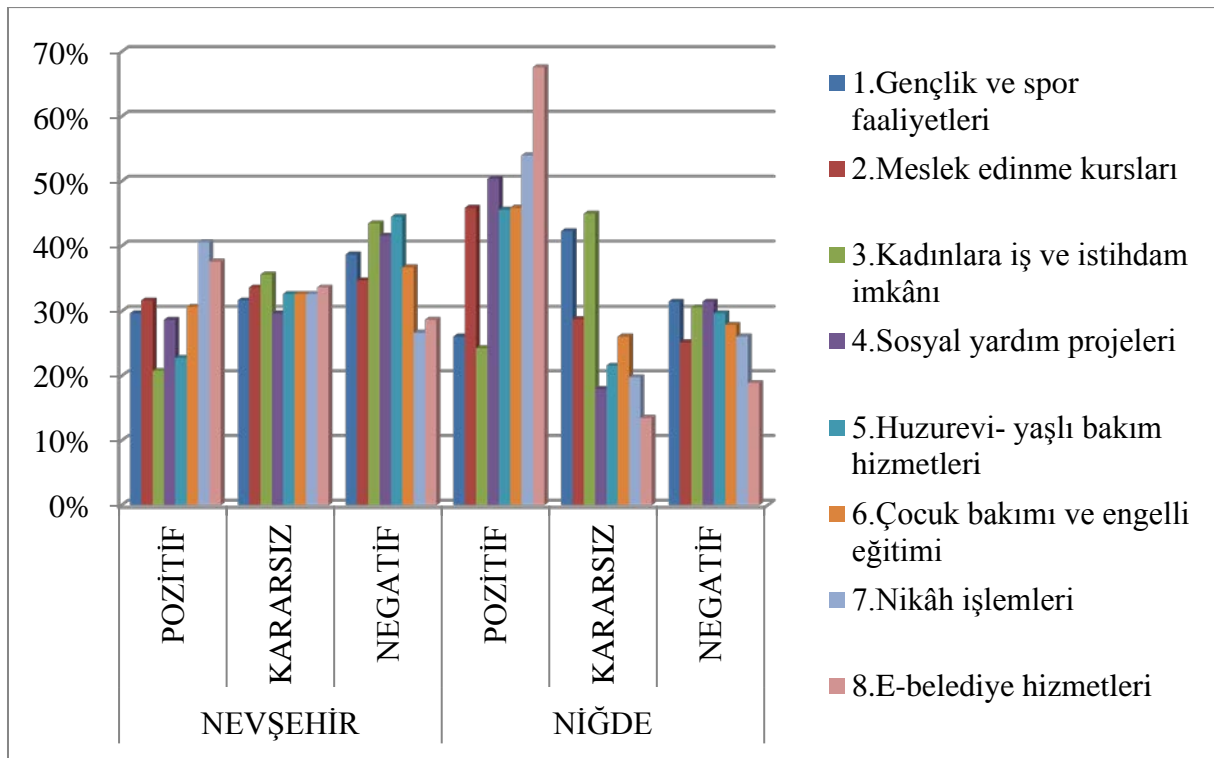

Araştırmanın 2.grubunda yer alan belediye hizmetleri değerlendirildiğinde yukarıdaki grafikte görüldüğü gibi Nevşehir ili Emek Mahallesi katılımcılarının %54,4'ü içme suyu ve atık su hizmetlerini yetersiz görmekte iken, Niğde ili Selçuk Mahallesi katılımcılarının %45,9'u içme suyu ve atık su hizmetlerini yeterli görmektedir. Ankete katılan Emek Mahallesi vatandaşlarının %46,5'i kanalizasyon hizmetlerini yetersiz görmekte iken, Selçuk mahallesi katılımcılarının %49,5'i yeterli görmektedir. Emek mahallesi katılımcılarının %43,6'sı temizlik hizmetlerini yetersiz görmekte iken, Selçuk mahallesi katılımcılarının %68,5'i temizlik hizmetlerini yeterli görmektedir. Lokanta ve çay bahçesi temizlik denetim hizmetlerini Emek Mahallesi katılımcılarının %50,5'i yetersiz görmekte, Selçuk mahallesi katılımcılarının oranları tam net olmamakla birlikte %39,6'sı kararsız olduğunu ifade etmektedir. Sahipsiz hayvanların rehabilitasyonu hizmetlerini Emek Mahallesi katılımcılarının %51,5'i yetersiz görmekte iken, Selçuk Mahallesi katılımcılarının %41,4'ü de yetersiz görmektedir.

Çevre temizliği ve sağlık hizmetleri kategorisinde yer alan sahipsiz hayvanların rehabilitasyonu hizmetlerinin dışındaki bütün hizmetler Niğde ilinin Selçuk Mahallesinde yeterli görülürken, Nevşehir ilinin Emek mahallesinde yetersiz görülmektedir. Bu durum Niğde Belediyesinin Nevşehir Belediyesine göre kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla çevre temizliği ve sağlık hizmetlerini en üst seviyede ele almakta olduğunu göstermektedir.

Niğde Belediyesi hizmet sunarken tıbbi atıklar, pil, ambalaj, bitkisel yağlar ve çöplerin toplanması için daha titizlikle çalışmakta, kentlilerin temiz bir çevrede yaşamasını sağlamakla birlikte Niğde kentindeki yaşam kalitesini yükseltmektedir. Fakat Nevşehir Belediyesi içme suyu ve atık su arıtma hizmetleri, kanalizasyon ve temizlik hizmetleri, lokanta ve çay bahçesi hizmetlerinin denetimi hizmetleri ile sahipsiz hayvanların rehabilitasyonu hizmetlerini yeterli bir şekilde yerine getirememekte ve yaşam kalitesinin Niğde iline göre azalmasına neden olmaktadır.

Tablo 4.4.12. Sosyal Hizmetlerin Değerlendirilmesi

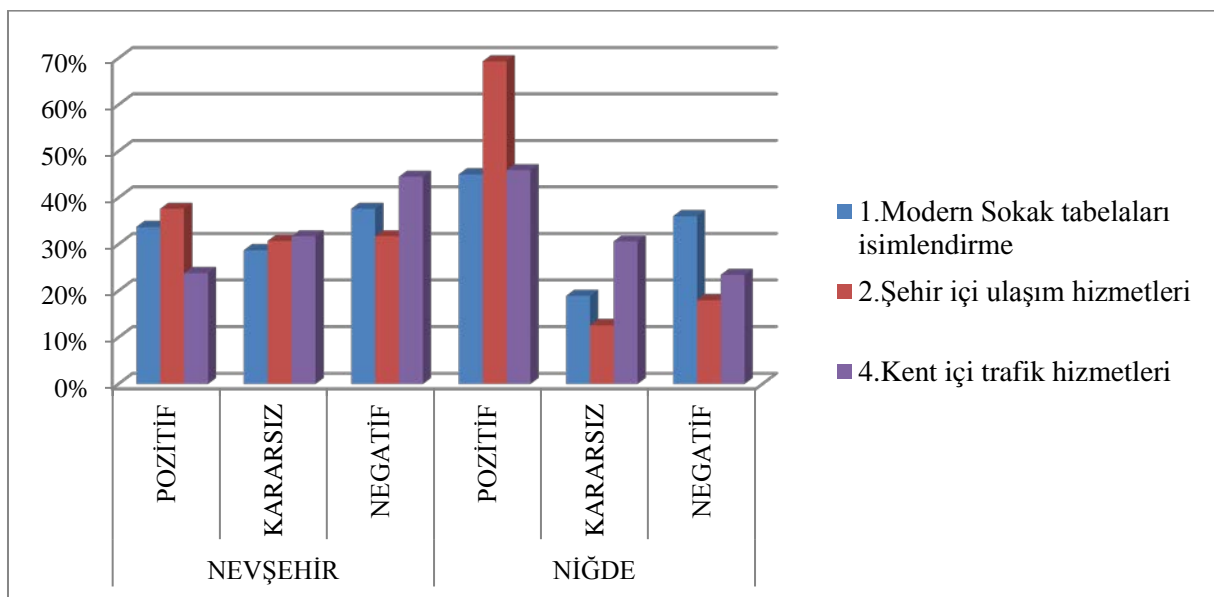

Belediye hizmetlerinden olan sosyal hizmetlerin kategorisine giren gençlik ve spor faaliyetlerini yukarıdaki grafikte de görüldüğü gibi Nevşehir ili Emek Mahallesiindeki katılımcıların %38,7'si yetersiz görmekte, Niğde ili Selçuk Mahallesiindeki katılımcıların %42,3'ü yeterli olup olmadığı konusunda kararsız olduğunu ifade etmektedir. Emek Mahallesiinde mesleki edinme kursları hakkında yeterli mi değil mi net bir şekilde ifade edilmemekte, Selçuk Mahallesiindeki katılımcıların %45,9'u mesleki edinme kurslarını yeterli görmektedir. Kadınlara iş ve istihdam imkânı hizmetlerini Emek Mahallesiindeki katılımcıların %43,5'i yetersiz görmekteyken, Selçuk Mahallesiindeki katılımcıların %45'i bu konuda kararsız olduğunu ifade etmektedir. Sosyal yardım projelerini Emek Mahallesiindeki katılımcıların %41,6'sı yetersiz görmekteyken, Selçuk Mahallesiindeki katılımcıların %50,4'ü

yeterli görmektedir. Huzurevi-yaşlı bakım hizmetlerini Emek Mahallesiindeki katılımcıların %44,5'i yetersiz görmekteyken, Selçuk Mahallesiindeki katılımcıların %45,6'sı huzurevi-yaşlı bakımına yönelik hizmetleri yeterli görmektedir. Çocuk bakımı ve engelli eğitime yönelik hizmetleri Emek Mahallesiindeki katılımcıların %36,7'si yeterli görürken, Selçuk Mahallesiindeki katılımcıların %45,6'sı yeterli görmektedir. Nikâh işlemlerini Emek Mahallesiindeki katılımcıların %40,6'sı yeterli görürken, Selçuk Mahallesiindeki katılımcıların %54'ü yeterli görmektedir. E-belediye hizmetlerini Emek Mahallesiindeki katılımcıların %34,6'sı yeterli olduğunu ifade ederken, Selçuk Mahallesiindeki katılımcıların %67,6'sı yeterli görmektedir.

Sosyal hizmetler kategorisinde yer alan çocuk bakımı ve engelli eğitimi hizmetleri, nikâh işlemleri hizmetleri ve e-belediye hizmetleri her iki kent belediyesi tarafından yeterli şekilde yerine getirilmesine rağmen, gençlik ve spor faaliyetleri, mesleki edinme kursları, kadınlara iş ve istihdam imkânı, sosyal yardım projeleri, huzurevi-yaşlı bakım hizmetlerinin Niğde Belediyesi tarafından yeterli sunulmaktadır. Niğde Belediyesinin hizmet sunarken öncelik verdikleri alanlar sosyal yardım ve sosyal politikalarıdır. Dar gelirli ihtiyaç sahiplerine yardım etmek ve bu amaçla daha iyi hizmet sunmak için bir birim kurulmuştur. Niğde Belediyesi tarafından sunulan sosyal hizmetler Nevşehir Belediyesine göre daha etkin gerçekleştirilmiştir. Belediye hizmetlerinden olan sosyal hizmetlerin etkin şekilde sunulduğu Niğde kentinde sosyal hizmetlerin sunumu açısından yaşam kalitesi Nevşehir'e göre daha yüksektir.

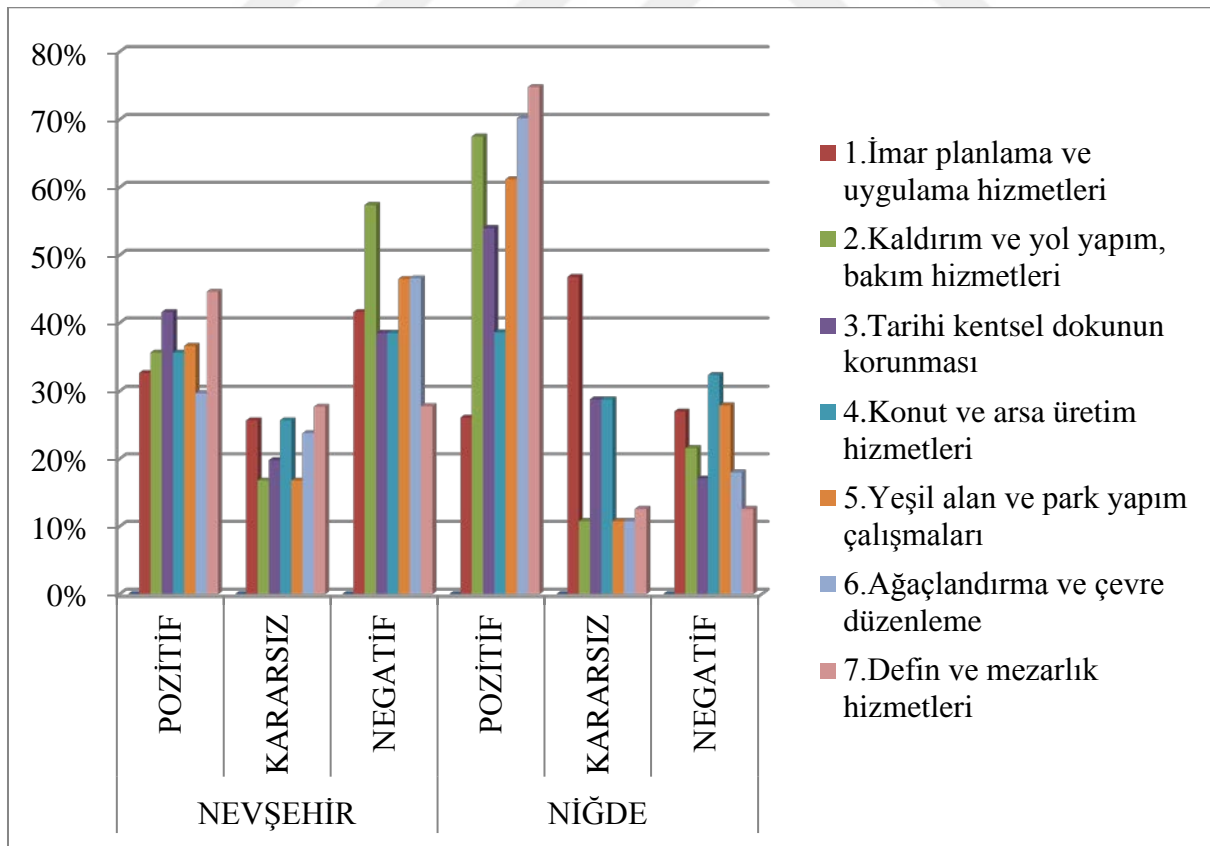
Tablo 4.4.13.Ulaşım Hizmetlerinin Değerlendirilmesi

Yukarıdaki grafikte görüldüğü gibi ulaşım hizmetleri kategorisinde yer alan modern sokak tabelaları isimlendirme hizmetlerini Nevşehir ili Emek Mahallesi'ndeki katılımcıların %37,6'sı yetersiz görmekte, Niğde ili Selçuk Mahallesi'ndeki katılımcıların %45'i yeterli görmektedir. Şehir içi ulaşım hizmetlerini Emek Mahallesi'ndeki katılımcıların %37,6'sı yeterli görürken, Selçuk Mahallesi katılımcılarının %69,3'ü yeterli görmektedir. Kent içi trafik hizmetlerini Emek Mahallesi'ndeki katılımcıların %44,5'i yetersiz görmekte iken, Selçuk Mahallesi'ndeki katılımcıların %45,9'u yeterli gördüğünü ifade etmektedir.

Nevşehir ve Niğde Belediyelerinde şehir içi ulaşım hizmetlerinin sunumu her iki kentteki katılımcılar tarafından yeterli görülmektedir. Fakat kent içi trafik hizmetlerini ve modern sokak tabelaları isimlendirme hizmetlerini Selçuk Mahallesi katılımcıları yeterli görmektedir. Niğde Belediyesi kentlilerine kaliteli bir yaşam sürmeleri için ulaşım hizmetlerine gereken önemi göstermektedir. Belediye hizmetlerinden olan ulaşım hizmetlerin etkin şekilde sunulduğu Niğde kentinde ulaşım hizmetleri açısından yaşam kalitesi Nevşehir'e göre daha yüksektir.

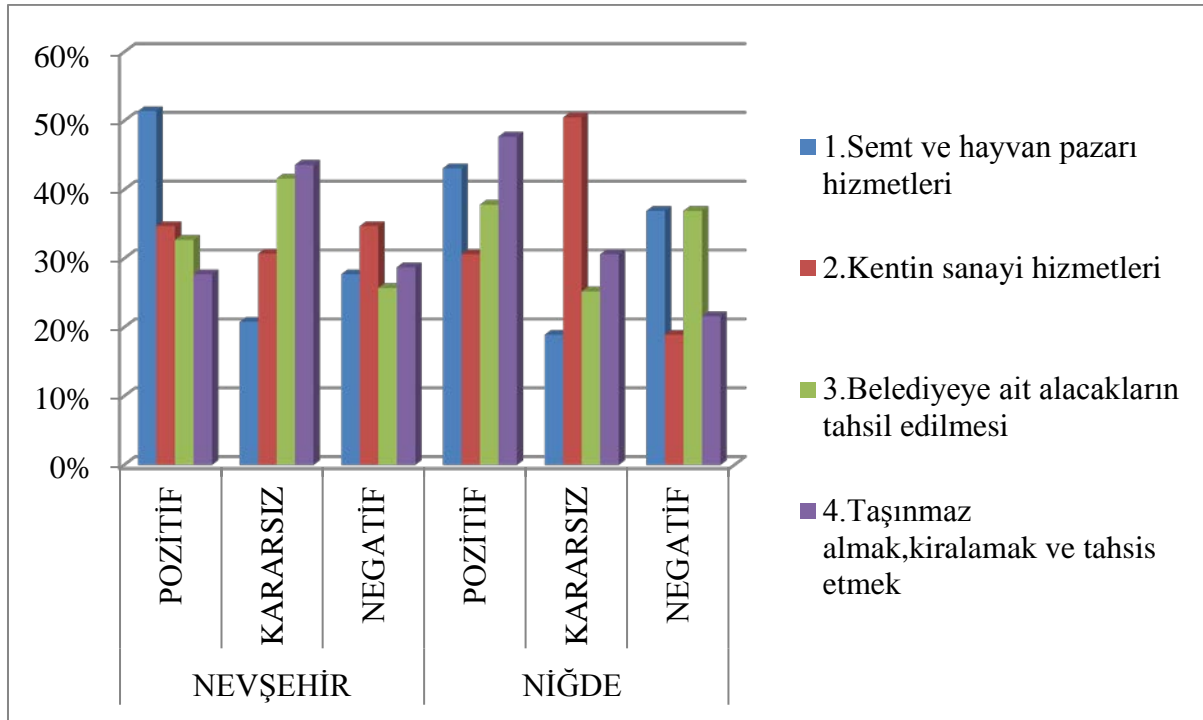
Tablo 4.4.14. İmar ve Şehircilik Hizmetlerinin Değerlendirilmesi

Yukarıdaki grafik de görüldüğü gibi İmar ve şehircilik hizmetleri kategorisinde yer alan imar planlama ve uygulama hizmetlerini Nevşehir ili Emek Mahallesi katılımcıların %46,8'i, Niğde ili Selçuk Mahallesi katılımcılarının %47'si kararsız olduğunu ifade etmektedir. Kaldırım ve yol yapım, bakım hizmetlerini Emek Mahallesi katılımcıların %57,4'ü yetersiz görmekte, Selçuk Mahallesi katılımcıların %67,5'i yeterli görmektedir. Tarihi kentsel dokunun korunması hizmetlerini Emek Mahallesi katılımcıların %41,6'sı yeterli görmekte iken, Selçuk Mahallesi katılımcıların %54'ü yeterli görmektedir. Konut ve arsa üretim hizmetlerini Emek Mahallesi katılımcıların %38,6'sı yeterli görmezken, Selçuk Mahallesi katılımcıların %38,7'si yeterli görmektedir. Yeşil alan ve park yapım çalışmaları Emek Mahallesi katılımcıların %46,5'i yetersiz gördüğünü ifade etmekte, Selçuk Mahallesi katılımcıların %61,2'si yeterli görmektedir. Ağaçlandırma ve çevre düzenleme hizmetlerini Emek Mahallesi katılımcıların %46,6'sı yetersiz görmekte iken, Selçuk Mahallesi katılımcıların %70,2'si yeterli görmektedir. Defin ve mezarlık hizmetlerini Emek Mahallesi katılımcıların %44,6'sı yeterli görürken, Selçuk Mahallesi katılımcıların %74,8'i yeterli görmektedir.

İmar ve şehircilik hizmetleri kategorisinde yer alan imar planlama ve uygulama hizmetleri Nevşehir ve Niğde illerinin her ikisinde de yetersiz sunulmaktadır. Her iki belediyede de tarihi kentsel dokunun korunması hizmetleri ile defin ve mezarlık hizmetleri yeterli bir şekilde sunulmaktadır. Kaldırım yol yapım, bakım hizmetleri, konut ve arsa üretimi hizmetleri, yeşil alan ve park yapım hizmetleri ile ağaçlandırma ve çevre düzenleme hizmetleri Niğde Belediyesi tarafından yeterli bir şekilde sunulurken, Nevşehir Belediyesi tarafından yetersiz sunulmaktadır.

Nevşehir ve Niğde illerinin belediyelerinin imar ve şehircilik hizmetleri kıyaslandığında Niğde Belediyesi daha etkin olduğu sonucuna ulaşmak mümkündür. Belediye hizmetlerinden olan imar ve şehircilik hizmetlerinin etkin olduğu Niğde ilinde imar ve şehircilik hizmetleri açısından kentsel yaşam kalitesi Nevşehir iline göre daha yüksektir. Nevşehir Belediyesi kentliler tarafından yetersiz görülen hizmet alanları ile ilgili çalışmalar gerçekleştirip, kentsel yaşam kalitesini arttırmalıdır.

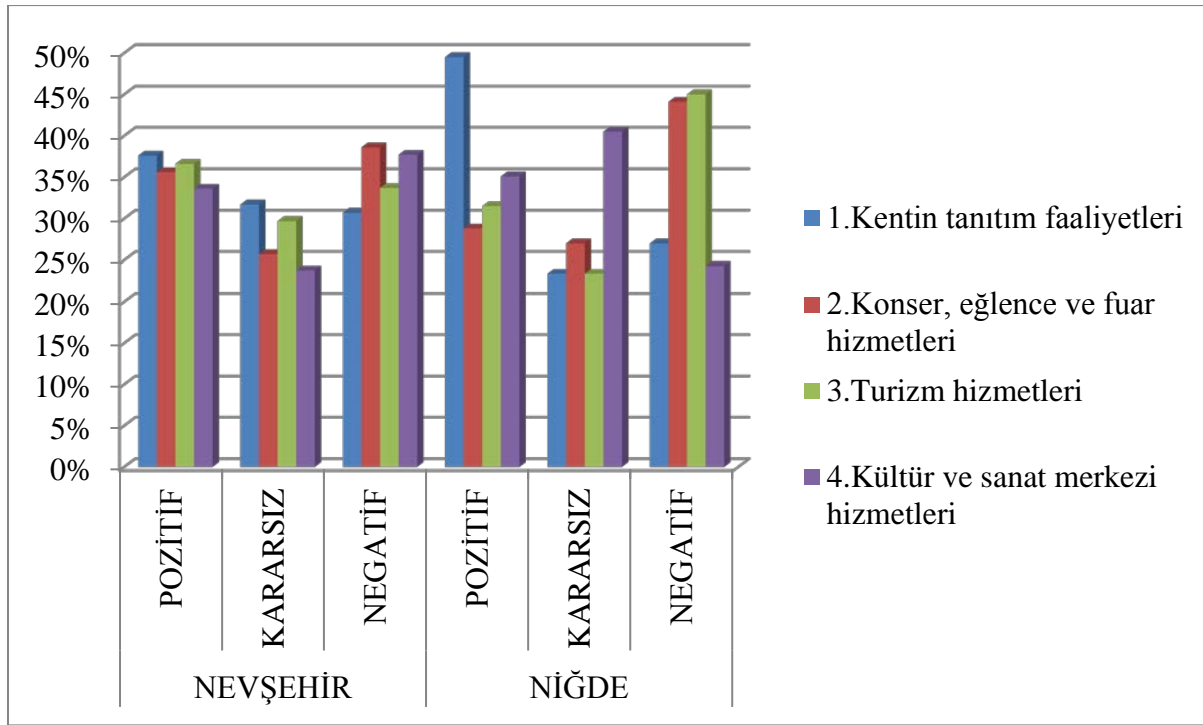
Tablo 4.4.15. Mali Hizmetlerin Değerlendirmesi

Yukarıdaki grafikte görüldüğü gibi Mali hizmetler kategorisinde olan semt ve hayvan pazarı hizmetlerini Nevşehir ili Emek Mahallesi katılımcılarının %51,4'ü yeterli görmekte iken, Niğde ili Selçuk Mahallesi katılımcılarının %43,1'i yeterli görmektedir. Her iki kentte de semt ve hayvan pazarı hizmeti kentliler tarafından yeterli olarak ifade edilmektedir. Kentin sanayi hizmetlerini Emek Mahallesi katılımcılarının %34,7'si yeterli görmekte ve %34,7'si yeterli görmemekteyken, Selçuk Mahallesi katılımcılarının ise %50,5'i kararsız olduğunu ifade etmektedir.

Mali hizmetler kategorisinde yer alan Nevşehir Belediyesine ait alacakların tahsil edilmesi hizmetleri ve taşınmaz almak, kiralamak ve tahsis etmek hizmetlerinin yeterli olması ya da olmaması sorusu karşısında katılımcıların net bir cevap veremediği tespit edilmiştir. Nevşehir ili katılımcılarının %41,6'sı belediyesine ait alacakların tahsil edilmesi hizmetleri ile %43,6'sı taşınmaz almak, kiralamak ve tahsis etmek hizmetleri hususunda kararsız kalmıştır. Çünkü Nevşehir Belediyesi bu hizmetler hususunda kentlilere yeterli bilgilendirme yapmamıştır. Niğde ilinde ise belediyeye ait alacakların tahsil edilmesi hizmetlerini kentlilerin %37,8'i yeterli görürken %36,9'u yetersiz görmektedir. Bu konuda katılımcıların net bir ifadesi söz konusu değildir. Fakat taşınmaz almak, kiralamak ve tahsis etmek hizmetlerini katılımcıların %47,7'si yeterli bulurken %21,6'sı yetersiz bulmaktadır.

Nevşehir ve Niğde Belediyesi hizmetlerinden olan semt ve hayvan pazarı hizmetleri etkin görülmesine rağmen mali hizmetler kategorisine giren diğer hizmetlerin etkin olmadığı görülmektedir. Mali hizmetler açısından kentsel yaşam kalitesini yükseltmek için Nevşehir ilinde kentin sanayi hizmetleri, belediyeye ait alacakların tahsil edilmesi hizmetleri ve taşınmaz almak, kiralamak ve tahsis etmek hizmetleri, Niğde ilinde ise kentin sanayi hizmetleri ve belediyeye ait alacakların tahsil edilmesi hizmetleri ile ilgili daha fazla çalışma belediyeler tarafından yapılmalıdır.

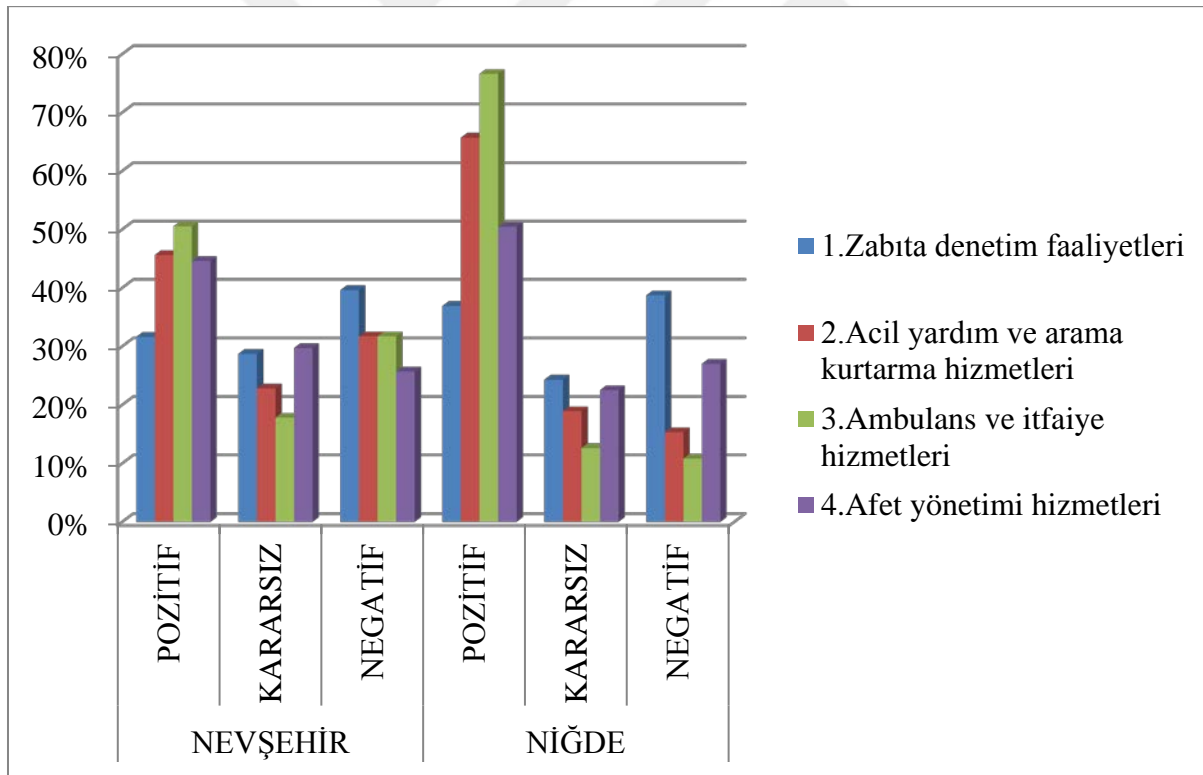
Tablo 4.4.16. Belediyelerin Kültür ve Turizm Hizmetlerinin Değerlendirilmesi

Yukarıdaki grafikte görüldüğü gibi kültür ve turizm hizmetleri kategorisinde olan kentin tanıtım faaliyetlerini Nevşehir ili Emek Mahallesi katılımcılarının %37,6'sı yeterli bulurken, Niğde ili Selçuk Mahallesindeki katılımcılarının da %49,5'i yeterli bulmaktadır. Her iki belediye de kentin tanıtım faaliyetlerinde araştırmanın sonuçlarına göre yeterli çıksa da vatandaşlar kentlerinin tanıtımı için daha fazla çalışmaların yapılması gerektiğini belirtmektedirler. Konser, eğlence ve fuar hizmetlerini Emek Mahallesi katılımcılarının %38,6'sı, Selçuk Mahallesi katılımcılarının %44,1'i yetersiz bulmaktadır. Kentliler, konser, eğlence ve fuar hizmetlerinin yaz dönemlerinde düzenlenen birkaç konser ve eğlenceden ibaret olduğunu ve kendilerini geliştirecek daha çok aktivite beklediklerini belirtmişlerdir. Turizm hizmetlerini Emek Mahallesi katılımcılarının %36,6'sı yeterli görmekte iken, Selçuk Mahallesi katılımcılarının %44,1'i yetersiz görmektedir.

Nevşehir de turizm hizmetleri yeterli sonucu çıkmasına rağmen kentliler, Nevşehir Belediyesinin kentte yer alan peri bacaları gibi doğal güzellikleri öne çıkaracak daha fazla çalışma yapmasını belirtmişlerdir. Niğde ili ise doğal güzellikleri, kültürel varlıkları ve termal kaynakları ile turizm açısından önemli faktörlere sahiptir. Niğde Etnografya ve Arkeoloji Müzesinde Antik Çağa, Selçuklu ve Osmanlı devrine ait 12 bin eser sergilenmektedir. Fakat kentler Niğde Belediyesinin bu eserleri daha fazla gündeme getirecek çalışma yapmadığını belirtmişlerdir. Kültür ve sanat merkezi hizmetlerini Emek Mahallesi katılımcılarının %37,7'si yetersiz görmekte iken, Selçuk Mahallesi katılımcılarının %40,5'i kararsız olduğunu ifade etmektedir. Her iki belediyenin kültür ve sanat merkezi hizmetlerini arttıracak çalışmaları etkin değildir. Nevşehir ve Niğde illerinin her ikisinde de belediye hizmetlerinden olan kültür ve sanat merkezi hizmetleri yetersiz görüldüğünden bu durum yaşam kalitesini olumsuz yönde etkilenmektedir.

Tablo 4.4.17. Zabıta Hizmetlerinin Değerlendirilmesi

Zabıta hizmetleri kategorisinde yer alan zabıta denetim faaliyetlerini Emek Mahallesi katılımcılarının %39,6'sı, Selçuk Mahallesi katılımcılarının %38,7'si yetersiz görmektedir. Kentliler her iki belediyenin de denetim faaliyetlerinin artırılması gerektiğini belirtmişlerdir. Acil yardım ve arama kurtarma hizmetlerini Emek Mahallesi katılımcılarının %45,6'sı, Selçuk Mahallesinin %65,7'si yeterli görmektedir. Ambulans ve itfaiye hizmetlerini Emek

Mahallesi katılımcılarının %50,5'i, Selçuk Mahallesi katılımcılarının %76,6'sı yeterli görmektedir. Afet yönetimi hizmetlerini Emek Mahallesi katılımcılarının %44,6'sı, Selçuk Mahallesi katılımcılarının %50,4'ü yeterli görmektedir. Araştırma da her iki belediye birimi de zabıta denetim faaliyetleri dışındaki bütün zabıta hizmetlerini en iyi şekilde yerine getirdiği ifade edilmektedir. Nevşehir ve Niğde Belediyeleri zabıta denetim faaliyetleri yönündeki çalışmalarını arttırdığı takdirde kentsel yaşam kalitesi yükselecektir.

Tez çalışmasının bu bölümünde ise belediyelerin kentsel yaşam kalitesini artırmak amacıyla sunmuş oldukları kentsel hizmetleri belirlemeye yönelik örneklem alınan Nevşehir ve Niğde illerinde alan çalışmaları yapılmıştır. Araştırmanın kuramsal kısımda incelenen kentsel yaşam kalitesi göstergeleri baz alınarak yapılan alan çalışmalarında yaşam kalitesinin nesnel koşulları ortaya konulmuş, öznel algılamalar test edilmiştir. Alan araştırması 2016 Mayıs ayı süresince, Nevşehir'in Emek Mahallesi'nde ve Niğde'nin Selçuk Mahallesi'nde yüz yüze mülakat ve anket teknikleri ile gerçekleştirilmiştir. Kentsel yaşam kalitesini analiz etmek amacıyla sunulan hizmetlerinden birinci derece etkilenen bağımlı değişkene (kentlilere) anket yöntemi, hizmet sunumunu etkileyen bağımsız değişkene (belediyelere) ise derinlemesine mülakat yöntemi uygulanmıştır. Emek ve Selçuk Mahallelerinde muhtar, mahalle esnafları ve mahalle sakinleri ile anket yapılarak mahallelerin kentteki yaşam kalitesini etkileyen sorunlar tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu araştırmanın amacı, Türkiye'de bir yerel yönetim birimi olan belediye yönetiminin hizmetleri kapsamında kentsel yaşam kalitesinin derinlemesine analiz edilmesidir. Aynı zamanda yerel-merkezi devlet kurumları karşılaştırıldığında kentlerde yaşam kalitesini sağlamakla görevli belediyelerin güçlü ve zayıf yönleri tespit edilmiştir. Örneklem alınan orta ölçekli Nevşehir ve Niğde il belediyelerinin sundukları hizmetler kapsamında kentlerin yaşam kalitesi görüntüsü ve kentsel yaşam kalitesinde meydana gelen farklılıklar karşılaştırmalı olarak nedenleri ile birlikte ortaya koyulmuş ve kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla öneriler sunulmuştur.

Araştırmada elde edilmesi hedeflenen bilgiler 2 ana grupta ele alınmıştır. 1.grupta cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni durum, çocuk sayısı, meslek, gelir durumu, sosyal güvenlik durumu, ikametgâh, semti seçme nedeni, kentsel yaşam kalitesi hakkında bilgi gibi soruların yer aldığı kişisel bilgiler yer almaktadır. 2.grupta ise kentlerdeki yaşam kalitesini ölçmek amacıyla incelediğimiz belediye hizmetlerinden olan çevre temizliği ve sağlığı hizmetleri, sosyal hizmetler, ulaşım hizmetleri, imar ve şehircilik hizmetleri, mali hizmetler, kültür ve turizm hizmetleri ve zabıta hizmetleri yer almaktadır.

Bu araştırmada Nevşehir ve Niğde illerinde belediye hizmetlerinin ne şekilde sunulduğu ve kentlilerin yaşam kalitesini nasıl arttıracasını incelenmiştir. TÜİK tarafından 2010, 2012 ve 2013 yıllarında yapılan “Türkiye’de İllerin Gelişmişlik Düzeyi Araştırmasında” yer alan TR71 bölgesinde en gelişmiş olan il Nevşehir ve en gelişmemiş il Niğde olmasına rağmen bu araştırma sonucunda bazı farklı durumlar ortaya çıkmıştır. Niğde ili sakinleri Nevşehir ili sakinlerine göre kendilerine sunulan belediye hizmetlerini daha yeterli bulmaktadır. Nevşehir Belediyesi hizmetlerinden içme suyu ve atık su hizmetleri, kanalizasyon hizmetleri, temizlik hizmetleri, lokanta ve çay bahçesi temizlik denetim hizmetleri, sahipsiz hayvanların rehabilitasyonu hizmetleri, gençlik ve spor faaliyetleri, meslek edinme kursları, kadınlara iş ve istihdam imkânı, sosyal yardım projeleri, huzur-evi yaşlı bakım hizmetleri, imar planlama ve uygulama hizmetleri, kaldırım ve yol yapım, bakım hizmetleri, konut ve arsa üretim hizmetleri, yeşil alan ve park yapım çalışmaları, ağaçlandırma ve çevre düzenleme hizmetleri, modern sokak tabelaları isimlendirme hizmetleri, kent içi trafik hizmetleri, konser, eğlence ve fuar hizmetleri, kültür ve sanat merkezi hizmetleri ve zabıta denetim faaliyetleri kentliler tarafından yetersiz sunulduğu ifade edilmektedir. Niğde Belediyesi hizmetlerinden ise, sahipsiz hayvanların rehabilitasyonu hizmetleri, konser, eğlence ve fuar hizmetleri, turizm hizmetleri ve zabıta denetim faaliyetleri kentliler tarafından yetersiz sunulduğu ifade edilmektedir. Kentliler tarafından yetersiz olarak ifade edilen bu hizmetlere gerekli önemin verilmesi ve gerekli çalışmaların yapılması her iki belediyede de kentsel yaşam kalitesini yükseltecektir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Küreselleşme ile birlikte değişen dünya şartları sadece ekonomi, siyaset, bilgi ve teknoloji alanlarında değil, yaşamın her anında kendisini hissettirmektedir. Her insan yaşamında sağlıklı, mutlu ve huzurlu olmak istemektedir. Bu arzu insanların yaşamında kalite beklentisini yükseltmekte ve çeşitlendirmektedir. Yaşam kalitesi, bireyin hayalini kurduğu ortamda sağlıklı, ekonomik ve sosyal açıdan elverişli koşulların sağlanması olarak tanımlanabilir. Yaşam kalitesi, bileşenleri olan sağlık, spor, eğitim, alışveriş, ulaşım, kültür hizmetleri, konut ve güvenlik hizmetlerinin o toplum tarafından yorumlanmasıdır.

Yaşam kalitesi doğal ve yapılı çevreden oluşmaktadır. Doğal çevre olarak yaşam kalitesi standartlarını, solunan havanın kalitesi, suyun ve toprağın kalitesi ve gürültü kirliliği gibi unsurlar belirlemektedir. Yapılı çevre ise; yönetim birimleri tarafından bireylere sunulan mekânlardır. Yaşam kalitesi ülkeden ülkeye hatta ilden ile bile değişkenlik göstermektedir. Çünkü yaşam kalitesini arttırmak amacıyla yönetim birimleri tarafından sunulan hizmetleri her insanın yorumlayışı farklıdır. Sunulan aynı hizmeti bazı insan yeterli görmekteyken bazı insan yetersiz görmektedir.

Kentleşme ile birlikte günümüz dünyasının büyük bir kısmı kentlerde yaşamaktadır. Kentsel yaşam kalitesi, yaşam kalitesinin mekânsal boyutudur. Kentsel yaşam kalitesi; altyapı, ulaşım, iletişim, konut, hava kirliliği, güvenlik, çevre temizliği, eğitim ve sanat gereksinimleri hizmetlerinin kentlerde belirlenen standartların üzerinde giderilmesidir. Aynı zamanda kentlerde yaşam kalitesinin sağlanabilmesi için ekonomik gelişmeyi arttıracak çalışmalar yapılmalı ve sunulan hizmetlerden tüm kentliler eşit bir şekilde yararlanmalıdır. Kentliler, kent yönetimine katılmalı ve kentlilere iş ve gelir imkânı sağlanmalıdır. Çünkü, kent yönetimleri tarafından ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal açıdan alınan kararlar en başta kentlileri etkilemektedir. Kentlerde yaşamın kaliteli olması amacıyla gerçekleştirilen faaliyetlerin amacı, kent halkının doğal ve yapılı çevresinden edindikleri memnuniyet düzeyini maksimum seviyeye çıkarmaktır.

Dünya çapında kentsel yaşam kalitesini ölçmek amacıyla kullanılan en yaygın araçlardan biri de göstergelerdir. Yaşam kalitesinin ölçülmesi amacıyla yapılan çalışmalarda kullanılan göstergeler objektif ve subjektif olarak ikiye ayrılmaktadır. Objektif göstergeler bireyin yaşadığı çevreyi oluştururken, subjektif göstergeler bireyin yaşadığı çevreyi algılama biçimidir. Kentsel yaşam kalitesinin ölçümü hem objektif göstergelere hem de subjektif göstergelere dayanmaktadır. Ulusal ve uluslararası literatürde kentsel yaşam kalitesini ölçmek amacıyla kullanılan göstergeler bilim adamlarının çalışmalarında yer almaktadır.

Geleneksel kamu yönetiminin modernleşmesiyle birlikte günün ihtiyaçlarını karşılayamadığı ifade edilmektedir. Küreselleşme ile birlikte her alanda ortaya çıkan değişim yönetim yapısında da kendini göstermiş ve kamu yönetiminde reformu gerektirmiştir. Bu amaçla neo-liberalizm, sanayi devrimi ile hız kazanan piyasa anlayışının farklı yorumlanmasıyla ortaya çıkan ideolojidir.

Neo-liberalizm'in oluşum sürecinde çeşitli iktisat anlayışları ortaya çıkmaktadır. 1929 Dünya Ekonomik Buhranı'ndan önceki dönemde devlet asli fonksiyonlarını (savunma, iç ve dış politika) yerine getirmektedir. Devlet, asli fonksiyonlarının dışında kalan görev alanlarını serbest piyasa ekonomisine bırakmaktadır. 1929 Dünya Ekonomik Buhranı'nın sonucunda ortaya çıkan işsizlik problemini geleneksel liberalizm çözmekte yetersiz kalmaktadır. İşsizlik problemlerinin ortadan kalkması amacıyla devletin ekonomiye müdahale ettiği Keynesçi politikalar ortaya atılmıştır. Keynesçi politikalara göre; işsizlik sorunlarını çözmek ve ekonomik kapsamda büyümek amacıyla devlet üretici birim olarak piyasaya girmektedir. Bu düşünce tarzı refah devleti kavramının oluşmasında etkili olmuştur. Refah devleti topluma temel yaşam seviyesi sağlamakla görevlidir. Dünya çapında 1970'li yıllarda tekrar bunalım dönemine girilmekte ve Amerika'da kriz baş göstermektedir. Üretilen ürünlerin fiyatları yükselirken, ekonomik durgunluk devam etmektedir. Bu kriz dönemine durgunluk devam ederken enflasyonun meydana gelmesi anlamına gelen stagflasyon denmektedir. Ekonomi de stagflasyonun devam etmesi üzerine neo-liberal teori, iktisat anlayışının değişmesine neden olmaktadır. Devlet yönetiminde neo-liberal politikalar; bütçe açığının kapatılması, kamu harcamalarının kısılması ve devletin ekonomiye müdahalesinin azaltılması şeklinde tanımlanmaktadır.

Neo-liberalizm, 1970'li yıllarda ekonomik ve siyasi problemlere çözüm bulmak amacıyla kamu yönetiminin yeniden yapılandırma sürecinde ortaya çıkan ideolojinin adıdır. Neo-liberal politikaların yayılışı İngiltere'de Thatcherizm ve Amerika'da Reaganizm ile ortaya çıkmıştır. Dünyaya damgasını vuran Thatcher ve Reagan'ın neo-liberal politikaları, ekonomik olarak küçük fakat siyasi olarak güçlü devlet modelidir. Thatcherizm'in merkezi hükümetin yetkilerini azaltma, vergileri azaltma, kamu harcamalarını kısma, etkinliği artırma, özgürlükleri ve bireyciliği güçlendirme gibi bazı niteliklere sahip bir ideolojidir. Reaganizm ise; kamuyu küçültme, sosyal güvenlik harcamalarını kısma ve devlet harcamalarının da azaltılmasını savunan ideolojinin adıdır. Her iki ideolojide serbestleştirme, kamuyu küçültme ve özelleştirme gibi hedefleri barındırmaktadır. Fakat Thatcherizm orta sınıfin, Reaganizm ise ayrıcalıklı sınıfin sıkıntı ve zorluklardan kurtulup refaha ermesini vaat eder. Türkiye'de ise

neo-liberal politikalar 1970-1980'li yıllar arasında meydana gelen ekonomik sorunları çözmek amacıyla ortaya atılmıştır. Neo-liberal politikalar Turgut Özal dönemi 24 Ocak Kararlarında yer almaktadır. Turgut Özal, ekonomik krizi atlatmak amacıyla devletin düzenleyici rolünü arttırmış ve özelleştirmeyi teşvik etmiştir. Özal döneminde 24 Ocak Kararlarının temel amaçları; ekonominin dış rekabete açılması, ihracatın artırılması, özelleştirme ve serbestleştirilmenin özendirilmesi ve devlet müdahalesinin azaltılması olarak ifade edilmektedir. 1990'lı yıllardan sonra devletin küçültülmesi ifadesinin yerini düzenleyici devlet yapısı almıştır. Türkiye'de 3 Kasım 2002 seçimlerinde AKP'nin tek başına iktidara gelmesiyle birlikte kamu yönetimi bir değişim sürecine girmiştir. AKP programında ekonomik krize ve işsizliğe çözüm olarak birey merkezli neo-liberal politikaları benimsemektedir. 2002 yılında tek başına iktidara gelen AKP yöneticileri programlarında; kamu yönetiminin yetki, görev ve fonksiyonlarının yerel yönetimlere devredildiği yerinden yönetim esaslı bir devlet anlayışına geçilmesini hedeflediklerini ifade etmektedirler.

Kamu yönetiminde bürokratik formaliteler, etkinsizliklerin, verimsizliklerin ve kamu kaynaklarının israf edilmesinin sebebi olarak görülmektedir. Bu durumda kamu hizmet sunumlarında etkinlik, verimlilik, açıklık ilkelerinin dikkate alınmasını ve şeffaflık ve hesap verilebilirlik anlayışının hâkim kılınarak piyasa ve özel sektör yöntemlerinin kamu kesimlerine aktarılmasını önermektedir. Bu kapsamda Türkiye'de neo-liberalizm kavramı çerçevesinde gerçekleştirilen reformlar; etkinlik ve verimlilik, şeffaflık ve hesap verebilirlik, müşteri odaklı yönetim, rekabet odaklılık, performans yönetimi, yönetişim, özelleştirme ve serbestleştirme, e-devlet, yerelleşme, stratejik yönetim olarak ifade edilmektedir. Bu dönüşümün aynı zamanda merkezi idare ile mahalli idareler arasındaki görev, yetki, sorumluluk ve kaynak dağılımının da yeniden düzenlenmesini ve genelde mahalli idarelere, özelde ise belediyelere daha fazla yetki, sorumluluk ve kaynak verilmesini gerektirmektedir. Neo-liberalizm sahip olduğu değerleri kamu yönetimiyle bütünleştirerek meydana gelen olumsuzlukları ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır. Fakat neo-liberal unsurların benimsendiği yerel yönetim birimi olan belediyelerde oluşturulan reform programları ile birlikte bu olumsuzlukların giderilemediği ifade edilmektedir.

Son zamanlarda nüfus yoğunluğunun kentlerde artması kentlilerin yerelde sunulacak hizmetlerden kalite beklentisini arttırmaktadır. Kentlerdeki kaliteli hizmet sunumu ise belediyelerin sorumluluğu altındadır. Belediyelerin hizmetleri yerine getirirken etkin ve verimli olamamasının bazı nedenleri vardır. İlk faktör belediyelerin mali açıdan merkeze bağlı olması yani kaliteli hizmet sunmak için yeterli kaynaklara sahip olamamasıdır. Diğer bir

faktör ise; belediyenin sunacağı hizmetler ile ilgili kararlar alırken özgür olmaması, merkezi yönetimin etkisi altında kalmasıdır. Başka bir faktör ise; yerel yönetimlerin artan görev ve sorumlulukları ile aynı oranda personel istihdamı, kaynak ve yetkinin artması gerekmektedir. Kentlerde meydana gelen sorunları çözmek amacıyla ortaya atılan neo-liberal unsurlar sorunları çözenin ötesinde daha büyük problemleri meydana getirmekte ve kentsel yaşam kalitesini olumsuz etkilemektedir. Etkin ve verimli, şeffaf ve hesap verebilir, müşteri odaklı, rekabet odaklı, performans yönetimini ilke edinen, özelleştirme ve serbestleştirme uygulamalarını benimseyen, yerelleşme ve demokrasi duygusuna sahip yerel yönetimin özelde ise belediyenin olması için merkezden yere aktarılan sorumluluk ve güçle birlikte aynı oranda yerele kaynak ve personel aktarılması gerekmektedir. Ancak 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda benzer bir düzenleme olmasına rağmen uygulamada kaynak, personel ve yetki problemlerin devam ettiği açıktır.

Belediyeler kent yönetiminde çok önemli bir yere sahip yerel yönetim birimleridir. İlk defa 1930 yılında 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun 15. Maddesinde, daha sonra 2004 tarihli 5272 sayılı Belediye Kanunu'nun 14-15. Maddelerinde, 2005 tarihli 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14. Maddesinde belediyenin görev ve sorumlulukları sıralanmıştır.

Avrupa Kentsel Şartı, kentsel yaşam kalitesinin yükseltilmesini sağlayacak kriterler ve kentsel haklar hususunda ortaya konmuş yazılı belge niteliğindedir. Avrupa Kentsel Şartı'nda sıralanan ilkelerin sağlandığı bir kentte yaşayan vatandaşların arzu ettikleri yaşam kalitesi yüksek kent, sürdürülebilir ve yaşanabilir bir kenttir. Bu şartları yerine getirmek için Avrupa Kentsel Şartı 1992'de Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Konferansı'nda kabul edilmiştir. Avrupa Kentsel Şartı, yerleşimlerde yaşamın daha da iyileştirilmesini amaçlamıştır. Çalışmada Avrupa Kentsel Şartı'nda kentsel yaşam kalitesinin artması amacıyla sıralanan ilkeler ile 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında yer alan haklar ve sunulan hizmetler karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Bu karşılaştırma sonucunda; Avrupa Kentsel Şartı'nda yer alan, güvenlik, istihdam, kirletilmemiş sağlıklı bir çevre, sağlık, konut, dolaşım, spor ve dinlenme, kültürler arası kaynaşma, kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre, katılım, ekonomik kalkınma, mal ve hizmetler, doğal zenginlikler ve kaynaklar, kişisel bütünlük, belediyeler arası işbirliği, finansal yapı ve mekanizmalar ve eşitlik konuları ile ilgili Belediye Kanunlarımızda düzenlemelerin olduğu görülmüştür.

Avrupa Kentsel Şartı'nda kentlerde yaşamın kaliteli olması için gerekli kriterlerden ilki güvenlidir. Kentlerde insan sağlığını etkileyen gıdaların satılmasının engellenmesi, afet olaylarının önlenmesi, uyuşturucu ve alkol kullanımların yasaklanması ve asayişin sağlanması

belediyelere düşmektedir. Kentlerde güvenliğin sağlanması belediye hizmetlerinin etkin ve verimli sunulduğunu göstermektedir. 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarının her birinde güvenlikle ilgili düzenlemeler mevcut olup, kentlerde güvenliği sağlamakla görevli belediye biriminin Zabıta Birimi olduğu belirtilmektedir.

Kentlerde yaşamın kaliteli olması için kentlerin kirletilmemiş sağlıklı bir çevreye sahip olması gerekmektedir. Kentlilere temiz ve sağlıklı çevreyi korumakla görevli yönetim birimi belediyelerdir. 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarının her birinde sağlıklı bir çevre ile ilgili düzenlemeler yer almasına rağmen 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda bu düzenlemeler ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

İstihdam kalitesi, bireyin yaşam kalitesi açısından son derece önemlidir. Çalıştığı işten fiziksel ve psikolojik olarak memnun olan birey, yaşamını da kaliteli görmektedir. 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında istihdamla ilgili düzenlemeler yer almaktadır. 1580 sayılı Belediye Kanunu'nda belediye, kimsesizlere iş bulmak ve sanat erbabı kişilere iş yeri açmak için ruhsat vermekle yükümlüdür. Fakat 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında belediye, her alanda uzman kişileri sözleşmeli olarak istihdam etmeli ifadesi yer almaktadır.

Konut, bireylerin huzurlu, sağlıklı ve güvenli bir şekilde yaşadıkları mekânlardır. Her birey arzu ettiği konutta yaşama hakkına sahiptir. Bireyler tarafından arzu edilen konutları üretmek ve kentlerdeki yaşam kalitesini arttıran yöntemlerden birisi de kentsel dönüşüm projeleridir. Uluslararası bir belge olan Avrupa Kentsel Şartı'nda yer alan konut hakkı 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında belediyenin, yaşam kalitesini arttırmak amacıyla düzenli kentleşmeyi sağlamakla görevli olduğu belirtilmektedir.

Ulaşım, bireylerin yaşam kalitesini belirleyen kriterlerden biridir. Kentlerde yaşamın kaliteli olabilmesi için, bireylerin ekonomik, sosyal ve kültürel olarak tüm imkânlarının sağlanması için ulaşım hizmetleri gereklidir. Avrupa Kentsel Şartı'nda yer alan ulaşım ve dolaşım ilkesi ile ilgili 1580, 5272 e 5393 sayılı Belediye Kanunlarında ulaşım ile ilgili gerekli düzenlemeler yer almaktadır.

Kentlerde yaşam kalitesinin sağlanabilmesi için, kentlerin sağlıklı bir çevreye sahip olması gerekmektedir. Sağlıklı bir kentte, bireylerin fiziksel ve ruhsal sağlığının sağlanması için kentlerde belediyeler tarafından gerekli çalışmalar yapılmalıdır. Avrupa Kentsel Şartı'nda yer alan kentlerde sağlık ilkesi ile ilgili 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında gerekli düzenlemeler yer almaktadır.

Kentsel yaşam kalitesine ulaşılabilmesi için kentlilerin, spor ve dinlenme hizmetlerine rahat ve kolay bir şekilde ulaşabilmesi gerekmektedir. Avrupa Kentsel Şartı'nda yer alan kentlilerin boş zamanlarını değerlendirme ve sporla ilgili ilkeler, 1580, 5272 ve 5393 sayılı

Belediye Kanunlarında düzenlemeler mevcutken, 5272 sayılı Belediye Kanunu'nda kentlilerin kaliteli bir yaşam geçirmesi için belediyelerin spor ve dinlence ile ilgili bir görevi yer almamaktadır.

Bireylerin ve kentlerin kendilerini geliştirmesi için gerekli olan kültür faktörü, kentsel yaşam kalitesinin sağlanması için gereklidir. Belediyeler, kentlerde kültür hizmetlerini yerine getirmekle görevlidir. Avrupa Kentsel Şartı'nda yer alan kültürle ilgili bazı kavramlar 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında yer almaktadır. Ayrıca 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 73.maddesi kültür ile ilgilidir. Sonuç olarak belediyeler, kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla hizmet sunarken, kentlilerin kültürel yapılarını dikkate alarak hizmet sunmalıdır.

Kentlerde yaşam kalitesinin sağlanabilmesi için farklı kültürdeki insanların kaynaşarak uyum içinde yaşamlarını sürdürmeleri gerektirecek olan birim belediyelerdir. Avrupa Kentsel Şartı'nda yer alan kültürler arası kaynaşma ilkesi ile ilgili 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında hemşehrilik hukukuna yer verilmiştir.

Kentlerin kaliteli bir mimariye sahip olabilmesi; doğal kaynakların korunmasına ve tarihi yapının bozulmamasına bağlıdır. Belediyeler kaliteli bir mimari ve fiziksel olarak düzgün bir çevrenin oluşturulması için ideal birimlerdir. Avrupa Kentsel Şartı'nda yer alan kaliteli bir mimari ve fiziksel koşulları uygun çevre ilkesi ile ilgili 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında düzenlemeler yer almaktadır.

Kentlilerin yaşadıkları mekânda çalışma, ulaşım ve sosyal aktivitelerin uyum içerisinde olması gerekmektedir. Kentlerde yaşamın kaliteli olabilmesi için belediyelerin tüm imkânları uyum içerisinde kentlilere sunması gerekmektedir. Avrupa Kentsel Şartı'nda yer alan işlevlerin uyumu ilkesi ile ilgili 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında net bir düzenleme yer almamaktadır. Fakat Belediye Kanunlarının her birinde, belediyelerin halkın huzurunu sağlamakla görevli olduğu belirtilmektedir.

Kentsel yaşam kalitesinin sağlanabilmesi için yönetim birimleri tarafından kentle ilgili alınan kararlara kentlilerin de katılımı sağlanmalıdır. Şüphesiz ki hangi alanlarda hizmet verilmesi gerektiğini veya hangi hizmetlerin yeterli ya da yetersiz sunulduğunu en iyi bilen halkın kendisidir. Avrupa Kentsel Şartı'nda kentsel gelişmenin ve yaşam kalitesinin artması amacıyla katılımın sağlanması ile ilgili ilkeler yer almaktadır. Aynı zamanda, 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında katılım ile ilgili olarak kent konseyleri ile ilgili düzenlemeler yer almaktadır.

Ekonomik olarak kalkınmış olan kentlere yatırımlarla birlikte kentin yaşam kalitesi de artmaktadır. Uluslararası bir belge olan Avrupa Kentsel Şartı'nda ekonomik kalkınma ilkesi

ile ilgili olarak, yerel yönetimlerin o kentin özelliklerini dikkate alarak kamu-özel sektör işbirliği içerisinde hizmet sunmaları gerektiği belirtilmiştir. Bir yerel yönetim birimi olan belediyeler de kentin ekonomik büyümesini ve gelişmesini destekleyen hizmetler sunmalıdır. Ekonomik kalkınma ile ilgili 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında düzenlemeler yer almaktadır.

Kentleşme ile birlikte kentlerin doğal yapısı bozulmakta ve çevresel problemler meydana gelmektedir. Çevresel problemler ise kentlilerin yaşam kalitesini son derece önemli bir şekilde etkilemektedir. Çevreyi merkezine alan yaşam kalitesi için sürdürülebilirlik ilkesi gerekmektedir. Avrupa Kentsel Şartı'nda bahsedilen sürdürülebilirlik ilkesi ile ilgili 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında ayrıntılı ilkelere yer verilmemiştir. Fakat 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında kent konseylerinde sürdürülebilir kalkınma ilkeleri yer almaktadır.

Kentlilerin arzu ettikleri mal ve hizmetlere erişimin sağlanması yaşam kalitesinin göstergesidir. Avrupa Kentli Hakları Bildirgesi'nde kaliteli ve erişilebilir mal ve hizmetler ile ilgili bazı düzenlemeler yer almaktadır. Belediyelerde, kentlilerin arzu ettikleri hizmetleri en etkin ve verimli şekilde kentlilere sunmalıdır. Kentlilerin yaşam kalitesini etkileyen mal ve hizmetler ile ilgili 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında düzenlemeler yer almaktadır. Her üç kanunda da belediye vatandaşın hizmet talebini gidermek amacıyla hizmetleri işletir veya ruhsat vermek şartıyla işletir.

Kentsel yaşam kalitesinin artırılması doğal kaynakların korunmasına ve sürdürülebilirliğine bağlıdır. Uluslararası bir belge olan Avrupa Kentsel Şartı'nda ve 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında doğal zenginlikler ve kaynakların korunması ve sürdürülmesi ile ilgili düzenlemeler yer almaktadır.

Kentlerde yaşam kalitesi; kentlilerin mutlu, sağlıklı ve güvenilir bir ortamda yaşaması için ekonomik, sosyal, kültürel tüm koşullardan fiziken ve ruhen memnun olmasıdır. Belediyeler, kentlilerin kişisel bütünlüğünü sağlamakla görevli yerel yönetim birimleridir. Uluslararası bir belge olan Avrupa Kentsel Şartı'nda ve 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında kentlilerin kişisel bütünlüğünü sağlamak amacıyla ekonomik, sosyal, kültürel, ruhen ve bedenen tüm koşulların yerine getirilmesi gerektiği belirtilmektedir.

Kentlerde ideal kent standartlarına ulaşmak ve yaşam kalitesini arttırmak amacıyla uzmanlar, kent yöneticileri, diğer belediyeler ve uluslararası kuruluşların işbirliği içerisinde olması gerekmektedir. Uluslararası bir belge olan Avrupa Kentsel Şartı'nda ve 1580 sayılı Belediye Kanunu'nda belediyeler arası işbirliği ile ilgili düzenlemeler yer almamasına rağmen, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında gerekli düzenlemeler yer almaktadır.

Kent yönetimlerinin, kentlilerin ihtiyacı olan hizmetleri etkin ve kaliteli bir şekilde yerine getirmeleri için mali kaynaklara ihtiyaçları vardır. Avrupa Kentsel Şartı'nda finansal yapı ve mekanizmalar ile ilgili ayrıntılı maddeler yer almamakla birlikte genel ilke içerisinde finansal yapıdan bahsedilmiştir. Küreselleşme ile artan ekonomik, sosyal ve kültürel unsurlar belediye hizmetlerinin artmasına ve çeşitlenmesine neden olmaktadır. Fakat belediye tarafından bu hizmetleri karşılayacak yeterli mali kaynak bulunmamaktadır. 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında gelir ve gider kaynaklarına yer verilmiştir. Aynı zamanda 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında finansal kaynak ve mekanizmalar ile ilgili düzenlemeler ayrıntılı bir şekilde yer almaktadır.

Yaşam kalitesi yüksek olan kentlerde meydana gelen sosyal, ekonomik, fiziksel koşulların her birinden toplumun tüm kesimleri eşit şekilde yararlanmalıdır. Uluslararası bir belge olan Avrupa Kentsel Şartı'nda 'Eşitlik' başlığı altında ayrıntı ilkelere yer verilmesi de bazı düzenlemeler mevcuttur. 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunlarında eşitlik ilkesine yer verilmiştir. Belediyeler, ırk, din, dil, yaş, gelir durumu, cinsiyet ayrımı yapmadan fiziksel ve zihinsel engeline bakmadan hizmet sunmalıdırlar.

Çalışma kapsamında ulusal bağlamda, bir yerel yönetim birimi olan belediye yönetiminin hizmetleri kapsamında kentsel yaşam kalitesi analiz edilmiştir. Uluslararası bir belge olan Avrupa Kentsel Şartı'nda yer alan kentsel yaşam kalitesi ile ilgili ilkeler 1580, 5272 ve 5393 sayılı Belediye Kanunları ile değerlendirilmiştir. Yerel yönetimlerin özellikle belediyelerin artan görev ve sorumlulukları karşısında belediye yönetiminin kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla sunmuş oldukları hizmetler ve çalışmalar değerlendirilmiştir. Alan çalışması ile birlikte Nevşehir ve Niğde illerinin Emek ve Selçuk Mahallelerinde kentsel yaşam kalitesinin görüntüsü detaylı bir şekilde incelenmiştir. Belediyelerin kentsel yaşam kalitesi araştırmaları yapılırken sunulan hizmetten etkilenen kentlilerin ve hizmet sunan belediyelerin görüşleri alınmıştır.

Bu genel çerçevede tezin varsayımı; belediyelerin yeterli bir şekilde sunduğu çevre temizliği ve sağlığı hizmetleri, sosyal hizmetler, ulaşım hizmetleri, imar ve şehircilik hizmetleri, mali hizmetler, kültür ve turizm hizmetleri ve zabıta hizmetleri gibi hizmetler, vatandaşların kentsel yaşam kalitesinden memnuniyetlerini olumlu yönde etkilemektedir olarak belirlenmiştir.

Bu tez çalışmasında, alan çalışması yapılan Nevşehir ve Niğde illeri yaklaşık olarak aynı özellikleri göstermektedir. Her iki ilde konum olarak aynı bölgede yer almakta, nüfus oranlarında çok büyük farklılıklar dikkat çekmemekte, iklim koşulları birbirine çok

benzemekte ve ikisi de TR71 Kodlu bölgede yer almaktadır. Fakat bu benzerlikler yerel yönetimlerde özellikle belediyelerde kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla eşit ve standart hizmet sunmak için imkân vermemektedir.

Nevşehir ve Niğde AKP belediye yönetimleri, merkezi yönetimle siyasi ilişkilerinden dolayı avantajlı durumdadırlar. Bu durum belediyelerin, kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla ekonomik, sosyal ve kültürel yönden merkezi yönetimle işbirliği içerisinde hizmet sunma imkânı tanımaktadır.

Nevşehir Belediyesinin, kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla kültür ve sanat merkezi, rehabilitasyon merkezi, taziye evleri, dağ evi ve kültür parkı, atık su arıtma tesisi, kentsel dönüşüm projeleri, kadın çalışmaları eğitim merkezi, özel insan projesi, huzur konağı projesi, e-belediye ve çağrı merkezleri hizmete açılmıştır. Aynı zamanda turistlere bölge ile ilgili konularda yardımcı olmak amacıyla kent danışma merkezleri kurulmuştur.

Nevşehir Belediyesi 2012, 2013, 2015 ve 2016 Bütçe Yılı Performans Programlarında, kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla sunulan zabıta faaliyetleri, temizlik faaliyetleri, çevre faaliyetleri, su ve kanalizasyon faaliyetleri, yeşil alan faaliyetleri, imar faaliyetleri ve kültür ve sanat faaliyetleri ile bu faaliyetlere harcanan toplam kaynaklar incelenmiştir.

Niğde Belediyesi kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla hizmet alanı olarak sosyal yardım alanlarına, atık su ve içme suyu yenileme, altyapı ve imar düzenlemeleri, trafik problemlerini çözüme, park, bahçe ve ağaçlandırma hizmetlerine öncelik vermektedir. Bu kapsamda Niğde Belediyesi tarafından kanal boyu projesi, terfi istasyonu modernizesi ve kentsel dönüşüm projeleri gerçekleştirilmiştir.

Niğde Belediyesi 2010, 2011, 2012, 2013 ve 2015 yılı Faaliyet Raporlarında kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla sunulan zabıta faaliyetleri, temizlik faaliyetleri, çevre faaliyetleri, su ve kanalizasyon faaliyetleri, imar faaliyetleri ve kültür ve sosyal faaliyetleri ile bu faaliyetlere harcanan toplam kaynaklar incelenmiştir.

Nevşehir ve Niğde illerinde kentsel yaşam kalitesini ölçmek amacıyla yapmış olduğumuz anketin katılımcılarının cinsiyet, yaş, eğitim durumu, meslek, gelir durumunu içeren kişisel bilgileri incelenmiştir. Kentsel yaşam kalitesinin ölçümü, belediyenin belirlenen kentsel hizmetleri ne derece etkin ve yeterli bir şekilde sunduğuna bağlıdır. Bu nedenle araştırma sürecinde elde edilen veriler kapsamında Nevşehir ve Niğde Belediyelerinin kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla sundukları hizmetler aşağıdaki gibi açıklanabilir;

Kentsel yaşam kalitesinin ölçülmesinde çevre temizliği ve sağlığı hizmetleri çok önemli bir göstergedir. Nevşehir ve Niğde illerinde sahipsiz hayvanların rehabilitasyonu hizmetleri ile lokanta ve çay bahçesinin temizliğin denetimi hizmetleri yetersizdir. Niğde ilinde içme suyu ve atık su hizmetleri, kanalizasyon hizmetleri ve temizlik hizmetleri yeterli iken, Nevşehir ilinde yetersizdir.

Sosyal hizmetler, kentsel yaşam kalitesini etkileyen diğer bir unsurdur. Kentliler, sosyal hizmetler sayesinde kentsel yaşamın sunduğu hizmetlerden eşit şekilde yararlanmaktadır. Nevşehir ve Niğde illerinde sosyal hizmetler kapsamında yer alan e-belediye ve nikâh işlemleri hizmetleri yeterli görülmektedir. Her iki belediye tarafından sunulan gençlik ve spor faaliyetleri yetersizdir. Niğde de meslek edinme kursları, sosyal yardım projeleri, huzurevi yaşlı bakım hizmetleri, çocuk bakımı ve engelli eğitimi hizmetleri yeterli sunulurken, Nevşehir’de yetersiz sunulduğu tespit edilmektedir.

Günümüz kentlerinin önemli sorunlarından birisi de ulaşımın ulaşımıdır. Kentlerde ulaşım hizmetlerinin yeterli sunulması, kentsel yaşam kalitesini arttırmaktadır. Nevşehir ve Niğde illerinde ulaşım hizmetleri kapsamında yer alan modern sokak tabelalarını isimlendirme hizmetleri, şehir içi ulaşım hizmetleri yeterli olarak sunulmaktadır. Kent içi trafik hizmetleri Niğde ilinde yeterli sunulmaktayken, Nevşehir’de yetersiz sunulmaktadır. Nevşehir trafiğinde özel araçların çoğalması ve toplu taşıma araçlarının çok az tercih edilmesi trafik sıkışıklığını arttırmakta ve yaşam kalitesini azaltmaktadır.

İmar ve şehircilik hizmetleri kentlerde yaşam kalitesinin belirleyicisi olan göstergelerden birisidir. İmar ve şehircilik hizmetleri kapsamında yer alan tarihi kentsel dokunun korunması ve defin ve mezarlık hizmetleri Nevşehir ve Niğde Belediyeleri tarafından yeterli bir şekilde sunulmaktadır. Niğde Belediyesi tarafından sunulan kaldırım ve yol yapım, bakım hizmetleri, konut ve arsa üretim hizmetleri, yeşil alan ve park yapım çalışmaları, ağaçlandırma ve çevre düzenleme hizmetleri yeterli sunulurken, Nevşehir Belediyesi tarafından yeterli sunulmamaktadır. Nevşehir’de çevre kalitesinin ve sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi yeşil alan ve park yapımı ile ağaçlandırma ve çevre düzenleme faaliyetleri arttırılmalıdır. İmar planlama ve uygulama hizmetleri ise her iki belediye tarafından da yeterli bir şekilde sunulmamıştır.

Kentlerde yaşam kalitesini arttırmak amacıyla merkezi yönetimin belediyelere ayırdığı bütçe belediyelerin yaptıkları hizmetlerle karşılaştırıldığında yetersiz görülmektedir. Bu nedenle belediyelerin mali hizmetleri etkin ve verimli bir şekilde yerine getirmesi gerekmektedir. Nevşehir ve Niğde illerinde mali hizmetler kapsamında yer alan semt ve hayvan pazarı hizmetleri yeterlidir. Kentlerin sanayi hizmetleri kapsamında yaptığı çalışmalar

yeterli değildir. Nevşehir’de yer alan tarımsal faaliyetler, Kapadokya ve peri bacaları sanayinin gelişmesini engellemiştir. Niğde’de yer alan tarımsal faaliyetler ve madencilik sanayinin az gelişmesine neden olmuştur. Belediyelerin mali hizmetleri içerisinde yer alan belediyeye ait alacakların tahsil edilmesi, taşınmaz almak, kiralamak ve tahsis etmek hizmetleri Nevşehir ve Niğde illerinde yeterli değildir.

Kültür, insanların hangi topluma ait olduklarını gösteren unsurdur. Kültür hizmetleri ise; kentsel yaşamın göstergelerinden biridir. Kültürün yaşatılması, kentlilerin kente aidiyetini ve kentsel yaşam kalitesini arttıracaktır. Nevşehir ve Niğde illerinde belediye hizmetlerinden olan kentin tanıtım faaliyetleri yeterlidir. Konser, eğlence ve fuar hizmetleri, kültür ve sanat hizmetleri her iki ilde de yetersiz sunulmaktadır. Belediyenin kent sakinlerinin boş zamanlarını kaliteli bir şekilde değerlendirebilecekleri hizmetler için projeler gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Kültürel faaliyetler sayesinde kentle bütünleşen kentliler kentsel yaşam kalitesinin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Nevşehir bölgesinde yer alan peri bacaları sayesinde kentin turizm hizmetleri yeterliyken, Niğde’de turizm hizmetleri yeterli değildir.

Kentlerde güvenliği, huzuru, düzeni ve sağlığı sağlamakla görevli belediye personeli zabıtabır. Kentlerde güvenliğin sağlanmış olması zabıta hizmetlerinin etkin sunulduğunu göstermektedir. Zabıta hizmetlerinin yeterli sunulması kentsel yaşam kalitesinin belirlenmesinde önemli rol oynamaktadır. Nevşehir ve Niğde belediyeleri tarafından sunulan zabıta hizmetleri içerisinde yer alan acil yardım ve arama kurtarma hizmetleri, ambulans ve itfaiye hizmetleri ve afet yönetimi hizmetleri yeterlidir. Fakat her iki belediyede de zabıta denetim faaliyetleri yetersizdir.

Kentlerde yaşam kalitesini etkileyen en önemli unsur, belediyelerin bütçelerini genişletmek için kendi kaynaklarını kullanma imkânı verilmemektedir. Merkezden aktarılan kaynakla, kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla belediyenin etkin ve verimli hizmet sunması beklenmektedir. İkinci unsur ise, belediyelerin gereğinden fazla personele sahip olmasıdır. Fakat belediyeler, daha az personelle ve alanında uzman personel ile hizmet sunumunu gerçekleştirilmelidir. Üçüncü unsur, belediyenin imar planlarında sürekliliği sağlayamamasıdır. Belediyenin kentliler için en uygun olan imar planını en başta belirlemesi ve planların sürekli sil baştan yapılmaması gerekmektedir. Dördüncü unsur, kentleşme ile birlikte kent nüfusunun çoğalması, kentlerde yaşam kalitesini arttırmak amacıyla sunulan hizmetleri olumsuz etkilemiştir. Kentlerde meydana gelen nüfus yoğunluğu konut sorununu ortaya çıkarmaktadır. Belediyeler, ihtiyaç duyulan konut gereksinimini belirlemeli ve kentsel dönüşüm projeleriyle konut ihtiyacını gidermelidir. Beşinci unsur, halk katılımının

sağlanmasıdır. Kentlilerin, yaşamlarını etkileyen kararlar alınırken kent yönetiminde söz hakkı sahibi olması gerekmektedir. Kentlilerin aktif katılımını sağlamak amacıyla her belediye de kent konseylerinin kurulması gerekmektedir.

Belediyeler, diğer kurumlarla işbirliği içerisinde yardıma muhtaç kişilere nakdi ve gayri nakdi yardımlar yapabilecek projeler gerçekleştirmelidir. Özellikle dezavantajlı gruplarında yararlanabileceği projeler gerçekleştirilmelidir. Bu açıdan kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla sunulan hizmetlerden genç, yaşlı, engelli, yoksul demeden tüm insanlar eşit şekilde yararlanmalıdır.

Belediyeler, kentsel yaşam kalitesini artırma konusunda kentlerde temel görevli kurumdur. Belediyeler, kentlilere en kaliteli, etkin ve verimli hizmeti sunmakla görevli yerel yönetim birimleridir. Araştırma sonunda, belediyelerin yeterli bir şekilde sunduğu çevre temizliği ve sağlığı hizmetleri, sosyal hizmetler, ulaşım hizmetleri, imar ve şehircilik hizmetleri, mali hizmetler, kültür ve turizm hizmetleri ve zabıta hizmetleri gibi hizmetler, vatandaşların kentsel yaşam kalitesinden memnuniyetlerini olumlu yönde etkilemektedir olarak belirlenen hipotez geçerliliğini korumaktadır. Nevşehir ilinde belediye tarafından sunulan çevre temizliği ve sağlığı hizmetleri, sosyal hizmetler, imar ve şehircilik hizmetleri ile kültür ve turizm hizmetleri vatandaşlar tarafından yetersiz görülürken, zabıta hizmetleri ile ulaşım hizmetlerinin Nevşehir’de yeterli bulunduğu katılımcılar tarafından ifade edilmektedir. Vatandaşlar tarafından Nevşehir’de yetersiz görülen bu hizmetler, kentin yaşam kalitesini azaltmaktadır. Niğde ilindeki vatandaşlar, Niğde Belediyesi tarafından sunulan çevre temizliği ve sağlığı hizmetleri, sosyal hizmetler, imar ve şehircilik hizmetleri, ulaşım hizmetlerini yeterli görmekteyken kültür ve turizm hizmetlerini yetersiz görmektedirler. Niğde Belediyesi tarafından sunulan çevre temizliği ve sağlığı hizmetleri, sosyal hizmetler, imar ve şehircilik hizmetleri, ulaşım hizmetlerinin vatandaşlar tarafından yeterli görülmesi, Niğde ilinde kentsel yaşam kalitesini yükseltmektedir. Nevşehir ve Niğde illerinde mali hizmetler kategorisine giren semt ve hayvan pazarı hizmetleri dışındaki tüm hizmetler vatandaşlar tarafından kararsız olarak ifade edilmiştir. Sonuç olarak, kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla sunulan belediye hizmetleri vatandaşlar tarafından Niğde ilinde yeterli görülürken, Nevşehir ilinde yetersiz görüldüğü ifade edilmektedir. Bu kapsamda, Nevşehir’de kentsel yaşam kalitesinin düşük, Niğde’de yüksek olduğu sonucunun çıkarılması mümkün olabilir. Nevşehir Belediyesi, kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla çevre temizliği ve sağlığı hizmetleri, sosyal hizmetler, imar ve şehircilik hizmetleri, mali hizmetler ile kültür ve turizm hizmetlerine daha fazla önem vermeli ve bu hizmetler ile ilgili gerekli çalışmaları gerçekleştirmeli, vatandaş memnuniyetini ve kentsel yaşam kalitesini arttırmalıdır.

Belediyeler, kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla hizmet sunan temel birimlerdir. Bu kapsamda, belediyelerin çevre temizliği ve sağlığı hizmetleri, sosyal hizmetler, imar ve şehircilik hizmetleri, mali hizmetler, kültür ve turizm hizmetleri, ulaşım hizmetleri ve zabıta hizmetlerini yeterli bir şekilde sunmaları gerekmektedir. Çalışmanın sonunda araştırmamızın bulguları ve saptanan sorunlar ışığında bazı öneriler sunulmaktadır. Belediye hizmetleri kapsamında öneriler aşağıda sıralanmaktadır;

Çevre temizliği ve sağlığı hizmetleri: Kentlerde sahipsiz hayvanların rehabilitasyon tesisleri kurulmalı ve faaliyet göstermeli, lokanta ve çay bahçesi gibi yerler belediyeler tarafından sık sık denetlenmeli ve belediye personelinin gerekli gördüğü yerde cezai işlemi yerine getirmeli, içme suyu ve atık su tesisi faaliyete geçmeli, kanalizasyon bacaları ve yağmur ızgaraları sürekli temizlenmeli ve yeni kanal hatları döşenmelidir. Aynı zamanda temizlik hizmetlerini yerine getiren personel ve vardiya sayısı artırılmalıdır. Tıbbi atıklar, pil, ambalaj ve bitkisel yağlar belli bölgelerde toplanmalı ve temiz bir çevre için gerekli olan projeler planlanmalıdır.

Sosyal hizmetler: Belediyeler, gençlerin kendilerini geliştirebilecekleri gençlik ve spor faaliyetlerini arttırmalı ve kentlilere kaliteli bir yaşam sunmalıdır. Sosyal hizmetlerin belediyelerde örgütlenmesi güçlendirilmeli ve belediyelere sosyal hizmet uzmanları işe alınmalıdır.

Ulaşım hizmetleri: Katlı otopark tesisleri yapılmalı ve toplu taşıma araçları kentliler için daha özendirici, güvenli, kolay erişebilir ve zaman kazandırıcı şekilde olduğunu belirtecek düzenlemeler gerçekleştirilmelidir.

İmar ve şehircilik hizmetleri: Kaldırım ve yol yapım, bakım ve onarımını belirli aralıklarla gerçekleştirilmelidir. Belediye, kentlilerin mevcut konut stokunu belirleyecek ve yeşil alan, park yapımı ve ağaçlandırma faaliyetleri ile ilgili çalışmalar gerçekleştirmelidir. Belediyeler tarafından imar planları oluşturulurken kentin tarihi yapısı, planın sürdürülebilirliği ve yeşil alan dengesinin korunması dikkate alınmalıdır.

Mali Hizmetler: Belediyeler, yerli yatırımcılarla işbirliği içerisinde sanayinin gelişmesi için gerekli çalışmalar yapmalıdır. Ayrıca belediyeler, kentlerde yaşam kalitesini yükseltmek için gelir sağlayıcı uygulamaları arttırmalıdır.

Kültür ve Turizm Hizmetleri: Belediyeler, tarihi ve turistik yerlerin tanıtımını yapmalı ve yerli-yabancı turistleri kente getirecek projeler gerçekleştirmelidir.

Zabıta Hizmetleri: Belediyeler, umuma açık yerlerin denetimlerini sıklaştırmak amacıyla personel sayısını arttırabilir. Zabıta tarafından işyerleri sık sık denetlenmeli bu denetleme sonucunda gerekli cezai işlem uygulanmalıdır.

Nevşehir ve Niğde’de ankete katılan kentliler de, kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla belediyelere bazı öneriler sunmaktadırlar. Bu öneriler; başıboş hayvanlar barınaklara toplanmalı, çöp toplama sistemleri düzeltilmeli, daha fazla temizlik önlemleri alınmalı, sosyal yardım projelerine yer verilmeli, belediye siyasi kaygılardan uzak olarak tüm halka hizmet etmeli, çocuklar için oyun parkları çoğaltılmalı, konut üretimi arttırılmalı, trafik problemi çözülmeli, otoparklar yapılmalı ve konferans ve kültürel aktiviteler çeşitlendirilmeli şeklinde ifade edilmiştir. Ayrıca Nevşehir ilinde ankete katılan kentlilerin diğer önerileri ise, Kapadokya bölgesine teleferik yapılmalı, altyapı ve imar problemleri çözülmeli ve sanayi geliştirilmeli olarak ifade edilmektedir.

KAYNAKÇA

- Abbate, R. (2001). Giambalvo O. Ve Milito A.M. Service and Life Quality: The Case of Palermo, *Social Indicators Research*, 54:275-308.
- Akkoyunlu E., Kıvılcım. (1997). Kentli Hakları *Amme İdaresi Dergisi*, C. 30, S. 3.
- Aksoy, Ş. (1995). Yeni Sağ ve Kamu Yönetimi *Kamu Yönetimi Sempozyumu Bildirileri*, Cilt 2, Ankara.
- Aksu, C. (2011). Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre, Güney Ege Kalkınma Ajansı.
- Aktan, C ve Karaaslan Y. (2005). Kamu Ekonomisi ve Kamu Politikaları, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Aktaş, A. (2014). Avrupa Kentsel Şartı Bağlamında Yaşam Kalite Arayışları: Tozkoparan Örneği Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Arapkırıoğlu, K. (2007). Kentler, Sürdürülebilirlik ve Bir Yerel Gündem 21 Öyküsü TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Bülten 51.
- Allahverdiyev, A. (2015). Türkiye’de Yeni Sağ Politikalar Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Niğde.
- Ataay, F. (2006). Neo-liberalizm ve Devletin Yeniden Yapılandırılması Türkiye’de Kamu Reformu Üzerine İncelemeler, De ki Basım Yayınları, Ankara.
- Atmaca, Y. (2012). Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı Çerçevesinde Belediyelerde Kamu Hizmet Anlayışı Değişimi: Konya Büyükşehir Belediyesi Örneği Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Konya.
- Aydın, M. (2008). Sosyal Politika ve Yerel Yönetimler Yedirenk Yayıncılık, İstanbul.
- Balkır, Z.G. (2010). Konut Hakkı ve İhlalleri: Kentli Haklarının Doğuşu *Sosyal Haklar Ulusal Sempozyumu*, Kocaeli.
- Bıçakçı, U. (2001). Paradigma ve Yaşam Kalitesi: Ulaş Bıçakçı Sohbetleri Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- BİB. (2006). Kentsel Göstergeler Kılavuzu Mattek Matbaacılık, Ankara.
- BM. (1999). Habitat Gündemi ve İstanbul Deklarasyonu *İnsan Yerleşimleri Konferansı Habitat II.*, T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı, Ankara.
- Boyer, R. ve Savageau D. (1981). Places Rated Almanac 1st (Ed.) , Rand McNally and Co., Chicago.
- Bonaiuto, M. , Fornara, F. , Bonnes, M. (2003). Indexes of Perceived Residential Environment Quality and Neighborhood Attachment in Urban Environments: a confirmation study on the city of Rome, *Landscape and Urban Planning*, 65:41-52.

Ceylan, A. (2007). Yaşam Kalitesinin Arttırılmasında Kentsel Yeşil Alanların Önemi ve Kentsel Dönüşüm ile İlişkilendirilmesi Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Cihangir Çamur, K. (2007). DPT Dokuzuncu Kalkınma Planı 2007-2013, Yerleşme-Şehirleşme Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara.

Çabalar Bayrak, N. (2001). Yaşanabilirlik Kavramı ve Ankara 2025 Metropoliten Alan Plan Çalışmaları Yüksek Lisans Tezi, A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Çelik, C. (2007). AB Ulaştırma Politikasına Uyum Sürecinde Türkiye’de Kara Ulaşımı Trafik Güvenliği Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Avrupa Birliği Yüksek Lisans Programı, İstanbul.

Çınar, T. (2000). Bahçekent Modelinin Düşünsel Kökenleri ve Kent Bilimine Katkıları, Ankara Üniversitesi *Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı 55, Ankara.

Çolakoğlu, Y. (2005). Kentleşme Sürecinde Kentsel Yaşamda Kalite Antalya Yeşilbahçe Mahallesi Örneği Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Antalya.

Demirel, D. (2010). Yeni Sağ ve Kamu Yönetimi Reformları Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Sakarya.

DİE. (2005). Yaşam Memnuniyeti Araştırması 2004 DİE Matbaası, Ankara.

Dinçer, B. ve Özarslan, M. (2004). İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması, DPT, Ankara.

Doi, K. , Kii, M. ve Nakanishi, H. An İntegrated Evaluation Method of Accessibility, Quality of Life and Social İnteraction

DPT. (2007). Dokuzuncu Kalkınma Planı 2007-2013, Yerleşme-Şehirleşme, Özel İhtisas Komisyonu Raporu T.C. Başbakanlık, Ankara.

Ekşioğlu, A. (2011). Kentsel Yaşam Kalitesi ve İstanbul Örneği Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, İstanbul.

Erdoğan, A. (2006). Küresel Kamu Yönetimi Reformu Döneminde Kent Yönetiminde Özelleşme Tercihini Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı Kent ve Çevre Bilim Dalı, Ankara.

Erkök, F. (2002). Kentsel Bileşenleri ve Kıyı Kenti Kimliği Bağlamında İstanbul’un Öznel ve Nesnel Değerlendirmesi Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Ertürk, H. (1996). Sürdürülebilir Kentler *Habitat II Özel Sayısı*, *Yeni Türkiye*, Sayı 8, s,174, Ankara.

Eryılmaz, B. (2000). Kamu Yönetimi, Erkan Matbaacılık, İstanbul.

Eştürk, Ö. (2006). Türkiye’de Liberalizm: 1983-1989 Turgut Özal Dönemi Örneği Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.

Findlay, A.M., Rogerson, R.J. ve Morris, A.S. (1988). *Quality of Life in British Cities* 5:268-276.

Foster, R. (1977). *Economic and Quality of Life Factors in Industrial Location Decisions social Indicators Research*, 4.3, 247-265.

Gatt, L. (2001). *Quality of Life in New Zealand’s Six Large Cities, Print Strategies Limited Au Ckland*, New Zealand, 1-121.

Geray, C. (1998). Kentsel Yaşam Kalitesi ve Belediyeler *Türk İdare Dergisi*, Yıl 70, Sayı 421.

Görün, M. ve Kara, M. (2010). Kentsel Dönüşüm ve Sosyal Girişimcilik Bağlamında Türkiye’de Kentsel Yaşam Kalitesinin Arttırılması *VI. Uluslararası STK’lar Kongresi Yönetim Bilimleri Dergisi* (8:2), Çanakkale 18 Mart Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, Çanakkale.

Gunn, A. (2003). The Quality of Life in Kingston and Area 2001-2002, Social Planning Council of Kingston and Area, Kingston.

Gül, S. (2004). Sosyal Devlet Bitti, Yaşasın Piyasa! Yeni Liberalizm ve Muhafazakarlık Kısıncında Refah Devleti Etik Yayınları, Ankara.

Gül, E. ve Çevik, B. (2014). 2010, 2012, 2013 Verileriyle Türkiye’de İllerin Gelişmişlik Düzeyi Araştırması İktisadi Araştırmalar Bölümü.

Güler, M. (2010) Kentsel Haklar, Kapitalizm ve Katılım Ankara Üniversitesi, *Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi*, 66-1, Ankara.

Gürel Üçer, Z.A. (2009). Kentsel Yaşam Kalitesinin Belediye Hizmetleri Kapsamında Belirlenmesine Ve Geliştirilmesine Yönelik Bir Yaklaşım: Orta Ölçekli Kent Örnekleri Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir Bölge Planlama Anabilim Dalı, Ankara.

Güzelsarı, S. (2007). Küresel Kapitalizm ve Devletin Dönüşümü Türkiye’de Mali İdarede Yeniden Yapılanma Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Ankara.

İçişleri Bakanlığı. (1996). Avrupa Kentsel Şartı, Ankara.

İnanç H. ve Ünal F. (2015). *Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve Türkiye’de Belediyeler*, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 17. Sayı, Kütahya.

Kabadayı, H. (2006). Yaşam Kalitesi ve Kullanıcı Memnuniyetinin Kentsel Tasarımdaki Etkisine Çok Boyutlu Yaklaşım Yüksek Lisans Tezi, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Kahraman, Ş. (2009). Yeni Kamu Yönetimi Anlayışının Türk Yerel Yönetimlerine Etkisi: Bilecik Örneği Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Sakarya.

Karakurt Tosun, E. (2013). Yaşam Kalitesi Ekseninde Şekillenen Alternatif Bir Kentsel Yaşam Modeli: Yavaş Kentleşme Hareketi Uludağ Üniversitesi, *İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt/Vol. XXXII, Sayı/No.1*, Bursa.

Karasu, M. (2008). Kentli Haklarının Gelişimi ve Hukuki Boyutları, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü *TBB Dergisi, Sayı:78*, Ankara.

Kartal, F. (2000) Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılandırılmaları Çerçevesinde Belediye Hizmetlerinin Özelleştirilmesi: Ankara'dan Örnekler *Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt 9, Sayı 1*, Ankara.

Kartal, A. (2006). Yeni Kamu Yönetimi Anlayışının Türkiye'ye Yansıması Olarak Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Kocaeli.

Keleş, R. ve Hamamcı, C. (1998). Çevrebilim, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.

Kentleşme Tematik Grubu 1.Raporu. (2007). Sürdürülebilir Kentleşme Bakış Açısı ile Türkiye'de Kentleşme Sektörüne İlişkin Tespit ve Değerlendirmeler.

Kocaoğlu, m. (2011). Yerel Yönetimlerde Katılım Kültürü Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Sakarya.

Koçoğlu, F. (2009). Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı ve Belediyelere Etkisi Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, İstanbul.

Koyuncu, B. (2011). Kentsel Yaşam Kalitesi Kriterleri: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Örneği Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, İstanbul.

Köksal, T. (2006). 1980 Sonrası Yeni Sağ Politikalar ve İcraatın İçinden Programlarının(1984-1989) Değerlendirilmesi Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı, Ankara.

Köne, A. (2003). Para-Sermeyenin Yeniden Yapılandırılması: Türk Özel Bankacılık Sektörü Örneği: İstanbul *Doğuş Üniversitesi Dergisi, Sayı 4 (2)*, İstanbul.

Küp, D. (2012). Yeni Sağ Politikalar Ekseninde Türk Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma Arayışları ve Bu Yeni Yapının Beklentilere Cevap Verebilme Düzeyi Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetim Anabilim Dalı, Karaman.

Lears, J.F. (1996). Quality of Life Index, *International Living*, 15(1): 9-18.

Liu, B.C., Mulvey, T. Ve Hsieh, C. (1986). Effects of Educational Expenditures on Regional Inequality in the Social Quality of Life American Journal of Economics and Sociology, 2:131-144.

Maslow, A. H. (1970). *Motivation and Personality*, New York.

Memişoğlu, D. (2006). Yeni Kamu Yönetimi ve Yerel Yönetimler Reformu Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Isparta.

Mendes, J.F.G. , Ramos, R.A.R. ve Costa, P.T. (2001). Analysing the Portuguese Urban System from a Quality of Life Viewpoint, 41st Congress of the European Regional Science Association, Zagreb-Croatia.

Mersinkaya, İ. (2011). Yerel Yönetimlerde Yönetim Bilişim Sistemlerinin Uygulanması: Aydın Merkez, Nazilli ve Söke İlçe Belediyelerinin Örneği Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Aydın.

Michalos A.C. ve Zumbo B.D. (1999). Public Services and The Quality of Life, Social Indicators Research, 48:125-156.

Mike, D. (1985). Yeni Sağın Yükselişi ve Yeni Sağ, Kriz, Neo-liberalizm ve Reagan Dosyası, Der. Ragıp Zarakolu, Alan Yayınları, İstanbul.

Mitchell, G. (2000). Indicators As Tools To Guide Progress On the Sustainable Development Pathway, Sustaining Human Settlement: A Challenge For The New Millennium, R.J. Lawrence, Urban International Press, 55-104.

Mutlu, A. (2010). Kentli Hakları ve Türkiye Çizgi Kitabevi, Konya.

Oktay, D. (2007). Dosya: Kentsel Yaşam Kalitesi, Sürdürülebilirlik, Yaşanabilirlik ve Kentsel Yaşam Kalitesi *Mimarlık Dergisi*, Sayı:335 Mayıs-Haziran.

----- (1999). Kentsel Ortak Mekânların Niteliği ve Kent Yaşamındaki Rolü, Life Yapı No. 207.

Okudan Dernek, K. (2014). Neo-liberalizm, Kimlik Siyaseti ve Siyasi Partiler, Akdeniz İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı:28, Antalya.

Oltulu, A. (2009). Demokrasi, Katılım ve Yurttaşlık Boyutuyla Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı: Türkiye Örneği Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Konya.

Ortaylı, İ. (2010). Türkiye Teşkilat ve İdare Tarihi Cedit Neşriyat 3.Baskı, Ankara.

Ökmen, M. (2008). Kentsel Dönüşüm ve İnsan Hakları *İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları*, İstanbul.

Ören Ersin, G. (2012). Kentsel Yaşam Kalitesi Göstergeleri: Büyükçekmece Örneğinde İrdelenmesi Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Özer, N. (2013). Uluslararası Kuruluşların Sürdürülebilir Kalkınma Politikaları Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Özkan, A. (2012). Kentsel Yaşam Göstergelerinin Belediyeler Açısından Değerlendirilmesi: Samsun Büyükşehir Belediyesi Örneği Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Ankara.

Özmehmet, E. (2008). Dünyada ve Türkiye’de Sürdürülebilir Kalkınma Yaklaşımları BİB, Kentsel Göstergeler Kılavuzu, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, Ankara.

Pacione, M. (2003). Urban Policy, in M.Hawkesworth *Encyclopaedia of Government and Politics*, London.

Palabıyık, H. (2004). Kentli Hakları ve Avrupa Kentsel Şartı, Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi Anlaşmaları Birleşik Yayınları, İzmir.

Peker, K. (2008). Yeni Sağ Düşünce Ekseninde Belediye Hizmet Anlayışı Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Sakarya.

Pektaş, E ve Akın,F. (2010). Avrupa Kentsel Şartları Perspektifinde Bir Kentli Hakkı Olarak “Katılım Hakkı” ve Türkiye. Afyon Kocatepe Üniversitesi *İ.İ.B.F. Dergisi*, Afyon.

Reyhan, H. ve Leblebici Ö. (2013). Kentli Hakları Bağlamında Kenti Yeniden Düşünmek Alter Yayınevi, Ankara.

Royuela, V. , Surinach, J. ve Reyes, M. (2003). Measuring Quality of Life in Small Areas Over Different Periods of Time, *Social Indicators Research*, 64:51-74.

Salman, N. (2008). Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı ve Yerel Yönetimlerde Modernizasyon Süreci Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Kocaeli.

Sapancalı, F. (2009). Toplumsal Açından Yaşam Kalitesi Altın Nokta Basım Yayım, İzmir.

Saran, U. (2004). Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma, Kalite Odaklı Bir Yaklaşım Atlas Yayınları, 1.Baskı, Ankara.

Savaş Yavuzçehre, P. (2005). Belediyelerin Kentsel Yaşam Kalitesine Etkileri Denizli Karşıyaka Mahallesi Örneği Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Denizli.

Savaş Yavuzçehre P. ve Evinç Torlak, S. (2006). Kentsel Yaşam Kalitesi ve Belediyeler: Denizli Karşıya Mahallesi Örneği Süleyman Demirel Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:4, Isparta.

Schneider, M. (1976). The Quality of Life and Social Indicators, *Public Administrative Review* 37:286-395.

Schyns, P. Ve Boelhouwer, J. (2002). Measuring Quality of Life in Amsterdam from the Viewpoint of Participation The Amsterdam Bureau for Research and Statistics/Social and Cultural Planning Office, Amsterdam.

Sufian, A.J.M. (1993). A Multivariate Analysis of the Determinants of Urban Quality of Life in the World's Largest Metropolitan Areas, *Urban Studies*, 30:1319-1329.

Suher, H. (1999). Kentlileşme Sürecinde Kentsel Yaşamda Kalite TÜSİAD-Kal-Der, 8.Ulusal Kalite Kongresi, *2000'li Yıllar ve Toplam Kalite Sempozyumu*, İstanbul.

Sönmez, S. (1994). Kriz, Devlet Müdahalesi ve Özelleştirme Bağlam Yayınları, İstanbul.

Şengül, T. (2010). Kentsel Çelişki ve Siyaset Demokrasi Kitaplığı, İstanbul.

Tağmat, T. (2007). Mimarlık ve Yaşam Kalitesi: Avrupa'da Kentsel Yaşam Kalitesi Yaklaşımları Dosya: *Kentsel Yaşam Kalitesi, Mimarlık Dergisi, Sayı:335*, Mayıs-Haziran.

Tekeli, İ. (2010). Gündelik Yaşam, Yaşam Kalitesi ve Yerellik Yazıları Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.

----- (2000). Kentsel Haklar İmge Kitabevi, Ankara.

----- (2014). Kent, Kentli Hakları, Kentleşme ve Kentsel Dönüşüm Yazıları Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

----- (1980).Türkiye'de Kent Planlamasının Tarihsel Kökleri, Türkiye'de Kent Planlaması ODTÜ, SBPB, Ankara.

Temizel, H. (2007). Neo-liberal Politikalar Doğrultusunda Türkiye'de Devletin Yeniden Yapılandırılması, Küresel Sistemle Bütünleşme Oranı Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Konya.

Tıraş, H. (2012). Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre: Teorik Bir İnceleme *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 2, Sayı 2*, Kahramanmaraş.

Toplu Konut İdaresi Başkanlığı. (1996). Habitat II Türkiye Ulusal Rapor ve Eylem Planı s.76.

TÜİK. (2015). Yaşam Memnuniyeti Araştırması 2014 Türkiye İstatistik Kurumu, Ankara.

Tunçer, P. (2013). Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı ve Yerel Yönetimlerde Performans Yönetimi, *Türk İdare Dergisi, Sayı 477*.

Türk, Ş.Ş. ve Ayataç, H.A. (2003). Study of Qol with Objective Indicators: The Case of Istanbul, Quality of Urban Life: Policy Versus Practice, Gülersoy, N.Z.,Esin, N. Ve Özsoy, A., Istanbul Technical University Urban and Environmental Planning and Research Center, İstanbul.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. (2003). Seçkin Yayınevi, Ankara.

Türkoğlu, H.D. , Bölen, F. , Baran, P.K. ve Marans, R.W. (2008). İstanbul'da Yaşam Kalitesinin Ölçülmesi *İTÜ Dergisi, Mimarlık, Planlama ve Tasarım*, 7(2):103- 113, İstanbul.

Türkiye Çevre Sorunları Vakfı Yayını. (1991). Ortak Geleceğimiz, Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu, Ankara.

Türksever, N. (2001). Türkiye'de Büyük Şehir Alanlarında Yaşam Kalitesinin Değerlendirilmesine Yönelik Bir Yöntem Denemesi Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Türksever, N.E. ve Atalık G. (2001). Possibilities and Limitations for the Measurement of the Quality of Life in Urban Areas Social Indicators Research, 53:163-187.

Ulukavak, H. (2011). Kentsel Yaşam Kalitesini Yükseltmede Trafik Durultmanın Rolü: Kırıkkale Örneği Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.

UNC. Charlotte Neighborhood Quality of Life Study 2002, Department of Geography and Earth Sciences University of North Carolina, Charlotte, 1-66.

Ülengin, B. , Ülengin, F. Ve Güvenç, U. (2001). A Multi-dimensional Approach to Urban Quality of Life: The Case of İstanbul European Journal of Operational Research, 130:361-374.

Ünal, C. (2004). Kentsel Yaşam Kalitesi Ölçütleri ile İstanbul Analizi ve Toplam Kentsel Yaşam Kalitesi Yönetim Yaklaşımı Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul.

Üncü, Bülent ve Diğerleri.(2008). Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi Araştırma Raporu Bayındırlık Bakanlığı Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğü Dış İlişkiler ve Mesleki Eğitim Dairesi Başkanlığı Stratejik ve Fiziki Planlama Dairesi Başkanlığı, Ankara.

Van Kamp, I. , Leidelmeijer, K. , Marsman, G. ve Hollander, A. (2003). Urban Environmental Quality and Human Well-Being: Toward A Conceptual Framework and Demarcation of Concepts: A literature Study, *Landscape and Urban Planning*, 65:5-18.

Vural, T. ve Ulusoy, A. (2001). Kentleşmenin Sosyo-Ekonomik Etkileri, *Belediye Dergisi Cilt:7 Sayı:12..*

Yener, Z. ve Arapkirlioğlu, K. (1996). Avrupa Kentsel Şartı, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara.

Yeniokatan, İ. (2006). Çevre Yerleşim Yerim Hanelerinin Yaşam Kalitesi ve Kentsel Yaşama Katılımları(Etimesgut Örneği) Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmetler Anabilim Dalı, Ankara.

Yıldız, H. (2007). Kentsel Yaşam Kalitesi: Kuram, Politika ve Uygulamalar *Mimarlık Dergisi, Sayı 335, Mayıs-Haziran, s.27.*

Zeyrekli S. ve Ekizceleroğlu R. (2007). Avrupa Birliği Bağlamında Hizmette Yerellik(Subsidiarite) İlkesi ve İlkenin Türkiye Açısından Ele Alınışı *Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt 16, Sayı 3.*

- . (2014). Nevşehir Belediye Başkanlığı, 2015-2019 Stratejik Planı, Nevşehir.
- . (2014). Nevşehir Belediye Başkanlığı, 2015 Bütçe Yılı Performans Programı, Nevşehir.
- . (2015). Nevşehir Belediye Başkanlığı, 2016 Bütçe Yılı Performans Programı, Nevşehir.
- . (2012). Nevşehir Belediye Başkanlığı, 2013 Bütçe Yılı Performans Programı, Nevşehir.
- . (2011). Nevşehir Belediye Başkanlığı, 2012 Bütçe Yılı Performans Programı, Nevşehir.
- . (2010). Niğde Belediyesi, 2010 Yılı İdare Faaliyet Raporu, Niğde..
- . (2011). Niğde Belediyesi, 2011 Yılı İdare Faaliyet Raporu, Niğde.
- . (2012). Niğde Belediyesi, 2012 Yılı İdare Faaliyet Raporu, Niğde.
- . (2013). Niğde Belediyesi, 2013 Mali Yılı Faaliyet Raporu, Niğde.
- . (2015). Niğde Belediyesi, 2015 Mali Yılı Faaliyet Raporu, Niğde.

EK 1: ANKET FORMU

KENTSEL YAŞAM KALİTESİ VE BELEDİYELER
ANKET SORULARI

Sayın Katılımcı,

Bu araştırma, bir yerel yönetim birimi olan belediye yönetiminin kentsel yaşam kalitesi hizmetlerin incelenmesi "Nevşehir ili örneği" isimli yüksek lisans tezi hazırlanması amacıyla yapılmaktadır. Elde edilen veriler sadece istatistiksel amaçlı olup, belediyelerin hizmet sunumunun ana çerçevesini oluşturacaktır. Ankete vermiş olduğunuz cevaplar sadece bu çalışmada kullanılacaktır. Bu nedenle forma isminizi yazmanıza gerek yoktur. Anket formunu cevapladığınız için teşekkür ederim

Kübra GÜLEMOĞLU
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Kamu Yönetimi Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi

Anket No:

KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz nedir?

- a)Kadın b)Erkek

2. Kaç yaşındasınız?

- a)18-30 b)31-55 c)56-65 d)66 ve üzeri

3. Eğitim durumunuz nedir?

- a)İlkokul b)Ortaokul c)Lise d)Ön-lisans e)Lisans f)Y.Lisans ve üstü

4. Medeni durumunuz nedir? a)Bekar b)Evli c)Boşanmış d)Eşi ölmüş

5. Çocuk sayısı, yaş, cinsiyet ve eğitim durumları nedir?

YAŞ	CİNSİYET(K/E)	EĞİTİM
1.		
2.		
3.		
4.		

6. Mesleğiniz nedir?

- a)Memur b)İşçi c)Çiftçi d)Serbest Meslek e)Emekli f)Öğrenci g)İşsiz h)Ev hanımı i)Diğer(.....)

7. Gelir durumunuz nedir?

- a)Geliri yok b)Asgari ücret c)1301-2000TL d)2001-3000TL e)3001-4000TL f)4001 TL ve daha fazlası

8. Sosyal güvenlik durumunuz nedir?

- a)SSK b)Emekli sandığı c)Bağ-kur d)Diğer(.....) e)Sosyal güvenliği yok

10. Kaç yıldır Nevşehir ilinin Emek mahallesinde ikamet ediyorsunuz?

- a)5 yıldan az b)5-10 yıl c)11-20 yıl d)21-30 yıl e)Doğduğundan beri

11. Oturduğunuz ev kendinizin mi?

- a)Evet b)Hayır

12. Bu semti seçme nedeniniz nedir?

- a)Yaşam koşullarının uygunluğu (ulaşım kolaylığı, temiz ve güvenli bir çevre, alt yapı hizmetlerinin yeterliliği vb.)
b)Ekonomi ve ailevi zorluklar c)Bildiği bir çevre d)Hemşerilik e)Akrabaların burada yaşaması f)Diğer

13.Kentsel yaşam kalitesi hakkında bilginiz var mı?(Yanıtınız **Hayır ise tablodaki sorulara geçiniz.)**

- a)Evet b)Hayır

14. Kentsel yaşam kalitesi hakkında bilgiyi hangi yolla edindiniz?

- a)Yerel Gazete b)Dergi c)Belediye Web Sayfası d)Belediye Broşürü e)Ulusal Tv ve Basın f)Belediye Personeli

KENTSEL YAŞAM KALİTESİ VE BELEDİYELER	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsız	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
ÇEVRE TEMİZLİĞİ VE SAĞLIĞI HİZMETLERİ					
1. İçme suyu hizmeti ve atık su arıtma tesisine verilen önem yeterlidir.					
2. Kanalizasyon hizmetlerine gereken önem verilmektedir.					
3. Temizlik hizmetleri yeterlidir.					
4. Lokanta, çay bahçesi gibi halka açık yerlerin temizliğinin denetimini yeterlidir.					
5. Sahipsiz köpek ve kedilerin rehabilitasyonu hizmetleri yeterlidir.					
SOSYAL HİZMETLER					
1. Gençlik ve spor faaliyetlerini yeterlidir.					
2. Meslek edinme kursları yeterlidir.					
3. Kadınlara iş ve istihdam imkânı yeterlidir.					
4. Sosyal yardım projelerine(engelli ve bakıma muhtaç kişilere para, giyim, yiyecek,					
5. Huzurevi- yaşlı bakım hizmetleri yeterlidir.					
6. Çocuk bakım ve engelli eğitimi hizmetleri yeterlidir.					
7. Nikâh işlemleri ile ilgili hizmetler yeterlidir.					
8. E-belediye hizmetleri yeterlidir.					
ULAŞIM HİZMETLERİ					
1. Modern sokak tabelaları ve isimlendirme hizmetleri yeterlidir.					
2. Şehir içi ulaşım hizmetleri yeterlidir.					
3. Kent içi trafik hizmetleri yeterlidir.					
İMAR VE ŞEHİRCİLİK HİZMETLERİ					
1. İmar planlama ve uygulama hizmetleri yeterlidir.					
2. Kaldırım ve yol yapım, bakım hizmetleri yeterlidir.					
3. Tarihi kentsel dokunun korunması için alınan önlemler yeterlidir.					
4. Konut ve arsa üretim hizmetleri yeterlidir.					
5. Yeşil alanlar ve park yapım çalışmaları yeterlidir.					
6. Ağaçlandırma ve çevre düzenleme hizmetleri yeterlidir.					
7. Defin ve mezarlık hizmetleri yeterlidir.					
MALİ HİZMETLER					
1. Semt ve hayvan pazarı hizmetleri yeterlidir.					
2. Kentin sanayi hizmetleri yeterlidir.					
3. Belediyeye ait vergi, resim harç ve katkı paylarının tahsil işlemlerinin yanında atık su ve					
4. Mahalli müşterek nitelikteki hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla taşınmaz almak,					
KÜLTÜR VE TURİZM HİZMETLERİ					
1. Kentin tanıtım faaliyetleri yeterlidir.					
2. Konser, eğlence ve fuar hizmetleri yeterlidir.					
3. Turizm hizmetlerine yeterli önem verilmektedir.					
4. Kültür ve sanat merkezi hizmetleri yeterlidir.					
ZABITA HİZMETLERİ					
1. Zabıta denetim faaliyetleri yeterlidir.					
2. Halkın can ve mal güvenliğini sağlayan acil yardım ve arama kurtarma hizmetlerini					
3. Ambulans ve itfaiye hizmetlerine önem verilmektedir.					
4. Afet yönetimi hizmetleri yeterlidir.					

15. Belediyenin kentsel yaşam kalitesine yönelik verdiği hizmetlerin etkin olduğunu düşünüyor musunuz? Etkin değilse etkin olması için neler yapılmalı ve hangi kurumun(Valilik- İl özel idaresi- Muhtarlık) rol oynamasını arzu edersiniz?

16. Kentsel yaşam kalitesini artırmaya yönelik önerileriniz var mı? Varsa bu öneriler nelerdir?

EK-2**DERİNLEMESİNE MÜLAKAT YÖNTEMİ SORULARI**

1. Kentsel yaşam kalitesini arttırmak için belediye olarak öncelik verdiğiniz hizmet alanları nelerdir?
2. Halkın kentsel yaşam kalitesinin iyileştirilmesi yönünde size göre engeller/sorun alanları nelerdir?
3. Kentsel yaşam kalitesinin iyileştirilmesi için belediye olarak kendinize düşen sorumlulukları neler olarak görüyorsunuz?
4. Kurumunuzda kentsel yaşam kalitesi adına yapılan çalışmalar nelerdir? Kısaca bilgi veriniz. (Konuya yönelik yapılan projeler, kurulan komisyon veya komisyon çalışmaları vb. olabilir).
5. Kentsel yaşam kalitesi ile ilgili devam eden projeleriniz bulunmakta mıdır?
6. Kurumunuzun Stratejik Planlamasında kentsel yaşam kalitesi kriterlerine ne ölçüde değindiniz ve kentsel yaşam kalitesine yönelik ne gibi hedefleriniz vardır?
7. Kurumsal perspektifte kentsel yaşam kalitesi ne derecede göz önüne alınmaktadır?
8. Kentsel yaşam kalitesini arttırmak amacıyla işbirliği içerisinde olduğunuz kurumlar var mı? Varsa hangi kurumlar ile ortak hizmet sunmaktasınız?